

Jelentés a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2019. évi szakmai tevékenységéről

Debrecen, 2020. április 20.

Dr. Kovács Zita
igazgató

A jelentést elfogadom.

Balczó Bertalan
helyettes államtitkár

2020 MÁJ 13.

Tartalom

1. Bevezetés.....	5
2. Személyi állomány	5
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi.....	7
3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai	7
3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek (köztük a földtani alapszelvények és földtani képződmények).....	7
3.1.2. „Ex lege védett” természeti területek	9
3.1.3. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvételek, kezelési tervek, nagyobb feltárások/)	10
3.1.4. Natura 2000 területek	10
3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek.....	16
3.1.6. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (köztük a földtani alapszelvények, földtani képződmények) ..	18
3.2. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek.....	19
3.2.1. Védett mesterséges üregek (amennyiben releváns az állapotváltozások és a denevérállomány változásának ismertetése).....	19
3.3. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:	19
3.4. Magas Természeti Értékű Területek	21
3.5. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)	23
3.6. Saját vagyonkezelésű területek	24
4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)	26
4.1. Kutatás	26
4.2. Monitorozás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)	43
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként	68
4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)	69
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység.....	71
5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült)	71
5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek (meglévő, elmúlt évben készült).....	71
5.1.C) Világörökség Kezelési Terv (Vö KET).....	76
5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban).....	77
5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	77
5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése	79

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése).....	84
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)	84
5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	84
5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése	86
5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése	89
5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek.....	90
5.6. Génmegőrzés	92
5.6.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében (beleértve a hagyományos magyar kutyafajtákkal kapcsolatos tevékenységeket, illetve az igazgatóság által a különböző haszonállat fajokból és fajtákból tartott nukleusz és génmegőrzési állományokat)	92
5.6.2. Egyéb állatállomány, kezelésük	95
5.6.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében	97
5.7. Erdőterületek, erdőgazdálkodás.....	99
5.7.1. Nem saját vagyonezében lévő védett és Natura 2000 erdőterületek.....	99
5.7.2. Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei).....	100
5.7.3. Saját vagyonezében lévő erdőterületek kezelése	101
5.8. Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	103
5.9. Halgazdálkodási vízterületek.....	104
5.9.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek	104
5.9.2. Védett természeti területen található halastavak	105
5.10. Természetvédelmi mentőtevékenység.....	106
6. Tájvédelem.....	124
6.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)	124
6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás	126
6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben.....	126
6.4. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások.....	127
7. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat).....	128
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység.....	136
8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma	136
8.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára.....	136
8.1.2. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, költségvetési, HEO stb. bontásban	137
8.1.3. Ügyfelekkel történő levelezés	137

8.2. Szabálysértés	137
8.3 Természetvédelmi bírság	138
8.4. Büntetőügyek	139
8.5. Polgári ügyek	140
9. Természetvédelmi Őrszolgálat	142
9.1. Alapadatok.....	142
9.1.1. Személyi feltételek	142
9.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák	142
9.1.3. Polgári természetőrök.....	144
9.2. Feladatellátás	144
9.2.1. Hatósági feladatellátás.....	144
9.2.2. Együtműködés más hatóságokkal	145
9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása	146
10. Költségvetés és vagyon	150
10.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek) .	150
10.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb. saját termékekből, védjegyes termékekből származó bevételek).....	154
10.3. Vagyon.....	160
10.3.1. Befektetett eszközök.....	160
10.4. Épületek	161
10.5. Eszközök	163
11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra	163
11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások	175
11.2.2. Szakvezetéses túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák)	175
11.2.3. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények	176
11.2.3. Erdei iskolák, erdei óvodák	177
11.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások (pl. természetvédelmi táborok, kulturális jellegű rendezvények, kézműves foglalkozások)	177
11.2.5. Kiadványok	180
11.2.6. Látogatástatisztika 2019-ben.....	181
11.3. Társadalmi kapcsolatok	183
11.3.1. Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása.....	184
11.4. Tervezett fejlesztések (2020-ra).....	185
11.5. Együtműködési megállapodások	185
11.6. Fontosabb események.....	185

12. Közfoglalkoztatás	185
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel	186
14. Belföldi és külföldi együttműködés.....	187
15. Ellenőrzés	188
16. Éves munka legfontosabb összefoglalása.....	190
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását	190

1. Bevezetés

2019. március 1. napjától bevezettük a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvényt (továbbiakban: Kit.). Ennek köszönhetően a kollégák illetménye / bére emelkedett, finanszírozására részben költségvetési többletforrásból, részben saját bevételből tudunk fedezetet biztosítani.

Lebonyolítottuk az egykori Bombatér birtoktest kijelölését, pályázat útján való haszonbérbe adását és megkötöttük a nyertes pályázókkal a haszonbérleti szerződéseket. Tekintve, hogy legeltetés szempontjából a 2019. év „töredék évnek” tekinthető, inkább 2020-ban fogunk tudni az első tapasztalatokról beszámolni.

Több alkalommal rendelték el létszámmeghatározást az év során, ami leginkább a turisztikai és a területkezelési ágazatainkban okozott nehézséget - a szezonális miatt. Megoldást belső átirányítás, vagy szolgáltató bevonása jelentett.

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság 2019. évi átlagos statisztikai létszáma 169 fő, záró munkajogi létszáma 179 fő volt, melyből 81 nő. A 40 év felettiiek száma 112 fő, ebből 46 fő nő. Jogviszony megszűnésére az elmúlt évben 14 esetben került sor.

A vezetők (igazgató, igazgatóhelyettesek, osztályvezetők) létszáma 9 fő, ebből 5 fő nő.

2019. év március 01. napjától lépett hatályba a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (Kit. tv.), hatályon kívül helyezve a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvényt (Kttv.).

A Kit. tv. értelmében, az Igazgatóság 32 fő – a 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.) hatálya alá tartozó – munkavállalója került át kormánytisztviselői státuszba, a Kit. tv. hatálya alá. A jogszabályváltozás okán a kormánytisztviselők esetében új kinevezési okmányok kerültek kiállításra, ezzel együtt új besorolási kategóriák és új illetmények kerültek meghatározásra.

2019. július hónapban a Pályázatkezelési Osztály élére új osztályvezető került kinevezésre.

Az Igazgatóság szervezeti egységei a 2019. év december 31. állapotnak megfelelő záró létszámadatokkal

	Szervezeti egység/Csoport	Kormánytisztviselő (Kit.tv.)/fő (tartós távollévőkkel együtt)	Munkavállaló (Mt.)/fő (tartós távollévőkkel együtt)	Tartós távollét/fő
1.	Természetmegőrzési Osztály (TMO)	16	2	1
2.	Területkezelési Osztály (TKO) összesen ebből:	23	20	1
a)	<i>Tisza-kürti Arborétum</i>	4	11	1
3.	Pályázatkezelési Osztály (PKO)	10	0	4
4.	Természetvédelmi Őrszolgálat (TVŐ)	40	0	1
5.	Ökoturisztikai és Környezeti-nevelési Osztály (ÖKO)	18	18	1
6.	Pénzügyi és Számviteli Osztály (PSZO)	13	0	1
7.	Műszaki és Üzemeltetési Osztály	4	3	0
8.	Jogi és Igazgatási Osztály (JIGO) összesen ebből:	14	2	3
a)	<i>Birtokügyi csoport</i>	7	0	2

Személyi állomány - nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma

1. A HNPI részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán nem hazai költségvetési források terhére foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők - teljes munkaidőben	2 fő
1.2. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0 fő
1.3. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	2 fő
1.4. Kormánytisztviselők - részmunkaidőben	15 fő
1.5. Szerződéses munkavállalók - teljes munkaidőben	0 fő
1.6. MTvK munkavállalók - teljes munkaidőben	0 fő
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	
0 fő	
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	0
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	119
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	36
3.4. Egyéb	160

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek (köztük a földtani alapszelvények és földtani képződmények)

Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)						
	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti park	1	80367,29	12923,03	0	1	24629
Tájvédelmi körzet	4	55532	4172	0	4	13159
Természetvédelmi terület	20	6068	36,6	0	5	361
Természeti emlék	0	0	0	0	0	0
Védelemre tervezett földtani alapszelvények				0	0	0
Védelemre tervezett földtani képződmények				0	0	0
Összesen	25	141967,29	17095		10	38149

A Természetvédelmi Területeket az idei beszámolóban, a 2019-es évben érvényben lévő jogszabályok szerinti területekkel szerepeltetjük. 2019-ben jeleztünk eltéréseket és hiányosságokat, melyeknek megfelelően a módosítások kihirdetése folyamatban van. Korrekció várható a Hencidai Csere-erdő TT (új kiterjedés 130,8 ha), Kaszonyi-hegy TT (Új kiterjedés 158,63 ha), Kecskeri-puszta TT (új kiterjedés 1223,14 ha), Tiszatelek-tiszaberceli ártér TT (új kiterjedés 1507,32 ha) és a Vajai-tó TT (új kiterjedés 76,48 ha) esetén.

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása, a védetté nyilvánító (védettséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása és javítása érdekében kért felülvizsgálat az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és a megküldött segédanyagok felhasználásával, továbbá a helyben rendelkezésre álló információk alapján a természetvédelmi területek (TT) esetében megtörtént.

Természetvédelmi Területek

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Hortobágyi Nemzeti Park	97/NP/73	80367,29	8715
Baktalórántházi Erdő Természetvédelmi Terület	149/TT/77	310,9	36,6
Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Terület	182/TT/86	23,4	0
Bátorligeti-ósláp Természetvédelmi Terület	18/TT/50	52,7	0
Fényi-erdő Természetvédelmi Terület	49/TT/54	297,7	0
Bihari-legelő Természetvédelmi Terület	184/TT/86	770,3	0
Cégénydányádi-park Természetvédelmi Terület	74/TT/60	14,28	0
Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület	249/TT/92	1092,1	0
Hajdúbagosi földikutya-rezervátum Természetvédelmi Terület	136/TT/76	265,7	0
Hencidai Csere-erdő Természetvédelmi Terület	222/TT/90	107,8	0
Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület	244/TT/91	159,8	0
Kállósemjéni Mohos-tó Természetvédelmi Terület	52/TT/54	95	0
Kecskeri-puszta Természetvédelmi Terület	230/TT/90	1226	0
Tiszadobi-ártér Természetvédelmi Terület	148/TT/77	1021,2	0
Tiszadorogmai Göbe-erdő Természetvédelmi Terület	175/TT/84	171,9	0
Tiszaigari Arborétum Természetvédelmi Terület	133/TT/76	48,4	0
Tizsakürti Arborétum Természetvédelmi Terület	295/TT/00	59,4	0
Tiszatelek-Tiszaberceli-ártér Természetvédelmi Terület	164/TT/78	1021,3*	0
Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület	142/TT/77	184,9	0
Vajai-tó Természetvédelmi Terület	268/TT/96	77,8	0
Zádor-Híd és környéke Természetvédelmi	135/TT/76	88,5	0

Terület			
Bihari-sík Tájvédelmi Körzet	284/TK/98	17095	0
Hajdúsági Tájvédelmi Körzet	201/TK/88	7068,66	911,22
Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet	158/TK/78	9338,51	1260,32
Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet	171/TK/82	22005,63	2695,65

*80/2007. (X. 18.) KvVM rendelet alapján megállapított kiterjedés

2017-ben, a Hortobágyi Nemzeti Park védettségének fenntartásáról szóló 131/2007. (XII.27.) KvVM rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet-tervezetnek az akkor még Földművelésügyi Minisztériumban (továbbiakban: FM, utóda az Agrárminisztérium) folyó előkészítése kapcsán a HNPI felülvizsgálta a Hortobágyi Nemzeti Park övezeti besorolásának korábban elkészített tervezetét. Az övezetek lehatárolásának felülvizsgált tervezetét (térinformatikai adatállomány) a HNPI felterjesztette az FM illetékes főosztályára (NPTF). Az NPTF elkészítette a térinformatikai adatállomány alapján a hrsz. szintű övezeti lehatárolást és beépítette azt a 131/2007. (XII.27.) KvVM rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet-tervezetbe. A rendelet módosítása 2019-ben még nem jelent meg.

Védelemre tervezett (egyeztetés alatt)

Borsósi-tározó - 260 hektár

Tiszafüredi Kemény-kastély és parkja - 2,66 hektár

3.1.2. „Ex lege védett” természeti területek

Több esetben kezdeményeztük, vagy vettünk részt ex lege védett lapterület (Nyíregyháza - Nyírteleki-úti-láp, Penészlek két esetben, Újléta, Álmosd, Létavértes, Kisvárd, Nyírgelse), szikes tó (Nyírtelek, Hajdúböszörmény), vagy kunhalom (Nagy-Fürj-halom, Kis-Fürj-halom, Fekete-halom, Két-halom) egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásában. Ebből a Nyíregyháza - Nyírteleki-úti-láp lehatárolásra került egyedi határozattal mintegy 24 hektár kiterjedéssel (ügyiratszám: 1538-5/2019).

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
lápok	30	588	263	9080
szikes tavak	12	491	102	4161
kunhalom	0	-	861+205*	497*
földvár	0	-	51	_***
forrás	-	-	-	-
víznyelő	-	-	-	-

* A Tiszazugban a 2019-es kártalanítási keret terhére végzett régészeti szempontú kunhalom felmérés 205 eddig nem regisztrált, változó állapotú kunhalmot érintett.

** 861 kunhalomból 436-nak van megállapított területi kiterjedése.

*** EOY koordinátával megadott, nincs területi kiterjedése

3.1.3. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok /kiépítések, műszaki beavatkozások, hasznosítási jelentések, dokumentációs tevékenységek, térképezések, állapotfelvételek, kezelési tervek, nagyobb feltárások/)

Az Igazgatóságunk működési területén jelenlegi ismereteink szerint barlang nem található.

3.1.4. Natura 2000 területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)	tárgyévi változás	
			száma (db)	kiterjedése (hektár)
NATURA 2000 KMT*	6	294 159	–	–
NATURA 2000 KTT, KJTT*	124	269 269	–	–

* A NATURA 2000 területek két típusa átfed, összkiterjedésük 366 981 hektár.

Különleges madárvédelmi területek (6 db)

SITECODE	NÉV
HUHN10001	Szatmár-Bereg
HUHN10002	Hortobágy
HUHN10003	Bihar
HUHN10004	Közép-Tisza
HUHN10005	Jászság
HUHN10008	Felső-Tisza

Különleges természetmegőrzési területek (24 db)

SITECODE	NÉV
HUHN20004	Felső-Sebes-Körös
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20027	Nyírábrányi Kis-mogyorós
HUHN20028	Csohos-tó
HUHN20029	Létavértesi Falu-rét
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20037	Bátorligeti-láp
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagy Albert-tó

HUHN20041	Apagyi Falu-rét
HUHN20043	Paszabi kubikgödrök
HUHN20067	Csikós-lápos
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő
HUHN20113	Kisvárdai gyepek
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20122	Tócó völgye
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepek
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos
HUHN20160	Gógó-Szenke

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (100 db)

SITECODE	NÉV
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20002	Hortobágy
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20005	Nagy-Széksős–Rakottyás
HUHN20006	Pocsaji csordalegelő
HUHN20007	Szentpéterszeg-hencidai gyepek
HUHN20008	Kismarja–Pocsaj–Esztári-gyepek
HUHN20009	Derecske–konyári gyepek
HUHN20010	Pocsaji-kapu
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő
HUHN20012	Sándorosi tavak
HUHN20013	Közép-Bihar
HUHN20014	Kismarjai Nagy-szik
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20018	Mikepércsi Nyárfáshegyi-legelő
HUHN20019	Bánki-erdő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20022	Rauchbauer-erdő
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek
HUHN20024	Martinkai-legelő
HUHN20025	Kőrises–Jónás-rész
HUHN20032	Gúti-erdő
HUHN20033	Debrecen-hajdúböszörményi

	tölgyesek
HUHN20035	Önbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20042	Napkori legelő
HUHN20044	Jászdózsai Pap-erdő
HUHN20045	Kaszonyi-hegy–Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes–Bregdaróc
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tizsaszalka
HUHN20050	Kömörő-Fülesd
HUHN20051	Eret-hegy
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepek
HUHN20054	Csaholc–Garbolc
HUHN20055	Rozsály–Csengersima
HUHN20056	Jánki-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20059	Bika-rét
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturái-legelő
HUHN20069	Hajdúszoboszlói szikes gyepek
HUHN20070	Darvasi Csiff-puszta
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő
HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20073	Jászárokszállási szikesek
HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20077	Jászfényszarui-erdő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepek
HUHN20085	Jászapáti–jászkiséri szikesek
HUHN20089	Alsó-Zagyva hullámtere
HUHN20092	Hajdúszováti gyepek
HUHN20093	Kaba-földesi gyepek
HUHN20095	Lányi-legelő
HUHN20098	Dél-ásványi gyepek
HUHN20100	Gatály
HUHN20101	Bihari-legelő
HUHN20103	Berekböszörmény–

	körmösdpusztai legelők
HUHN20105	Csökői gyepek
HUHN20106	Újfehértói gyepek
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20109	Sóstói-erdő
HUHN20114	Tiszalöki szikések
HUHN20116	Tiszavasvári szikések
HUHN20121	Czakó-tó
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő
HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar–Tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20148	Pásztói-legelő
HUHN20149	Mezőtúri Szandazugi-legelő
HUHN20152	Kunszentmártoni Bábockai-legelő
HUHN20153	Szelevényi Tó-köz
HUHN20154	Csépa-szelevényi gyepek
HUHN20155	Cserkei Nagy-fertő
HUHN20156	Tiszasasi Láp-legelő
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20158	Tiszakürt-tiszainokai gyepek
HUHN20161	Sámsoni úti Bellegelő
HUHN21162	Jászsószentgyörgyi erdő
HUHN21163	Biri Nagy-rét
HUHN21164	Liget-legelő
HUHN21165	Penészleki gyepek

A HNPI működési területére eső Natura 2000 területek mintegy negyede rendelkezik hatósági táblával.

Az összes bemutató létesítmény (36) közül 16 érint Natura 2000 területet.

A tárgyévben futó projektek (lásd alábbi táblázat) közül mindegyik érint Natura 2000 területet, több közülük célzottan közösségi vagy kiemelt közösségi jelentőségű állatfaj, vagy élőhelytípus megőrzését tűzte ki célul.

Projekt címe	Érintett Natura 2000 terület	érintett terület (ha)
KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	Hortobágy HUHN 10002 / Tisza-tó HUHN 20003/ Hortobágy HUHN 20002	1861,74
KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 „Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása”	Közép-Tisza HUHN20015/ Gelénes-Beregdaróc HUHN20046/ Tarpa-Tákos HUHN20048/Közép-Tisza HUHN10004/Szatmár-Bereg HUHN10001	75,57
KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén	Hortobágy HUHN 10002 / Tisza-tó HUHN 20003/ Hortobágy HUHN 20002	432
KEHOP-4.1.0-15-2016-00012 A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	HNPI működési területén található összes Natura 2000 terület	

Projekt címe	Érintett Natura 2000 terület	érintett terület (ha)
KEHOP-4.2.0-15-2016-00006 A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével	HNPI működési területén található összes Natura 2000 terület	
KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	Kisvárdai-gyepek HUHN20113	80 ha
GINOP-7.1.9-17-2018-00024 Hortobágy – Világörökségünk a Puszta	Hortobágy HUHN 10002 / Hortobágy HUHN 20002	-
LIFE11 NAT/HU/000924 Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy	Hortobágy HUHN 10002 / Hortobágy HUHN 20002	4632
LIFE15NAT/HU/000902 „A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta halálozás visszaszorításával”	Jászság HUHN10005	138,988
LIFE17 IPE/HU/000018 A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával (Long term conservation of Pannonian grasslands and related habitats through the implementation of PAF strategic measures)	Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő (HUHN20045)/ Tarpa-Tákos (HUHN20048)/ Kömörő-Fülesd (HUHN20050)/ Daru-rét (HUHN20124)/	9739,23

Projekt címe	Érintett Natura 2000 terület	érintett terület (ha)
ROHU-79 Joint Conservation Management and Development of Information Infrastructure of Protected Areas along the Romanian and Hungarian Course of Tur River	Csaholc-Garbolc (HUHN20054)/ Kömörő-Fülesd (HUHN20050)	14034
Parlagisas-védelem Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019)” c. LIFE pályázat fenntartási kötelezettségeinek támogatása – AFTER LIFE	Jászság HUHN10005, Közép-Tisza HUHN10004	-

Az Igazgatóság Natura 2000 hálózathoz tartozó összes természetmegőrzési területének (124 db) fenntartási terve elkészült 2018. végére. A terveket részben már elfogadták, de ez a folyamat még nem ért véget, néhány esetben pedig régebbi, elfogadott fenntartási tervek aktualizálását végezzük.

Az Igazgatóság koordinálásában zajló természetvédelmi célú tevékenységek, kezelések fő célkitűzései a Natura 2000 hálózat részeit képező területeken a hálózatba történő jelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok, állat- illetve növényfajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot biztosítása. Ennek érdekében az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett Natura 2000 terület összesen mintegy 40 ezer hektár.

Az Igazgatóság által végzett és irányított kutatási és monitorozási tevékenységek során 2019-ben felmértük, vagy felmértük a közösségi jelentőségű állat (egyenesszárnyúak, bogarak, lepkék, puhatestűek, madarak és emlősök)– és növényfajokat, illetve a jelölés alapjául szolgáló közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusokat. A felmérések eredményei segítik nyomon követni az ezen értékek esetében várható vagy bekövetkezett változásokat és azok megfelelő értékelését. Megalapozzák az esetlegesen szükséges természetvédelmi célú beavatkozások tervezését.

3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek

A) Ramsari területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)

	2		54 347
--	---	--	--------

A HNPI működési területére eső Ramsari területek nem rendelkeznek jelzőtáblával. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 6 érint Ramsari területet. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett Ramsari terület összesen mintegy 4 200 hektár. A tárgyévben futó projektek közül 2 db érint Ramsari területet. Ezek közül a KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 azonosítójú „A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” című projekt már a célkitűzéseiben is hordozza a vizes élőhelyek fejlesztését, bár a konkrét, tervezett vízborítású területek által csak néhány hektáron (~20) érinti a Ramsari területeket, viszont a kedvezőbb vízháztartás a környező területek természetbeni állapotára, mikroklimatikusan is kedvező hatással lesz, ezért mindenképpen említésre érdemes. A LIFE11 NAT/HU/000924 azonosítójú „Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy” című pályázat keretében mintegy 3345 hektáron folyik legeltetés, ezáltal a területek kedvező természetvédelmi állapotba hozása, állapotban tartása, továbbá a legelőtavak kialakítása szintén hozzájárul a vizes élőhelyek fejlesztéséhez.

B) MAB bioszféra rezervátumok (továbbiakban: MAB BR)

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	1	154 591

* A Hortobágyi bioszféra-rezervátum zónarendszerének az új típusú UNESCO irányelveknek megfelelő felülvizsgálata 2013-ban lezárult.

A HNPI működési területére eső MAB BR terület rendelkezik határ jelölő táblákkal. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 13 érint MAB BR területet. Az élőhely-rekonstrukciós tevékenységekkel érintett MAB BR terület összesen mintegy 6000 hektár. A tárgyévben futó projektek közül 3 db céloz meg MAB BR területet

Ezek közül a KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 azonosítójú „A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” című projekt teljes területével a MAB területén fekszik, így elmondható, hogy összesen 1861,7 hektáron történik pályázati forrásból fejlesztés. A KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 azonosítójú „Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti park Igazgatóság működési területén” című projekt az Újszentmargitai Tilos-erdő területén BR magterületet érint, ahol célunk az erdő inváziós fajok általi terhelésének lecsökkentése, megszüntetése erdészeti módszerekkel, összesen 33 hektáron. A LIFE11 NAT/HU/000924 azonosítójú „Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy” című pályázat keretében mintegy 4632 hektáron folyik természetvédelmi fejlesztés az ún. legelőtavak létrehozásával és egyéb kapcsolódó természetvédelmi célú beruházásokkal.

C) Európa Diplomás területek

Az Igazgatóság működési területén Európa Diplomás terület nem található.

D) Világörökségi területek

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár	
védtett terület egység (ún. világörökségi helyszín)	kiterjedése (hektár)
"Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta"	74 670*

* A világörökségi helyszín jelölési dokumentációjában az szerepel, hogy a világörökségi helyszín körül 200 000 hektár védőövezet kerül lehatárolásra

A Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta, egy pásztortársadalmak által formált kultúrtáj, amely máig hordozza a több ezer éves hagyományos tájhasználat ép és látható nyomait, példázva egyúttal az ember és természet közötti harmonikus kapcsolatot. Az UNESCO Világörökségi Bizottsága a „Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta” megnevezésű helyszínt HU-474rev azonosító számmal 1999-ben vette fel a Világörökségi Listára, kulturális örökség kategóriában.

A világörökségi gondnokságról szóló 32/2012. (V.8.) NEFMI rendeletben foglaltakkal összhangban a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2013-tól látja el a világörökségi gondnoksági feladatokat. A 7 éves gondnoksági megbízás 2019. december 31-én lejárt, amelyet a szakterületért felelős tárca 2020. június 30-ig ideiglenesen meghosszabbított. A 2016-ban elkészült világörökségi kezelési terv dokumentáció kormányrendeletben történő kihirdetése 2019-ben sem valósult meg.

A HNP VH világörökségi védőövezetének kijelölését célzó előkészítő feladatok:

Az ennek előfeltételét jelentő jogszabály-módosítást (131/2007. (XII.27.) KvVM rendelet) az Agrárminisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya (továbbiakban AM NPTF) előkészítette, a közigazgatási egyeztetések lezajlottak, ám a módosított rendelet nem lépett hatályba.

A HNPI működési területére eső világörökségi terület rendelkezik jelzőtáblákkal. Az összes bemutató létesítmény (36) közül 16 érint világörökségi területet. A világörökségi helyszínen 5 tanösvény fut.

E) Geopark

Az Igazgatóság működési területén geopark nem található.

3.1.6. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (köztük a földtani alapszelvények, földtani képződmények)

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
Részterület	Kiterjedés	Bennfoglaló védett terület
Kaszonyi-hegy – földtani képződmény	3,5 ha	Kaszonyi-hegy TT
Pocsaji homokbánya – földtani képződmény	0,6 ha	Bihari-sík TK
Tarpai Nagy-hegy - földtani képződmény	4,5 ha	Szatmár-Beregi TK

3.2 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.2.1. Védett mesterséges üregek (amennyiben releváns az állapotváltozások és a denevérállomány változásának ismertetése)

Ebbe a kategóriába tartozó természeti érték az Igazgatóság működési területén nincs.

3.3. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:

A) Erdőrezervátum

Az erdőrezervátum védett erdőterület, fokozottan védett magterületből és védett védőzónából áll. A magterületen minden emberi tevékenységet végérvényesen beszüntetnek annak érdekében, hogy az erdő természetes folyamatai zavartalanul és hosszú távon érvényre juthassanak és azok megismerhetővé, tanulmányozhatóvá váljanak. Egyes természetvédelmi szempontból indokolt esetekben, amikor a természetes folyamatok veszélybe kerülnek ezektől eltérő beavatkozásokra szükség lehet. Jellemzően ilyen az inváziós fajok megjelenése az adott területen.

A program fő célja

- az erdők természetes életének, változatos szerkezetének, hosszú távú folyamatainak, és gazdag élővilágának megismerése
- a Magyarország tájait és jellemző erdőtársulásait képviselő erdőállományok - európai rendszerbe illeszkedő - országos hálózatának kialakítása és megőrzése
- az ismeretek bemutatása és közvetítése a természetvédelem, az erdőgazdálkodás és a természeti értékeink iránt fogékony társadalmi csoportok felé

Így a program hosszú távú gyakorlati haszna lehet, hogy a természetvédelmi célú erdőkezelés és a természetközeli erdőgazdálkodás a mai gyakorlatnál jobban építhet az erdő természetes folyamataira, az erdő spontán felújulására és természetes faállomány-szerkezetére, amelynek ugyanúgy része a famatuzsálem, a kidőlt, vagy álló holt fa, a koronaszintben megjelenő lék, a sok elegyfaj, mint a nagy gazdasági értékkel rendelkező szálfaj.

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	kihirdetett		tervezett	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	6	502	1	284

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumok a következők: Farkas-sziget (1. és 2.), Bockerek-erdő, Dédai-erdő, Tilos-erdő, Baktai-erdő.

A Fényi-erdőrezervátum részben a "tervezett" kategóriába tartozik, melynek esetében a tervezett erdőrezervátum egy részének nem védett jellege függesztette fel az erdő-rezervátum kihirdetését. A nem védett rész állami tulajdonú, a Nyírerdő Zrt. vagyongazdálkodásában van.

B) Nemzeti Ökológiai Hálózat

A modern tájvédelem meghatározó szerepet játszik a tájléptékű ökológiai folyamatok megőrzésében, az ökológiai hálózatok rendszerének kiépítésében, a tervezői munka természetvédelmi alapozásában.

A helyi és országos jelentőségű védett területek és azok pufferzónái, a természeti területek, és az Érzékeny Területek rendszere, valamint az ezeket összekötő zöld folyosók, és a természetközeli mozaikok /ligetek, kisebb, természetes területek/ láncolata alkotja az ökológiai hálózatot. Természetvédelmi funkciója: a biodiverzitás és a táji szintű sokféleség, a tájjelleg és a tájhasználat harmóniájának megóvása. Ezt a rendszert az Európai Unióban már működő ökológiai hálózat /ECONET/ elemének kell tekinteni. A Nemzeti Környezetvédelmi Program részét képező Természetvédelmi Alapterv tartalmazza az érzékeny területek, a zöld folyosók és az ökológiai hálózat kialakításának szempontjait. Az ökológiai hálózat elveinek alkalmazása segítséget nyújt, hogy a fejlesztések során a megye tájai ne veszítsék el kedvező adottságaikat, és a védett területek mozaikjain kívül is fennmaradjon az emberi tevékenység, a táj és a természeti adottságok harmóniája.

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár		
védett területegység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
magterület	1474	302 698
ökológiai folyosó	1979	148 963
puffer-terület	978	285 124
Összesen:	4431	736 785

A településképi arculati kézikönyvek és településkép-védelmi rendeletek véleményezése az előző években döntő többségében lezajlott, 2019-ban összesen 30 alkalommal közöltünk adatot új dokumentáció elkészítéséhez, vagy véleményeztünk meglévőt. Ezek sok esetben csak minimális módosítások, adminisztratív pontosítások voltak.

Az Igazgatóság 2019-ben az 562 településrendezési eszközök módosítására irányuló eljárást kapott, majd 241 esetben tett észrevételt, javaslatot vagy megjegyzést. Az Igazgatóság által tett észrevételek, javaslatok szinte kivétel nélkül valamely természetvédelmi szempontból fontos tény pótlására (védett területek, övezeti besorolások), vagy ezek meglétéből fakadó új szempontok, szabályzók figyelembe vételére irányultak. A településrendezési eszközök, területrendezési tervek véleményezése során az Igazgatóság részére visszamutatásként általában megküldték a véleményezésben részt vevő szereplők álláspontját, véleményét, javaslatát.

A települések tervezése kapcsán általánosságban jó tapasztalataink vannak, a legfőbb problémát továbbra is az jelent(het)i, hogy a megküldött adatszolgáltatások néha nem jutottak el a tervezőhöz, mivel az önkormányzatokon keresztül kommunikáltunk. Több esetben személyes találkozók zajlanak a tervezőkkel, főképp ahol egyedi igények merülnek fel. Ezek konstruktív találkozók. Az adatszolgáltatások általános érvényűek, így szinte minden adatszolgáltatás minden fontosabb övezetet, köztük az Ökológiai Hálózat elemeit is érintette.

2019-ben lezajlott a megyei területrendezési terveknek a véleményezése. Véleményezésre került Hajdú-Bihar megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye megyei területrendezési terve teljes egészében, valamint Bács-Kiskun megye, Békés-megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Heves-megye és Csongrád-megye megyei területrendezési terve az Igazgatóság működési területén.

3.4. Magas Természeti Értékű Területek

A Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramjai olyan konkrétan lehatárolt, ún. Magas Természeti Értékű Területeken (továbbiakban MTÉT) támogatják a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. A Magas Természeti Értékű Területek kifizetései olyan előre kijelölt területeken elérhetők, melyek természeti és táji adottságait annyira értékesek, hogy ott különleges földhasználati módok támogatása indokolt. A 2002-ben kísérleti jelleggel 11 modellterületen indult Érzékeny Természeti Területek program, 2004-ben - a MePAR rendszerben már szereplő - 15 mintaterületen folytatódott. 2009-től - az időközben elvégzett felülvizsgálat alapján - további tíz területen, összesen 25 kijelölt helyen indulhatott újra. A 2016-2020-as új programozási időszakban három új területtel (Fertő, Jászság, Tisza-völgy) bővülnek a kijelölt MTÉT-ek, így már több mint 1 millió hektár vált támogathatóvá a program keretén belül. A Magas Természeti Értékű Területeken elérhető előírásorok tartalmukban hasonlatosak a korábbi időszak célprogramjaihoz. A kötelezően választandó előírásai részben átfednek a horizontális előírásorok előírásaival, ugyanakkor – tekintettel a speciális természetvédelmi célokra – azokon túlmenően további előírásokat tartalmaznak.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Magas Természeti Értékű Területek:

HNPI működési területe: 1 747 744 hektár	
MTÉT terület neve	kiterjedése (hektár)
Hortobágy	101 613
Bihari-sík	47 249
Szatmár-Bereg	112 207
Jászság	50 574
Összesen:	311 643

A Magyar Államkincstár, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és az Agrárminisztérium között létrejött három oldalú DSZ/29-2019. szerződés számú együttműködési **megállapodás tárgya:**

- Megállapodás a 2014–2020-as programozási időszakra vonatkozó Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedésének, valamint a Natura 2000

gyepterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések intézkedésének végrehajtásában, továbbá a Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének alkalmazásából származó hazai kötelezettségek érvényesítésében való közreműködésről.

A megállapodás célja:

- a VP agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseinek (VP-4-10.1.1.-15., VP4-10.1.1.-16.),
- a VP Natura 2000 kompenzációs kifizetések (VP4-12.1.1-16.), valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok – Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (a továbbiakban: JFGK), a vadon élő madarak védelme (JFGK 2), és a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 3) – helyszíni ellenőrzésében való közreműködés kereteinek, a támogatást igénylők által teljesítendő speciális környezet- és természetvédelmi szakmai előírások ellenőrzésében az Igazgatóság részvételének meghatározása.

Az elvégzett munka mennyiségi jellemzőinek értékelése a feladat jellegének függvényében:

- A megállapodásban 340 db ellenőrzés volt betervezve a VP agrár-környezetgazdálkodási intézkedések, a Natura 2000 kompenzációs kifizetések, valamint a természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok – a vadon élő madarak védelme (JFGK 2) és a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok növények védelme (JFGK 3) - helyszíni ellenőrzései vonatkozásában.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által ténylegesen lefolytatott ellenőrzések száma összesen: 358 db. Ennek megoszlása az alábbi táblázat szerint történt:

	Natura 2000 kompenzációs kifizetések+ JFGK 2, 3	Natura 2000 kompenzációs kifizetések	Kölcsönös Megfeleltetés (JFGK 2, 3)	VP Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
Általános ellenőrzések száma:	129	94	53	52
Eseti ellenőrzések száma:	3	25		2
Összesen:	358			

A Kincstár és az érintett szervezet közötti együttműködés gyakorlata, tapasztalatai:

- Az AM NPTF a HNPI rendelkezésére bocsátja a térinformatikai fedvényeket. A szakértői közreműködéshez a Megyei Kormányhivatalok Agrár-és Vidékfejlesztést Támogató Főosztályai elektronikus úton küldik a felkérést. A helyszíni ellenőrzések alkalmával a Megyei Kormányhivatalok Agrár-és Vidékfejlesztést Támogató Főosztályainak helyszíni ellenőrei és a HNPI szakemberei telefonon egyeztetnek az ellenőrzés részleteiről. Az ellenőrzések teljesítését igazoló Szakértői Igazolólapokat a Megyei Kormányhivatalok Agrár-és Vidékfejlesztést Támogató Főosztályai juttatták el az Igazgatóság részére.
- A HNPI szakemberei az ellenőrzési feladatokat magas színvonalon látták el.

- A Magyar Államkincstár Helyszíni Ellenőrzési Főosztályának kijelölt kapcsolattartói kérdés esetén készségesen álltak a HNPI rendelkezésére. A MÁK a HNPI-vel megkötött delegált szerződésben foglaltaknak megfelelően megküldte az elvégzett szakértői közreműködések teljesítési igazolását. A szolgáltatás ellenértéke 2019.05.10.-2020.02.20. közötti teljesítési időszakra vetítve összesen 17.900.000 Ft, azaz tizenhétmillió-kilencszázezer forint.

3.5. Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2019. évben a védett természeti területek védeltségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvényben (továbbiakban: Vszt.) rögzített feladat végrehajtására, azaz védett, védelemre tervezett területek állami tulajdonba vételére 155,286 millió Ft-ot használt fel, az 1. és a 2. számú lenti táblázatban részletezettek szerint. Az Igazgatóság elővásárlási jog gyakorlása révén 1 esetben vásárolt ingatlant, ez a Vszt. forrás terhére került állami tulajdonba, tekintettel védett jellegére. Egyéb forrásokból a HNPI a 2019. évben nem vásárolt ingatlant.

Az alábbi adatok a 2019. január 01 – 2019. december 31. között megkötött szerződések alapján kerültek meghatározásra.

1. számú táblázat - 2019. évben Vszt. forrásból vásárolt területek nagysága művelési áganként

Tájegység	Település	erdő (ha)	legelő (ha)	rét (ha)	szántó (ha)	kivett (ha)
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Barabás		0,7209	5,6474		
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Fülesd	5,2965				
Hortobágy TE	Hortobágy					0,8572
Hajdúság-Dél-Nyírség TE	Hosszúpályi			0,1486		
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Ibrány	26,1151				
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Kisar		1,5773			
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Kisszekeres		0,6276			
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Kömörő		2,6775		4,2980	
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Penyige	9,7732	2,1637	0,8142		
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Tiszadob	0,4551			2,6609	
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Tiszatelek	0,3635				

	Összesen:	42,0034	7,7670	6,6102	6,9589	0,8572
	Mindösszesen :	64,1967				

2. számú táblázat - 2019. évi Vsz. forrás felhasználása művelési áganként

Tájegység	Település	erdő (Ft)	legelő (Ft)	rét (Ft)	szántó (Ft)	kivett (Ft)
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Barabás		525 436	5 647 400		
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Fülesd	10 000 000				
Hortobágy TE	Hortobágy					3 000 000
Hajdúság-Dél-Nyírség TE	Hosszúpályi			118 878		
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Ibrány	52 230 234				
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Kisar		946 393			
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Kisszekeres		502 104			
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Kömörő		1 995 601		3 073 016	
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Penyige	70 000 000	742 071	651 360		
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Tiszadob	739 452			4 429 701	
Nyírség-Szatmár-Bereg TE	Tiszatelek	685 195				
	Összesen:	133 654 881	4 711 605	6 417 638	7 502 717	3 000 000
	Mindösszesen:	155 286 841				

3.6. Saját vagyonkezelésű területek

Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő ingatlanok összes területe - 2019. december 31. napi állapot szerint - 102 640,42 hektár, ezenkívül az Igazgatóság tulajdonosi joggyakorlása alatt lévő ingatlanok területe 203,71 hektár (zömében gyepterület művelési ágban).

Az aktuális birtokügyi adataink a saját hasznosításban, valamint haszonbérlet és feles bérlet keretében hasznosított területek bontásában:

Művelési ág	Terület (hektár)	Saját hasznosításban lévő terület		Természetvédelmi kezelés haszon- és feles bérlet formájában	
		ha	%	ha	%
Szántó	7708,53	1 697,47	22	6 011,06	88
Gyep	76 699,01	7 471,86	10	69 227,15	90
Kert	0,60	0,60	100	0,0	0
Szőlő	1,32	1,32	100	0,0	0
Gyümölcsös	3,08	3,08	100	0,0	0
Nádas	1 621,84	1 534,57	95	87,27	5
Halastó	1 479,59	1 345,42	91	134,44	9
Fás.t/erdő*	7868,63	7 849,77	99,77	18,86	0,23
Kivett	7 257,55	5346,78	74	1910,77	26
Összesen	102 640,42	25 250,87	25	77 389,55	75

* A használatba adott, az ingatlan-nyilvántartás szerinti erdőterületek esetében a valós használati mód legelő, kaszáló, illetve kivett terület. A művelési ág megváltoztatása folyamatban van.

2019-ben Igazgatóságunk haszonbérleti pályázatot folytatott le, az Agrárminisztérium jóváhagyását követően. A kialakított birtoktestek többnyire a korábban KEHOP pályázat eredményeként mentesített, egykori bombatéri területek voltak, de meghirdettük azokat a birtoktesteket is, amelyeken különböző okokból megszűnt a korábbi haszonbérleti szerződés. A haszonbérleti pályázati eljárás rendkívüli érdeklődésre tartott számot, egyes birtoktestekre több, mint húszszoros túljelentkezés volt. A hazai birtokpolitikai elvek szellemében az Igazgatóság arra törekedett, hogy az ésszerűen megosztható területeken minél több nyertes tudjon kihirdetni, elősegítve azt, hogy több gazdálkodó kaphasson legelőterületet állatai számára. Ennek eredményeként 28 birtoktestre 54 nyertes került kihirdetésre. A pályázati eljárás az ún. bombatéri területeken túl 500 hektárnyi egyéb területre is vonatkozott, 8 települést (Túrístvándi, Kisszekeres, Pély, Hortobágy, Bagamér, Sáránd, Derecske, Tiszajenő) érintve.

2019-ben további 7 db haszonbérleti szerződés lett megkötve, melyekben szereplő területek térmértéke nem haladja meg az 5 hektárt. 2019-es évben így összesen 61 db haszonbérleti szerződést kötöttünk.

Az Igazgatóság által korábban megkötött haszonbérleti szerződések esetében folyamatos ellenőrzési feladatot látunk el. Már 2018-ban megújítottuk az ellenőrzés adminisztrációját, a jegyzőkönyv formáját frissítettük, beépítve az előző évek tapasztalatait. Ezt a feladatot a Birtokügyi Csoport és a TVŐ tagjai együttesen végzik. A haszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek ellenőrzésére 2019. évben összesen 118 esetben került sor. Ennek eredményeként 65 db felszólítást küldtünk ki (ezek oka többnyire: a teljesítési segéd bevonásáról szóló megállapodás benyújtásának elmulasztása, aktuális ENAR lista hiánya, vagyonkezelői hozzájárulás iránti kérelmek pótlása, az AKG támogatási okirat benyújtásának elmulasztása, adventív fajok elleni védekezésre való felszólítás, legeltetés intenzitásának elégtelensége).

2019. évben 3645 db kaszási bejelentő/kérelem érkezett. Azon esetekben, amik a HNPI vagyongazdálkodásában álló területekre vonatkoznak, vagyongazdálkodói hozzájárulást bocsátunk ki, 2019-ben 459 darabot.

4. Kutatás és monitorozás (saját, illetve más szervvel végeztetett, külön megjelenítve)

4.1. Kutatás

Denevérfajok: Az Igazgatóság pályázatból beszerzett denevérdetektor segítségével folytatta a működési területén előforduló denevérfajok elterjedésének részletesebb kutatását. Ezeken túlmenően a Közép-Tiszai erdőtervezési körzetben 18 mintavételi pontról összesen 15 denevérfajt sikerült kimutatnia külső szakembereknek, amelyek alapvető fontossággal bírnak a részletszintű erdészeti tárgyalások során.

Halak: Halközösségek felmérése történt meg A Tisza, Tiszabecs és Vásárosnamény közötti szakaszán, a Krasznán illetve a magyar-román határsáv menti kisvízfolyásokon. A Tiszán 10 mintaszakaszon 23 fajt, ebből 13 védett fajt sikerült kimutatni, ezekkel átfedésben 12 közösségi jelentőségű fajról szereztünk új információkat. A Krasznán 17 faj, (ebből 3 védett és 4 közösségi jelentőségű) elterjedéséről bővültek az ismereteink. A határmenti vízfolyások kapcsán az alapvető ismereteken túlmenően indokolt volt a felmérés a közelmúlt és a közeljövő mederkarbantartási munkálatai miatt, hogy a védendő értékek miatt meg tudjuk adni a szükséges területi korlátozásokat. 33 mintavételi helyen 20 halfajt azonosítottak kutatók, kiemelendő, hogy a 17 folyásból 10-ben találták meg a fokozottan védett, endemikus lápi pócot.

Madarak: Az Igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével részt vett az országosan koordinált madártani felmérések részfeladatainak végzésében (rétisas, daru, kékvércse, tűzok, vadlúd szinkron számlálások). Az eredmények a biotikai adatbázisba kerülve a hatósági jellegű tevékenységben (természetvédelmi kezelői vélemény és ügyféli nyilatkozatok), illetve a kezelési tevékenységek során hasznosulnak.

A HNP területén megkezdjük a partimadár-élőhely fejlesztésekhez kapcsolódó kutatások elindításának előkészítő tervezését a kutatási helyszínek kiválasztásával, a Debreceni Egyetem (továbbiakban DE) Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék kutatóinak közreműködésével és az Igazgatóságunk munkatársainak részvételével.

A Debreceni Egyetem és az Ökológiai Kutatóközpont kutatóinak részvételével megkezdődött a bombatéri élőhelyrekonstrukciót követően az újranevelési folyamatok nyomon követését, a terület botanikai monitorozását célzó 2020. évi kutatások előkészítése.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és a DE Természettudományi és Technológiai Kar, Biológiai és Ökológiai Intézet Természetvédelmi Zoológiai Kihelyezett Tanszék szervezésében természetvédelmi szeminárium-sorozatot indítottunk a 2019/2020-as tanévre, melynek keretében havonta találkozunk egy-egy szakterület elismert kutatójával, akivel egy felvezető előadást követően nyitott beszélgetés formájában vitathatunk meg a témához kapcsolódó aktuális természetvédelmi kérdéseket. A közös fórum célja továbbá a két intézmény közötti együttműködések tovább erősítése.

Erdők: Az Igazgatóság saját forrásából, részben saját szakemberei, részben a Debreceni Egyetem kutatóinak bevonásával, folytatta a természetközeli lékes erdőfelújítások vizsgálatát, Ohaton saját vagyongazdálkodású erdőjében. Az alapállapotfelmérés megtörtént, illetve a lékek kialakítása is. A következő években a felújítás hatását fogjuk vizsgálni a talajlakó ízeltlábúakra is a tarpai kísérlettel hasonló módszertannal.

Lepkék: Az Igazgatóság részben saját alkalmazottja révén, részben külső szakértők közreműködésével **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) jelölés-visszafogásos vizsgálatot valósított meg Tiszacsegén. A kutatás során elsősorban a faj ökológiájával kapcsolatos kérdések megválaszolása volt a cél. Ennek érdekében a kutatók vizsgálták az imágók diszperziós képességét, az élőhelyükről történő elvándorlás mértékét, illetve a tápnövényfoltok közötti elmozdulásokat, két egymástól néhány kilométerre lévő élőhelyen. Az intenzív mintavételezések során kapott adatsorból megbecsülték a vizsgált populáció demográfiáját leíró változókat: a látszólagos túlélési rátát, a visszafogási valószínűséget és a populációnagyságot, illetve hiánypótló ismereteket kaptak a faj mozgásmintázatáról.

Az Igazgatóság konzorciumi partnerként „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című, KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 számú projekt keretén belül - saját teljesítésben 5, külsős szakemberek bevonásával pedig 21 - kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen és 14 ETRS-ben folytatott *Lepidoptera* felmérést.

A nappali lepkék közül hét faj széleskörű felmérését valósították meg a projektben résztvevő kutatók. A célirányos vizsgálatoknak köszönhetően sikerült a **magyar színjátszólepke** (*Apatura metis*) elterjedését feltérképezni az Duna-Tisza köze puhafás ligeterdeiben és fűzeseiben. Stabil populációk jelenlétét igazolták az Őrjeg déli részén. A felmérések érintették a Marost, a Hármasköröst és az Alsó-Tisza hullámterét, ahol viszont nem sikerült igazolni a jelenlétét.

A keményfás ligeterdők és természetközeli állapotú erdőszegélyekhez kötődő **díszes tarkalepkének** (*Hypodryas maturna*) számos eddig ismeretlen dunántúli élőhelyét fedezték fel a kutatók. Nyugat-Dunántúlon az Ablánc-patak völgyében, a Rábaközben, a Rába, a Sárvíz-patak és a Kerka mentén kerültek elő szórványosan kis egyedszámú populációi. Dél-Dunántúlon, a Szekszárdi-dombvidéken és a Tengelici homokvidéken, a Dunántúli-középhegységben pedig a Kab-hegyen sikerült megfigyelni. Az országos viszonylatban - jelen ismereteink szerint - egyik legjelentősebb állományok élőhelyét jelentő dél-tiszántúli erdőkben (Körösközi erdők, Gyantéi erdők, Szépapó-erdő) pedig az állomány nagyság becslésére szolgáló felméréseket végeztek.

A **lári tarkalepke** (*Euphydryas aurinia*) a Balaton-felvidéken csak a régóta közismert élőhelyén, a Devecseri Széki-erdőben került elő nagyobb egyedszámban a megfelelő élőhelyi adottságok mellett (lápréti “ökotípus”). Szórványosan megfigyelték még Veszprém, Zirc, Márkó, Hárskút és Hajmáskér környékén.

A dunántúli égerligetekben, rezgősásos patak völgyekben és üde tölgyesekben valósult meg a **sápadt szemeslepke** (*Lopinga achine*) felmérése, amely szintén pozitív eredményekkel zárult. Az Őrségben, az Ormánsági erdőkben, a Dráva-síkon és Csörnyeberek (Zalakomár) környékén is sikerült új előfordulási területeket találni.

A **nagypettyes hangyaboglárka** (*Maculinea arion arion*) az utóbbi években sajnos meglehetősen csökkenő tendenciát mutat és számos korábban ismert élőhelyén nem sikerült igazolni a jelenlétét, így kiemelkedő sikernek számít, hogy a Balaton-felvidéken, Márkó és Zalahaláp környékén mégis sikerült észlelni néhány példányt.

A **vérfű hangyaboglárka** (*Maculinea teleius*) és a **sötétaljú hangyaboglárka** (*Maculinea nausithous*) ökológiai igényeinek és élőhelypreferenciájának megismerése mellett a projekt keretében elsődleges célnak tekintettük a potenciális élőhelyeik és az eddig adathiányos területek további feltérképezését, illetve országos elterjedésük pontosítását. A vérfüves láprétek és üde kaszálórétek vizsgálatára a dunántúli régióban került sor. A Soproni-hegységben, a Hanságban és a Balaton-felvidéken stabil, magas egyedszámú populációk kerültek elő. A Rába és Csörnóc-völgy, a Szévíz-Principális-csatorna, Külső-Somogy (Látrányi-puszta) és Belső-Somogy (Szentai-erdő, Kisbajomi erdő), illetve a Dráva-sík (Ormánsági vizes élőhelyek és gyepek) térségében kis egyedszámú, sérülékeny állományokat sikerült felfedezni.

Az éjjeli lepkék közül három közösségi jelentőségű faj vizsgálatára került sor, melyeknél nem csak előfordulási helyeik alaposabb megismerése volt a cél, hanem a monitorozásukra alkalmas módszerek fejlesztése és tesztelése is. A kutatás-fejlesztésnek minősülő módszertani eredményeket a szakértők a Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszerbe (NBmR) is integrálták annak érdekében, hogy az Élőhelyvédelmi Irányelv 17. cikk szerinti elkészítendő tagállami jelentéshez minél pontosabb adatokat tudjunk szolgáltatni az egyes fajok országos elterjedéséről, állományaik nagyságáról, élőhelyük kiterjedéséről, az esetleges változások mértékéről, valamint természetvédelmi helyzetükről.

A rejtett életmódú **keleti lápibagoly** (*Arytura musculus*) kutatása során a legjelentősebb eredmény a Homorúd közigazgatási területén felfedezett állomány, ami a faj első észlelt előfordulása a Duna-Tisza közén. Ezen kívül Lakócsa és Drávafok térségében is sikerült új élőhelyet találni, ami jelenlegi ismeretek szerint a faj legnagyobb kiterjedésű élőhelye a Dunántúlon. A jelenlét-hiány vizsgálatok érintették még a Boronka-melléke (HUDD20044), Gemenc (HUDD20032), a Dél-Órjeg (HUKN20032), Tapolcai-medence (HUBF20028), Felső-Nyirádi-erdő és Meggyes-erdő (HUBF20011), a Papod és Miklád (HUBF20002), illetve a Turjánvidék (HUDI20051) és a Felső-kiskunsági turjánvidék (HUKN20003) Natura 2000-es területeket, amelyeken sajnos a szisztematikus keresések ellenére sem sikerült kimutatni a faj jelenlétét.

A **sztyepplepkével** (*Paracossulus thrips*) kapcsolatos új eredmények a projekt igazi sikertörténetének számíthatnak. A faj vizsgálatára sikerült egy teljesen innovatív kiegészítő kutatási módszert, a bábbőrkeresést kifejleszteni, aminek köszönhetően így nem csak a lepke kibújásának pontos helyéről kaphatunk információt, hanem az adott populáció állomány nagyságáról is egzakt képet alkothatunk. Az új protokollnak köszönhetően az utóbbi években Hortobágyon és a Nagykunságban 21 helyszínen, a Borsodi-Mezőségben pedig 11 új területen sikerült igazolni a jelenlétét.

A projektben szereplő célfajok között az **Anker-araszoló** (*Erannis ankeraria*) volt a másik olyan lepkefaj, aminél a hosszú távú monitorozására leginkább alkalmas módszer kidolgozása volt a cél. A vizsgálatokat egy mátrai állományban, Kisnánán (Macska-vár) végezték a kutatók, melynek során a hím példányok számolásán alapuló módszereket tesztelték a szakemberek különböző mintavételi eljárásokkal. Ezek között szerepelt a hím egyedek számolása kézi lámpával előre kijelölt transzekt mentén és előre lehatárolt mintavételi területen, illetve élvefogó vödöracsapdák kihelyezésével. A felmérés eredményei alapján

egyértelmű konklúzió lett, hogy a faj kvantitatív vizsgálati módszerének a transzekt menti számolás és vödörscapdák (2 db/ha) alkalmazása javasolt.

A projekt eredményei közül még kiemelten fontos előrelépésnek számít a *Coenonympha oedippus*, az *Erannis ankeraria*, az *Euphydryas maturna*, a *Polymixis rufocincta isolata*, az *Euphydryas aurinia* és a három lápréti hangyaboglárka faj (*Maculinea nausithous/M. teleius/M. alcon*) fajmegőrzési tervének elkészítése is, amelyek hiánypótló ismeretanyagot biztosítanak a lepkefaj védelmével foglalkozó szakemberek és mindazok számára akik a faj természetvédelmi helyzetének kedvező irányú változását hivatottak elősegíteni.

A **harántfogú** (*Vertigo angustior*) - és **hasas törpecsiga** (*Vertigo moulinsiana*) fajok felmérései 8 Natura 2000 területen és 1 ETRS-ben történtek. A *Vertigo angustior* mintavételezések alapján bebizonyosodott, hogy a faj a Hanság (HUFH30005) érintetlenebbnek tűnő vagy inkább a természetközeli állapotot mutató foltokon előfordul, helyenként erőteljes népségei élnek. Erről a Natura 2000-es területről a *Vertigo moulinsiana* is előkerült, ennek területi lefedettsége azonban csak foltos, néhány megismert lelőhelyre korlátozódik. Gyakoriak az ideálisnak mutató élőhelyek, melyek többségéről viszont nem sikerült kimutatni a fajt. Feltételezhetően az élőhelyek időszakos kiszáradása, valamint a nagytestű állatok taposása is hozzájárult a faj megritkulásához (mind területi, mind egyedszám szempontjából).

A *Vertigo moulinsiana* ezen kívül több lelőhelyről is előkerült a Balatonöszödhöz tartozó területi egységből, jó vízellátottságú nádas-magassásos állományból, idősebb füzekkel határolt vagy nyitott vízparti magassásos élőhelyekről, valamint magassásrétekről, a Dél-balatoni berkek (HUDD20041) elnevezésű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen. A Marcal-medence (HUBF20015) vizsgálata során pedig újabb egy helyszínen sikerült megtalálni. Egyetlen élőhelye Adorjánháza mellett található.

A két *Vertigo* faj felmérése az előbbi területeken kívül még kiterjedt az E487N275 kódszámú ETRS-re, a Répce (HUFH20010), a Rába (HUFH20011), az Ablánc-patak völgye (HUON20003), a Pinka (HUON20006), illetve a Rába és Csörnóc-völgy (HUON20008) NATURA 2000-es területekre, amelyeken nem került elő.

A **sávós bődöncsiga** (*Theodoxus transversalis*) édesvízi csigafaj felmérést a projekten belül szintén külsős szakemberek végezték 4 területen (HUON20004, HUON20006, HUKM20008 és a HUKM20016). A Sajón a Bódva torkolata alatt, Sajóecseg szelvényében és Sajókeresztúron sikerült megtalálniuk élő populációit. A Sebes-Körösön pedig bebizonyosodott a korábban már több alkalommal tapasztalt tény, hogy a *Theodoxus transversalis*-nak nincs élő populációja a vízfolyás mentén. Hasonló állapítható meg a Marossal kapcsolatban is, ahol csupán a *Theodoxus fluviatilis* állományait sikerült kimutatni.

A projektben szintén érintett **kerekvállú állasbogárral** (*Rhysodes sulcatus*), **remetebogárral** (*Osmoderma eremita*) és **kék pattanóbogárral** (*Limoniscus violaceus*) kapcsolatos felmérések 21 helyszínen történtek. A *Rhysodes sulcatus*-nak a Központi-Zempléni-hegység területén megfelelő mikroklímájú, nedves patak völgyben két élő példányát is megfigyelték, valamint az István-kútnál egy elpusztultat. A Dunántúlon a Kőszegi-hegységben és az Észak-zselici erdőségekben nagyobb számban is előkerültek élő és friss pusztulású példányai, szintén elsősorban víztest közeli élőhelyeken. A vizsgálatok során újként került elő a Tapolcai medencéből, az Agár-tetőről és Gemencről, Béda-Karapancsán 1992-ből származó adatát sikerült élő példánnyal megerősíteni. Az *Osmoderma eremita* friss elpusztult példányait a Rába és Csörnóc-patak völgyéből, a Bükk-fennsík és a Lök-völgy valamint a Mátra (Cserepes-tető, Som-hegy) korábban már ismert részeiről sikerült kimutatni, a Szigetköz

területén új ponton is. A *Limoniscus violaceus* új előfordulási helyét sikerült igazolni a Nyugat-Mátrából, a Központi-Zempléni-hegységből valamint a Köszegei-hegységből.

Az egyenesszárnyúak (*Orthoptera*) közül a **magyar tarsza** (*Isophya costata*) és az **erdélyi tarsza** (*Isophya stysi*) vizsgálatára is sor került, mintegy 13 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen és 6 ETRS-ben. Az *Isophya costata* állománybecslését célzó vizsgálatok esetében az E489N267 kódszámú ETRS területén (Sásdi-rét) a faj lokálisan feltárt előfordulási helyeinek száma mintegy négyszeresére növekedett. Az E490N267 ETRS kvadrát területén (Öreg-hegyi Riviéra) korábban egy helyről volt ismert. A projekt keretében megvalósult vizsgálatoknak köszönhetően a faj lelőhelyeinek száma tizenötszörösére nőtt. A Keleti-Bakony (HUBF20001) Natura 2000 területen kettő lokalitásból volt ismert. A vizsgálatoknak köszönhetően a feltárt előfordulási helyeinek száma tízszeresére növekedett. A Sásdi-rét (HUBF20012) Natura 2000 területen a faj előfordulását több nagyobb, eddig eredménnyel nem vizsgált élőhelyfolton is feltárták a kutatók. Több új előfordulási helyet sikerült feltárni még a Nemesvámosi Szár-hegyen (HUBF200027), az Öreg-hegyi Riviérán (HUBF20016), a Dél-Zselicben (HUDD20004) Magyarlukafa északi határában (Falualjártek), a Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part (HUBN20038) site-on, ahol 6 vizsgált folton került elő a Lógó-part északi és déli területein, illetve az E510N280 kódszámú ETRS-ben, melynek területén 10 vizsgált folton mutatták ki Novaj északi határában. A célirányos kutatások érintették még a Kisszékelyi-dombság (HUDD20029), a Szakadati löszgyeppek (HUDD20022), a Közép-mezőföldi löszvölgyek (HUDD20020), az Észak-Zselic (HUDD20016) térségét és az E508N279 kódszámú ETRS-t ahol nem sikerült regisztrálni az *Isophya costata* jelenlétét.

Az *Isophya stysi* elterjedésének pontosítását célzó vizsgálatokra a szatmár-beregi régióban került sor, ahol az E524N286 és E525N284 jelű ETRS négyzetekben 1-1 vizsgált folton sikerült kimutatni Beregdaróc nyugati határában. A Kömörő-Fülesd (HUHUN20050) Natura 2000 területen 6 vizsgált folton észlelték a Kömörői- és a Fülesdi-erdő szegélyein. Nagyhódos és Tiszaberek északi határában, a Csaholc-Garbolc (HUHN20054I) site-on, valamint a Jánki-erdőben (HUHN20056) az északi és keleti szegélyén 4-4 újabb lokalitásban sikerült megtalálni.

A **lápi szitakötő** (*Leucorrhinia pectoralis*) jelenlét-hiány vizsgálatát a BNPI, illetve a DINPI területére eső HUBN10001, HUBN20060, HUBN20065, HUBN20071 és HUDI20051 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területeken, valamint az E512N278, E518N87, E519N287, E520N287 kódjelű 10x10 km-es ETRS kvadrátokban végezték, de ezek a felmérések sajnos negatív eredménnyel zárultak és nem sikerült kimutatni a kutatóknak egyik helyszínen sem.

A projektben az egyes fajok elterjedésének pontosítását szolgáló felmérések mellett, további feladat volt a **szarvas álganéjtűró** (*Bolbelasmus unicornis*) monitorozási protokolljának kidolgozása, és ezzel összefüggésben a faj ökológiájának kutatása, továbbá a kidolgozott módszer tesztelése is. A fajjal kapcsolatos mintavételezések két helyszínen zajlottak párhuzamosan, a Pest megyében fekvő Kerepes, Kistarcsa és Nagytarcsa községek közigazgatási területén fekvő Küdői-hegyen, és ennek kontroll területeként a szintén Pest megyében található, Budakeszi külterületén elhelyezkedő Farkashegyi vitorlázó repülőtér.

A **molnárgörény** (*Mustela eversmannii*) szintén szerepelt a projektben, mint célfaj. A faunisztikai mintavételek a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság működési területét képező Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) Natura 2000 területen történtek. A faj felmérésén kívül a monitorozásra alkalmas hatékony módszerek tesztelése, majd a monitorozás protokolljának kidolgozása is feladat volt. A komplex cél többféle módszer párhuzamos használatát követelte meg, illetve fejlesztések is történtek az időszakban a projekt keretén belül (pl. kameracsapdák kihelyezése). Kardoskútnál bálarakások között találták meg a molnárgörény pihenőhelyeit és ürülékmaradványait, illetve

Pitvarosnál is az ürülékek alapján sikerült egyértelműen bizonyítani a molnárgörény jelenlétét hörsög által foglalt, lucernával vetett szántóföldön.

A gerincesek közül a **lápi pócra** (*Umbra krameri*) is irányultak célirányos felmérések a projekt keretein belül a DDNPI, a DINPI és az ŐNPI területére eső HUON20008, HUDD20007, HUDD20038, HUDD20045, HUDD20056, HUDI20042 és HUDI30002 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területeken, de sajnos a faj országos szintű visszaszorulása miatt ezek csekély pozitív eredménnyel zárultak. A célfaj a Ráckeve-Soroksári Duna-ágon Szigetcsép település közelében lévő vizenyős, mocsaras részen került elő. A Ráckevei Duna-ág (HUDI20042) Natura 2000 területen található állomány minden bizonnyal a több ezres példányszámot is eléri itt, így a terület országos szinten egy fontos, megőrzendő élőhely a hazai lápi póc állomány megmaradásának szempontjából.

A terepi kutatásokon kívül a projekt keretében kidolgozásra kerültek az érintett közösségi jelentőségű fajok országos monitorozására alkalmas protokollok, amik a későbbiekben ezen fajok egységes módszertanon alapuló, hosszú távú NBmR monitoring programját hivatottak segíteni.

Az Igazgatóság saját alkalmazottjának közreműködésével részt vesz „A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése” című, ROHU-79 azonosítószámú projektben, aminek keretében megvalósult a **sárga gyapjasszövő** (*Eriogaster catax*) és a **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) teljes körű felmérése. A célzott felmérésnek köszönhetően a projektterületen megközelítőleg 17 lokalitásban sikerült igazolni a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és 21 élőhelyfoltban a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) jelenlétét.

A terepi kutatásokon kívül a projekt keretében kidolgozásra kerültek az érintett közösségi jelentőségű fajok országos monitorozására alkalmas protokollok, amik a későbbiekben ezen fajok egységes módszertanon alapuló, hosszú távú NBmR monitoring programját hivatottak segíteni.

Az Igazgatóság saját alkalmazottjának közreműködésével részt vesz „A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése” című, ROHU-79 azonosítószámú projektben, aminek keretében megvalósult a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) teljes körű felmérése. A célzott felmérésnek köszönhetően a projektterületen megközelítőleg 17 lokalitásban sikerült igazolni a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és 21 élőhelyfoltban a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) jelenlétét.

„A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című, KEHOP-4.3.0-15-2016-00001 számú projekt keretén belül közösségi jelentőségű és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelyek felmérése is zajlik mind az Igazgatóság saját szakemberei által, mind pedig külsős szakértők bevonásával. 2019-ben, a projekt keretében a következő élőhelyek kerültek felmérésre:

1530 – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak,

3130 - Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval,

3150 - Természetes eutróf tavak *Magnotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel,
 3160 - Természetes disztróf tavak es tavacsokák,
 3270 - Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel,
 40A0 - Szubkontinentális peri-pannon cserjések,
 6110 - Mészkedvelő vagy bazofil varjúhájás gyepek (*Alyso-Sedion albi*),
 6250 - Síksági pannon löszgyepek,
 6260 - Pannon homoki gyepek,
 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*),
 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai,
 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei,
 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*),
 7230 - Mészkedvelő üde sás- és láprétek,
 8150 - Közép-európai hegyvidéki szilikátos sziklatörmelék-lejtők,
 8210 - Mészkösziklás lejtők sziklanövényzettel,
 8230 - Szilikátsziklák a *Sedo-Scleranthion* vagy a *Sedo-albi-Veronicion dillenii* pionír növényzetével,
 9130 - Szubmontán es montán bükkösök *Asperulo-Fagetum*, 91E0 - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91G0 - Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeae*ával és *Carpinus betulusszal*,
 91I0 - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*), 91K0 - Illír bükk (*Fagus sylvatica*)-erdők (*Aremonio-Fagion*), 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*).

Az élőhelyes felmérések a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság és a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság területein történtek. A felmérések a projekt ütemezésének megfelelően haladtak a 2019-as évben, adatok értékelése és feldolgozása, adatbázisba rendezése folyamatosan történik.

A projektben részt vevő Igazgatósági munkatársak, valamint a külső szakértők a fenti szakmai feladatok mellett számos konferencián, környezeti nevelési célú előadáson mutatták be előzetes eredményeiket, valamint ismeretterjesztő cikkeket is összeállítottak.

Az Igazgatóság külső szakértő igénybe vételével folytatta a fokozottan védett magyar tavaszifésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) felmérését. A faj előfordulását több új helyen sikerült kimutatni, a Hortobágy tájegység 6, míg a Nagykunság tájegység 2 településének külterületén.

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat az eddig tárgyaltakon kívül alábbi kutatási tevékenységeket végezte 2019-ben:

Kiss Ádám a Nagykunság Természetvédelmi Tájegységben a székicsér élőhelypreferenciáját és költési sikerét befolyásoló tényezőket vizsgálta. Mivel a faj egyedei művelés alatt álló

szántóföldi környezetben költenek, ezért kiemelt természetvédelmi cél a faj élőhelyválasztásának és a populációt veszélyeztető tényezőknek pontos megismerése. Elindult az országos színesgyűrűzési program, amely a DINPI területén is zajlott, de a HNPI koordinálja. A Nagykunságban jelölt fiókkák megkerülési aránya rendkívül magas volt, ez alapvetően két fontos kérdésre adott választ: 1. Azt feltételeztük, hogy a nagykunsági populáció az őszi vonulás előtt egy helyen gyülekezik - ezt a gyűrűs fiókás családok igazolták 2. Azok a párok, amelyek magányosan vagy kis telepben költenek, a fiókanevelés során szinte eltűnnek a szem elől, ebben az esetben arra gondoltunk, hogy a fiókkák elpusztultak, az öreg madarak elhagyták a költőhelyet, viszont több család is megkerült a gyülekezőhelyeken egészséges röpképes fiókáival A költőhelypererencia pontosabb megismerésének a fő célja az is, hogy a jövőben precízebben be tudjuk "állítani" a székicsérek megtelepedésére alkalmas rizsföldi feketeugarokat.

A Hortobágyi Vonuláskutató Állomás 2019-ben is működött, Szilágyi Attila irányításával elvégeztük az első három CES-gyűrűzést.

A PannonEagle Life keretein belül parlagi sas repatriált egyedeinek, GPS adós jelölését és nyomon követését illetve a telemetriai adatok feldolgozását és elemzését végeztük. A tevékenység szakmai felelőse Juhász Tibor.

A Hortobágy Természetvédelmi Tájegységben a természetvédelmi őrszolgálat aktív közreműködésével elindítottunk egy vonuláskutatói projektet, melynek során nyári lúd egyedeket jelölünk meg nyakgyűrűvel.

Kutatási tevékenységeink 2019-ben végzett elemeinek táblázatos összefoglalása:

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
1.	Bogarak felmérése	Szaproxilofág és xilofág bogarak felmérése	Nyíregyháza (Sóstói-erdő), Baktalórántháza (Baktai-erdő)	Kovács Tibor
<p>Nyíregyháza (Sóstói-erdő): A közösségi jelentőségű szaproxilofág bogárfajok közül kettőt sikerült kimutatni: nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>). További 12 szaproxilofág védett bogárfaj 120 adata is excel adatbázisba került – <i>Aegosoma scabricorne</i>, <i>Aesalus scarabaeoides</i>, <i>Cerambyx scopolii</i>, <i>Coraebus undatus</i>, <i>Cryphaeus cornutus</i>, <i>Dorcus parallelipedus</i>, <i>Gasterocercus depressirostris</i>, <i>Oryctes nasicornis</i>, <i>Protaetia aeruginosa</i>, <i>Saperda perforata</i>, <i>S. punctata</i>, <i>Trichoferus pallidus</i>. Nem védett, de ritka faj a <i>Pycnomerus terebrans</i>.</p> <p>Baktalórántháza (Baktai-erdő): A közösségi jelentőségű szaproxilofág bogárfajok közül hármat sikerült kimutatni: <i>Cerambyx cerdo</i> (142 adat), <i>Cucujus cinnaberinus</i> (13 adat), <i>Lucanus cervus</i> (102 adat). Egy faj fokozottan védett – <i>Eurythyrea quercus</i> (3 adat). További 15 szaproxilofág védett bogárfaj 134 adata is excel adatbázisba került – <i>Aegosoma scabricorne</i>, <i>Aesalus scarabaeoides</i>, <i>Cerambyx scopolii</i>, <i>Coraebus undatus</i>, <i>Dermestoides sanguinicollis</i>, <i>Dorcus parallelipedus</i>, <i>Gasterocercus depressirostris</i>, <i>Lacon querceus</i>, <i>Oryctes nasicornis</i>, <i>Protaetia aeruginosa</i>, <i>P. fieberi</i>, <i>P. lugubris</i>, <i>Saperda perforata</i>, <i>Schizotus pectinicornis</i>, <i>Trichoferus pallidus</i>. Nem védett, de ritka faj az <i>Ampedus cardinalis</i>, a <i>Cardiophorus gramineus</i>, a <i>Platydemus dejeanii</i> és a <i>Pycnomerus terebrans</i>.</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
2.	Denevérek felmérése	Denevérfaunisztikai felmérés	Közép-Tiszai Erdőtervezési Körzet	Dobrosi Dénes
<p>18 mintavételi pontról összesen 15 denevérfajt sikerült kimutatnunk, melyek között 2 fokozottan védett faj és egy közösségi jelentőségű faj is volt. A fokozottan védett pisze denevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) jelenléte a jó élőhelyi adottságú erdőkre hívja fel a figyelmünket. A szintén fokozottan védett tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>) a jó adottságú vizes élőhelyek indikátor faja, de az erdőben történő előfordulásai szintén a jó erdők meglétére utalnak. A közösségi jelentőségű hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>) szép számban történő felbukkanása reményt adhat arra, hogy itt a térségben jelentős szaporodó közösségei vannak. Ez a faj hazánkban veszélyeztetett státuszba került, ezért nagyon fontos lenne nemcsak a legfontosabb táplálkozó területeket számba venni, hanem a szülőkolóniákat is felkutatni.</p>				
3.	Egyedi tájérték kataszterezése	Bel- és külterületen található egyedi tájértékek felvételezése, dokumentálása	Hajdúböszörmény, Karcag, Biri, Ebes, Tomajmonostora	Kiss Balázs HNPI dolgozó
<p>Hajdúböszörményben 71, Karcagon 102, Birin 13, Ebesen 16, míg Tomajmonostorán 15 egyedi tájérték felvétele történt meg. Az illetékes települési Önkormányzattal előzetesen felvettük a kapcsolatot, melynek keretében javaslatokat adtak. A felmérés keretében kategorizálásra kerültek a felvett egyedi tájértékek, egyedi névvel lettek ellátva, a fényképes dokumentáció és pontos földrajzi koordináták rögzítését követően. Továbbá megállapításra kerültek a veszélyeztető tényezők, az egyedi tájértékek állapota és a javaslatokat fogalmaztunk meg az állagmegóvásuk érdekében szükséges legfontosabb teendőkről és intézkedésekről.</p>				
4.	Egyenesszárnyúak felmérése	Egyenesszárnyú közösségek felmérése	Hortobágy tájegység, Szelencs (Nádudvar) térsége	Dr. Nagy Antal
<p>A 2019-ben végzett mintavételek során 25 egyenesszárnyú faj került elő, ami a tájegység faunájának mintegy harmada. A 2018-ban vizsgált hasonló méretű területen szintén 25 faj jelenléte volt kimutatható. A tájegység két vizsgált részének fajkészlete, csak kis eltérést mutatott. A vizsgált fauna 11 Tojócsöves (<i>Ensifera</i>) és 14 Tojókampós (<i>Caelifera</i>) fajt számlál a 2019-es felvételek adatai alapján. A fajok közül 2, az <i>Acrida ungarica</i> és <i>Gampsocleis glabra</i> védettek. Előbbi a vizsgált területen általánosabban elterjedt a vizsgált 24 terület közül 16 területen volt megtalálható, míg a <i>G. glabra</i> mindössze egy mintaterületen volt kimutatható. Ezen túl a védett <i>Mantis religiosa</i> (<i>Montodea</i>) 2 mintaterületen volt kimutatható 2019-ben. A 2019-ben végzett mintavételek során az említett 25 faj 1731 egyede került befogásra. A gyűjtött anyag legnagyobb része faj szinten határozható imágó és utolsó stádiumú lárva volt. Ezek összesített száma 1708 volt, ami a teljes fogás 98,7 %-át tette ki. A faji szinten nem határozható lárvák száma mindössze 23 volt. A lárvák kis számának oka részben a viszonylag kései mintavételnek, köszönhető, de általános, hogy a nyár második felére a lárvák száma jelentős mértékben lecsökken.</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
5.	Egyenesszárnyúak felmérése	Odontopodisma rubripes állományok felmérése	Felső-Tisza mente (Gelénes-Beregdaróc, Lónya-Tiszaszalka térsége)	Dr. Nagy Antal
<p>2019-ben a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság területén két N2000 területen került elvégzésre az <i>Odontopodisma rubripes</i> állományok vizsgálata. Az elmúlt években a faj felmérése az elterjedés pontosítására koncentrált, míg a korábban vizsgált állományok megfigyelése kissé háttérbe szorult. A 2019-ben vizsgált két terület a Lónya-Tiszaszalka (HUHN20049) és a Gelénes-Beregdaróc (HUHN20046) N2000 területek állományai korábban 2006-ban, 2008-ban és 2013-ban voltak felmérve. A 2019-ben végzett vizsgálat e munkák folytatásának tekinthető. A megtalált állományok többnyire az erdőterületekhez kapcsolódó szegélyeken, üde gyepekben, mocsárréteken és magaskórósokban mutattak nagyobb tömegességet. A területek szárazodása és a szegélyek struktúrájának változása azonban egyaránt a faj lokális eltűnéséhez vezethet. Utóbbit a cserjés záródása, a gyomosodás és a helytelen kezelés (pl.: intenzív kaszálás, cserjeirtás) egyaránt előidézheti. A rétek szárazodásáért pedig a makroklimatikus változásokon túl a vízgazdálkodás is felelőssé tehető.</p>				
6.	Élőhelytérképezés	Debrecen (T_105) 5x5 km-es mintanegyzet térképezése, Angyalháza (T_056) 5x5 km-es mintanegyzet térképezése Bátorliget (T_059) 5x5 km-es mintanegyzet térképezése	Debrecen, Angyalháza (Hortobágy), Bátorliget	Így lesz kerek a világ! Egyesület
<p>Élőhelytérképezés keretében a Debrecen T_105 számú 5x5 km-es négyzet élőhelyeinek felmérése került sor, ami nagymértékben átfed a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel (HUHN20033) és a Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Területtel. Az NBmR protokollja alapján térinformatikai állomány készült el a mintegy 2463 ha területről. A felmérés során 281 különálló élőhelyfolt került meghatározásra, amelyből 32 tartalmaz a terület Natura 2000 hálózatba történő jelölésének alapjául szolgáló közösségi és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípust, mintegy 320 ha-nyi kiterjedésben. A felmérés keretében regisztrálásra kerültek az inváziós növényfajok állományai is.</p> <p>Élőhelytérképezés keretében az Angyalháza T_056 számú 5x5 km-es négyzet élőhelyeinek felmérése került sor, ami teljes egészében átfed a Hortobágy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel (HUHN20002), a Hortobágy különleges madárvédelmi területtel (HUHN10002), valamint a Hortobágyi Nemzeti Park területével. Az NBmR protokoll alapján térinformatikai állomány készült el a mintegy 2463 ha területről. A felmérés során 422 különálló élőhelyfolt került meghatározásra. A felmérés keretében regisztrálásra kerültek az inváziós növényfajok állományai is.</p> <p>Élőhelytérképezés keretében a Bátorliget T_059 számú 5x5 km-es négyzet élőhelyeinek felmérése került sor, ami nagy mértékben átfed a Bátorligeti Nagy-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel (HUHN20036), teljes mértékben átfed a</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
<p>Bátorligei láp különleges természeti területtel (HUHN 20037), kis mértékben átfed a Teremi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel (HUHN20058) és az Újtanyai lápok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területtel (HUHN20038), valamint teljes mértékben átfed a Bátorligeti-ösláp Természetvédelmi Területtel. Az NBmR protokollja alapján térinformatikai állomány készült el a mintegy 2463 ha területről. A felmérés során 647 különálló élőhelyfolt került meghatározásra. A felmérés keretében regisztrálásra kerültek az inváziós növényfajok állományai is.</p>				
7.	Erdőrezervátumok felmérése	A Baktai-erdő Erdőrezervátum magterületén ERDŐ+h+á+l+ó létesítése és az egységes botanikai alapfelmérés (ANÖV) elkészítése 2019-ben.	Nyírség (Baktai-erdő)	Ökológiai Kutatóközpont
<p>A magterületet teljesen lefedő mintavételi pontok 50x50 m-es szabályos hálózata (ERDŐ+h+á+l+ó) 89 mintavételi pontból áll. Ezeket a terepen +/- 5 m-es pontossággal bemértük, majd kitűztük és állandósítottuk (sárga festés, sárga betonvas cövek és egyedileg sorszámozott alumínium címkék).Az egységes aljnövényzeti felmérés eredményeként a legnagyobb relatív gyakoriságú fajok: a vérehulló fecskefű (0,512); az állományalkotó kocsányos tölgy és gyertyán fajok magoncai (0,406 és 0,394); valamint az utóbbi években robbanásszerűen elszaporodott és a lékekben rendkívül életképes, inváziós amerikai alkörmös (0,342). A többi gyakori növényfaj már főként az üde erdei fajok csoportjából (nehézszagú gólyaorr, erdei ibolya, enyves zsálya, erdei tisztessű, erdei varázslófű stb.) került ki.Az előfordulási térképek mutatják a jellemző mintázatokat. A magterület az erdő állománya és termőhelyi szempontból meglehetősen egyöntetű, viszont a peremek felől sérülékeny az inváziós fajok (akác, fekete dió, kései meggy) behatolásával szemben. A védőzóna formális, nem nyújt biztonságos védelmet az inváziós nyomással szemben, gyakran forrása is az özönfajoknak. Szükség van a faállomány-szerkezeti, valamint újulati és cserjeszint alapfelmérésre és mindezek együttes értékelésére.</p>				
8.	Ex lege védett kunhalmok felmérése	Ex lege védett kunhalmok felmérése	Tiszazug, Körösszög	Bede Ádám
<p>13 településén, összesen 625 km² kiterjedésű területen történt a halmok (kurgánok) kataszterezése és állapotfelmérése. Összesen 237 halmot regisztráltunk, melyek közül 152 a Tiszazug, 85 pedig a Körösszög területén található. A felmérés során egy hétfokú skálát dolgoztunk ki a halmok rangsorolása céljából, hogy a legjelentősebbeknél minél előbb megindulhassanak a konkrét védelmi intézkedések. A jelentős halmok száma összesen 76 (32,1%), a nem jelentősé 67 (28,3%), nem létezőnek tekinthető 94 halom (ez 39,6%-ot jelent). A regisztrált kurgánok közül 120 rendelkezik névvel (50,6%), 117 pedig névtelen (49,3%).</p>				
9.	Florisztikai és faunisztikai felmérés	Löszös gyepfelszínek, löszgyep-fragmentumok általános botanikai, florisztikai és faunisztikai felmérése	HNPI működési területe	Molnár Attila

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
	<p>A florisztikai eredmények közül az alábbiakat érdemes kiemelni: 1) a Tiszántúlról kihaltként nyilvántartott <i>Potentilla patula</i> detektálása; 2) a Tiszántúl flórájára új <i>Potentilla pusilla</i> detektálása; 3) korábban az Igazgatóság működési területéről eltűntként kezelt, védett <i>Oxytropis pilosa</i> állományának megtalálása; 4) a termetes (Gór) habszegfű (<i>Silene bupleuroides</i> = <i>S. longiflora</i>) és a nem védett (<i>Adonis flammea</i>) növényfaj detektálása; 5) a védett pusztai tyúktaréjnak (<i>Gagea szovitsii</i>) számos, korábban nem ismert populációjának feltárása; 6) a kutatás eredményei adalékokat nyújtanak a Kárpát-medencében adventívként nyilvántartott ujjas borsófa (<i>Caragana frutex</i>) őshonosság kérdésének eldöntéséhez. A felmérések során két, a hortobágyi Nemzeti Park területére újonnan feltárt előfordulású védett sziktár fajt (mocsári sziktár – <i>Chamaesphecia palustris</i>; magyar sziktár - <i>Chamaesphecia hungarica</i>) sikerült kimutatni. A faunisztikai eredmények közül az alábbiakat érdemes kiemelni: 1) a HUHN20141 kódszámú Tiszaigar–Tiszaörsi Körtvélyes kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen sikerült kimutatni a sztyeppelepkét (<i>Catopta thrips</i>); 2) a felmérések igazolták az Igazgatóság működési területén korábban csupán a Nyírségből ismert, védett keserűgyökér-nappalibaglyot (<i>Schinia cardui</i>), nyúlparéj-nappalibaglyot (<i>Schinia cognata</i>), Gozmány-csuklyásbaglyot (<i>Shargacucullia gozmanyi</i>), valamint pöszörszendert (<i>Hemaris tytius</i>); 3) a védett nappali lepkék közül elsőként sikerült detektálni a Tiszántúlról az ibolyaszín boglárkát (<i>Polyommatus thersites</i>), HNP-ből és a Biharból az apró boglárkát (<i>Pseudophilotes vicrama schiffermuelleri</i>); 4) sikerült detektálni hazánk 5. recens ráncos gyászbogár (<i>Probatiscus subrugosus</i>) előfordulását; 5) az Igazgatóság működési területén kimutatott új, védett bogárfajok: magyar kutyatejcincér (<i>Oberea euphorbiae</i>), macskahere cincér (<i>Pilemia hirsutula</i>), rezes rózsabogár (<i>Potosia fieberi</i>), alföldi virágincér (<i>Vadonia steveni</i>), kétsávós gyalogcincér (<i>Neodorcadion bilineatum</i>), sarlófücincért (<i>Cardoria scutellata</i>); 6) a nehezen észlelhető molnárgefénynek két új előfordulási helye került elő.</p>			
10.	Halak felmérése	Halközösségek felmérése	Magyar-román határ menti vízfolyások és kisvízfolyások.	Sallai Zoltán
	<p>A 33 mintavételi helyen összesen 617 halegyedet fogtak és határoztak meg, amelyek 20 fajhoz tartoztak. A kimutatott 20 fajból 5 faj áll védelem alatt: halványfoltú küllő (<i>Romanogobio vladkovi</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus amarus</i>), réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>), vágócsík (<i>Cobitis elongatoides</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>). A fokozottan védett endemizmusunkat, a lápi pócot a vizsgált 17 folyásból 10-ben találták meg, ami figyelemre méltó eredménynek számít. Vízfolyásonként értékelték a halfaunát, és javaslatot tettek az értékes mocsári haltársulások hosszú távú megőrzésére, amelynek kiemelt része, hogy a vízügyi kezelő a lápi póc élőhelyein egész évben legalább 80 cm-es vízszintet tartson, a térségbeli értékes halfaj-együttes hosszú távú fennmaradása érdekében.</p>			
11.	Halak felmérése	Halközösségek felmérése	Tisza (Tiszabecs-Vásárosnamény közötti szakasz) és Kraszna	Vaskos Csabak Bt.

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
<p>A Tiszán 10 mintaszakaszon összesen 23 faj 987 egyedét, a Krasznán 5 mintaszakaszon 17 halfaj 1.732 halegyedét fogták és határozták meg. A Tiszán kimutatott 23 faunaelemből 13 faj védett: tiszai ingola (<i>Eudontomyzon danfordi</i>), sujtásos küsz (<i>Alburnoides bipunctatus</i>), kárpáti márna (<i>Barbus carpathicus</i>), homoki küllő (<i>Romanogobio kesslerii</i>), felpillantó küllő (<i>Romanogobio uranoscopus</i>), halványfoltú küllő (<i>Romanogobio vladykovi</i>), szivárványos ökle (<i>Rhodeus amarus</i>), vágócsík (<i>Cobitis elongatoides</i>), balkáni csík (<i>Sabanejewia balcanica</i>), bolgár csík (<i>Sabanejewia bulgarica</i>), kövicsík (<i>Barbatula barbatula</i>), német bucó (<i>Zingel streber</i>), magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>). Továbbá 12 faj az európai jelentőségű Élőhelyvédelmi Irányelv függelékeiben is megtalálható: tiszai ingola, márna (<i>Barbus barbus</i>), kárpáti márna, homoki küllő, felpillantó küllő, halványfoltú küllő, szivárványos ökle, vágócsík, balkáni csík, bolgár csík, német bucó és magyar bucó. A Krasznán kimutatott 17 fajból 3 faj védett: halványfoltú küllő, szivárványos ökle és vágócsík – továbbá 4 faj az európai jelentőségű Élőhelyvédelmi Irányelv függelékeiben is megtalálható: márna, halványfoltú küllő, szivárványos ökle és vágócsík.</p>				
12.	Hüllők felmérése	<i>Vipera berus</i> állományok felmérése	Beregi-sík	A Természet Szolgálatában Alapítvány
<p>Az irodalmi adatok feldolgozása révén 19 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei helyszínt sikerült azonosítani, ahol keresztes viperákat észleltek. Az MTM herpetológiai gyűjteményében 36 példány - térségből származó - keresztes viperát találtak. A korábban ezeken a helyszíneken dolgozó kutatóktól további 59 észlelési adatot gyűjtöttek be. Az Országos Kétféltű- és Hüllőtérképezés Program honlapjára eddig 40 keresztes vipera adat érkezett be a térségből, de az elmúlt évek során összegyűjtött adatokkal kiegészülve 2019 végére 137 keresztes vipera adatot tartalmaz a Beregi-síkról az adatbázis. A 2019-es év időjárása kedvezőbben alakult, így összesen 52 példányt észleltek 12 helyen.</p>				
13.	Közösségi jelentőségű élőhelyek felmérése	1530 (2x), 6260, 6410, 6440 (2x), 91E0 (2x), 91F0, 91I0 kódú Natura 2000-es élőhelyek	Balsa, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Hajdúsámson, Nagykereki, Nyirábrány, Petneháza, Tiszadorogma, Túristvándi, Újfehértó,	Így lesz kerek a világ! Egyesület
Natura 2000-es élőhelyek NBmR protokoll alapján történő extenzív felmérésére				
14.	Közösségi jelentőségű és védett lepkék felmérése	Magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) felmérése	Hortobágy térsége, Nagykunság	Dr. Sum Szabolcs
<p>A kutatások rendkívül sikeresnek bizonyultak, mivel a faj rajzási időszakában, a Hortobágy 6 településén, 32 mintavételből 20 terepponton, míg a Nagykunság 2 településén, 54 mintavételből 22 terepponton mutattuk ki a magyar tavaszi-fésűsbagoly jelenlétét, összesen 248 példányban.</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
15.	Közösségi jelentőségű és védett lepkék felmérése	Sztyepplepke (<i>Paracossulus thrips</i>) felmérése	Hortobágy, Nagyiván, Hajdúszoboszló, Tiszacsege, Újszentmargita, Tiszafüred, Nagyhegyes, Balmazújváros, Görbeháza, Karcag és Egyek térsége	Patalenszki Adrienn HNPI TMO
<p>A jelenlét-hiány vizsgálatokat személyes lámpázással, vödörccsapdák kihelyezésével és bábbőr keresés alkalmazásával valósítottuk meg. A lámpázásokat a faj rajzási időszakában, július elejétől-augusztus közepéig végeztük. A bábbőrök keresése július közepétől egészen január elejéig tartott, mivel a lepke kibújása után hátrahagyott bábbőr a faj rajzási időszakán kívül is még hosszú ideig megtalálható. A fénycsapdázások eredményeként 8 helyen sikerült igazolni a faj jelenlétét imágóként. Az új kiegészítő protokoll tesztelése rendkívül eredményesnek bizonyult a sztyepplepke hortobágyi élőhelyein, ugyanis 17 helyszínen sikerült megtalálni a faj bábbőrét, ezek közül már 6 helyen ismert volt az imágó, viszont a módszer segítségével 11 területen sikerült új előfordulási helyét igazolni a sztyepplepkének. A tavalyi évben összesen 28 helyen mutattuk ki a lepkefajt imágó vagy bábbőr előfordulási állapotban.</p>				
16.	Közösségi jelentőségű és védett lepkék felmérése	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>) felmérése	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területe	Dr. Horváth Bálint
<p>Vizsgálataink alapján összességében elmondható, hogy a rendkívül alacsony visszafogási ráta arra enged következtetni, hogy az egyes mintavételi napok között az imágók kivándorlása a populációból nagymértékű és valószínűleg a kikelést követően rövid időn belül elhagyják az élőhelyüket. Ezt a hipotézist az is erősíti, hogy a jelölés során szinte két-három példány kivételével a megfigyelt egyedek mindegyike teljesen friss kelésű, gyakran hibátlan egyed volt. Megfigyeléseink alapján a faj rendkívül jó röpképességű, kitartóan is tud repülni és előfordult, hogy 3-4 m magasságban is észleltük. Ezen kívül az idei évben megvalósult vizsgálat jelentős eredménye volt, hogy egyértelműen bebizonyosodott, a lepkefajnak hajnalban (vagy az éjszaka folyamán) van egy második aktivitási csúcsa is! Ennek következtében feltételezhető, hogy az egyedek populációból való kivándorlása viszonylag folyamatos, a hímek a párzást követően, a nőstények pedig a peterakás után (vagy azt megszakítva) nagy valószínűséggel elhagyják az élőhelyüket és új területeket keresnek kolonizációs céllal. A diszperzió irányára vonatkozóan azonban sajnos még csak nagyon kevés információhoz jutottunk. Ennek kiderítése céljából szükséges lenne folytatni a jövőben is a vizsgálatot és egy vödörccsapda hálózat létrehozásával, azok szórványos kitelepítésével és működtetésével egy nagyobb tájleptékű, intenzív felmérés keretében újabb fontos ismeretekre lehetne szert tenni.</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
17.	Tiszavirág állományok felmérése	A tiszavirág (<i>Palingenia longicauda</i>) állományok felmérését megalapozó hosszútávú monitorozási módszertan kidolgozása, ill. tiszavirágtelepek tisztai előfordulásainak felmérése.	Tisza (Szatmárcseke és Szolnok közötti szakasz)	Bioaqua Pro Kft.

A tiszavirág védelmét szolgáló intézkedések megalapozottságát segítő biológiai-ökológiai adatgyűjtés és módszertani kutatás első évében a következő tevékenységeket végezték el. Tisztázták a faj jelenlegi potenciális elterjedését hazánkban, a fellelhető szakirodalmak és szakmai anyagok összegyűjtésével. Kidolgoztak 6 olyan módszert, amely alkalmas lehet a tiszavirág hazai állományainak pontosabb felmérésére, ill. a későbbiekben a monitorozó tevékenységre. A 6 felvázolt módszer közül kettőt (telepek vizuális felmérése és járatsűrűség-mérés) terepen is kipróbáltak, s mivel mindkettő a lárvajáratok vizuális észlelésén alapul, lehetőség nyílt a két módszer összehasonlítására, még jobban rávilágítva az egyes módszerek gyengeségeire és erősségeire, továbbá alkalmazhatóságukra. A két módszer közül a telepek vizuális felmérése – a módszertan tökéletesítése után – alkalmasnak tartható a Tisza folyó tiszavirág-állományainak hosszú távú monitorozására, nagyobb felmérési időközökkel (10-15 évenként). A vizuális felmérések eredményei a gyakorlati természetvédelmi munkában már közvetlenül is használhatók lesznek. Az eddig felmért folyószakaszokon kiemelkedő tiszavirág állományok találhatóak a Tarpától Záhonyig terjedő, illetve a Törökszentmiklóstól (Óballa) Tiszapüspökiig tartó szakaszokon. A telepek járatsűrűség-méréséről az eddigi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy kevésbé alkalmas egy-egy élőhely nagyobb léptékű monitorozására, jó lehet viszont egy-egy kiemelten vizsgálandó szakasz (telep, teleprészlet) kisebb időközönkénti (5 évenkénti) monitorozására.

18.	Vízi makroszkópikus gerinctelenek felmérése	Vízi makroszkópikus gerinctelen fajok	Magyar-román határ menti vízfolyások és kisvízfolyások	Dr. Juhász Péter
-----	---	---------------------------------------	--	------------------

A vizsgált 15 síkvidéki kisvízfolyásról és csatornáról általánosságban elmondható, hogy a kedvezőtlen vízháztartási viszonyok következtében, aszályos, állóvízi körülmények uralkodnak a medrekben. A vizsgált 15 kisvízfolyás 30 vizsgálati szelvényéből 21 vízcicsiga (*Gastropoda*), 5 kagyló (*Bivalvia*), 6 pióca (*Hirudinea*), 3 magasabbrendű rák (*Malacostraca*), 1 kérész (*Ephemeroptera*), 1 álkérész (*Plecoptera*), 6 szitakötő (*Odonata*) és 4 vízi poloska (*Heteroptera*) taxont mutattak ki. Az előkerült fajok alapján a vízi makroszkópikus gerinctelen fauna nem tekinthető túl gazdagnak. A kimutatott fajok döntő többsége gyakori, közönséges előfordulású, tágtűrűsű vízi szervezet, melyek a szélsőséges vízháztartási viszonyokhoz is képesek alkalmazkodni. Az vízi makrovegetációval dúsan benőtt, természetes állapotú alföldi ereknek csak néhány karakterfaja fordult elő a terület kisvízfolyásaiban. A kisvízfolyásokból előkerült fajok közül kiemelendő a természetvédelmi szempontból értékes, védett *Aeshna isosceles* és a *Libellula fulva* szitakötő fajok, és a hazánkban ritka *Dina apathyi* piócafaj. A 2019-es év kora nyári vegetációs periódusában elvégzett vizsgálatok igazolják, az inváziósan terjedő idegenhonos

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
<p>amuri kagyló (<i>Sinanodonta woodiana</i>) jelen van a kisvízfolyásokban. A felmérések során 4 mintavételi szelvényből igazolták a faj jelenlétét. Jelentős eredménynek tekinthető, hogy a közösségi jelentőségű apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>) előkerült a vizsgálati területről. Korábban csak Pocsaj térségéből volt a fajnak igazolt előfordulási adata a területről.</p>				
19.	Vízi makroszkópikus gerinctelenek felmérése	Inváziósan terjedő idegenhonos és pontokaspi vízi gerinctelen fajok	Tisza (Tiszalök fölötti szakasz) és Kraszna mente	Dr. Juhász Péter
<p>A felmérések során az érintett Felső-Tisza szakaszcól az alábbi természetvédelmi szempontból releváns fajok egyedeit sikerült kimutatnunk: <i>Ametropus fragilis</i>, <i>Astacus leptodactylus</i>, <i>Gomphus flavipes</i>, <i>Gomphus vulgatissimus</i>, <i>Onychogomphus forcipatus</i>, <i>Ophiogomphus cecilia</i>, <i>Palingenia longicauda</i>, <i>Pseudanodonta complanata</i>, <i>Unio crassus</i>, <i>Theodoxus transversalis</i>. A Kraszna folyó hazai hossz-szelvényének vizsgálata során a természetvédelmi szempontból értékes, védett fajok közül mindössze a kisfoltos laposacsa (<i>Libellula fulva</i>) jelenlétét sikerült igazolni a folyóból. Ezenkívül még ismerjük a tompa folyamkagyló (<i>Unio crassus</i>) előfordulását a Kraszna legalsó, Tisza torkolat közeli szelvényében. Kiemelendő továbbá, hogy a visszaszorulóban lévő, veszélyeztetett kecskerák (<i>Astacus leptodactylus</i>) egyedét sikerült kimutatnunk a Felső-Tisza legfelső, a Batár torkolatnál lévő szelvényéből. Ezzel szemben az agresszíven terjedő, természetvédelmi szempontból kifejezetten károsnak tekinthető cifraráknak (<i>Orconectes limosus</i>) jelenleg még csak a Tiszalök alatti szakaszokról vannak bizonyító példányai. A felméréseink eredményei is azt igazolják, hogy a cifrarák jelenleg még nem jelent meg a Felső-Tiszán. A 2019. évi felmérés során feltárt vízi makroszkópikus gerinctelen fajegyüttes alapján a Kraszna hazai szakaszai alapvetően kedvezőtlen ökológiai állapottal jellemezhetők és állapotuk jövőbeni javítása természetvédelmi és vízminőségvédelmi szempontból is egyaránt fontos.</p>				
20.	székicsér fészkelőállományának vizsgálata	A székicsér élőhelypreferenciájának és a költési veszélyeztető tényezőknek vizsgálata	Nagykunság, Nagyrét	Kiss Ádám (HNPI TVŐ)
<p>Kiss Ádám a Nagykunság Természetvédelmi Tájegységben a székicsér (<i>Glareola pratincola</i>) élőhelypreferenciáját és a költési sikert befolyásoló tényezőket vizsgálta. Mivel a faj aktívan használt szántóföldi környezetben költ, ezért kiemelt természetvédelmi cél a faj élőhelyválasztásának, a populációt veszélyeztető tényezők pontos megismerése. Elindult az országos színesgyűrűzési program, amely a DINPI területén is zajlott, de mi koordináljuk. A Nagykunságban jelölt fiókok megkerülési aránya rendkívül magas volt, ez alapvetően két fontos kérdésre adott választ: 1. Azt feltételeztük, hogy a nagykunsági populáció az őszi vonulás előtt egy helyen gyülekezik - ezt a gyűrűs fiókas családok igazolták 2. Azok a párok, amelyek magányosan vagy kis telepben költenek, a fiókanevelés során szinte eltűnnek a szem elől, ebben az esetben arra gondoltunk, hogy a fiókok elpusztultak, az öreg madarak elhagyták a költőhelyet, viszont több család is megkerült a gyülekezőhelyeken egészséges röpképes fiókaival A költőhelypreferencia pontosabb megismerésének a fő célja az, hogy a jövőben precízebben be tudjuk "állítani" a székicsérek</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
megtelepedésére szánt rizsföldi feketeugarokat.				
21.	vonuláskutatás, énekesmadarak	állandó ráfordítású gyűrűzés	Hortobágyi Vonuláskutató Állomás	Szilágyi Attila (HNPI TVŐ)
2019-ben elvégeztük az első három CES-gyűrűzést. A Hortobágyi Vonuláskutató állomás eredményeit a "11.1.3. Egyéb bemutatóhelyek" fejezet tárgyalja				
22.	parlagi sas élőhelyhasználatának vizsgálata	GPS-jeladók felszerelése	Jászság	Juhász Tibor (HNPI TVŐ)
<p>A PannonEagle Life keretein belül parlagi sas repatriált egyedeinek, GPS adós jelölését és nyomon követését illetve a telemetriai adatok feldolgozását és elemzését végeztük.</p> <p>A 2019-es év folyamán 7 parlagi sas került elengedésre GPS-GSM típusú jeladóval a Sasközpontból, melyeknek a repatriációját nagyban segítette a GPS-es nyomon követés. 5 esetben zökkenő mentes volt a madarak szabadba történő visszaengedése, 2 esetben a jeladós mozgások alapján beavatkozásra volt szükség ami a madarak visszafogását jelentette további kezelés céljából, majd újra elengedését. A repatriációs folyamat után elengedett madarak közül 1 adult jeladós hím (neve: Jocó) rögtön revírbe is állt a Jászberény külterületén. A többi immatur egyed a fajra jellemző szokásos diszperzióját kezdte meg az elengedésük után.</p>				
23.	vonuláskutatás, nyári lúd	nyakgyűrűzés	Hortobágy	Tihanyi Gábor, Tar János, Szilágyi Attila, Bessenyei László Bence (TVŐ)
<p>A Hortobágy Természetvédelmi Tájegységben a természetvédelmi őrszolgálat aktív közreműködésével elindítottunk egy vonuláskutatósi projektet, melynek során nyári lúd egyedeket jelölünk meg nyakgyűrűvel.</p> <p>2019-ben összesen 41 példány (átmenetileg röpképtelen öregek és szintén röpképtelen fiókák) került befogásra és nyakgyűrűvel eleresztve a Hortobágyi-halastó Bivalyos taván. Eddig 34 példányról volt a későbbiekben leolvasás, legalább egy alkalommal. A megkerülések átlaga 7,97 leolvasás/madár. A jelölést követő hónapokban a tágabb értelemben vett Hortobágy jelentősebb vizes élőhelyein jelentek meg az általunk jelölt</p>				

Sor	Kutatás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
madarak. Az általunk jelölt madarak zöme november hónapban hagyta el a régiót.				
A Hortobágyon kívül a Tisza-tavon, Apajon, a Csaj-tavon és a Dinnyési-fertőn bukkantak fel a madaraink. Terveink között szerepel további madarak jelölése és a pontos vonulási és telelőterület helyének meghatározása.				

4.2. Monitorozás (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)

Lepkék: Az Igazgatóság saját megvalósításban elkezdte a fokozottan védett sztyepplepke (*Paracossulus thrips*) populációinak hosszú távú monitorozását és faj állománynagyságának becslésére szolgáló kutatási protokoll tovább fejlesztését 5 mintavételi kvadrátban az alábbi helyszíneken:

- Balmazújváros – Darassa
- Hortobágy – Görbe-hát
- Tiszafüred – Kócsi-pusztá
- Újszentmargita – Bődön-hát
- Újszentmargita – Cigány-hát

A kártalanítási keret terhére 2019-ben is folytatódott a szalakóta (*Coracias garrulus*) költési sikerességének monitorozása a Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység területén. Ennek során 215 db szalakótaodúból 192 db került ellenőrzésre, melynek során 98 db odúban tapasztaltunk szalakóta költést. Az ellenőrzések alkalmával több odúban ornitológiai gyűrűvel meg is jelöltük a madarakat. Összesen 98 szalakótát láttunk el jelöléssel, melyből 35 egyed színes gyűrűt is kapott. 2 esetben külföldi (román gyűrűs) madarat sikerült visszafogni, 3 esetben pedig hazai gyűrűs madár odúfoglalását tapasztaltuk. 26 odút nem szalakóta foglalt el, hanem 3 odúban kuvik (*Athene noctua*), 5 odúban seregély (*Sturnus vulgaris*), 9 odúban verébfaj (*Passer sp.*), 2 odúban búbosbanka (*Upupa epops*), 1-1 odúban pedig füleskuvik (*Otus scops*), illetve kék vércse (*Falco vespertinus*) költött.

Folytatódott az Igazgatóság saját forrásából finanszírozott kékvércse (*Falco vespertinus*) állományainak felmérése is a Bihari-sík Tájegység területén. 2019-ben három odútelepen /Földes - Kálló-háti vércsetelep; Berettyóújfalu - Andaházai vércsetelep; Mezősas - Nagy-Szigeti-vércsetelep/ láttuk el ornitológiai gyűrűvel 10 fiókát és 2 öreg madarat.

A magyarországi tűzok (*Otis tarda*) állomány jelentős része Igazgatóságunk területén található. Rendszeresen elvégezzük a faj lehetőség szerinti teljes állományának összeszámolását, törekedve arra, hogy ezeket az országos, vagy a teljes Kárpát-medencére kiterjedő tűzokszinkronokkal összhangban végzünk.

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszerben előírt növényfajos (*Angelica palustris*, *Cirsium brchyccephalum*, *Lindernia procumbens*, *Pulsatilla patens*, *Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*, *Thlaspi jankae*) közösségi jelentőségű élőhelyek felmérését és a cönológiai felméréseket az Igazgatóság elvégezte, a jelentést összeállította 2019-ben.

2019 év elején megtörtént az eddig is nyomon követett földikutya állományok egyedszámának felmérése (Lőszletörés, Bagamér, Mezőtúr). A mezőtúri állomány monitoringja során jelentős méretű új állományok kerültek elő (Szolnoki úti telkek, téglagyári tavak), amelyek egyedszámának becslésére is sor került. A debreceni építési telkeken új hrsz.-okon is megtelepedtek (096/15-18).

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat az eddig tárgyaltakon kívül az alábbi monitoring tevékenységeket végezte 2019-ben:

A Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegységben az NBmR keretében a tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*), a réti angyalgyökér (*Angelica palustris*), a magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) és a magyar kökörcsin (*Pulsatilla flavescens*) állományainak teljes körű felmérését végezték el az őrszolgálat tagjai.

Szél László közreműködött a Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység területén fekvő újlétei Kis-erdőben zajló egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*) kutatás koordinálásában.

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben Dr. Tallósi Béla (HNPI TVŐ) ízeltlábúak monitorozását végezte.

- A futóbogarakra (*Carabidae*) monitorozása során az éjszakai lámpázásos gyűjtésekkel és a homokrostálás módszerrel olyan nagy jelentőségű fajokat regisztráltuk, mint a sávós parányfutó (*Microlestes plagiatus*), a négyfoltos fővenyfutó (*Lionychus quadrillum*), a vörösjegű martfutó (*Tachyura hoemorroidalis*) a Dobai homokos mederháton és a ritka bársonyfutó (*Ophonus ardosiacus*) a Csépai-fertő partján.

- A Vízügy aktuális erdőszerkezet átalakító projektjével érintett erdőterületeken a holtfában fejlődő, élő és telető ízeltlábúak felmérése során egyértelmű bizonyítást nyert, hogy a hosszú áradásmentes időszakban a földön fekvő holtfában igen nagy számban található védett és különös természetvédelmi jelentőségű természeti értékek, főleg rovarok.

- A védett hólyaghúzóknak közül az árvízvédelmi töltésekhez kötődő nünükék természetvédelmi helyzete az elmúlt években nagyon sokat romlott a számukra fontos élőhelynek számító árvízvédelmi töltések elbontásával, leaszfaltozásával vagy egyéb átalakításával. Mindemellett néhány helyen ebben az évben is jelentős egyedszámmal kerültek elő a védett pompás nünüke (*Meloe variegatus*), a díszes nünüke (*Meloe decorus*) és óriás nünüke (*Meloe cicatricosus*) egyedei. Fokorúpuszta különösen veszélyeztetett löszgyepfoltjain több ritka és védett fajt találtunk.

- A rákóczipfalvai Makkos-erdőben növekvő állományát tártuk fel az erdei vöröshangyának (*Formica rufa*), a felmérés eredményeként összesen 69 aktív hangyabolyt dokumentáltunk az erdő területén.

- A tájegységben végzett hódbefogások és elpusztítások hozadékaként kimutattuk a kizárólag az állatok prémjében élő, de nem parazita hódbogár (*Platypsyllus castoris*) nagyszámú egyedét

A Bihar Természetvédelmi Tájegységben végzett felmérések során Gebei Lórándnak sikerült kimutatnia az árgusszemű cincért (*Musaria argus*) egy eddig Magyarországon nem regisztrált tápnövényről, a magyar nyúlkaporról (*Trinia ramosissima*). A hazánkban egyre ritkuló

hólyaghúzófélek (*Meloidae*) célzott felmérése során kollégánk megtalálta az országos ritkaságnak számító háromfoltos hólyaghúzó (*Lydus trimaculatus*) kis populációját.

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben elektromos kece és halradar segítségével felmértük a halvermelő helyek fajösszetételét, adatokat gyűjtöttünk a védett és fokozottan védett halfajokról, különösen a kecsége állományáról a Közép-Tiszán Csongrádtól Kisköréig. A felmérést Orcsik Tibor, Nagy Gábor és Monoki Ákos végezte.

Bihari-sík eddig adathiányos kisvízterein Orcsik Tibor halfaunisztikai felméréseket végezett, számos védett és fokozottan védett fajt mutatott ki. Előkerült a Sebes-Körösből a fokozottan védett felpillantó küllő, mely a Bihari-sík területén eddig ismeretlen volt, az ország területére pedig az ötödik előfordulási adatot jelenti.

A Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységben Poór Ádám mérte fel a réti csík (*Misgurnus fossilis*) állományt az NBmR keretein belül.

Az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatára részt vett a különböző madártani monitoring tevékenységekben. Ezek egy része országos lefedettségű, de vannak közöttük nemzetközi együttműködés keretein belül megvalósuló felmérések is.

· Monitoring programok: Vonululó Vízimadár Monitoring Program, Partimadár Monitoring, Mindennapi Madaraink Monitoringja, Ritka és Telepesen Fészkelő Madarak Monitoringja

· Fajvédelmi szinkronfelmérések: sasok és más ragadozómadarak, daru (*Grus grus*), vadlúd-fajok, erdei fülesbagoly (*Asio otus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Az Igazgatóság működési területén egyre több helyen jelenik meg az eurázsiai hód (*Castor fiber*). A hód élettevékenységeinek szerteágazó következményei miatt a faj védelme érdekében elengedhetetlen a rendszeres monitorozás.

Az MME protokoll szerinti felméréseket az alábbi táblázatok mutatják be.

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Feketenyakú vöcsök	2019	797979	241585	1		
Kárókatona	2019	804965	277991	154		
Kárókatona	2019	775400	259350		125	
Kárókatona	2019	761606	240401		50	
Kárókatona	2019	897246	312110	30	50	
Kárókatona	2019	841046	319220	32	32	
Kárókatona	2019	727560	161407	25	25	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Kis kárókatona	2019	801547	256493	350		
Kis kárókatona	2019	771017	220647		40	
Kis kárókatona	2019	775400	259350	25	30	
Kis kárókatona	2019	796421	253569	60	70	
Kis kárókatona	2019	804665	278593	140	150	
Bakcsó	2019	826318	219323	45	50	
Bakcsó	2019	822448	260688	35	50	
Bakcsó	2019	801547	256493	430	450	
Bakcsó	2019	819150	246550	5	5	
Bakcsó	2019	775400	259350	30	35	
Bakcsó	2019	775000	258200	12		
Bakcsó	2019	771 017	220 647		50	
Bakcsó	2019	773353	251715	3		
Bakcsó	2019	873283	326226	12	15	
Bakcsó	2019	910260	298227	30	40	
Bakcsó	2019	847237	284584	10	20	
Bakcsó	2019	881580	297878	10	15	
Bakcsó	2019	722437	248193	10		
Bakcsó	2019	733566	205633	54		
Bakcsó	2019	737101	181394	72		
Bakcsó	2019	796421	253569	25	35	
Bakcsó	2019	804665	278593	50	55	
Üstökösgém	2019	801547	256493	50	55	
Üstökösgém	2019	775400	259350	25	30	
Üstökösgém	2019	775000	258200		15	
Üstökösgém	2019	771017	220647		25	
Üstökösgém	2019	796421	253569	15	20	
Üstökösgém	2019	804665	278593	8	10	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Kis kócsag	2019	822448	260688	0	1	
Kis kócsag	2019	801547	256493	55	64	
Kis kócsag	2019	818996	248060	3	3	
Kis kócsag	2019	775400	259350	18	18	
Kis kócsag	2019	771017	220647	20	20	
Kis kócsag	2019	847237	284584	5	10	
Kis kócsag	2019	804665	278593	8	10	
Nagy kócsag	2019	831913	232673	17	17	
Nagy kócsag	2019	829571	232617	11	11	
Nagy kócsag	2019	830408	232988	15	15	
Nagy kócsag	2019	829436	216603	4	4	
Nagy kócsag	2019	829949	210501	211	211	
Nagy kócsag	2019	840517	194280	41	41	
Nagy kócsag	2019	821241	197583	24	24	
Nagy kócsag	2019	822448	260688	35	40	
Nagy kócsag	2019	802202	254832	35	40	
Nagy kócsag	2019	819150	246550	74	74	
Nagy kócsag	2019	824076	269878	70	80	
Nagy kócsag	2019	775400	259350		10	
Nagy kócsag	2019	775000	258200	40	45	
Nagy kócsag	2019	794429	236251	84		
Nagy kócsag	2019	771017	220647	58		
Nagy kócsag	2019	770930	220986	22		
Nagy kócsag	2019	782325	215812	40		
Nagy kócsag	2019	798856	229726	12		
Nagy kócsag	2019	797358	232477	63		
Nagy kócsag	2019	773818	255897	4		
Nagy kócsag	2019	852644	223044	29		

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Nagy kócsag	2019	851049	244129	7		
Nagy kócsag	2019	850819	244075	2		
Nagy kócsag	2019	850679	244329	2		
Nagy kócsag	2019	851005	237725	8		
Nagy kócsag	2019	869541	234037	4		
Nagy kócsag	2019	847237	284584	10	15	
Nagy kócsag	2019	867316	295843	5		
Nagy kócsag	2019	873283	326226	30	40	
Nagy kócsag	2019	852689	308953	25		
Nagy kócsag	2019	873283	326226	25	30	
Nagy kócsag	2019	822103	289152	5	10	
Nagy kócsag	2019	737313	181198	65		
Nagy kócsag	2019	736246	176995	45		
Nagy kócsag	2019	722437	248193	25		
Nagy kócsag	2019	744008	170443	8	8	
Nagy kócsag	2019	750388	162512	22	22	
Nagy kócsag	2019	733566	205633	172		
Nagy kócsag	2019	746719	206721	38	38	
Nagy kócsag	2019	727754	197793	9	9	
Nagy kócsag	2019	745455	191771	26	26	
Nagy kócsag	2019	796421	253569	80	90	
Nagy kócsag	2019	804665	278593	100	110	
Pásztorgém	2019	804707	27865	2	2	
Szürke gém	2019	830288	233004	10	15	
Szürke gém	2019	820677	199088	80	90	
Szürke gém	2019	822448	260688	21	25	
Szürke gém	2019	802768	256569	42	45	
Szürke gém	2019	818996	248060	8	8	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Szürke gém	2019	819150	246550	6	6	
Szürke gém	2019	819150	246550	3	5	
Szürke gém	2019	775400	259350		35	
Szürke gém	2019	775000	258200	12	15	
Szürke gém	2019	794381	236190	14		
Szürke gém	2019	771017	220647	3		
Szürke gém	2019	770930	220986	2		
Szürke gém	2019	851005	237726	5		
Szürke gém	2019	841046	319220	52		
Szürke gém	2019	910260	298227	20	30	
Szürke gém	2019	897246	312110	25		
Szürke gém	2019	749007	214771	69		
Szürke gém	2019	727560	161407	52		
Szürke gém	2019	752192	232263	155		
Szürke gém	2019	732290	197882	14		
Szürke gém	2019	733566	205633	1	1	
Szürke gém	2019	746719	206721	6	6	
Szürke gém	2019	737313	181198	1	1	
Szürke gém	2019	804665	278593	60	65	
Vörös gém	2019	822016	260486	24	26	
Vörös gém	2019	802239	254844	32	35	
Vörös gém	2019	829943	210684	5	10	
Vörös gém	2019	818996	248060	2	2	
Vörös gém	2019	819150	246550	3	3	
Vörös gém	2019	775400	259350	15	18	
Vörös gém	2019	775000	258200	10	12	
Vörös gém	2019	771017	220647	8		
Vörös gém	2019	770930	220986	3		

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Vörös gém	2019	782325	215812	5		
Vörös gém	2019	797358	232477	2	4	
Vörös gém	2019	798856	229726	1	2	
Vörös gém	2019	851035	244120	1		
Vörös gém	2019	882006	297448	3		
Vörös gém	2019	822583	289735	6		
Vörös gém	2019	909362	304850	1		
Vörös gém	2019	745496	191796	3		
Vörös gém	2019	796421	253569	7	8	
Vörös gém	2019	804665	278593	2	3	
Kanalasgém	2019	829735	210465	29	29	
Kanalasgém	2019	802768	256556	430	440	
Kanalasgém	2019	819150	246550	1	1	
Kanalasgém	2019	737101	181394	54		
Kanalasgém	2019	796470	253665	4	5	
Kanalasgém	2019	804665	278593	32	38	
Kék vércse	2019	860388	207296	1	1	
Kék vércse	2019	834316	217527	1	1	
Kék vércse	2019	837063	205272	1	1	
Kék vércse	2019	829393	216972	8	8	
Kék vércse	2019	827278	217860	2	2	
Kék vércse	2019	827420	217480	5	5	
Kék vércse	2019	827372	217453	5	5	
Kék vércse	2019	816003	221623	2	2	
Kék vércse	2019	818040	219384	12	12	
Kék vércse	2019	823269	215208	5	5	
Kék vércse	2019	822597	215733	2	2	
Kék vércse	2019	838528	200892	9	9	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Kék vércse	2019	820234	215365	1	1	
Kék vércse	2019	819861	216153	8	8	
Kék vércse	2019	819323	215493	3	3	
Kék vércse	2019	826085	211641	1	1	
Kék vércse	2019	820894	255406	3	3	
Kék vércse	2019	810332	255945	4	4	
Kék vércse	2019	822255	251142	3	3	
Kék vércse	2019	819411	251551	3	3	
Kék vércse	2019	820611	252811	25	27	
Kék vércse	2019	818195	252821	12	14	
Kék vércse	2019	820737	253499	13	15	
Kék vércse	2019	821093	250899	1	1	
Kék vércse	2019	808884	262375	8	8	
Kék vércse	2019	811426	263541	4	4	
Kék vércse	2019	818671	257085	11	11	
Kék vércse	2019	806810	263105	1	1	
Kék vércse	2019	815515	250415	11	11	
Kék vércse	2019	814236	245490	6	6	
Kék vércse	2019	809699	243070	4	4	
Kék vércse	2019	812008	243900	3	3	
Kék vércse	2019	808381	236290	5	5	
Kék vércse	2019	816152	247040	2	2	
Kék vércse	2019	796579	254970	2	2	
Kék vércse	2019	808381	236290	5	5	
Kék vércse	2019	808456	280302	2	2	
Kék vércse	2019	812549	278946	4	4	
Kék vércse	2019	812701	278968	5	5	
Kék vércse	2019	812670	279109	2	2	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Kék vércse	2019	812820	279274	11	11	
Kék vércse	2019	806013	245456	1	1	
Kék vércse	2019	801297	240792	2	2	
Kék vércse	2019	803520	242873	4	4	
Kék vércse	2019	802704	241082	3	3	
Kék vércse	2019	806810	247747	1	1	
Kék vércse	2019	829310	268271		1	
Kék vércse	2019	828528	269544		1	
Kék vércse	2019	827361	275602		11	
Kék vércse	2019	790100	246500	14	14	
Kék vércse	2019	790300	246200	10	10	
Kék vércse	2019	790050	245850	20	20	
Kék vércse	2019	789600	246950	10	10	
Kék vércse	2019	788900	247250	12	10	
Kék vércse	2019	787800	247450	6		
Kék vércse	2019	787700	247850	4		
Kék vércse	2019	788280	248320	2		
Kék vércse	2019	786838	250212	1		
Kék vércse	2019	794215	248901	1		
Kék vércse	2019	788454	249998	1		
Kék vércse	2019	795214	241666	3		
Kék vércse	2019	793643	246398	1		
Kék vércse	2019	794482	245367	1		
Kék vércse	2019	786843	216640	7		
Kék vércse	2019	787300	215265	3		
Kék vércse	2019	786577	216560	1		
Kék vércse	2019	794067	225228	1		
Kék vércse	2019	794981	226622	1		

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Kék vércse	2019	795394	226545	1		
Kék vércse	2019	795558	224291	1		
Kék vércse	2019	793560	226689	1		
Kék vércse	2019	793622	226213	1		
Kék vércse	2019	794892	226595	1		
Kék vércse	2019	794796	226495	1		
Kék vércse	2019	789353	231491	1		
Kék vércse	2019	789640	231595	1		
Kék vércse	2019	803287	236553	1		
Kék vércse	2019	827988	296551	1		
Kék vércse	2019	832467	302446	1		
Kék vércse	2019	719037	245038	7		
Kék vércse	2019	717588	244789	2		
Kék vércse	2019	719235	242442	19		
Kék vércse	2019	724283	221062	12		
Kék vércse	2019	722673	220533	33		
Kék vércse	2019	776944	193997	14		
Gólyatölcs	2019	840133	207352	7	7	
Gólyatölcs	2019	831516	217980	1	1	
Gólyatölcs	2019	829203	217388	11	11	
Gólyatölcs	2019	802441	253850	9	9	
Gólyatölcs	2019	823472	269411	2	2	
Gólyatölcs	2019	787600	244625	4		
Gólyatölcs	2019	778566	237032	3		
Gólyatölcs	2019	824318	290217	1		
Gólyatölcs	2019	845611	282713	2		
Gólyatölcs	2019	717722	240928	4		
Gólyatölcs	2019	743796	170451	3		

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Gólyatöcs	2019	762524	177942	2		
Gólyatöcs	2019	736864	171097	3		
Gulipán	2019	842919	231387	2	2	
Gulipán	2019	829117	218479	52	52	
Gulipán	2019	824077	253801	4	4	
Gulipán	2019	821024	252857	3	3	
Gulipán	2019	823472	269411	2	2	
Gulipán	2019	845591	282744	1	2	
Gulipán	2019	847673	285488	1	2	
Gulipán	2019	824318	290217	2		
Gulipán	2019	717722	240928	6	6	
Székicsér	2019	785379	214556	4	4	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás anomáliái
Székicsér	2019	784717	213707	2	2	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás anomáliái
Székicsér	2019	786755	213126	4	4	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás anomáliái
Székicsér	2019	785949	212204	6	6	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás anomáliái
Székicsér	2019	789239	206176	1	1	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás anomáliái
Székicsér	2019	786739	210713	1	1	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás anomáliái
Székicsér	2019	787006	208925	5	5	mezőgazdasági munkák, predáció, időjárás

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
						anomáliái
Szerecsensirály	2019	814293	224599	14	14	szörmés predáció
Dankasirály	2019	840034	207320	100	100	predáció
Dankasirály	2019	829833	217415	344	344	predáció
Dankasirály	2019	814324	224623	450	500	predáció
Dankasirály	2019	802635	256547	240	260	predáció
Dankasirály	2019	803576	256769	25	30	predáció
Dankasirály	2019	796743	242897	54		
Dankasirály	2019	797979	241585	32		
Sztyeppi sirály	2019	829438	210098	2	2	predáció
Sztyeppi sirály	2019	803297	254488	4	4	predáció
Sztyeppi sirály	2019	792000	248650	55	60	predáció
Küszvágó csér	2019	829847	217354	23	23	predáció
Küszvágó csér	2019	814308	224610	9	9	predáció
Küszvágó csér	2019	796743	242897	1		
Fattyúszerkő	2019	839706	195033	20	25	
Fattyúszerkő	2019	803273	256789	120	135	
Fattyúszerkő	2019	770440	185891	106		
Fattyúszerkő	2019	770440	185891	200		
Fattyúszerkő	2019	776750	257990	85	90	
Fattyúszerkő	2019	775250	258650	25	30	
Fattyúszerkő	2019	796743	242897	48		
Fattyúszerkő	2019	797979	241585	35		
Kormos szerkő	2019	770412	185549	13		
Kormos szerkő	2019	797979	241585	10		
Fehérszárnyú szerkő	2019	813242	258025	65	72	
Csóka	2019	827380	217476	40	50	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Csóka	2019	829354	216964	5	10	
Csóka	2019	826195	217340	2	2	
Csóka	2019	799577	258885	180	200	
Csóka	2019	806696	262856	14	16	
Csóka	2019	811476	262546	140	145	
Csóka	2019	815216	250230	6	6	
Csóka	2019	815552	246780	10	10	
Csóka	2019	814546	245365	15	15	
Csóka	2019	809853	242817	15	15	
Csóka	2019	790100	246500	15	15	
Csóka	2019	788930	248380	12	12	
Csóka	2019	792560	249550	5		
Csóka	2019	788725	245785	3		
Csóka	2019	795867	224932	1		
Csóka	2019	795837	224904	1		
Csóka	2019	795853	224909	1		
Csóka	2019	781735	230965	20	20	
Csóka	2019	792807	245058	3	3	
Csóka	2019	792081	232472	1	1	
Csóka	2019	792112	221000	5	5	
Csóka	2019	800101	238800	2	2	
Csóka	2019	910851	293394	25	30	
Csóka	2019	904018	292267	15		
Vetési varjú	2019	864099	218613	40	50	
Vetési varjú	2019	830345	204068	120	130	
Vetési varjú	2019	827266	221467	63	63	
Vetési varjú	2019	838440	226105	49	49	
Vetési varjú	2019	835704	223586	94	94	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Vetési varjú	2019	827794	216872	173	180	
Vetési varjú	2019	827323	217460	316	330	
Vetési varjú	2019	827377	217476	120	130	
Vetési varjú	2019	827218	217078	7	7	
Vetési varjú	2019	827418	217003	1	1	
Vetési varjú	2019	817344	223387	100	110	
Vetési varjú	2019	816161	221911	20	20	
Vetési varjú	2019	815973	221584	140	150	
Vetési varjú	2019	819323	215471	40	50	
Vetési varjú	2019	823249	215245	180	190	
Vetési varjú	2019	826084	211576	110	120	
Vetési varjú	2019	818062	219405	89	95	
Vetési varjú	2019	825676	210213	35	40	
Vetési varjú	2019	834527	206025	69	75	
Vetési varjú	2019	820631	255611		1265	
Vetési varjú	2019	820593	252824		103	
Vetési varjú	2019	818178	252829		85	
Vetési varjú	2019	819881	253271		325	
Vetési varjú	2019	820396	253389		135	
Vetési varjú	2019	821081	250902		6	
Vetési varjú	2019	819424	251547		3	
Vetési varjú	2019	818637	257071		480	
Vetési varjú	2019	806164	260123		5	
Vetési varjú	2019	815515	250415		1300	
Vetési varjú	2019	812008	243900		450	
Vetési varjú	2019	809699	243070		510	
Vetési varjú	2019	803496	242909		51	
Vetési varjú	2019	802667	241082		199	

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Vetési varjú	2019	807229	247347		146	
Vetési varjú	2019	801266	240791		118	
Vetési varjú	2019	804229	252780		83	
Vetési varjú	2019	804544	251654		32	
Vetési varjú	2019	815240	265604		8	
Vetési varjú	2019	823101	268929		11	
Vetési varjú	2019	827008	273010		50	
Vetési varjú	2019	813983	264344		100	
Vetési varjú	2019	813893	264363		100	
Vetési varjú	2019	823481	280055		150	
Vetési varjú	2019	821901	269845		60	
Vetési varjú	2019	823074	268365		18	
Vetési varjú	2019	806164	260123		5	
Vetési varjú	2019	798961	262326		350	
Vetési varjú	2019	803767	271427		136	
Vetési varjú	2019	810262	278741		184	
Vetési varjú	2019	790100	246500	350	350	
Vetési varjú	2019	788930	248380	320	320	
Vetési varjú	2019	792560	249550	95	95	
Vetési varjú	2019	788725	245785	51	51	
Vetési varjú	2019	786100	250990	14		
Vetési varjú	2019	790870	246495	12		
Vetési varjú	2019	842877	242312	9	9	
Vetési varjú	2019	851854	228194	5	5	
Vetési varjú	2019	904018	292267	65		
Vetési varjú	2019	872569	319026	197		
Vetési varjú	2019	872613	319162	197		
Vetési varjú	2019	842305	299839	112		

Faj	Év	GPS koordináta (EOV X)	GPS koordináta (EOV Y)	Biztosan fészkelő párok száma	Becsült fészkelő párok száma*	Veszélyeztető tényezők
Vetési varjú	2019	840017	301964	8		
Vetési varjú	2019	829385	314082	84		
Vetési varjú	2019	829263	314546	43		
Vetési varjú	2019	829460	311819	8		
Vetési varjú	2019	843735	306224	16		
Vetési varjú	2019	829706	301317	80	90	
Vetési varjú	2019	719068	245121	35		

No.	Faj	Év1	Párok száma2	Biztos költségek száma	Valós zínű költségek száma	Lehetséges költségek száma	Sikeres költségek száma3	Sikertelen költségek száma4	Ismeretlen sorsú költségek száma5		
1.	Barátréce	2019	105-130	egyelőre nem fektet mindenki kellő hangsúlyt a faj felmérésére			60-70%ban fiókás családok megfigyelésén alapuló költsései siker megállapítás				
2.	Cigányréce	2019	142-156	egyelőre nem fektet mindenki kellő hangsúlyt a faj felmérésére			60-70%ban fiókás családok megfigyelésén alapuló költsései siker megállapítás			1: Év	felmérés éve
3.	Fogoly	2019	9				2		7	2: Párok száma	költésbe kezdett párok száma, de ide értjük azokat a revireket is, ahol maga a fészék nem ismert. Értéke a sikeres, sikertelen és ismeretlen sorsú költségek összege, illetve a biztos, valószínű és lehetséges költségek összege (a két összeg, illetve a párok száma egyenlő szám).
4.	Vörösnyakú vöcsök	2019	a rendkívül száraz tavasz miatt nem volt ismert revír, csak vonuló madarak voltak megfigyelhetőek							3: Sikeres költségek száma	a költsébe kezdett párok közül azok, melyek sikeresen neveltek fel fiókákat.
5.	Fekete gólya	2019	65	50	10	5	39	20	6	4: Sikertelen költségek száma	a költsébe kezdett párok közül azok, melyek fészkelése valamely oknál fogva megghiúsult, akár tojásos, akár fiókás fészkelj esetében
6.	Darázsölyv	2019	2			2				5: Ismeretlen sorsú költségek száma	költésbe kezdett párok, melyekről nincs információ, de ide értjük a revireket is.
7.	Barna kánya	2019	14	14			9				5
9.	Rétisas	2019	71				46	16			9
11.	Hamvas rétihéja	2019	10	10			2	4			4
13.	Pusztai ólyv	2019	3	3			3				
15.	Parkági sas	2019	99	99			66	25			8
18.	Kerecsensólyom	2019	62	62			52	10			
20.	Haris	2019	33		33						33
22.	Tűzok	2019									
23.	Ugartyúk	2019	2	2			2				
25.	Nagy goda	2019	35	35			6				19
28.	Piros lábú cankó	2019	82				1	6			75
30.	Réti fülesbagoly	2019	8	2	6		2				6
31.	Uhu	2019	1	1			1				
33.	Szkipacsirta	2019	1		1						1

Monitorozó tevékenységünk 2019-ban végzett elemeinek táblázatos összefoglalása:

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
-----	-------------	--------	-----------	-----------------

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
1.	Denevérek monitorozása	Épületlakó denevérközösségek monitorozása	Abádszalók, Baktalórántháza, Bakonszeg, Cégénydányád, Darvas, Debrecen, Nagyhódos, Ilk, Jászberény, Kunmadaras, Mikepércs, Nyíradony, Petneháza, Portelek, Tarpa, Tépe, Tiszaderzs, Tiszafüred, Vámospércs, Zsáka	Dobrosi Dénes
A denevércolonkiákban a következő denevérfajok fordultak elő: nagy patkósorrú denevér (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>), hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>), csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>) és kései denevér (<i>Eptesicus serotinus</i>)				
2.	Emlősök monitorozása	Űrgepopulációk monitorozása	Debrecen-Józsa (Tóció ér), Hajdúszoboszló (Gáti-legelő, sportrepülőtér), Kállósemjén (Honcsokos), Nagykálló (Harangod), Nyíregyháza (volt lőtér, sportrepülőtér), Sáránd (Városréti-legelő)	Dr. Ködöböcz Viktor HNPI TMO
A Nyíregyháza (Simai úti volt katonai lőtér) élőhelyen az állomány drasztikus csökkenést mutat, az állandó NbmR kvadrátot belül a faj szinte teljes egészében eltűnt, de a felmérési helyszínen kívül a faj még megtalálható. A Kállósemjén (Honcsokos) területen az állomány eltűnőben van. A Hajdúszoboszló (Gáti-legelő) területen az állomány stagnál. A Hajdúszoboszló (repülőtér) területen az állomány növekszik. Debrecen-Józsa területén a populáció stagnál. A Sáránd (Városréti-legelő) és a Nyíregyháza (repülőtér) területeken a faj évek nincs jelen. Kiemelendő Nagykálló (Harangod), ahol évek óta jelentős és stabil állomány található.				
3.	Madarak monitorozása	Szalakóta odúk felmérése	Bihari-sík	Tóth Pál HNPI TMO

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
				2019. év során 215 db szalakótaodúból 192 db került ellenőrzésre, melynek során 98 db odúban tapasztaltunk szalakóta költést. Az ellenőrzések alkalmával több odúban ornitológiai gyűrűvel meg is jelöltük a madarakat. Összesen 98 szalakótát láttunk el jelöléssel, melyből 35 egyed színes gyűrűt is kapott. 2 esetben külföldi (román gyűrűs) madarat sikerült visszafogni, 3 esetben pedig hazai gyűrűs madár odúfoglalását tapasztaltuk. 26 odút nem szalakóta foglalt el, hanem 3 odúban kuvik (<i>Athene noctua</i>), 5 odúban seregély (<i>Sturnus vulgaris</i>), 9 odúban verébfaj (<i>Passer sp.</i>), 2 odúban búbosbanka (<i>Upupa epops</i>), 1-1 odúban pedig füleskuvik (<i>Otus scops</i>), illetve kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>) költött.
4.	Mindennapi Madaraink Monitoringja	Mindennapi madarak monitorozása	HNPI működési területe	MME
				Az MMM keretében trendvizsgálatba bevont 114 faj elemzése alapján az 1999-2019 időszakban:• Szignifikáns, mérsékelt, évi 5% körüli állománycsökkenést (P<0,05) állapítottunk meg 28 madárfaj esetében.• Szignifikáns és jelentős, évi 5%-ot meghaladó, jelentős állománycsökkenést (P<0,05) állapítottunk meg 2 madárfaj esetében (Réti tücsökmadár, Kerti poszáta).• Stabil hazai állományt mutatott 18 faj.• Szignifikáns és jelentős, évi 5%-ot meghaladó, állománynövekedést (P<0,05) állapítottunk meg 2 madárfaj esetében (Nagy kócsag, Örvös galamb).élőhelyeket dominánsan hazánkban használó fajok aránya (70%) és a hosszútávon vonuló fajok magas aránya (53%) magas. A szignifikáns növekedést mutató 36 faj között ugyanakkor az agrár élőhelyeket használók aránya csak 22%, a hosszútávon vonuló fajoknak csak 14%, ami e két csoport fenyegetettségét jelzi
5.	Növénytársulások monitorozása	<i>Acorelletum pannonici</i> , <i>Camphorosmetum annuae</i> , <i>Carici lasiocarpae-Sphagnetum</i> , <i>Eriophoro vaginati-Sphagnetum</i> , <i>Pholiuro-Plantaginetum tenuiflorae</i> , <i>Puccinellietum limosae</i> , <i>Salici pentandrae-Betuletum pubescentis</i> , <i>Salici-Sphagnetum recurvi helyén lévő társulás</i> , <i>Agrostio-Alopecuretum pratensis</i> , <i>Quercu robori-Carpinetum</i> társulások	Újfehértó (Nagy-Vadas-tó), Kunmadaras (Kunmadarasi-puszta), Csaroda (Báb-tava, Bence-tó), Bregdaróc (Dédai-erdő, Nyíres-tó), Bátorliget (Bátorligeti-láp), Piricse (Júlia-liget), Vámosatya (Bockereki-erdő)	Így lesz kerek a világ! Egyesület
				A cönológiai felmérések eredményeinek excel táblázatban történő rögzítése NBmR protokoll szerint

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
6.	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása	HNPI működési területe	HNPI TVŐ
<p>Az Igazgatóság a 2019-es évben is elvégezte az AM által kidolgozott RTM protokoll alapján végzett madártani felmérését. 2012 óta végezzük ezen módszer alapján, összehangoltan a felméréseket. Mind a hat Természetvédelmi Tájegységben történtek célzott számolások, a terepi felméréseket a Természetvédelmi Őrszolgálat (TVŐ) végezte el. Jó hasznát vette a TVŐ az Igazgatóság által az utóbbi időben beszerzett drónkészülékeknek. A drónos felmérés során a zavarást a lehető legkisebb mértékűre csökkentjük, és sokkal pontosabb képet kapunk az fészkekről vagy éppen fészektelepről. A módszer különösen a védett, fokozottan védett ragadozómadarak, valamint a telepesen fészkelő fajok felmérése során nyújt nagy segítséget. A földön fészkelő partimadár fajoknál a drasztikus állománycsökkenés nem állt meg, a háttértényezők minimális mértékben javultak csak (élőhelyek leromlása, szőrmés - és szárnyas predátorok számának emelkedése, intenzív mezőgazdasági élőhelyhasználat stb.), így kijelenthetjük, hogy a legsürgetőbb védelmi beavatkozások továbbra is ezen fajok esetében szükségesek. A fokozottan védett rétisas és parlagi sas esetében továbbra is az állomány növekedése tapasztalható.</p>				
7.	Növényfajok felmérése	<i>Angelica palustris</i> , <i>Cirsium brchycephalum</i> , <i>Lindernia procumbens</i> , <i>Pulsatilla patens</i> , <i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i> , <i>Thlaspi jankae</i> , <i>Comarum palustre</i> , <i>Crocus reticulatus</i> , <i>Dryopteris cristata</i> , <i>Eriophorum vaginatum</i> , <i>Iris aphylla sp.hungarica</i> , <i>Iris sibirica</i> , <i>Lindernia procumbens</i> , <i>Menyanthes trifoliata</i> , <i>Vaccinium oxycoccus</i>	HNPI működési területe	Lesku Balázs HNPI TMO

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
				<p>Az <i>Angelica palustris</i> állományai, egyedszám meghatározással Bagamér, Bátorliget, Fülöp, Nyíracsad, Nyírábrány, Nyírpilis, Penészlek, Petneháza, Piricse, Újléta, Vámospércs települések külterületén kerültek felmérésre. A korábbi években tapasztaltakhoz képest állománycsökkentést tapasztaltunk, ami a termőhelyek általános szárazodására utal. Egyes helyeken a faj eltűnően van. A <i>Cirsium brchycephalum</i> állományainak felmérését 2019-ben két helyszínen végeztük el (Görbeháza: Malom-zugi-legelő (Nagy-Kapros) és Hortobágy: Kadarcs), mindkét helyen (virágzó és meddő) hajtásszám számolás történt. A faj populációdinamikájára jellemző az egymást követő évek közötti jelentős állománybeli eltérés. 2019-ben a felmérések nem utalnak kirívó évre. A <i>Lindernia procumbens</i> egyedszámának meghatározása a Hortobágyi Nemzeti Park törzsterületén került sor. Az idei évben a virágzó egyedek számának csökkenése volt tapasztalható, de új termőhelyek is feltárássra kerültek. 2019-ben két kökőrcsinfaj (<i>Pulsatilla patens</i>, a <i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>Hungarica</i>) felmérésére került sor a következő helyszíneken Bagamér: Daru- hegyek, Bátorliget: Nagy-legelő és Fényi-erdő, Hajdúbagos: Hajdúbagosi-legelő, Hajdúhadház: Liget-legelő, Debrecen-Haláp: Álló-hegy, Martinka: Vermes-oldal, Létavértes, Debrecen: Sámsoni úti lőtér, Geszteréd. Mindkét faj állományára jellemző, hogy a korábbi években tapasztaltakhoz képest állománycsökkentést tapasztaltunk, ami a termőhelyek általános szárazodására utal. Egyes helyeken a fajok eltűnően vannak. Az idei évben felmérésre került két <i>Thlaspi jankae</i> állomány is a Jászságban, Jászdózsza: Tarna mente (Pap-erdő) és Jászdózsza: Kis-Tarna mente helyszíneken. A fentebb említett fajoknál trendet követve, az általános termőhelyi szárazodás következtében a faj állományai csökkenő tendenciát mutatnak. <i>Comarum palustre</i> Egyedszámait alapvetően csökkenőnek mondhatóak (megjegyezve, hogy a növény jellege miatt az egyedszám megállapítása gyakran bizonytalan). A legnépesebb állomány (ezres nagyságrend) a Zsid-tavon él, de itt is csökkenő tendenciát mutat. A másik két beregi tőzegmohás lápi élőhely közül a Nyíres-tavon csökkenő, a Báltaván növekvő tendencia látható (megjegyezve, hogy a nehézkes egyedszám megállapítás miatt ezek erős kritikával kezelendők). A nyírségi állomány egyedei 2018-2019-ben kevésbé voltak vitálisak, vélhetően élőhelyük erős kiszáradása (keves csapadék a vegetációs időszak elején, hosszú forró időszakok) miatt, állományuk erősen csökken és gyomosodik. <i>Crocus reticulatus</i> 2019-ben a tarka sáfrány nagyon gyengén virágzott, a nem virágzó tövek számlálása/becslése alig lehetséges, nem ad használható eredményt (valószínűleg a 4500 töves állomány erősen alulbecsült). <i>Dryopteris cristata</i> 2019-ben a tarka sáfrány nagyon gyengén virágzott, a nem virágzó tövek számlálása/becslése alig lehetséges, nem ad használható eredményt (valószínűleg a 4500 töves állomány erősen alulbecsült). <i>Eriophyrum vaginatum</i> Egyedszáma leginkább a zombékok száma alapján határozható meg. A zombékonkénti virágzó hajtások átlagos száma évente és lelőhelyenként is eltérő lehet. Mindkét lelőhelyén csökkenő tendencia mérhető, illetve valószínűsíthető. Ez a kedvezőtlen időjárási adottságok mellett elsősorban a faj élőhelyét adó társulás(ok) fokozatos visszaszorulásával, szukcessziós változások (főleg cserjésedés, erdősödés) miatti kiterjedés csökkenéssel magyarázható. <i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i> 2019-ben a Dél-Nyírségben található állományok felmérése történt meg. A felmérések során a hajtásszámok meghatározása (is) történt, mivel virágzó hajtások minimális számban voltak jelen, és ez az állományok méretéről jobb információt ad. <i>Iris sibirica</i> Az állomány stagnálónak mondható. A polikormonok hozzávetőleges elkülönítése többé-kevésbé megoldható, ezért a nagyobb ingadozást mutató virágzó hajtásszám felmérés helyett a jelenlegi felmérés során is polikormon egyedszám felmérés történt (hasonlóan az előző felmérésekhez). <i>Lindernia procumbens</i>. A faj nagyszámú jelenléte kizárólag a bő csapadékú, belvizekben gazdag években észlelhető (amennyiben még a nyár folyamán visszahúzódik a víz). A monitorozásra kijelölt korábbi mintavételi helyeken a faj jelenlétét</p>

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
				<p>nem tapasztaltuk, míg a Szatmári-síkon és a Bihari-síkon két jelentősnek mondható (több ezer töves) állománya került elő. <i>Menyanthes trifoliata</i>. Egyedszámai alapvetően csökkenőnek vagy stagnálóknak mondhatóak (megjegyezve, hogy a növény jellege miatt az egyedszám megállapítása gyakran bizonytalan, a hajtásszám pedig jelentős ingadozást mutathat). Kivételt képez a Bábtava tőzegmohás lápján élő állomány, amely a tőzegmohás felszín rovására terjedő állományt is tartalmaz. <i>Vaccinium oxycoccos</i> Pontos egyedszámainak megállapítása (a növény jellegéből és habitusából eredően) bizonytalan lehet, korábbi felmérések virágzó hajtásszámot becsültek. A Nyíres-tavon állománya többé-kevésbé stagnálóknak mondható, míg a Bábtaván növekvő, az általa elfoglalt terület nőtt.</p>
8.	NBmR keretében	tarka sáfrány (<i>Crocus reticulatus</i>), réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>), magyar nőszírom (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>) magyar kököröcsin (<i>Pulsatilla flavescens</i>)	Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység	HNPI HDNYTE
<p>A Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegységben az NBmR keretében a tarka sáfrány (<i>Crocus reticulatus</i>), a réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>), a magyar nőszírom (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>) és a magyar kököröcsin (<i>Pulsatilla flavescens</i>) állományainak teljes körű felmérését végezték el az őrszolgálat tagjai.</p>				
9.	Egyhajúvirág (<i>Bulbocodium vernum</i>) kutatás koordinálása.	egyhajúvirág (<i>Bulbocodium vernum</i>)	Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység	Szél László HNPI TVÓ
<p>Szél László közreműködött a Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység területén fekvő újlétai Kis-erdőben zajló egyhajúvirág (<i>Bulbocodium vernum</i>) kutatás koordinálásában.</p>				
10.	Futóbogarak (<i>Carabidae</i>) monitorozása.	Futóbogarak (<i>Carabidae</i>)	Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység	Dr. Tallósi Béla HNPI TVÓ
<p>A futóbogarakra (<i>Carabidae</i>) monitorozása során az éjszakai lámpázásos gyűjtésekkel és a homokrostálás módszerrel olyan nagy jelentőségű fajokat regisztráltuk, mint a sávós parányfutó (<i>Microlestes plagiatus</i>), a négyfoltos fővenyfutó (<i>Lionychus quadrillum</i>), a vörösjegyű martfutó (<i>Tachyura hoemorroidalis</i>) a Dobai homokos mederháton és a ritka bársonyfutó (<i>Ophonus ardosiacus</i>) a Csépai-fertő partján.</p>				

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
11.	Szaproxilofág rovarok felmérése.	Szaproxilofág rovarok	Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység	Dr. Tallósi Béla HNPI TVŐ
A Vízügy aktuális erdőszerkezet átalakító projektjével érintett erdőterületeken a holtfában fejlődő, élő és teletelő ízeltlábúak felmérése során egyértelmű bizonyítást nyert, hogy a hosszú áradásmentes időszakban a földön fekvő holtfában igen nagy számban található védett és különös természetvédelmi jelentőségű természeti értékek, főleg rovarok.				
12.	Hólyaghúzó (meloidae) felmérése árvízvédelmi töltéseken.	Hólyaghúzó (meloidae)	Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység	Dr. Tallósi Béla HNPI TVŐ
A védett hólyaghúzóak közül az árvízvédelmi töltésekhez kötődő nünükék természetvédelmi helyzete az elmúlt években nagyon sokat romlott a számukra fontos élőhelynek számító árvízvédelmi töltések elbontásával, leaszfaltozásával vagy egyéb átalakításával. Mindemellett néhány helyen ebben az évben is jelentős egyedszámmal kerültek elő a védett pompás nünüke (<i>Meloe variegatus</i>), a díszes nünüke (<i>Meloe decorus</i>) és óriás nünüke (<i>Meloe cicatricosus</i>) egyedei. Fokorúpuszta különösen veszélyeztetett löszgyepfoltjain több ritka és védett fajt találtunk.				
13.	Erdei vöröshangya (<i>Formica rufa</i>) felmérés a rákóczipfalvai Makkos-erdőben	erdei vöröshangya (<i>Formica rufa</i>)	Rákóczipfalva, Makkos-erdő	Dr. Tallósi Béla HNPI TVŐ
A rákóczipfalvai Makkos-erdőben növekvő állományát tártuk fel az erdei vöröshangyának (<i>Formica rufa</i>), a felmérés eredményeként összesen 69 aktív hangyabolyt dokumentáltunk az erdő területén				
14.	Hódbogár (<i>Platypsyllus castoris</i>) jelenlétének kimutatása	hódbogár (<i>Platypsyllus castoris</i>)	Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység	Dr. Tallósi Béla HNPI TVŐ
A tájegységben végzett hódbefogások és elpusztítások hozadékaként kimutattuk a kizárólag az állatok prémjében élő, de nem parazita hódbogár (<i>Platypsyllus castoris</i>) nagyszámú egyedét.				
15.	Halfaunisztikai vizsgálatok.	Halfaunisztikai vizsgálatok.	Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység, Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység.	Orcsik Tibor
A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben elektromos kece és halradar segítségével felmértük a halvermelő helyek fajösszetételét, adatokat gyűjtöttünk a védett és fokozottan védett halfajokról, különösen a kecsge állományáról a Közép-Tiszán Csongrádtól Kisköréig. A felmérést Orcsik Tibor, Nagy Gábor és Monoki Ákos végezte. Bihari-sík eddig adathiányos kisvízterein Orcsik Tibor halfaunisztikai felméréseket végezett, számos védett és fokozottan védett fajt mutatott ki. Előkerült a Sebes-Körösből a fokozottan védett felpillantó küllő, mely a Bihari-sík területén eddig ismeretlen volt, az ország területére pedig az ötödik előfordulási adatot jelenti.				

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
16.	NBmR keretében	réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>)	Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegység	Poór Ádám
<p>A Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységben Poór Ádám mérte fel a réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>) állományt az NBmR keretein belül. 2019-ben 134 példány réti csíkot fogtunk 19 lokalitásban Döge, Pátroha és Dombrád területén.</p>				
17.	Monitoring programok	Vonuló Vízimadarak, Partimadarak, Mindennapi Madaraink, Ritka és Telepesen Fészkelő Madarak.	HNPI működési területe	HNPI munkatársai
<p>Az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatára részt vett a különböző madártani monitoring tevékenységekben. Ezek egy része országos lefedettségű, de vannak közöttük nemzetközi együttműködés keretein belül megvalósuló felmérések is.</p> <p>VVM: Igazgatóságunk folytatta a 2011-ben elkezdett, standard módszerek alapján történő Vonuló Vízimadár Monitoringot. A 25 felmérési helyszínen, a protokoll alapján 16 terepi napon összesen 400 adatlap keletkezett, mely összesen 5656 biotikai rekordot eredményezett. Az adatok statisztikai modellezése és kiértékelése a közeljövőben van tervbe véve.</p> <p>Kék vércse: A HNPI tavaly is csatlakozott az országosan az MME által koordinált kék vércse felmérésbe. A madarak őszi éjszakázóhelyein, augusztus végétől kezdve október elejéig összesen 7 alkalommal végeztünk felmérést. A 2019-es évben is a Csécsalji-erdő bizonyult működési területünk legjelentősebb éjszakázóhelyeként, 09.16-án - a becslések alapján - mintegy 1500 egyed éjszakázott.</p> <p>MMM: Igazgatóságunk 2011 óta folytatja a standard módszerek alapján történő MMM felméréseket, a korábbi éveknek megfelelően 2019-ben is 35 db 2,5x2,5 UTM négyzetben 18 szakember végezte a felméréseket. A téli és 2 tavaszi monitoring időszak alatt összesen 105 terepi nap eredményei kerültek feldolgozásra, több, mint 4000 rekordot létrehozva. Az adatok statisztikai modellezése és kiértékelése a közeljövőben van tervbe véve.</p> <p>RTM: Leszűrtük azokra a fajokra teljes adatbázist, amelyek a működési területünkön relevánsak, ez összesen 20 faj, majd az ezekről rendelkezésünkre álló adatokat a kért formátumban leadtuk.</p>				

Sor	Monitorozás	Tárgya	Helyszíne	Felmérést végző
18.	Fajvédelmi szinkronfelmérések	Sasok és más ragadozómadarak, daru (<i>Grus grus</i>), vadlúd-fajok, erdei fülesbagoly (<i>Asoi otus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	HNPI működési területe	HNPI munkatársai
<p>Fajvédelmi szinkronfelmérések: sasok és más ragadozómadarak, daru (<i>Grus grus</i>), vadlúd-fajok, erdei fülesbagoly (<i>Asoi otus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)</p> <p>Vadlúd szinkron: A 2019-es vadlúdszinkront, mint az ország vadlúdvédelmi szempontból legfontosabb vadludas helyszín, 2019-ben is a HNPI koordinálta. A működési területünk 36 vadludas helyszínén 17 szakember bevonásával összesen 212230 nagy lilik mellett, 75 fokozottan védett kis lilik és 694 fokozottan védett vörösnakú lúd került megfigyelésre a novemberi szinkronon.</p> <p>Daruszinkron: A 2019-es daruszinkront, mint hazánk legjelentősebb daruvonulási helyszíne, 2019-ben is a HNPI koordinálta. Augusztus utolsó hetétől december legelejéig a korábban megszokott módon a csütörtöki napokon történtek a megfigyelések az éjszakázóhelyeken. Legnagyobb tömegben 2019.10.10-én pihentek madarak a Hortobágy térségében 11 éjszakázóhelyen összesen 158740 madár került megszámlálásra. Továbbra is a tendencia látszódik, hogy a madarak egyre korábban érkeznek meg a térségbe. 2019.09.26-án már 99925 madár volt a Hortobágyon, ennyire korán ennyire sok madár még nem volt megfigyelhető.</p> <p>Erdei fülesbagoly: Az MME által kezdeményezett és koordinált szinkrontevékenységekbe a HNPI 2018 óta generál adatokat, a működési területünk településeinek több, mint 80%-án mértük fel a nappalozó, gyülekező erdei fülesbaglyokat a januári szinkronidőszakban. Az adatokat digitálisan feldolgoztuk és elküldtük az MME számára.</p> <p>Sas szinkron: január 11-én történt központilag a felmérés. Nem keletkeztek kiugró mennyiségi adatok, így például a Hortobágy térségében kb. 85-86 pld. rétisast láttunk. Ezen túl 12 parlagi sast és 1 fekete sas figyeltünk meg.</p> <p>Kékes rétihéja: Az MME-n keresztül, civil kezdeményezésre indult felmérésben vettünk részt, na felmérés eredményeit elküldtök a kezdeményező számára.</p>				

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

a) Biotika modul

A HNPI 2019-től kezdődően az Openbiomaps adatbázis alkalmazását vezette be, ebben tárolja biotikai adatait, kb. 23 700 rekord került feltöltésre, amelyek alkalmasak a TIR-be történő betöltésre. További 13 000 adatot rögzítettünk, melyeket nem az Openbiomaps adatrögzítő alkalmazásával vettünk fel, ezért ezek további validálásra várnak, hogy szintén a TIR-be feltölthetőek legyenek.

b) Ingatlan modul

A saját vagyonkezelésben lévő ingatlanok, a haszonbérleti szerződések, és az őrszolgálati profil adataira vonatkozóan a változások vezetése folyamatosan történik.

c) Vagyon modul

A haszonbérleti szerződésekhez kapcsolódó adatok aktualizálása, a változások vezetése folyamatosan zajlik.

d) Védett érték modul

Az Igazgatóság működési területére vonatkozóan az NP, TK, TT esetében a védettség státusza aktualizálása jelenleg is folyamatban van a vásárolt digitális földkönyv szerinti bejegyzések alapján a HNP saját vagyonkezelésben lévő területeire.

4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)

A HNPI tevékenysége az Élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti országjelentés összeállításában:

A 2019-es évben elkészültek a kötelező EU-s országjelentéshez szükséges adatösszesítések és az adatlapok végső változatai, amelyek az Igazgatóság működési területén érintett közösségi jelentőségű fajok (növény- és állatfajok), valamint közösségi jelentőségű élőhelyek állapotát mutatják és elemzik, a működési terület vonatkozásában.

A HNPI a következő közösségi jelentőségű növényfajokról/taxonokról (12 db) készített összesítő jelentést:

Angelica palustris
Cirsium brachycephalum
Galanthus nivalis
Iris arenaria
Iris hungarica
Lindernai procumbens
Lycopodium spp.
Marsilea quadrifolia
Pulsatilla flavescens
Pulsatilla grandis
Pulsatilla patens
Thlaspi jankae

A HNPI a következő közösségi jelentőségű élőhely-típusokról (23 db) készített összesítő jelentést:

1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak*
2340* - Pannon kilúgozódott dűnék*
3150 - Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel
3160 - Természetes disztróf tavak és tavacskák
3270 - Iszapos partú folyók részben <i>Chenopodion rubri</i> , és részben <i>Bidention</i> növényzettel
40A0* - Szubkontinentális peripannon cserjések*
6210 - Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett

változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)
6240* - Szubpannon sztyeppék*
6250* - Síksági pannon löszgyepek*
6260* - Pannon homoki gyeppek*
6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion coeruleae</i>)
6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
6440 - Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei
6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520 - Hegyi kaszálórétek
7110* - Dagadólápok*
7140 - Tőzegmohás lápok és ingólápok
7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
91E0* - Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)*
91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)
91G0* - Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> ával és <i>Carpinus betulusszal</i> *
91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>)*
91M0 - Pannon cseres-tölgyesek

A HNPI a következő közösségi jelentőségű állatfajokról készített összesítő jelentést:

- 1) *Carabus hampei*
- 2) *C. hungaricus*
- 3) *C. variolosus*
- 4) *C. zawadskyi*

2019 volt az első év, hogy az új formátumban kellett rögzíteni az inváziós fajok előfordulását a működési területen.

2019-ben öt – ebből három teljes egészében a HNPI működési területén található – körzet erdőtervezése kapcsán végzett az Igazgatóság munkát. Két teljes erdőtervezési körzet tényleges tervezési tevékenysége is zajlott 2019-ben (Szolnok-Jászsági ETK: hatósági eljárási szakasz, Nyíregyházi ETK: igazgatási tevékenység és hatósági eljárás megkezdése)

- Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzet: Egyeztetések, javaslatok. Részletszintű tárgyalások, javaslatok. Natura 2000 elővizsgálat. 10 éves körzeti erdőterv véglegesítése.
- Kiskörei erdőtervezési körzet (részterülettel): Egyeztetések, javaslatok. Részletszintű tárgyalások, javaslatok. 10 éves körzeti erdőterv véglegesítése.
- Bodrogközi erdőtervezési körzet (részterülettel): Egyeztetések, javaslatok. Részletszintű tárgyalások, javaslatok. 10 éves körzeti erdőterv véglegesítése.

- Nyíregyházi erdőtervezési körzet: Terepi adatgyűjtés, feldolgozás, természetvédelmi adatszolgáltatás. Részletszintű véleményezés, javaslatétel.
- Baktalórántházi erdőtervezési körzet: Terepi adatgyűjtés, feldolgozás (2020-as tervezéshez).

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek (meglévő, elmúlt évben készült)

2017-ben elkezdődött a tiszafüredi Kemény-kastély parkjának országos jelentőségű védett természeti területté való nyilvánításához kapcsolódóan a kezelési terv készítése, de sajnos a védetté nyilvánítás 2019-ban még nem történt meg, az eljárás jelenleg is folyamatban van.

Hasonlóan – még 2017-ben - elkezdődött a hortobágyi Borsósi-tározó nem védett részének országos jelentőségű védett természeti területté való nyilvánításához kapcsolódóan a kezelési terv készítése, mely eljárás továbbra is folyamatban van.

5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek (meglévő, elmúlt évben készült)

Két Natura 2000 területfenntartási terve egy pályázathoz („Túzok LIFE”) kapcsolódóan 2008-ban készült el, ezek a következők:

- Hortobágy Különleges Madárvédelmi Terület
- Bihar Különleges Madárvédelmi Terület.

A Jászság Különleges Madárvédelmi Terület fenntartási terve LIFE+ pályázat („Parlagi sas LIFE+”) keretében 2013-ban készült el.

A Liget-legelő Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN21164) fenntartási tervét a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynökség megbízásából a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2007-ben elkészítette.

A Pásztói-legelő terület fenntartási terve a „Pannon szikes sztyeppék helyreállítása és megőrzése fenntartható gazdálkodással a Pásztói-legelő Natura 2000 területen” című LIFE projekt keretében készült 2015-ben.

A Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN20001) bővítése fenntartási terve 2012-ben elkészült, az érintett társadalmi szervezetekkel, államigazgatási szervekkel, települési önkormányzatokkal, az érintett földrészletek tulajdonosaival és vagyongazdálkodóival egyeztetésre került és a tervet a környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár 2012 augusztusában jóváhagyta.

Szintén 2012-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz 86 db Natura 2000 területegységre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítésére vissza nem térintendő támogatási igényt nyújtottunk be az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V.3.) VM rendelet értelmében. Ennek a forrásnak köszönhetően 2014-ben 86 db Natura 2000 fenntartási terv készült el és került elfogadásra:

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20001	Felső-Tisza
HUHN20003	Tisza-tó
HUHN20004	Felső-Sebes-Körös
HUHN20005	Nagy-Széksós – Rakottyás
HUHN20006	Pocsaji csordalegelő
HUHN20007	Szentpéterszeg-hencidai gyepek
HUHN20008	Kismarja - Pocsaj - Esztári-gyepek
HUHN20009	Derecske - konyári gyepek
HUHN20010	Pocsaji-kapu
HUHN20012	Sándorosi tavak
HUHN20013	Közép-Bihar
HUHN20014	Kismarjai Nagy-szik
HUHN20016	Kék-Kálló-völgye
HUHN20018	Mikepércsi Nyárfáshegyi-legelő
HUHN20029	Létavértesi Falu-rét
HUHN20030	Fülöpi láprétek
HUHN20031	Hanelek
HUHN20036	Bátorligeti Nagy-legelő
HUHN20037	Bátorligeti-láp
HUHN20038	Újtanyai lápok
HUHN20039	Piricsei Júlia-liget
HUHN20040	Apagyai Albert-tó
HUHN20041	Apagyai Falu-rét
HUHN20042	Napkori legelő
HUHN20043	Paszabi kubikgödrök
HUHN20044	Jászdózsai Pap-erdő
HUHN20045	Kaszonyi-hegy - Dédai-erdő
HUHN20046	Gelénes – Beregdaróc
HUHN20048	Tarpa-Tákos
HUHN20049	Lónya-Tizzaszalka
HUHN20053	Magosligeti-erdő és gyepek
HUHN20055	Rozsály – Csengersima
HUHN20059	Bika-rét
HUHN20060	Nyíregyházi lőtér
HUHN20062	Ófehértói lőtér
HUHN20064	Rohodi-legelő
HUHN20065	Nyírturái-legelő
HUHN20067	Csikós-lápos
HUHN20069	Hajdúszoboszlói szikes gyepek

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20070	Darvasi Csiff-pusztá
HUHN20071	Nyírmihálydi-legelő
HUHN20072	Bökönyi Közös-legelő
HUHN20076	Borsóhalmi-legelő
HUHN20078	Jászsági Zagyva-ártér
HUHN20081	Újszász-jászboldogházi gyepek
HUHN20085	Jászapáti - jászkiséri szikések
HUHN20089	Alsó-Zagyva hullámtere
HUHN20092	Hajdúszováti gyepek
HUHN20093	Kaba-földesi gyepek
HUHN20098	Dél-ásványi gyepek
HUHN20100	Gatály
HUHN20103	Berekböszörmény - körmösdpusztai legelők
HUHN20105	Csökmői gyepek
HUHN20106	Újfehértói gyepek
HUHN20107	Nagy-Vadas
HUHN20113	Kisvárdai gyepek
HUHN20114	Tiszalöki szikések
HUHN20116	Tiszavasvári szikések
HUHN20121	Czakó-tó
HUHN20122	Tóció völgye
HUHN20124	Daru-rét
HUHN20125	Nyírgyulaji Kis-rét
HUHN20127	Kraszna menti rétek
HUHN20129	Nyírbogdányi rét
HUHN20131	Orosi gyepek
HUHN20133	Balkányi Libegős
HUHN20134	Kállósemjéni Csordalegelő
HUHN20138	Aranyosi-legelő
HUHN20139	Szalóki Nagy-fertő
HUHN20140	Úrbéri-legelő
HUHN20141	Tiszaigar - Tiszaörsi Körtvélyes
HUHN20144	Kenderesi-legelő
HUHN20146	Hegyesbor
HUHN20149	Mezőtúri Szandazugi-legelő
HUHN20152	Kunszentmártoni Bábockai-legelő
HUHN20153	Szelevényi Tó-köz
HUHN20154	Csépa-szelevényi gyepek
HUHN20155	Cserkei Nagy-fertő
HUHN20156	Tiszasasi Láp-legelő
HUHN20157	Tiszaugi Körtvélyes és Bokros
HUHN20158	Tizsakürt-tizsainokai gyepek
HUHN20159	Tunyogmatolcsi Holt-Szamos

Natura 2000 terület azonosító kódja	Natura 2000 terület neve
HUHN20160	Göggő-Szenke
HUHN20161	Sámsoni úti Bellelő
HUHN21163	Biri Nagy-rét
HUHN21165	Penészleki gyepek

2016-ban 13 db Natura 2000 terület fenntartási terve készült el, a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM fejezeti kezelésű előirányzat keretéből finanszírozva. A lenti táblázatban feltüntetett tervek közül csak a Nyírábrányi Káposztás-lapos terület terve lett elfogadva 2017-ben.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20015	Közép-Tisza
HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20026	Nyírábrányi Káposztás-lapos
HUHN20035	Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő
HUHN20057	Grófi-erdő
HUHN20058	Teremi-erdő
HUHN20063	Baktai-erdő
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek
HUHN21164	Liget-legelő

2017-ben további 24 db Natura 2000 terület fenntartási tervének készítése és társadalmi egyeztetése fejeződött be, melynek finanszírozás a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM fejezeti kezelésű előirányzatból történt.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	2017-ben elkészült dokumentum típusa
HUHN20011	Hencidai Csere-erdő	fenntartási terv
HUHN20019	Bánki-erdő	fenntartási terv
HUHN20022	Rauchbauer-erdő	fenntartási terv
HUHN20023	Hármashegyi-tölgyesek	fenntartási terv
HUHN20024	Martinkai-legelő	fenntartási terv
HUHN20025	Kőrises - Jónás-rész	fenntartási terv

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	2017-ben elkészült dokumentum típusa
HUHN20027	Nyírábrányi Kis-mogyorós	fenntartási terv
HUHN20028	Csohos-tó	fenntartási terv
HUHN20032	Gúti-erdő	fenntartási terv
HUHN20033	Debrecen -Hajdúböszörményi tölgyesek	fenntartási terv
HUHN20047	Vámosatya-Csaroda	fenntartási terv
HUHN20050	Kömörő-Fülesd	fenntartási terv
HUHN20051	Eret-hegy	fenntartási terv
HUHN20054	Csaholc - Garbolc	fenntartási terv
HUHN20056	Jánki-erdő	fenntartási terv
HUHN20057	Grófi-erdő	fenntartási terv
HUHN20073	Jászárokszállási szikések	fenntartási terv
HUHN20074	Alattyáni Berki-erdő	fenntartási terv
HUHN20077	Jászfényszaru-erdő	fenntartási terv
HUHN20079	Pusztamizsei-erdő	fenntartási terv
HUHN20095	Lányi-legelő	fenntartási terv
HUHN20101	Bihari-legelő	fenntartási terv
HUHN20109	Sóstói-erdő	fenntartási terv
HUHN20145	Kecskeri-puszta és környéke	fenntartási terv
HUHN21162	Jászsalsószentgyörgyi erdő	fenntartási terv

2018-ban befejeződött a HUHN20002 Hortobágy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési intézkedéseket tartalmazó adatgyűjtése (azaz a megalapozó dokumentáció összeállítása), társadalmi egyeztetése, valamint fenntartási tervének készítése. Ennek finanszírozása is a „Természetvédelmi kártalanítás” című FM / AM fejezeti kezelésű előirányzatból történt.

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve	elkészült dokumentum típusa
HUHN20002	Hortobágy	megalapozó dokumentáció/fenntartási terv

Összegezve elmondható, hogy az Igazgatóság Natura 2000 hálózathoz tartozó összes természetmegőrzési területének fenntartási terve 2018-ra elkészült. A tervek részben végleges elfogadásra kerültek, részben ennek folyamata továbbra is zajlik.

2019-ben elfogadásra került tervek:

A Natura 2000 terület azonosító kódja	A Natura 2000 terület neve
HUHN20015	Közép-Tisza

HUHN20017	Hajdúbagosi-legelő
HUHN20020	Monostorpályi-legelő
HUHN20021	Halápi Álló-hegy
HUHN20120	Vajai-tároló
HUHN20128	Nyírség-peremi égeresek

2019-ben befejeződött a HUHN21164 Liget-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület társadalmi egyeztetése, valamint fenntartási tervének felújítása.

5.1.C) Világörökség Kezelési Terv (Vö KET)

Igazgatóságunkhoz 2016. március 29-én beérkezett levelében az akkori Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ (továbbiakban Forster Központ) tájékoztatta a HNPI-t a Miniszterelnökséget vezető miniszter állásfoglalásáról a Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta világörökségi terület (továbbiakban HNP VT) kezelési terv (továbbiakban KET) tervezetének UMNB Világörökségi Szakbizottság véleményét illetően. Továbbá szintén ebben a levélben felszólította Igazgatóságunkat a HNP VT KET módosítására.

Igazgatóságunk a KET dokumentáció átdolgozását az alábbi vélemények figyelembe vételével készítette el:

- KET pontosított (2014. május 5-én leadott) tervezetre a Forster Központ által adott vélemény;
- A 315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 4. §. (1)-(2) és 5. § (1) bekezdései szerinti nyilvános véleményezések, a 4. § (3)-(5) és 5. § (2)-(4) bekezdései értelmében a véleményezésre jogosultak számára 2014. július 15-én lezajlott egyeztető tárgyalások nyomán a kulturális örökség védelméért felelős miniszter által kiadott, a 315/2011. Korm. rendelet 4. § (7) szerint a tárgyaláson fennmaradt vitás kérdésekben hozott miniszteri döntés, valamint az 5. § (6) bekezdése szerinti javaslat;
- A miniszteri döntések és javaslatok, valamint a véleményezési-egyeztetési folyamat eredményeinek figyelembe vételével elkészített „Kiegészítő (módosításokat ismertető) dokumentáció”-ra a Forster Központ által adott véleményezés;
- 2015. november 5-én az UMNB Világörökségi Szakbizottsága ülésén született vélemények, illetve ezekkel kapcsolatosan a Miniszterelnökséget vezető miniszter által adott állásfoglalás.

A KET dokumentációt az Igazgatóság 2016. május 9-én adta le a Forster Központnak. Ennek folyományaként a 2016. június 7-én beérkezett levelében a Forster Központ tájékoztatta Igazgatóságunkat a Hortobágyi Nemzeti Park – a puszta világörökségi terület világörökségi kezelési tervének tervezetére vonatkozó UMNB Világörökségi Szakbizottság véleményéről, s felszólította Igazgatóságunkat a HNP VT KET módosítására, a még fennálló kisebb hibák javítására, amelyet a HNPI 2016. június 20-án teljesített. A Forster Központ kérése és iránymutatásai alapján 2016. október-november folyamán a HNPI elkészített egy, a HNP VT KET kormányrendeletben való kihirdetéséhez, továbbá a szükséges, kapcsolódó

kormányhatározathoz előkészítő szakmai anyagot, amelyet 2016. november végén küldtünk meg a Forster Központ számára.

A 2019. évben jelentősebb feladatok nem adódtak, mert sajnálatosan a kezelési terv kormányrendeletben történő kihirdetéséhez szükséges jogszabály előkészítés sajnos továbbra is megtorpant.

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és terület egységek szerinti bontásban)

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A csapadékhiány az Igazgatóság teljes működési területén negatív hatást gyakorolt az élőhelyek állapotára és dinamikájára. A száraz telet csapadékszegény tavasz követte és bár a nyár folyamán nagyobb mennyiségű csapadék hullott, eloszlása térben és időben is egyenetlen volt. Az év hátralévő részében hullott csapadék nem tudta pótolni az egyébként évek óta növekvő vízhiányt. A kora tavaszi csapadék elmaradása miatt az időszakos vízterek nem teltek meg, így a kétéltűek szaporodóhelyeinek nagy része is szárazon maradt. A sekélyebb vízterek, a kisvizes és a csatornák szinte egész évben szárazon álltak, megszűntek, mint vizes élőhelyek. A vízimadár vonulás és a fészkelés csak a nagyobb, állandó vízborítással rendelkező élőhelyeken volt biztosított, de a normális vízjárású évekhez képest ez csekély számban és kiterjedésben állt a madárfajok rendelkezésére.

A vegetációs időszakban számos védett és fokozottan védett növény virágzása elmaradt, nemcsak a nedves, hanem a száraz pusztai élőhelyeken is. A füves élőhelyek esetében általános tapasztalat a fűhozam csökkenése, amely biomassza-csökkenést eredményez és feltehetően negatív hatással van a élőhelyek anyagforgalmára és a vegetáció megújuló-képességére.

Az élőhelyek szárazodása az életközösséges diverzitására is hatással volt. Tapasztalataink szerint az aszályos periódus kedvez a szárazságtűrő fajok és a tág tűrőképességű, magas alkalmazkodási képességekkel rendelkező inváziós fajok terjedésének.

Az alábbiakban a csapadékhiány okozta általános hatásokon túl a tájegységekben tapasztalt egyedi állapotváltozásokat ismertetjük:

Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység:

- A késő tavaszi kis mértékű tiszai árvíz némileg enyhítette a vízhiányt, de az árvíz tetőzését (656 cm) követő igen gyors apadás eredményeként sajnós a töltéselőtereken, elöntött réteken leíró halak ikrái gyorsan szárazra kerültek.
- A megkésett árvíz a hullámtéri kaszálók és legelők fűtermését jelentős mértékben visszavetette, helyenként későbbi kaszálást, legeltetést eredményezve, valamint hátrányosan érintve a haris potenciális költőterületeit is.
- Az áradások elmaradásának következményeként a hullámtéri életközösségek jól megfigyelhető átalakulása megy végbe és jól nyomon követhető a szárazabb viszonyokat preferáló és elárasztást nem tűrő fajok benyomulása, vagy előre törése.

Nagykunság Természetvédelmi Tájegység:

- A laposok gyenge őszi vízellátottsága miatt az éjszakázóhelyeken tartózkodó darvak egyedszáma elmaradt a megszokottól, az egyes területeken megfigyelt példányszámok maximuma 3500-5000 közé esett.

Hortobágy Természetvédelmi Tájegység:

- A pusztai vizes élőhelyek jelentős része eleve vízhiányos állapotban várta a tél végét és a nyár eleji enyhülést hozó csapadékhullás ellenére nyár második felére a legtöbb terület teljesen kiszáradt.
- A vonuló- és a fészkelő partimadarak állománya az előző években tapasztaltakhoz hasonlóan tovább csökkent. A fészkelési időszak egy részében uralkodó hűvös és csapadékos időjárás fészkaljak pusztulását okozta.
- A májusi hideg légtömeg beáramlása tömeges fecskepusztulást okozott.
- Az enyhe tél miatt bíbicek, nagy pólingok és darvak áttelelését figyeltük meg.
- Az erdőfoltok életközösségeiben terjedő inváziós növények csökkentik ezen élőhelyek diverzitását. A kocsányos tölgyes állományokban megjelent a tölgy csipkésposloska (*Corythucha acuata*).

Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység:

- A száraz március-április komoly hatással volt a tavaszi geofitonok virágzására, a pusztai tyúktaréj például nem is virágzott. A kétélűek szaporodó helyeiül szolgáló mocsarak pedig szárazon álltak.
- A szokatlanul hűvös és csapadékos májusi időjárás miatt több tojásos túzok fészkalj elpusztult.
- A legelők fűhozamán jelentősen segítettek a májusi esők, a legeltetés jellemzően a megszokottnál később, sok helyen csak a hónap végén kezdődött el. Az aszály negatív hatásait igencsak erősítette az átlag fölötti hőmérséklet, amely nyár közepétől jellemző volt és az ősz elejére a gyepek látványos „kimerülését” eredményezte.
- A botulizmus elleni védekezést már nyár elején el kellett kezdenünk, Andaházán az áraszott terület mielőbbi kiszáritásra törekedtünk a betegség terjedésének megakadályozása érdekében.
- Az évek óta tartó vízhiány hatásának tulajdonítható a magányos fák, szárnyék erdők, idősebb faállományok kiszáradása, aminek következtében a viharokban ezek kidőlnek illetve más károsítók jelennek meg (vírusok, gombák, rovarkártevők).

Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység:

- Az NBmR keretében elvégeztük az összes réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) állomány felmérését. Általánosságban az állományok létszáma kisebb volt a korábbi évekhez viszonyítva, ami feltehetően a 4-5 éves szárazság számlájára írható.
- A lápok többsége továbbra is szárazon állt, vagy csak tavasszal jelent meg bennük minimális vízmennyiség. Egyes helyeken már a zombéksás is kiszárad.
- Elmaradt az egyik legstabilabb zergeboglár (*Trollius europaeus*) állomány virágzása.
- A homoki gyepeken igen alacsony volt a fűhozam. Egyes területeken júniusra elfogyott a legeltethető fűmennyiség, másutt a kaszálás maradt el.
- Látványos volt idén is a tölgy csipkésposloska (*Corythucha acuata*) kártétele. Nyár közepére a tájegység minden tölgyesében komoly kárt okozott a lombozat állapotában. A jelenség újdonsága miatt a hosszabb távú hatás még ismeretlen.
- Feltehetően a szárazodással hozható összefüggésbe az őshonos kőrisfákon nyári levélhullást okozó gombabetegség, amelynek még nem ismerjük pontosan az élőhelyekre gyakorolt hatását.

Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegység:

- A csapadékszegény időjárásnak folyományaként szeptemberre alakult ki a legkritikusabb aszályhelyzet. Ekkorra már Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nagy részén erős és rendkívüli aszály uralkodott. A rendkívüli aszály a Felső-Tisza-vidék kistáját sújtotta, a Szatmári- és a Beregi-síkságot (melyek tájfejlődés szempontjából ártéri síkságok).
- Az aszályos időszak miatt több csatorna medre is kiszáradt, illetve a talajvízállások is jelentősen csökkentek. A hidrológiai év végére a FETIVIZIG területén a vizsgált 47 talajkút közül 20 vízállása érte el, vagy került az addigi legalacsonyabb vízszint alá.
- A beregi lápok (Báb-tava, Bence-tó, Zsid-tó, Nyíres-tó, Navat-patak) mesterséges vízpótlására folyamatosan szükség volt. A Navat vízellátása a kút teljesítményének további csökkenése okán megszűnt. A beregdaróci-kút kapacitáscsökkenése a Nyíres-tó vízigényét is alig tudja kiszolgálni.

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Igazgatóság működési területén számos olyan tevékenységet végeztünk 2019-ben, amely az élőhelyek fenntartására irányul. A beavatkozások érintették a gyepterületeket, az fás vegetációjú területeket és a vizes élőhelyeket is, kiterjedésük a néhány négyzetmétertől a több száz hektárig terjedt.

A gyepterületek fenntartása és kezelése érdekében végeztünk mechanikai irtást nagygépes és kisméretű technikával és kézi erővel is, elsősorban a fás szárú sarjak és az inváziós növények állományainak visszaszorítása érdekében. Az inváziós növények ellen, ahol feltétlen szükséges volt, vegyszeres kezelést is alkalmaztunk. A gyepterületek fenntartása a fent említett beavatkozásokon túl a legeltetésen vagy a kaszáláson keresztül valósul meg. A saját vagyongazdálkodású, bérbe adott gyepterületek esetében továbbra is elsődleges szempont az adott élőhely és az ott élő védett és fokozottan védett fajok igényeinek és eltartóképességének megfelelő típusú és mennyiségű legelő jószágállomány legeltetése és az erre vonatkozó előírások ellenőrzése illetve a kaszált területek esetében az előírt kaszálási módok és korlátozások ellenőrzése.

A nagyobb kiterjedésű nádasokban engedélyezett nádvágás a 2019-es évben is olyan kiterjedésben és módszerekkel történt, hogy a tevékenység elegendő életteret hagyott a gémtelepek fészkelő madarainak és a nádi életközösségek többi tagjának. Az enyhe téli időjárás miatt egyre gyakoribb a nádaratások időbeli eltolódása vagy elmaradása.

A saját vagyongazdálkodásban lévő erdős területeken az élőhelyek természetességének megőrzése érdekében néhány esetben sikerült eltávolítanunk az idegenhonos fafajokat, az erdészeti hatóság által kiadott engedélyeknek megfelelően.

A vizes élőhelyek fenntartása a 2019-es aszályos évben komoly kihívást jelentett. Számos területet sikeresen árasztottunk, így időszakos vagy tartós vízborítású élőhelyek alakultak ki. Az alábbiakban a tájegységekben elvégzett jelentősebb fenntartási – és kezelési tevékenységeket ismertetjük:

I. Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység:

- A Pannon Eagle Life+ projekt keretein belül Borsóhalmán vízvisszatartó műtárgyakat helyeztünk üzembe, korlátoztuk a gyepekre történő közlekedést, helyreállítottuk a szántók mezsgyéit és őshonos fafajokból álló fasorokat, facsoportokat telepítettünk.

- A tiszaburai Káposzta-földön 10 hektáron végeztük el a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) szárazzását. Az évek óta folytatott kezelés hatására az inváziós növényállomány egyre inkább visszaszorul a gyepről.
- A Pélyi Madárrezervátumban 35 hektáros területen, Tiszajenőn a Nagyréten 5 ha, Tiszakürtön a Szigetmajorban 12 ha területen végeztük el a gyalogakác szárazzását.
- A tiszakürti Szigetmajor belső szegélyein gyalogakác szárazzást végeztünk. Mivel évről évre végzett rendszeres tevékenységről van szó, amit a legelő szürkemarha állomány is kezel, ezért már látványosan ritkul a területen a gyalogakác.
- A Jászság több területén és a tiszajenői Nagyréten a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) visszaszorítását is végezzük, a generatív szaporító anyag összegyűjtésével, ezután pedig kaszálással. Az a tapasztalatunk, hogy a növény terjedése így vegyszeres kezelés nélkül is meggátolható, de a teljes visszaszorítás még éveket vesz igénybe. A selyemkóró esetében súlyos problémaként jelentkezik az állományok előrenyomulása a KÖTIVIZIG kezelésében lévő árvízvédelmi töltéseken.

II. Nagykunság Természetvédelmi Tájegység:

- Tavasszal árasztottuk a Német-sziget, a Feketerét és a Kecskeri-pusztá területét. Az így létrejött vizes élőhelyek 2019-ben is vízi- és partimadarak fészkelő- és táplálkozóhelyül szolgáltak.
- A kisújszállási Nagyrét térségében ú.n. fekete ugart hoztunk létre, a székicsér és más partimadár-fajok zavartalan költésének biztosítása érdekében. Olyan ideális körülményeket igyekszünk itt teremteni, amelyek a környező, intenzíven művelt kapás kultúrákból a területre vonzzák a széki csér párokat. Eddigi tapasztalataink alapján a fekete ugaron költő székicsér párok jobb költési eredményeket érnek el, mint a mezőgazdasági területeken fészkelő párok. Az élőhelyet a kártalanítási alap terhére hoztuk létre.
- Inváziós növények (gyalogakác és bálványfa) vegyszeres és mechanikai irtását végeztük a Német-szigeten, az Álom-zugban és a Tárkány-erdőben a gyepek fenntartása és az erdő őshonos faállományának megóvása érdekében.
- Berekfürdő, Abádszalók és Tiszaszentimre térségében összesen 6 helyen állítottunk helyre munkagéppel partfalakat, a gyurgyalag és a partifecske fészkelőhelyének fenntartása érdekében. A partfalak közvetlen környezetében többször irtottunk inváziós növényeket (gyalogakácot, bálványfát és selyemkórót).
- A Konta-mocsárban körülbelül 10 éve teljesen záródott nád-és gyékényvegetációt 4,5 hektáron Seigás taposással kezeltük.
- Az Álom-zugban a magas állatlétszám miatt (1 ÁE/ha.) a terület szinte alkalmatlan a tűzok költésére, ezért a terület északnyugati részén 62 hektáros kíméleti területet jelöltünk ki, ahol július elsejéig nem lehetett legeltetni, és kaszálni. A kíméleti területet több esetben használták a tűzokok, de nem költöttek.

- Az aszályos időszak és a magas állatlétszám miatt több gyepterület esetében is a túlzott legeltetés nyomai mutatkoznak.

III. Hortobágy Természetvédelmi Tájegység:

- A "Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon" c. Life keretein belül elkészült Angyalháza a tárkány-foki vízviasszatartó mőtárgy is. A mőtárgy feladata a természetes lejtéssel a Hortobágy-folyó irányába tartó felszíni vizek pusztai környezetben tartása.
- Szintén a fent említett Life forrásból ritkítottuk meg a Sáros-éri-erdőt, megszűnt a stabil dolmányosvarjú-telep és eltűnt közel 5 ha adventív fásszárú növényzet.
- Inváziós cserjék szárazúzása történt a Sáros-éri hodálnál és a Borsós mellett.
- A "Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén" c. KEHOP pályázat keretein belül megtörtént a Tilos-erdőn az inváziós fásszárú gócpontok letermelése, az erdősítési kerítés létesítése, továbbá a Nagy-Kácsában az inváziós foltok letermelése.
- Megkezdődött az Ohati-erdőben a lékes felújításokkal az erdőszerkezet-átalakítás. Az inváziós fajok vegyszeres kezelését követően megtörtént a foltok véghasználata.
- Kisebb területű beavatkozások számos ponton történtek a tájegység területén, olyan inváziós és tájidegen növényfajok irtását végeztük, mint a kései meggy (*Prunus serotina*), a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), a turkesztáni szil (*Ulmus pumila*) és a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*).
- Az Elepi-halastavon, a Kónyai-halastavon, a Hortobágyi-halastavon és a Polgári-halastavakon a halászati technológia a sokéves gyakorlatnak megfelelően működött 2019-ben is, a tavak leengedése, töltése jól illeszkedik a madárvonulás főbb szakaszaihoz. A Virágoskúti-halastavon sajnos 2019-ben a lecsapolások ütemezése nem volt összhangban a darvak igényeivel.
- A Nyírő-réten az Elepi-halastó lecsapolásakor megjelenő nagy felületű elöntés az őszi, száraz pusztai környezetben igen nagy számban vonzotta a darvakat, vadludakat és récéket.
- A gyepterületek fenntartása és hasznosítása során a kaszálás egyre inkább háttérbe szorult és a legeltetés válik általánossá.

IV. Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység:

- Andaházán 2019-ben is sikerült úgy megvalósítani a vízkormányzást, hogy az fészkelő- és vonuló vízi- és partimadarak számára megfelelő élőhelyet jelentett. Megtörtént a Törő-csatorna kotrása, a beavatkozás célja az élőhely vízminőségének javítása és a megfelelő vízszint beállításának precízebbé tétele.

- A derecskei Nagy-Nyomás tómederében visszatartott víznek köszönhetően az egykori szikes tavi arculat egyre inkább helyreállni látszik.
- A tájegység több helyszínén, kisebb területeken végeztük inváziós növények mechanikai vagy vegyszeres irtását, a keskenylevelű ezüsfű (*Elaeagnus angustifolia*), a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), az amerikai kőris (*Fraxinus pensylvanica*) és a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állományait kezeltük.
- A tépei Mérges bokros területén megkezdődött a legeltetés, amely hozzájárul a gyepek fenntartásához és az inváziós növények visszaszorításához.
- A derecskei Bocskoroson a szürkemarhával való legeltetés egyre nagyobb területen nyitja fel a nádat a szikes tó körül, ami természetvédelmi szempontból pozitív változást jelent.
- A legeltetés mértéke a tájegységben általában megfelelőnek mondható. Az elszántások után kimért fragmentumok és a művelési ág váltással érintett szántók visszagyepesedése folyamatban van.

V. Hajdúság-Dél Nyírség Természetvédelmi Tájegység:

- Újjáépítettük az újlétei egyhajúvirágos terület tönkrement kerítését megváltozott nyomvonalon. Cél a vaddisznó kártételének megakadályozása. A beruházás a kármegelőzési keret terhére történt.
- 2019-es évben tovább folytattuk az inváziós fajok visszaszorítására irányuló tevékenységünket. Tájegység-szerte végeztük inváziós növények mechanikus és vegyszeres irtását a lápi élőhelyektől kezdve a homoki gyepeken át az őshonos erdőállományokig:
  - Magas aranyvessző (*Solidago gigantea*): Mechanikus kezeléseket alkalmaztunk kaszálás és szárazítás formájában. A kitaró, évekig tartó kezelés láthatóan csökkenti az állományait. Beavatkozásokra került sor a Kék-Kálló-völgyben, Monostorpályi-legelőn, Halápon, egy nyírmártonfalvi lápon, Bánkon.
  - Selyemkóró (*Asclepias syriaca*): A vegyszeres kezeléseket csak kitaró ismétléssel tűnnek hatékonyak. Néhány esetben csak kaszálásra került sor a magaszórás megelőzése érdekében. Beavatkozásokra került sor a Kék-Kálló-völgyben, Monostorpályi-legelőn, Bánkon, a Martinkai-legelőn, Jónásrészen, a Földikutya Rezervátumban.
  - Akác (*Robinia pseudoacacia*): A fűrészes, vegyszeres injektálásos technika a mindig szükséges utókezelés mellett idén is kiváló eredményt hozott. A sarjak visszavágása és a vágáslap vegyszeres ecsetelése szintén hatékony. A pontpermetezés is igen eredményesnek bizonyult, aminek fontos feltétele a technológiai fegyelem (megfelelő hígítás, tapadássegítő szer, nagy cseppméret) betartása. Beavatkozásokra került sor a fűréssel a Csohos-tó környékén és a

Földikutya Rezervátum szomszédságában. Pontpermetezés zajlott a Földikutya Rezervátumban.

- Amerikai kőris (*Acer pennsylvanica*): A fúrásos, vegyszeres injektálásos technika a mindig szükséges utókezelés mellett idén is jó eredményt hozott. A sarjak visszavágása és a vágáslap vegyszeres ecsetelése, valamint a pontpermetezés szintén hatékony volt. Beavatkozásokra került sor a Földikutya Rezervátumnál.
- Zöldjuhar (*Acer negundo*): Egy halápi gyepen a szomszédos állományok magszórása miatt tömegesen kelt ki a növény, az állományt szárazúzással kezeltük.
- Több területen történt őshonos cserjefajok szárazúzása, a gyepek és láprétek cserjésedésének megakadályozása érdekében.

VI. Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegység

- A Pro Silva stratégiának megfelelő természetes erdő felújítási kísérletek folytatódtak a tarpai Téb-erdőben.
- A csapadékhiány miatt a beregi lápok mesterséges vízpótlására folyamatosan szükség volt. A vízellátást biztosító kutak kapacitása csökken, az élőhelyek fenntartása a jövőben problémákba ütközhet.
- A Báb-taván új élőhelykezelést indítottunk el a tőzegmohás területek növelése érdekében. Az őszi hónapokban lekaszáltuk az összefüggő tőzegrápfrányost, kibontva ezzel a még foltokban található tőzegmoha párnákat. A fiatal égersarjakat kigyomláltunk a területről, illetve több jobb állapotú kvadrátban, az őszi hónapokban a tőzegmoha párnák alá vágtuk vissza az éger újulatot.
- A Bátorligeti-ösláp természetvédelmi területen februárban vízkormányzás útján javítottuk a láp vízviszonyait. Ősszel elvégeztük a láprétek kaszálását.
- A Bátorligeti-legelő természetvédelmi területen inváziós lágyszárúan kaszálását és vegyszeres kezelését végeztük el. Saját forrásból 2,8 hektár kiterjedésben gyepvetést végeztünk és 4 hektáron eltávolítottuk a galagonyát.
- A Kaszonyi- hegy természetvédelmi területen 2,65 hektáron végeztünk élőhelykezelést (kaszálást és legyűjtést, gépi és kézi cserjeirtást).
- A Fényi-erdő természetvédelmi területen a pusztai tölgyesek tisztásain tisztítókaszálást végeztünk.
- Gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) állományokat szárazúztunk a Marót-zugban és a Remete-zugban 10-10 hektár kiterjedésben. Az utóbbi helyszínen zöld juhar (*Acer negundo*) irtást végeztünk kézi módszerrel 1,5 ha kiterjedésben.
- Kisebb területeken kezeltünk aranyvessző (*Solidago*) és fehér akác (*Robinia*

pseudoacacia) állományokat.

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)

Igazgatóságunk működési területén 2019-ben is több helyszínen zajlottak a természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek helyreállítására irányuló projektek. Az alábbiakban a jelentősebb beavatkozásokat soroljuk fel:

- „Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban” c. projekt garanciális munkái során a megsüllyedt, kevés földanyaggal feltöltött bombatölcsérek a környező területek felszínéhez igazodó feltöltése, tömörítése megtörtént.
- A “Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon” c. Life pályázatban meghatározott mélyépítési feladatok jelentős része megvalósult a 2019-es évben. A lecsapoló – és feltöltő csatornák átépítése, a Tonnás-csatorna betemetése és az átereszek megszüntetése azzal a céllal történt, hogy a vízháztartás dinamikája minél közelebb kerüljön a természetes állapotokhoz. A korábban vonalas gátként funkcionáló földművek most már jól átjárhatóak a vizek számára, a kora tavaszi csapadékból keletkező felszíni vizek pedig azt mutatták, hogy a mesterségesen kialakított vápák megfelelően működnek. Egyértelműen megállapítható, hogy a Nagy-rét egy csapadékosabb esztendőben északról zavartalanul kaphat vizet.
- Szintén a fent említett Life pályázathoz kapcsolódóan elkezdődött a Hortobágyi-halastó V-ös tavának legelővé alakítása. Célunk, hogy a jelenlegi nádas vegetáció helyén gyepterület legyen.
- Tiszacsege határában megvalósul az ún. öthalom-projekt, melynek során öt ex-lege védett kunhalom (Sólyom-halom, Ferenc-deák-halma, Ócsa-halom, Kettős-halom, Kacsó-halom) különböző állapotban lévő felszínein megvalósult egy magas fajszámú löszgyep restaurációs kezelés.
- Hortobágy település közigazgatási határán belül, a horti szántók egyik 14 hektáros parcellájában került sor gyepvetésre azzal a céllal, hogy a terület a későbbiekben gyepalkotó vázfajok szaporítóanyagának forrásaként szolgáljon a gyeprekonstrukció feladatokhoz.
- Élőhely rehabilitáció zajlik a "Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén" c. KEHOP pályázat pályázatban a Hajdúnánáshoz tartozó Nagy-Kácsában is, melynek során az inváziós cserje- és faállományok helyén az eredeti gyep vegetáció helyreállítása történik.
- Szintén fent említett pályázat keretein belül zajlik a Hencidai Csere-erdőben az élőhelyrehabilitációs tevékenység. 2019-ben a kijelölt területek jelentős részén megtörtént a tájidegen fafajok véghasználata.

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Az állapotváltozásokat két nagyobb kategóriába lehet sorolni. Az egyik az egymásra épülő természetbeni változások, melyeket legjobb esetben is csak tüneti kezeléssel tudunk kompenzálni. A másik jelentős csoport az ember által kiváltott ún. antropogén hatások.

A.) Természetbeni változások

Az általános vízhiány miatt a viszonylag csapadékos tavasz és nyárelő után sem állt helyre az erdők vízháztartása. Az év eleje, egészen április végéig rendkívül csapadékszegénynek bizonyult. Mivel már az előző év végére is jellemző volt a csapadékhiány, így tavasszal a vizes élőhelyek vízállása nagyon alacsony volt. A talajban lévő vízhiányt jelzi az is, hogy a legnedvesebb erdők lábas égereseiben is csak kisebb vizek voltak a nyár végéig Szatmár-Beregben. Az ilyen módon változó élőhelyek sajnos egyre nagyobb inváziós nyomás alá kerülnek, ami szintén fontos változás, mostanra trend jelleget ölt. Jól példázza továbbá a folyamatot a lápréteken egyre több helyen megjelenő selyemkóró. A Jászságban a hazai honos fasorok, facsoportok kiszáradásnak indultak, több esetben ki is dőltek. Általánosságban a tartósan csapadékosabb időszakok és ezzel együtt a folyók áradásának elmaradása okoz már kb. egy évtizede mind erőteljesebben kifejeződő állapotváltozást, úgy a hullámterekben, mint a mentett ártéren. A tartós, nyílt vízállású élőhelyek eltűnése, illetve hiánya főleg a madárvonulás idején jelent problémát. Sok esetben ex-lege kihirdetéseket nem indítottunk el, mivel a száraz időjárás miatt aktuálisan nem lehetett volna megállapítani a szikes tavak, lápok valós kiterjedését. Jelentős visszaesés tapasztalható a kétéltűek előfordulásában köszönhetően az aszály miatt szűkülő, eltűnő élőhelyeiknek.

A korábbi évekhez hasonlóan idén is voltak időjárási szélsőségek, enyhe volt a tél, nem volt tartós hó borítás, sem jelentősebb, kitartó fagy. Ez az enyhe időjárás sokegyéb mellett az áttelelő idegenhonos kártevőknek kedvez. Májusban olyan hidegfront tört be a Kárpát-medencébe, hogy a fecskék a Tisza töltésén az aszfalton próbáltak legyengülve melegedni, de jelentős részükön ez már nem segített, mert napokig nem voltak optimális táplálkozási lehetőségeik ezeknek a gyors anyagcseréjű állatoknak. Szeles időszakokban igen gazdag volt az év. Júniusban, az orkán erejű szél több településen fehér gólya kisfiókás fészkeket borított le és jelentős mennyiségű idős őshonos fa vált a széldöntés áldozatává az év folyamán.

B.) Antropogén hatások

Az egyre intenzívebb mezőgazdasági tevékenység miatt, folyamatosan romlik az agrár területeken elhelyezkedő szegélyélőhelyek minősége, illetve az elszántások miatt csökken a területek mérete, néhány esetben egyes élőhelyfoltok meg is szűnnek. Az egyre intenzívebb szántóföldi növénytermesztési technológiák, a földön fészkelő madarak költési sikerét erősen rontják.

Jelentős ökológiai állapotváltozással járnak erdőterületeken a véghasználatok, melyek hosszú időre jelentősen megváltoztatják a terület jellegét. Ez kihatással van a zavarásra, változásra érzékeny fajok egyedeire. Ennek tudható be, hogy a rétisások gyakran változtatják a fészkelő helyeiket. Nyugodt helyen hosszú évekig használják ugyan azt a fészket. Továbbá problémát okoznak az öreg erdőkben a széltörések, amik lékeket nyitnak a fészkek közelében, kilátásba helyezve egy kövdtkező erdészeti beavatkozást. Az állapotromlásnak természeti oka főleg a legnagyobb értéknek számító fűz-nyár ártéri erdők előrecedése, ami a természetes szerkezet gyorsuló degradációjával jár együtt. Az állapotromlás antropogén okai a nagyberuházások negatív hatásai főleg az erdei életközösségekre, valamint a folyóvizek fokozódó szennyezése, terhelése a vízi életközösségekre nézve.

A természetközeli gyepéken a természeti állapot romlás az elégtelen vagy teljesen elmaradó legeltetéssel és kaszálással függ össze, mely utóbbi az egyes szakaszokon fontos gyepi életközösségeket őrző árvízvédelmi töltésekre és egyes útmezsgyékre fokozottan érvényes.

A Tisza-folyó nagy vízi meder szakasz vízlevezető viszonyainak javítását célzó projekt (NVMR), vízjogi engedélyhez nem kötött beavatkozásai, az őshonos erdőállományokat érintő fásszárú inváziós növényzet irtások eredményeként több erdőrésztben megszűnt a második

lombkoronaszint, az inváziós fásszárúak térnyerése várható megfelelő utókezelés hiányában.

Az ökológiai hatások közül kiemelendő, hogy a természetes vízi halászat megszüntetésével, a jelenlegi halászati hasznosítói gyakorlatban nem történik olyan szelektív halászati tevékenység, ami az inváziós halfajok térnyerését bármilyen szinten szabályozná. Sok helyen tapasztalható volt az inváziós fajok térhódítása, a legmegdöbbentőbb a fehér busa (*Hypophthalmichthys molitrix*) 1-3 nyaras egyedeinek tömege és a szaporulat volt a folyóvizeinken, amelyek óriási táplálékkonkurenciát jelentenek a zooplanktonnal táplálkozó őshonos halaink ivadékaiknak. A jelenlegi tendencia és halgazdálkodói gyakorlat néhány év múlva komoly természetvédelmi és halgazdálkodási problémákat fog jelenteni a folyóinkon.

A vízügyi kezelésben lévő ingatlanokon (csatornákon) az utóbbi években elterjedt a vegyszeres gyomirtás, mely további élőhely romlást, táplálékkészlet csökkenést okoz. Több esetben történt élővizek környezetében és védett területen mérgező anyagok kijuttatása. Továbbá a mederkarbantartási munkálatok (jellemzően kotrások) jelentős hatással bírnak a természetszerűvé váló, feltöltődött szakaszok élővilágára, kiemelve a fokozottan védett endemikus lápi pócot.

Jelenleg az M4 autópálya építése zajlik, de több útépítésnél a nyomvonal tervezése igen szerencsétlenül alakult és számos helyen országos védett, Natura2000 és egyéb értékes élőhelyet vág ketté.

A napelemparkok térhódítása, mint a legújabb tájleptékű (esetenként több száz hektáros) beavatkozás 2019-ben is folytatódott. Hatásaikról sajnos nem állnak rendelkezésre hazai tapasztalatok, sok év elteltével fogunk csak választ kapni az élővilágra gyakorolt hatásaikról, addigra azonban a beruházások legnagyobb részben már meg fognak valósulni.

A földikutyáé élőhelyek, melyekből egyre többet azonosítunk továbbra is sok esetben már beépítésre szánt területen helyezkednek el.

2019-ben is folytatódott a középvezetékű elektromos légvezetékek madárbaráttá alakítása a legproblémásabb vezetékszakaszokra koncentrálni, de még így is rengeteg vezetékszakasz van hátra.

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Állatfajok

Alpesi göte (*Triturus alpestris*): Szeptemberben götecsapdákat helyeztünk ki Bagamér, Álmosd és Kokad község határában, kísérleti jelleggel (Jókai-forrás és Álmosd-kokadi-tározó), továbbá halfaunisztikai felmérések alkalmával megkerült példányok adatait rögzítettük. A faj igazolt jelenléte esetén kapcsolat felvétele az illetékes vízügyi igazgatósággal, egyeztetés az érintett csatornaszakaszok természetkímélő kezelésével kapcsolatban.

Anker-araszoló (*Erannis ankeraria*): Az Igazgatóság működési területén a faj nem fordul elő. Az Igazgatóság konzorciumi partnerként részt vesz „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című, KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 számú projektben. Ezen belül - saját teljesítésben 5, és külsős szakemberek bevonásával pedig 21 - kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen és 14 ETRS-ben folytatott felmérést tíz közösségi jelentőségű lepkefajra (*Apatura metis*, *Arytrura musculus*, *Euphydras aurinia*, *Erannis ankeraria*, *Hypodryas maturna*,

Lopinga achine, *Maculinea arion*, *Maculinea nausithous*, *Maculinea teleius*, *Paracossulus thrips*) vonatkozóan. A kutatás eredményeként az érintett lepkefajoknak országos szinten jelentős számú új lelőhelye vált ismertté, illetve nagymértékben javult az adatminőség egyes populációk denzitására, illetve állománynagyságára vonatkozóan.

Atracélcincér (*Pilemia tigrina*):– bár a faj jelenlétét még nem sikerült kimutatni, a tápnövényének védelmén keresztül - amennyiben mégis előfordul – tudjuk védeni. Sajnos az idei évben rendkívül gyenge volt a kék atracél virágzása. Termőhelyén végzett késő őszi kímélő kaszálással és a Magyar Közúttal folytatott egyeztetésekkel bízunk benne, hogy sikerül veszélyeztetett állományait megőrizni. □ HNPI működési területére nézve a két legnagyobb állomány Földes és Hajdúszovát külterületén található egy műút mezsgyéjében. Védelme érdekében egyeztetésre és korlátozásra került sor, valamint élőhely kezelés történt kaszálás formájában az év végén. A két ismert állománya közül csak az egyikben jelent meg, ott is kis egyedszámban.

Bánáti csiga (*Helicigona /Drobacia/ banatica*): Célirányos kutatás ebben az évben a fajjal kapcsolatban nem történt. Élőhelyeit ellenőriztük a Szatmár-Beregben, jelentős változást nem tapasztaltunk.

Díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*): A Magyar- Román Interreg pályázat finanszírozásával a Túr menti élőhelyeken szisztematikus felmérés zajlott, jelenleg még a kutatási jelentések még nem állnak rendelkezésre. A díszes tarkalepke élőhelyének megóvása érdekében a körises, illetve elegendes-körises állományokban a köris egyedek kíméletét szorgalmazzuk a faj lelőhelyein, illetve egyúttal az erdőszegélyek, konkrétan a fagyal kíméletét, esetenként telepítését tüztük ki célul. „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című, KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 számú projektben a felmérési tevékenység e fajra is kiterjed.

Farkas (*Canis lupus*): 2019. április 8-án telefonos bejelentést kaptunk, miszerint 2019. április 8-án Porcsalma külterületén, a 49-es főút mellett, egy autó által elütött tetemet találtak, melyről feltételezik, hogy farkas és nagy valószínűséggel gázolás áldozata lett. Dr. Erdélyi Károly laboratóriumvezető (NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóság) vizsgálataival igazolta a feltételezésünket a tetem faji hovatartozását illetően.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): Védelme tekintetében alapvető a szaporodó állomány éves számlálása, monitoringja. Ezen túlmenően folyamatos egyeztetéseket végzünk az áramszolgáltatóval az áramütéses helyszínek átalakítását kérve. A fiatal madarak kirepülése alkalmával számos sérüléssel eset következik be. Ezeket a madarakat összegyűjtjük és - szükség esetén állatorvosi segítségnyújtást követően – igyekszünk biztosítani a szabadba történő visszajutásukat.

Kis lilik (*Anser erythropus*): □ A vonulási időszakban folyamatosan nyomon követjük a faj egyedeit a működési területen. Részt vettünk a IV. nemzetközi kis lilik és a II. nemzetközi vörösnyakú lúd fajvédelmi munkacsoport üléseken Bukarestben, a Környezetvédelmi Minisztériumban, november 10-15-én. Részt vettünk a faj védelmét célzó LIFE projekt kidolgozásában. A koncepció fázison túljutott a pályázat.

Kék vércse (*Falco vespertinus*): A hazai költő állományának mintegy harmada a működési területünkön költ. A költést elősegítendő jelentős mennyiségű mesterséges fészekládát helyeztünk ki az elmúlt években-évtizedekben. Ezeknek a ládáknak eseti cseréje, továbbá

karbantartása, takarítása évente jelentkező, visszatérő feladat. Ugyancsak a költési siker érdekében a telepek környezetében igyekszünk a fiókanevelés első harmadára biztosítani a rövid fűvű vegetáció jelenlétét, melyben a szülő madarak sikeresebben zsákmányolnak. Ősszel folyamatosan részt veszünk a gyülekező madarak heti rendszerességű szinkron számlálásában. 2019-ben három odútelepen /Földes - Kálló-háti vércsetelep; Berettyóújfalu - Andaházai vércsetelep; Mezősas - Nagy-Szigeti-vércsetelep/ láttuk el ornitológiai gyűrűvel 10 fiókat és 2 öreg madarat.

Nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*): Az Igazgatóság részben saját alkalmazottja révén, részben külső szakértők közreműködésével nagy szikibagoly jelölés-visszafogásos vizsgálatot valósított meg Tiszacsegén. A kutatás során elsősorban a faj ökológiájával kapcsolatos kérdések megválaszolása volt a cél. Ennek érdekében a kutatók vizsgálták az imágók diszperziós képességét, az élőhelyükről történő elvándorlás mértékét, illetve a tápnövényfoltok közötti elmozdulásokat, két egymástól néhány kilométerre lévő élőhelyen. Az intenzív mintavételezések során kapott adatsorból megbecsülték a vizsgált populáció demográfiáját leíró változókat: a látszólagos túlélési rátát, a visszafogási valószínűséget és a populációnagyságot, illetve hiánypótló ismereteket kaptak a faj mozgásmintázatáról.

Nyugati földikutya (*Nannospalax leucodon*): Földikutya áttelepítésre az év során a kedvezőtlen időjárási körülmények miatt nem került sor. A földmunkák korlátozása is meghosszabbításra került, talajhasználati engedményekkel („földikutya barát” lucernavetés lehetősége). Az új állományok esetében gazdálkodási korlátozás kiadását kezdeményeztünk a hatóságoknál, amiket rendszerint helyszíni bejárás előzött meg. Az év során több alkalommal vettünk részt területi Földikutya és Űrge Szakértői Csoport ülésen Debrecenben, illetve egy teljes Tanács ülésen Mezőtúron. Ezen túl megkaptuk az áttelepítési engedélyt a következő évekre (2027-ig). Kiemelendő egy új mezőtúri állomány felmérése. Márciustól ápriliséig felmértük a mezőtúri magyar földikutya (*Nannospalax hungaricus leucodon*) állományt, valamint újabb területek felmérését végeztük el. A munkák során kiderült, hogy az eddig ismerteknél sokkal nagyobb területen van jelen a faj, sőt az egyedszám becslések alapján ennek a kistajnak a legnagyobb hazai populációja van jelen (kb. 150-200 egyed) Mezőtúr Ny-i felén kiskertekben, beépítetlen telkeken és az agyagbánya területén. Előkerült továbbá egy trágyatúró faj, mely kizárólag a földikutya járataiban él, az földikutya trágyatúró (*Onthophagus kindermanii*). Ennek a fajnak kevesebb, mint öt hazai előfordulása ismeretes. Az Igazgatóság kezdeményezett a Mezőtúri Önkormányzat felé egy megbeszélést, melynek eredménye az lett, hogy az általunk megjelölt területeken a területrendezési tervbe bekerült, hogy bármilyen építés, vagy beruházás esetén egyeztetni szükséges a természetvédelmi kezelővel. Tájékoztottunk továbbá a bányaterület tulajdonosával is a bánya jövőben működtetési terveikről, valamint tájékoztattuk őket a faj előfordulásáról, helyzetéről.

Túzok (*Otis tarda*): Igazgatóságunk jelentős szerepet lát el a túzok hazai védelmében. E fokozottan védett fajjal kapcsolatban elsősorban élőhely-vesztési, átalakítási és a feldarabolódását eredményező (pl.: gyepfeltörés, beépítés, öntözőrendszerek kialakítása) ügyekben adunk ki véleményt. Rendszeresen elvégezzük a faj lehetőség szerinti teljes állományának összeszámolását, törekedve arra, hogy ezeket az országos, vagy a teljes Kárpát-medencére kiterjedő túzokszinkronokkal összhangban végzünk. A faj hazai állományát 2019-ben legjobb esetben is stagnálóként lehet jellemezni.

Növényfajok

Egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*): Egyike a legritkább növényfajainknak. Állományait a kollégák évente számolják és igyekeznek a faj számára kedvező élőhely kezelési gyakorlat kidolgozását elvégezni. Az egyhajúvirág újléti élőhelyén elvégeztük a siskanádtippanosok kaszálását, legeltetést végeztünk, a július elején történt szélöntésben kidőlt, az élőhelyre borult fákat eltávolítottuk, a megporzást házi méhekkal segítettük elő, elvégeztük a virágzó tövek számolását, és a monitorozó kvadrátok felmérését. Fontos teendő az akácok alatt nyíló legnagyobb állomány felől a lehullott akác lombzat eltakarítása. Június végén (ekkor már az egyhajúvirág elszórja magjait) elkezdtek az akácsarjak visszavágását az egyhajúvirágosban, ezt szeptemberben még egy alkalom követte. Az élőhelyek siskás foltjait júniusban és október elején kaszáltattuk le, a kaszált szénát pedig lehordattuk összesen 3500 m² kiterjedésben. Az egyhajúvirágos területén novemberben birkával legeltettünk több alkalommal. Újjáépítettük továbbá az újléti egyhajúvirágos terület tönkrement kerítését megváltozott nyomvonalon. Cél a vaddisznó kártételének megakadályozása. A beruházás a kármegelőzési keret terhére történt.

Magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. Hungarica*): Felmérésére került sor a következő helyszíneken Bagamér: Daru- hegyek, Bátorliget: Nagy-legelő és Fényi-erdő, Hajdúbagos: Hajdúbagosi-legelő, Hajdúhadház: Liget-legelő, Debrecen-Haláp: Álló-hegy, Martinka: Vermes-oldal, Létavértes, Debrecen: Sámsoni úti lőtér, Geszteréd. A faj állományára (csakúgy, mint a tatógó kökőrcsinére) jellemző, hogy a korábbi években tapasztaltakhoz képest állománycsökkenést tapasztaltunk, ami a termőhelyek általános szárazodására utal. Egyes helyeken a fajok eltűnőben vannak.

Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*): A faj állományai, egyedszám meghatározással Bagamér, Bátorliget, Fülöp, Nyíracsad, Nyírábrány, Nyírpilis, Penészlek, Petneháza, Piricse, Újléta, Vámospércs települések külterületén kerültek felmérésre. A korábbi években tapasztaltakhoz képest állománycsökkenést tapasztaltunk, ami a termőhelyek általános szárazodására utal. Egyes helyeken a faj eltűnőben van.

Tatógó kökőrcsin (*Pulsatilla patens*): Minimum 16 tő tavaly volt Bátorligeten, igaz, ezek alapvetően visszatelepített, de több éves növények. Lehet az „életképes” állomány kifejezésen vitatkozni, de pontosabb volna kipuhtulással közvetlenül veszélyeztetett fajként említeni, ami feltétlenül beavatkozást igényel.

5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése

- 1 pld. parlagi sas (*Aquila heliaca*): karbofuran mérgezés következtében történt pusztulás, Jászberény külterület 2019. június 10. Büntetőeljárás folyamatban van.
- 3 pld. molnárfecske (*Delichon urbicum*): lakossági bejelentés lakott fecskéfészek leverése miatt, egy fióka elpusztult, két példány fizikai állapota lehetővé tette lakott molnárfecske fészekbe adoptálást, Martfű belterület, 2019. június 25. A Szolnoki Rendőrkapitányság természetkárosítás tényállás megalapozott gyanúja miatt indított nyomozása során nem állapította meg bűncselekmény elkövetését, a feljelentést elutasította.
- 12 pld. molnárfecske (*Delichon urbicum*): lakossági bejelentés, lakott fecskéfészek leverése társasházi lakás ablakába fehelyezett műanyag redőny szerelése miatt, madarakat a társasház előtti parkosított területen találták, 12 fiókából 6 elpusztult, a megmaradtak fizikai állapota az adoptálást lehetővé tette, Túrkeve belterület, 2019.

június 29. A Mezőtúri Rendőrkapitányság természetkárosítás elkövetésének megalapozott gyanúja miatt elrendelt nyomozása jelenleg folyamatban van.

- 5 pld. molnárfecske (*Delichon urbicum*): lakossági bejelentés ablakcsere miatt molnárfecske fészkek leverése, társasház előtti parkosított területen találták meg a madarakat, fiókákon sérülés nem volt észlelhető, arra alkalmas molnárfecske fészkekbe adoptálva lettek, Törökszentmiklós belterület, 2019. július 9. A Törökszentmiklói Rendőrkapitányság feljelentés kiegészítést követően természetkárosítás bűncselekmény alapos gyanúja miatt elrendelt nyomozását lezárta annak okán, hogy az ablakcserét végző lakó esetében a szándékosság kizárható, magatartása sem a védett élő szervezet egyedének pusztulására, sem az élőhely megrongálására nem utalt, így az eshetőleges szándék sem volt megállapítható.
- 2 pld. molnárfecske (*Delichon urbicum*): lakossági bejelentés, ablaknál lévő redőnytok mellett kirajzolódott a levert molnárfecske fészkek nyoma, a fiókákat a társasház előtt találták meg, adoptálásuk lehetővé vált molnárfecske fészkekbe, Berettyóújfalu belterület, 2019. július 7. A rendőrkapitányság nyomozást nem rendelt el. Jelentésük szerint: „A viharok okozta károk és behatások, valamint az ott élő emberek által rendeltetés- szerűen használt árnyékoló redőnyök mozgásából együttesen adódhat a fészkek lehullása. Olyan információt beszerezni nem volt lehetséges, mely arra utalna, hogy a fészkek eltávolítása szándékos lehetett.”

5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

A 2019-es évben leadott inváziós országjelentésben az Igazgatóság összesen 4285 ponton közölt összesen 10 inváziós fajt (*Ailanthus altissima*, *Asclepias syriaca*, *Heracleum sosnowskyi*, *Lepomis gibbosus*, *Ondatra zibethicus*, *Orconectes limosus*, *Perccottus glenii*, *Pseudorasbora parva*, *Trachemys scripta (elegans)*) érintően előfordulást.

Összesen 50 középponti koordinátával jellemezhető helyszínen történik e fajok ellen a mechanikai és/vagy kémiai védekezés. A bálványfa ellen kizárólag kémiai kezelést (glifozátos injektálás és permetezés, BFA+ használatával kéregkenés) követően érünk el eredményeket egyelőre. A selyemkóró esetén mechanikai beavatkozással (generatív szaporító anyag begyűjtése, nyári kaszálás, selyemkóró virágzása előtt, majd ősszel szárzúzás évenkénti visszatérő jelleggel) kevesebb előrelépést értünk el, mintha ezt vegyszeres kezeléssel kombináltuk (kézi permetezés a növények felületére). A selyemkóró ellen összesen 114 hektáron, a mirigyes bálványfa ellen 1,2 hektáron történt 2019-ben kezelés.

A kezelések rövid összefoglalása tájegységi bontásban az alábbi:

Közép-Tisza-Jászság Tájegység

A tájegységben kiemelten a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) célzott visszaszorítása a Jászságban és Tiszajenőn, a Nagyréten történik a HNPI vagyongazdálkodásban lévő területeken. E faj tekintetében súlyos probléma, hogy a KÖTIVIZIG kezelésében lévő árvízvédelmi töltéseken nagy arányban terjed a faj, a nem megfelelő kezelési megoldások, vagy a kezelések elmaradása miatt.

Nagykunság Tájegység

Mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*): Püspökladány 0793/1 hrsz-ú területen 0,1 ha-on fűrés-injektálás módszerrel történt kezelés. 3 hét utáni visszaellenőrzéskor a hajtásrendszer lezáradt állapotban volt. 2019 júliusában bálványfa vegyszerezést végeztünk a Hortobágy Tájegység szakmunkásaival, három beavatkozási területen: a Tárkány-erdőben (2000 m², főleg injektálás), a Gyöngy Mariska tanyánál (900 m², injektálás és permetezés) és a Péterfi-tanyánál (500 m², főleg injektálás). A kezelt példányok több mint 90%-a elpusztult. 2020-ban valószínűleg még szükség lesz egy utókezelésre.

Selyemkóró (*Asclepias syriaca*): A tájegység teljes területén a selyemkóró állományok felmérése folyamatos. A kis foltok esetében a termés begyűjtésére és megsemmisítésére törekedtünk, míg a nagyobb foltok esetén több helyen végeztünk pontszerűen permetezést. Német-sziget, Sándorok, Álom-zug, Sulymos, Őzes területeken összesen 24 helyen találtuk meg állományát, melynek kiterjedése összesen 3510 négyzetméter volt. Június hónapban glifozát hatóanyagú gyomirtó szerrel permeteztük le az ekkor már virágzásban lévő növényeket. A vegyszerezés hatékonysága kb. 80%-os volt. Jellemzően 3-6 éven át végzett vegyszeres kezelés után tűnik el az állomány teljesen. A növények jellemzően a gyepfelszín azon részén jelennek meg, ahol valamilyen oknál fogva az sérül, kopár felület keletkezik (pl. keréknyom, vaddisznótúrás, töltés oldalán). Selyemkóró állomány tokterméseinek eltávolítása történt a Nádudvar 0922/5b,11a hrsz-on.

Hortobágy Tájegység

A legfontosabb beavatkozások a sziki tölgyesekben történtek. Az Ohati-erdőben lékes felújításokkal kívánjuk az erdő faj- és korösszetételének változatosabbá válását előmozdítani. A lékek letermelése előtt elsősorban mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) állományok vegyszeres kezelésére került sor.

A fentiekén túl kisebb területű beavatkozások számos ponton történtek a tájegység területén, ahol az érintett növényfajok az előbbieken felsoroltakon túl a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), voltak.

Bihari-sík Tájegység

Mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*): az elhagyott tanyahelyeken, anyagyerő gödrök környékén jellemző. Sajnos a jó állapotú keményfás erdeinkben is jelen van (Konyár – Békarívás, Hencidai Csere-erdő). Berettyóújfalu, Váncsodi-legelőn kb. 0,2 ha-on több nagyobb hajtás vegyszeres kezelése történt meg 2019-ben.

Selyemkóró (*Asclepias syriaca*): egyre gyakrabban észleljük, elsősorban a szántók közelében megjelenő kisebb (de még nem összefüggő) állományait. Kisebb néhány töves állományait rendszeresen kivágjuk. Berettyóújfalu, Andaházán két nagyobb foltban ecseteléses kezelése (kb. 0,1 ha), míg Berettyóújfalu, Váncsodi-legelőn kb. 80 tő ecseteléses kezelése valósult meg.

Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegység

Selyemkóró (*Asclepias syriaca*): A nyírségi területeken terjedése folyamatos. A vegyszeres kezelések csak kitartó ismétléssel tűnnek hatékonyak. Az egyszeri kezelés általában nem hoz látványos eredményt a következő évre. Néhány esetben csak kaszálás történt a magszórás

megelőzése érdekében. Beavatkozásokra volt szükség a Kék-Kálló-völgyben, Monostorpályi-legelőn, Bánkon, a Martinkai-legelőn, Jónásrészen, a Földikútya Rezervátumban.

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység

Bátorligeti-legelő Természetvédelmi Területen a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) visszaszorítása vegyszeres kezeléssel történt, az inváziós lágyszárúak kaszálása (selyemkóró, gyalogbodza) 0,5 ha területen megtörtént. A beavatkozás során, több alkalommal végigjártuk a fertőzött helyszíneket, a levágott növényi részeket eltávolítottuk a területről. A másik alkalmazott módszer a vegyszeres beavatkozás, ebben az esetben háti permetező felhasználásával pontszerű permetezést hajtottunk végre. 5%-os glifozát oldatot használtunk, melyhez tapadás fokozóként Nonitot adagoltunk. Nonit mellett kipróbáltuk a felületi feszültség csökkentése céljából, hogy a vegyszerhez Ultra Derm kézmosó szert adagoltunk, ill. a hatást fokozandó ammónium nitrátot adagoltunk, megkönnyítendő a hatóanyag behatolását a növénybe.

5.6. Génmegőrzés

5.6.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében (beleértve a hagyományos magyar kutyafajtákkal kapcsolatos tevékenységeket, illetve az igazgatóság által a különböző haszonállat fajokból és fajtákból tartott nukleusz és génmegőrzési állományokat)

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság állatállományának egyedszáma a tervezetnek megfelelő. A magyar szürke szarvasmarha, a magyar házi bivaly, a hortobágyi racka juh, illetve a hortobágyi tulok állományunk védett természeti élőhelyek fenntartási feladatait látják el. A nemzeti kincsé nyilvánított védet őshonos és veszélyeztetett állatfajták a természetes gyepeink természetvédelmi kezelési feladatait látják el. A génmegőrzési feladatkörben a hazai kutyafajták közül a komondor tenyésztésben veszünk részt.

Az Igazgatóságon végzett állattartási és – tenyésztési tevékenység természetvédelmi kezelési, génmegőrzési, természetvédelmi kutatási, élőhelyvédelmi (Pentezug projekt) és bemutatási célokat szolgál.

Gazdálkodásunkban jól elkülöníthető helyszínen tartunk magyar házi bivalyt, magyar szürke szarvasmarhát, hortobágyi fehér és fekete racka juhot. A hortobágyi tulok állományunk a Przewalski lovakkal együtt a pentezugi vadlórezervátumban végez természetvédelmi kezelési feladatot. Nagy hangsúlyt helyezünk a védett területek fenntartására és gondozására, valamint az őshonos állatok tartására, mely egyaránt szolgálja a génmegőrzési és terület-fenntartási / kezelési célokat.

Hortobágyi racka juh

Az Igazgatóság hortobágyi racka állománya Kungyörgy-pusztán természetvédelmi területen kezelési és bemutatási célokat szolgál. Az állomány nagysága 2019. év végén 629 egyed.

A tenyésztői munka jó irányát mutatják a tenyészállat kiállításokon elért eredményeink: Hortobágyi fekete racka juhaink jerke korcsoportban a XXVI. Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok kiállításon és a 28. Farmer-Expon - Juhtenyésztés 2. díját érdemelték ki, valamint a 79. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásáron elismerő oklevélben részesültek.

A törzsállományunk anyalétszáma elérte a tervezett egyedszámot. A tenyésztői munkánk során nagy hangsúlyt fektetünk az állomány folyamatos szelekciójára (idős, nőivarú tenyészállatok értékesítése), a minőségi cserére saját szaporulatból származó, a tenyészcéloknak megfelelő fiatal állatok tenyésztésbe vételével. A 2019. évi elletési időszak során a korábbi évekhez hasonlóan 100 %-ot meghaladó (109%-os) szaporasági mutatót értünk el.

Vágóállat értékesítés mellett a növendék jerek egy jelentős részét továbbra is tenyészállat növendékként értékesítettük, magasabb értékesítési áron. Ebben az évben 14 kosbárányt szállítottunk be a Magyar Juh és Kecsketenyésztő Szövetség központi törzs kos nevelő telepére, de emellett üzemi kos nevelést is folytatunk.

Hortobágyi racka juh	2019. záró létszám (db)
Tenyészkos	19
Anya	502
Növendék jerke	99
Növendék kos	8
Ürü	1
Összesen	629

Magyar házi bivaly

A Magyar házi bivaly állományunk tartási helye Berettyóújfaluban a mintegy 130 hektáros andaházi vizes élőhely. A számukra szükséges téli takarmány mennyiséget a környező berettyóújfalui szántó és gyep területeken termeljük meg. A 2019-es évben 68 db állatot értékesítettünk, valamint a Magyar Bivalytenyésztők Egyesületének közreműködésével a tenyészbikánk cseréje is megvalósult, az ingyenes bika kihelyezési program keretében. Ebben az évben a vizes élőhely vízellátását biztosító feltöltő csatornájának a kotrása is megtörtént.

Az Igazgatóság működési területéhez tartozó Bihari-Sík TK-ban tartott bivaly állomány év végi záró létszáma 236 db, ami mintegy 10%-os emelkedésnek felel meg.

A bivaly tartás legfontosabb területkezelési célja az Andaházi gyep-mocsár vizesélőhely komplex egész évi legeltetése. A 17 éve tartó területkezelési projekt eredményei természetvédelmi szempontból rendkívül kedvezőek, a terület diverzitására, a természetes élőhelyek állapotára igen pozitív hatással van. Az állattartó telep férőhely kapacitásának és a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben rendelkezésre álló Andaházi legelőterület állattartó képességét figyelembe véve az állományunk létszámát az előző évi mennyiségre szeretnék visszacsökkenteni.

Magyar házi bivaly	2019. záró létszám (db)
Tehén	110
Üsző	43

Magyar házi bivaly	2019. záró létszám (db)
Bika	1
Növendék bika	39
Borjú	43
Összesen	236

Magyar szürke szarvasmarha

Magyar szürke marha állományunk téli szállása Konyáron található. Legeltetési szezonban az állatok a Fehértói vizes élőhelyen vannak, mely legelő terület 75 hektár nagyságú. Szürke marha állományunknak a szükséges téli takarmány mennyiséget a környező szántó és legelő területen elő tudjuk állítani.

A Hajdúsági Tájegységben (Hosszúpályi Fehér-tó) tartott magyar szürke marha állomány év végi záró létszáma 130 db, mely a teljes legeltetési időszakban Hosszúpályi Fehér tó védett terület természetvédelmi kezelését látja el. A növendék tenyészállatok (üszők) nevelését a hortobágyi üszőnevelő tartási helyen végezzük, ahonnan három éves korban kerülnek vissza a tenyésztésre alkalmas nőivarú állatok. Célunk az állomány létszámának a természetvédelmi-területkezelési igényeknek megfelelő mértékű beállításra. Ehhez a jövőben mintegy 20%-os létszámcsökkentésre lesz szükség. Ebben az évben jelentős mértékű értékesítés nem történt.

Magyar szürke marha	2019. záró létszám (db)
Tehén	27
Üsző	40
Bika	1
Tinó	57
Borjú	5
Összesen	130

Komondor

A nemzeti kutyafajtáink állami génbanki fenntartási programjának keretében Igazgatóságunk a komondor tenyésztésében vesz részt. A fajta kiválasztásának egyik fő oka az volt, hogy a meglévő védelmi rendszereken túl e fajtájú ebek tartásával is javítsuk állattartó telephelyeink és az ott tartott állatállományok őrzését. A Hortobágy Szatmári telken tartott Duna nevű szukánk első fialásából 2019. februárjában 5 utód született, melyekből két kölyök az év második felétől már a konyári telephelyünkön végzett telep őrzési feladatot. A tenyésztési munka folytatásaként igyekeztünk újabb párosítást is végezni, de ez ebben az évben nem vezetett eredményre. *(A beszámoló készítésekor már ismert tény, hogy 2020 januárban lett*

eredmény!) Így az év végén egy újabb vérvonalból származó növendék szuka beszerzése is megvalósult.

Állatállományunk megfelelő téli takarmányozása érdekében, a HNPI használatában lévő szántókon termeljük meg a szükséges mennyiségű szálas és abrak takarmányt. Nagy hangsúlyt fektetünk a lehető legjobb minőség elérésére, hogy a téli tartás idején az állatállomány kondíciója megfelelő legyen. Ezt csak úgy tudjuk garantálni, ha a növénytermesztési tevékenységünk költségeit, a vetésforgó ismeretében évekre előre tudjuk tervezni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2019. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 4484 hektár nagyságú területen igényelt területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett 515 hektár szántó művelési ágú terület, illetve 3969 hektár egyéb terület. A terület alapú támogatáson kívül termeléshez kötött szálas fehérjenövény támogatást, anyatehén-, hizott bika-, anyajuh-, tenyészkos tenyésztésbe állításának támogatását igényeltük 2019. év folyamán.

A szántók jelentős területén élőhely-védelmi célú (daru-, vadlúd táplálkozó területek, tűzokvédelmi területek) gazdálkodás valósul meg, másrészt takarmánytermő területek, melyek az Igazgatóság természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmány bázisát adják. Szántókon termesztett főbb kultúrák 2019. évben a füves lucerna, lucerna, kukorica, őszi búza, repce, zabos bükköny, köles, méhlegelő és egyéb takarmánykeverékek voltak.

A szántóterületek egy részének művelését saját erő- és munkagépekkel végezte az Igazgatóság. A saját erővel elvégzett mezőgazdasági munkák mellett a területek egy részénél szerződött vállalkozók igénybevétele is szükséges volt az év folyamán. Jelenlegi szántó és gyepterületek a természetvédelmi, élőhely védelmi feladatok ellátásához és az állatállományunk biztonságos takarmány ellátásához szükségesek. A téli időszakra szükséges takarmány készletet teljes mértékben saját gazdálkodásból tudtuk biztosítani.

A saját használatban lévő területeken megtermelt takarmány mennyisége 2019. évben az alábbiak szerint alakult:

Előállított bála: 11.861 db (↑32%)

Előállított szemes termény: 710,7 t (↑20%)

Igazgatóságunk az ökológiai gazdálkodás ellenőrzési rendszer keretében folytatja növénytermesztési tevékenységét a Hortobágyi gazdálkodási egységünk (3873,4855) területein.

A saját hasznosításban lévő gyepterületek jelentős része a Hortobágyi Nemzeti Parkban, a Hajdúsági és a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben található. Itt az Igazgatóság állat állományának legeltetésével (szürke marha, östulok, bivaly, Przewalski ló, hortobágyi racka,) valósult meg a természetvédelmi kezelés.

5.6.2 Egyéb állatállomány, kezelésük

Hortobágyi tulok (Őstulok) marha:

Igazgatóságunk a Hortobágyi gazdálkodási egység bio növénytermesztésével összhangban, ellenőrzési rendszer keretében folytatja a hortobágyi tulok tenyésztést is. Az „őstulok” (Hortobágyi tulok) állomány létszáma a 2019. évi záró adatok szerint 319 db. A több, mint 21 éves Pentezug projekt keretében a törzsgulya a Pentezug - és Zám pusztá 3000 hektáros bekerített részén „szuper extenzív” tartási módban, a Przewalski vadló állománnyal együtt végzi a területkezelési tevékenységet. A tenyésztésre nem szánt hímivarú állatok jelentős része ivartalanításra kerül, és két-három éves korban 400-450 kg körüli élőtömeggel kerülnek vágóállatként értékesítésre.

A korábbi években felfejlesztett állatlétszám további lehetőséget biztosított a selejtezésre. Az előző évi záró létszámhoz képest az állomány nagysága tovább csökkent, de minőségileg még jobb és homogénebb lett. Alkalmazkodva a rezervátum legelő állapotához, a létszámcsökkenésünk része volt az is, hogy a 2018-as évben nem volt bikahasználatunk, így a tárgyévben borjú születésünk se volt. Viszont a 2019-es évben már két német tenyész bikánk fedezett augusztus és október közötti időszakban. A fajta elismertetésének eljárása jelenleg is folyamatban van, az ehhez szükséges tenyésztési adatok gyűjtése folyamatos.

Hortobágyi tulok	2019. záró létszám (db)
Tehén	82
Üsző	92
Bika	20
Tinó	125
Borjú	0
Összesen	319

Przewalski vadló:

A több mint 21 éves Pentezug projekt keretében a Pentezug pusztá 3000 hektáros bekerített részén „szuper extenzív” tartási módban a Przewalski vadló állomány az őstulok állománnyal együtt szolgálja a kutatási, területkezelési tevékenységet.

A pentezugi vadlórezervátum, melyben Przewalski lovak és rekonstruált őstulok (Hortobágyi tulok) élnek félvad körülmények között, a nemzeti park magterületén helyezkedik el. A park úgynevezett A-zónájához tartozik, ami azt jelenti, hogy a legszigorúbb védelmet élvez. Látogatóktól elzárt terület, melyben az érzékeny faunát és flórát veszélyeztető bármilyen mezőgazdasági tevékenység végzése is tilos.

A rezervátum elektromos kerítéssel van körülvéve, mely a vadlovakat és az őstulokat visszatartja, de a vadon élő állatok, mint pl. a vaddisznó, nyúl, róka és őz szabadon tudnak rajta keresztül közlekedni. Pentezug területét 1997-ben nyilvánították rezervátummá az alábbi célokkal:

- megőrizni az érzékeny faunát és flórát a lovak és a marhák egész éves állandó legelése segítségével
- támogatni a veszélyeztetett Przewalski-ló védelmi programját a populáció növelésével
- aktívan tenyésztetni a rekonstruált őstulokot és javítani a fajta fenotípusán és a félvad körülmények közötti túlélésre való fizikai alkalmasságán
- a vadlovakhoz és őstulokokhoz kapcsolódó kutatásokat végezni, mint pl. a rezervátum biodiverzitásának vizsgálata és a folyamatos legelés hatása a többi fajra.

A rezervátum a Hortobágyi Nemzeti Park és a Kölni Állatkert együttműködésének köszönhetően jött létre.

A Przewalski-ló pentezugi populációja a világ legnagyobb vadló-populációja. A világon élő összesen 1900 vadlóból jelenleg 263 egyed él a pentezugi területen, illetve a Hortobágyi Vadasparkban található kisebb bemutató állományban további 21 példány található.

Az első lovak 1997-ben érkeztek ide. A tenyészet alapítóit a fajta tenyésztési koordinátora, a Kölni Állatkertben dolgozó Dr. Waltraut Zimmermann választotta ki. A lovak Európa minden tájáról érkeztek különböző állatkertekből és vadasparkokból. A legfontosabb szempont az volt, hogy a bekerülő állatok ne legyenek közeli rokonságban egymással, hogy az új pentezugi populációban a beltenyésztés minél nagyobb mértékben elkerülhető legyen.

A lovak tenyésztése olyan sikeres volt, hogy mára egy kicsit le is kellett lassítanunk a populáció növekedését. A tenyésztési munkánkat nagyban segítette a 2018. évben személyesen is ellátogató Kölni Állatkert igazgatója az új EEP koordinátor és a Prágai törzskönyvvezető. A látogatás eredményeként megújítottuk a Kölni Állatkerttel az együttműködési megállapodásunkat.

A pentezugi populációból már a korábbi években számos lovat más helyekre szállítottunk, mint pl. a Budapest melletti Budakeszi Vadasparkba, egy ausztriai vadló rezervátumba, illetve Orenburgba.

A hortobágyi állomány növekedésének szabályozása érdekében néhány kancát fogamzásgátló vakcinával oltunk be, melyet amerikai kollégák fejlesztettek ki az Assateague pónik populációjának kontrollálására. A vakcina neve PZP, és nem befolyásolja a kancák hormonszintjét, azaz az oltás nem változtatja meg a viselkedésüket. Az oltott kancák 2-4 évig nem termékenyülnek, azt követően azonban újra tenyésztésbe állíthatók.

Przewalski lovak állománya 2019. év végén 284 egyed.

5.6.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében

A HNPI célul tűzte ki az őshonos alma és körte tájfajták megőrzését. Ezt a génmegőrzési tevékenységet a Tiszakürti Arborétum törzsültetvényében végezzük. A törzsültetvényünkben eddig 37 darab almafajta és 16 darab körtefajta oltványai találhatóak meg.

Almák:

	Őshonos gyümölcsfajta neve	Nyilvántartási száma
1.	Citrom alma Tiszafüred	AR03700

	Őshonos gyümölcsfajta neve	Nyilvántartási száma
2.	London pepin	AR03701
3.	Jász vadóka	AR03702
4.	Kanadai rennet	AR03703
5.	Szercsika	AR03704
6.	Masánszki	AR03705
7.	Budai Domokos	AR03706
8.	Astracháni piros	AR03707
9.	Kanadai kormos rennet	AR03708
10.	Tombác	AR03709
11.	Nemes szercsika	AR03710
12.	Húsvéti rozmaring	AR03711
13.	Téli arany parmen	AR03712
14.	Csillagos piros rennet	AR03713
15.	Téli fehér kálvil	AR03714
16.	Kenézi piros	AR03715
17.	Nyári csíkos fűszeres	AR03716
18.	Kecskeméti vajalma	AR03717
19.	Csíkos halasi óriás	AR03737
20.	Téli banán	AR03738
21.	Nemes sóvári	AR03739
22.	Nyári édes bogyzislói	AR03740
23.	Pogácsa alma	AR03741
24.	Orbai	AR03742
25.	Cigány alma	AR03743
26.	Téli édes círmos	AR03744
27.	Parker pepin	AR03745
28.	Nyári piros kálvil	AR03746
29.	Gravensteini zamatos	AR03747
30.	Darusóvári	AR03748
31.	Charlamovszki	AR03749
32.	Nemes sóvári	AR03750
33.	Csíkos halasi óriás	AR03737
34.	Téli banán	AR03738
35.	Nemes sóvári	AR03739
36.	Nyári édes bogyzislói	AR03740
37.	Pogácsa alma	AR03741

Körték:

	Őshonos gyümölcsfajta neve	Nyilvántartási száma
1	Méz ízű körte	AR03723
2	Tüskés körte	AR03724
3	Nyári vékony nyakas körte	AR03725
4	Bogarasi azonosításra váró (HL féle)	AR03726
5	Citrom körte	AR03727
6	Nagy elálló körte	AR03728
7	Búzával érő (Búzás) körte	AR03729

	Őshonos gyümölcsfajta neve	Nyilvántartási száma
8	Solymári cukorkörte	AR03730
9	Solymári cukorkörte	AR03731
10	Téli elálló körte (GNP.)	AR03732
11	Téli elálló körte (GNP.)	AR03733
12	Erdélyi azonosításra váró őszi körte (Avasújváros)	AR03734
13	Erdélyi azonosításra váró őszi körte	AR03735
14	Erdélyi azonosításra váró őszi körte	AR03736
15	Méz ízű körte	AR03723
16	Tüskés körte	AR03724

5.7. Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.7.1. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése országos jelentőségű védett természeti területen 18 124 hektár, az érintett erdőrészek száma ~8 100 db.

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű (Natura 2000) területen 47 890 hektár, az érintett erdőrészek száma ~15 400 db.

A nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdők kezelésére az Igazgatóságnak csak közvetett ráhatása van a körzeti erdőtervezésbe, illetve a hatósági eljárásokba történő bevonása esetén.

2019-ben öt – ebből három teljes egészében a HNPI működési területén található – körzet erdőtervezése kapcsán végzett az Igazgatóság munkát. Két teljes erdőtervezési körzet tényleges tervezési tevékenysége is zajlott 2019-ben (Szolnok-Jászsági ETK: hatósági eljárási szakasz, Nyíregyházi ETK: igazgatási tevékenység és hatósági eljárás megkezdése)

- *Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzet:* Egyeztetések, javaslatok. Részletszintű tárgyalások, javaslatok. Natura 2000 elővizsgálat. 10 éves körzeti erdőterv véglegesítése.
- *Kiskörei erdőtervezési körzet (részterülettel):* Egyeztetések, javaslatok. Részletszintű tárgyalások, javaslatok. 10 éves körzeti erdőterv véglegesítése.
- *Bodrogközi erdőtervezési körzet (részterülettel):* Egyeztetések, javaslatok. Részletszintű tárgyalások, javaslatok. 10 éves körzeti erdőterv véglegesítése.
- *Nyíregyházi erdőtervezési körzet:* Terepi adatgyűjtés, feldolgozás, természetvédelmi adatszolgáltatás. Részletszintű véleményezés, javaslatlétel.
- *Baktalórántházi erdőtervezési körzet:* Terepi adatgyűjtés, feldolgozás (2020-as tervezéshez).

A körzeti erdőtervezésben való – igen aktívnak minősíthető – közreműködés jelentős erőforrásokat kötött le, részben a TMO, részben a TVŐ részéről.

5.7.2. Erdőrezervátum felmérésének főbb eredményei (tárgy, kutató, helyszín, forrása, forrás nagysága és főbb eredményei)

A Baktai-erdő Erdőrezervátum

A Baktai-erdő Erdőrezervátum magterületén ERDŐ+h+á+l+ó létesítése és az egységes botanikai alapfelmérés (ANÖV) elkészítése 2019-ben valósult meg. A kutatást az Ökológiai Kutatóközpont végezte a 2019. évi „kártalanítási keret” terhére, 2.500.000.- Ft-ért.

A magterületet teljesen lefedő mintavételi pontok 50x50 m-es szabályos hálózata (ERDŐ+h+á+l+ó) 89 mintavételi pontból áll. Ezeket a terepen +/- 5 m-es pontossággal bemértük, majd kitzúztuk és állandósítottuk (sárga festés, sárga betonvas cövek és egyedileg sorszámozott alumínium címkék).

Az egységes aljnövényzeti felmérés eredményeként a legnagyobb relatív gyakoriságú fajok: a vérehulló fecskefű; az állományalkotó kocsányos tölgy és gyertyán fafajok magoncai; valamint az utóbbi években robbanásszerűen elszaporodott és a lékekben rendkívül életképes, inváziós amerikai alkörmös. A többi gyakori növényfaj már főként az üde erdei fajok csoportjából (nehézszagú gólyaorr, erdei ibolya, enyves zsálya, erdei tisztosfű, erdei varázslófű stb.) került ki.

Az előfordulási térképek mutatják a jellemző mintázatokat. A magterület az erdő állománya és termőhelyi szempontból meglehetősen egyöntetű, viszont a peremek felől sérülékeny az inváziós fafajok (akác, fekete dió, kései meggy) behatolásával szemben. A védőzóna formális, nem nyújt biztonságos védelmet az inváziós nyomással szemben, gyakran forrása is az özönfafajoknak.

Szükség van a faállomány-szerkezeti, valamint újulati és cserjeszint alapfelmérésre és mindezek együttes értékelésére.

A Tilos-erdő Erdőrezervátum

A jobb termőhelyű, zártabb állományokban rendszeresen volt fahasználat (vágásos erdőgazdálkodás), míg a szegélyekben álló öregebb fákat gyakran meghagyták. Az “öreg” erdőkben (OGR és DGR) legutoljára az 1900-as évek elején voltak véghasználatok és felújítások (köztestermesztéssel). Az 50-es, 60-as években idegenhonos akác és amerikai kőrises állományokat kezdtek telepíteni, amelyek befertőzték a tölgyeseket. Ezt, a természetvédelmi szempontból rendkívül káros fafajpolitikát a természetvédelem fordította meg. A 80-as/90-es években megkezdtek ezeknek a részleteknek az állománycserés rekonstrukcióját (tölgyesekre). Alapvető kérdés, hogy a fertőzött állományokban a természetes erdődinamikai folyamatok során az őshonos fafajok hogyan birkóznak meg az özönfafajok (akác, amerikai kőrises, bálványfa, gyalogakác és kései meggy) populációinak további terjedésével.

A változatos zárterdő – erdőszegély – erdőssztyepp-rét – mocsár mintázatnak elsősorban termőhelyi és történeti okai vannak, amelyet az eltérő használat vagy éppen a felhagyás jelentősen módosítani képes.

Az aljnövényzet (és a gyepek, ill. nádas mocsárrét) összetétele erdőtípusonként nagyon eltérő. Rendkívül feltűnő a gyomok és zavarástűrő fajok magas részaránya és gyakorisága. Ugyanakkor – a külön felmért csillagvirág és magyar zergevirág populációkon kívül – számos

különlegesség előfordulását (pl. *Peucedanum officinale*, *Aster sedifolius*, *Pulmonaria mollissima*, *Melica altissima*, *Rosa gallica*, *Iris spuria*, *Betonica officinalis*, *Pseudolysimachion spicatum*, *Rumex pseudonatronatus*) regisztráltuk a területen. A lágyszárúak felmérését 2018 rendkívül aszályos augusztusában kellett végeznünk. További ellenőrző vizsgálatokat pedig 2019 szokatlanul száraz tavaszát követő csapadékos nyárelején. Ezek következtében a két évjárat nagyon eltérőnek bizonyult a fajok fenológiája és észlelhetősége, felismerhetősége szempontjából. Például a sások – a *Carex divulsa* kivételével – egyik évben sem, míg 2018-ban az ecsetpázsit, addig a két tarackbúza faj főként 2019-ben virágoztak. Számos fajt 2018-ban nem is észleltünk, ami az ANÖV módszertan ismert korlátaiból és a kedvezőtlenül aszályos évjárat következményeiből fakad.

A csillagvirág populáció mérete a teljes erdőrezervátum területen mintegy 878.000 tő (kétféle becslés átlagaként), de az ároktői út másik oldalán lévőekkel együtt mintegy 923.000 tő. Elkészítettük a populáció előfordulásának térképét is. A vaddisznók túrása arányban áll a csillagvirág sűrűségével, a túrás kora tavasszal az egész erdőt szinte egyenletesen éri.

A magyar zergevirág populációját május első hetében részletesen térképeztük (2.6. fejezet). Összesen 19 lokalitásban fordul elő ez a ritkaság, 1824 tövet (tenyérnyi "tőegységet") számoltunk meg, amelynek 28%-a virágzott, összesen 502 virággal.

A kutatást az MTA Ökológiai Kutatóközpontja végezte a 2019. évi kártalanítási keret terhére 2.000.000.- Ft-ért.

5.7.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

A HNPI a vagyonkezelésében lévő erdőterületek nagysága 2018. év végén 8010,10 hektár volt. Az előző évek gyakorlatának megfelelően tovább folytattuk a természetvédelmi célok és érdekek szerinti erdőgazdálkodási tevékenységünket. Az erdőgazdálkodási tevékenység során a korábbi években kialakult erdősítési hátralékok megszüntetése érdekében jelentős anyagi ráfordításokat tett az Igazgatóság, melynek köszönhetően jelentősen sikerült a hátralékok csökkenteni. A vagyonkezelte erdőterületek nagy része áll valamilyen védettség alatt, de 1224,5 hektár csak Natura 2000 oltalom, 332,2 hektár pedig semmilyen védettségi oltalom alatt nem áll.

A természetvédelmi kezelési célokat szolgáló erdészeti tevékenység keretén belül az alábbi kiemelt feladatokat végeztük:

- Az éves és rendkívüli, favágatási tervek, engedély-kérelmek, erdőművelési tervek elkészítése.
- A HNPI erdőgazdálkodói jogosultsága alá tartozó területeken a tervezési, irányítási, ellenőrzési munkák elvégzése.
- Közreműködés a területileg illetékes Kormányhivatal Erdészeti Osztályai által lefolytatott ellenőrzésekben, műszaki átadásokban.
- Határidős jelentéseket (Erdészeti Igazgatóság, AM) elkészítése.
- Fahasználatok, faértékesítések irányítása, szervezése, közreműködés a szerződések megkötésében.
- Folyamatban lévő erdősítés: 406,37 ha
- Fakitermések során a 2019. évben nettó 7938 m³ faanyagot termeltünk ki.

A Tarpai erdőben tervezett fakitermeléseket természetvédelmi indokból a 2019. évben csak részben hajtottuk végre, hiszen az enyhe tél hatására a talaj jelentős károsítása nélkül a kitermelt faanyagot nem lehetett kiszállítani. A tervezett munkálatok csak a 2020. év elején fejeződtek be, így a 2019. évi bevétel kevesebb lett a tervezethez képest.

A fakitermelések során a nemes nyár véghasználatú állományok értékesítése lábbon, az egyéb állományok fakitermeléséből származó faanyag értékesítése készletről történt.

A 2019. évben elkezdődtek a „Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” tárgyú projekt [KEHOP-4.1.0-15-2016-00037] kivitelezési munkálatai, mely során az idegenhonos fajok nagyobb állományainak eltávolítása során kitermelésre került 598 m³ akác faanyag. A fakitermeléssel érintett területeken csemeteültetési munkálatok során 324 630 db őshonos, termőhelynek megfelelő fafajú csemete elültetése valósult meg 57,05 hektárnyi területen.

Természetvédelmi erdőkezelés számszerű adatai:

- erdőfelújítás: 138,98 hektáron;
- csemetepótlás: 131,06 hektáron;
- folyamatban lévő erdősítések ápolása: 363,84 hektáron;
- vágásterületeken végzett munkák: 77,61 hektár;
- fahasználat összes mennyisége: 7938 m³

A fahasználatok során kitermelt nettó 7938 m³ faanyag az alábbi fahasználati munkálatok során és területen került kitermelésre:

- véghasználat (tarvágás): 126,52 hektár
- tölgy felújító vágás (lékes felújító vágás): 2,00 hektár
- gyérítések: 23,69 hektár
- egyéb termelés: 58,1 hektár

A 2019. évi természetvédelmi célú erdőgazdálkodási tevékenység adatai				
Tevékenység megnevezése	hektár	m ³	Ft (nettó érték)	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2019. év végén	42,53			
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2019. év végén	406,37			
Erdőfelújítások	138,98			
Csemete pótlás	131,06			
Csemeteszükséglet				744 200
Tuskózással érintett terület	14,84			
Ápolással érintett terület	363,84			
Kitermelt famennyiség		7938		

A 2019. évi természetvédelmi célú erdőgazdálkodási tevékenység adatai				
Értékesített famennyiség		7340		
Raktáron kezelt famennyiség		1496,12		
Bevétel összesen			106 737 118	
Kiadás összesen			176 464 208	

5.8. Vadászterületek, vadgazdálkodás

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében 2019. évben három vadászterület állt, (a 09-901750-108 54.000 ha, 09-902250-108 6.400 ha, és 16-755750-106 13.000 ha), melyből az első kettő Hajdú-Bihar megyében, az utolsóként felsorolt terület pedig terület pedig Jász-Nagykun-Szolnok megyében helyezkedik el.

Vadászterületeinken az AM jóváhagyásával három, területhez kötött bérvadászati megállapodás kötött. Vadászterületeinken a vonatkozó jogszabályban előírt hivatásos vadász létszám foglalkoztatása megtörtént. Hivatásos vadászaink között van főfoglalkozású hivatásos vadász, és erdész- illetve természetvédelmi őr kapcsolt munkakörű hivatásos vadász is. A hivatásos vadászok a munkakörüket a munkáltató által biztosított lőfegyverekkel látják el, de akad példa a hivatásos vadász tulajdonát képező lőfegyverrel történő feladat ellátásra is. A vonatkozó jogszabályok által előírt hivatásos vadászai ruházat ellátása folyamatos, melyet a jogszabályban rögzített kihordási idők figyelembe vételével pótol a munkáltató.

Igazgatóságunk mindhárom vadászterületén teljesítette az éves vadgazdálkodási tervben előírt kötelezettségeit, melynek tényezői az alábbiak:

2019-2020-as vadgazdálkodási évben

Megnevezés	09-901750	09-902250	16-755750
Vaddisznó	69	72	21
Őz	49	31	19
Róka	170	82	36
Borz	30	25	8
Dolmányos varjú	75	83	30
Szarka	71	65	45

A vadgazdálkodási stratégiánk kialakítása a természetvédelem szempontjából negatív hatású vadászható vadfajok vadászati túlsúlyán alapszik, amely célkitűzés a 2019-2020-as vadászati évben is teljesült.

Az állomány szabályozási célok érdekében nagy hangsúlyt fektetünk az élve fogó csapdázások alkalmazására. Dolmányos varjú esetében Larsen féle csapdákat használtunk, melyekkel költési időben nagy biztonsággal elfoghatóak a költő madarak, így a költés elmaradásával hatékonysága hatványozott. Az élvefogó csapdázások körét kiterjesztettük az ún. létrás varjú csapda alkalmazására is. A róka állomány csökkentésére az állatvédelmi szempontokat maradéktalanul teljesítő ún. visszatartó kábeles csapdákban 56 db áll az Igazgatóság rendelkezésére, amelyekkel a tűzok élőhelyeken intenzív róka állomány-szabályozás történt.

Igazgatóságunk évtizedes csapdázási tapasztalata alapján rendszeres továbbképzéseket szervez az érdeklődő vadászatra jogosultak részére a szakszerű és kíméletes csapdázás témakörében.

Az Igazgatóság vadászterületein található mezőgazdasági termelvények védelme érdekében a hivatásos vadász szakszemélyzet szinte a teljes vegetációs időszakban intenzív vadkár-elhárítási tevékenységet folytatott, amely eredményeként kártérítési igény nem merült fel a gazdálkodási évben.

Az Igazgatóságunk szervezésében folytatott vadászatokon nagy hangsúlyt fektetünk a hagyományok ápolására a vadászati módok (kotorékos kutyákkal folytatott róka és borz vadászat, rémzsinóros róka hajtás) és a vadászati kultúra megőrzése (vadászskürtölés, teríték készítés) terén egyaránt.

A 2019-es év az Afrikai Sertéspestis megelőzése és felszámolása terén is új feladatok és kihívások elé állította Igazgatóságunkat. Az aktuális járványügyi besorolásainknak megfelelően folytattuk a szervezett kereséseket a betegségben vagy annak gyanújában elpusztult vaddisznók feltalálására. Ezen túlmenően teljesítettük a diagnosztikai vizsgálatokhoz szükséges minta szolgáltatásokat. Belső utasítási rendszerünkön keresztül a vadkezelés során állategészségügyi-higiéniai intézkedéseket vezettünk be a betegség terjedésének megakadályozására. Ennek keretében a fellelt elpusztult, illetve az elejtett vaddisznók csepegés mentes csomagolása céljából zsákokat, egyszer használatos kesztyűket, szóró palackokat és vírusölő készítményeket bocsátottunk a hivatásos vadászok rendelkezésére.

5.9 Halgazdálkodási vízterületek

5.9.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterület a Miskafoki-holtág (más elnevezés szerint: tiszacsegei Nagyerdei Holt-Tisza), a Hortobágy folyó 76 kilométeres szakasza, a Jánd és Olcsvaapáti külterületen fekvő Fótos kerti-holtág és a Gulács külterületén található Boroszló-kerti – Holt-Tisza, melyeken a halászati jogot (mint a Magyar Állam önálló halászati jogát) a HNPI gyakorolja.

Különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületeink:

Megnevezés	Víztérkód	Méret
Miskafoki -holtág	05-028-1-1	20 ha
Hortobágy folyó	09-028-1-1	15,5 ha
Fótoskerti –holt Tisza	15-133-1-4	76 ha
Kunkápolnás mocsár	16-348-2-1	4000 ha
Boroszlókerti Holt-Tisza	15-113-2-1	20 ha

A Boroszló-kerti- Holt –Tisza természetvédelmi oltalom alatt álló terület. A halgazdálkodási jogot a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság gyakorolja. Hasznosítási célja az országos védettségi státusznak megfelelően a terület élővilágának megőrzése, élőhelyük megfelelő ökológiai állapotának fenntartása. Halgazdálkodási tevékenység ezért elsősorban a természetvédelmi kezelés részeként, a természetvédelmi érdekek fenntartása, illetve egy

természetvédelmi szempontból kedvezőnek ítélt állapot elérése érdekében végezhető. Ez alapján az Igazgatóság célja a területen végbemenő folyamatok figyelemmel kísérése, a vízterre jellemző őshonos halfajok kedvező állományszerkezetének kialakítása. Emellett a holtág modell területként szolgálhat az elméleti és alkalmazott ökológiai kutatásokhoz. Horgászat csak a tűrőképességéhez igazított mértékben megengedhető.

A Miskafoki-holtág a Hortobágy folyó és Fótos kerti holtág nevű vízterek különleges rendeltetésű nyilvánítás oka a természetvédelmi érdekek érvényesítése volt. A halgazdálkodási vízterület megközelítésnek korlátozására a horgászat, halászat időben, illetve térben való korlátozása szükséges valamely kimagasló természeti érték megóvásához. A vízteren a haltelepítés végzése korlátozása vagy tilalma szükséges a természeti értékek védelme miatt, valamint a halgazdálkodási vízterület természetes állapotú, ökológiai szempontból különösen sérülékeny.

Kunkápolnás mocsár különleges rendeltetésűvé nyilvánítás oka, hogy a terület a Hortobágyi Nemzeti Park részét képezi, azon belül is az egyik legkiterjedtebb mocsárrendszer, melynek mozaikos élőhelyeit védendő a területen minden halgazdálkodási, halászati vagy horgászati tevékenységet szükséges tiltani. A terület kiemelkedő vízi- és parti madár fészkelő-, táplálkozó- és pihenőhely. A terület különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületté történő nyilvánítással hatékonyan biztosítható a továbbiakban az értékes élőhelyek és fajok állományainak védelme. A mocsár elsősorban, mint élőhely rendelkezik kiemelt jelentőséggel. A horgászati és halászati tevékenység kizárásával biztosítható a víztér és környező területek háborítatlansága.

A Miskafoki-holtág hasznosítását az elmúlt évben a Tiszacsegei Horgász és Természetvédelmi Egyesület végezte.

A Hortobágy folyó 76 kilométeres szakaszán a víztér halászati hasznosításában közreműködik a Nádudvari Sporthorgász Egyesület és a Hortobágyi Horgász Egyesület.

A Fótos kerti-holtág halászati hasznosításában közreműködik a Jánd Természetbarát Horgász Egyesület, de a holtág állapotára való tekintettel a 2019-ben évben nem értékesített horgász engedélyt. Elmondható, hogy a holtágon megszűnt a horgászat.

A Boroszló kerti- Holt-Tisza halászati hasznosításában a Tiszavirág Horgászegyesület működik együtt Igazgatóságunkkal.

A természetvédelmi halászati vízterületek hasznosítása során az együttműködés valamennyi horgász egyesülettel probléma mentes volt. A horgászati hasznosítás során a szabályok betartását a természetvédelmi őrszolgálat rendszeresen ellenőrzi.

5.9.2. Védett természeti területen található halastavak

A Hortobágyi Nemzeti Park területén található halastavak közül a Hortobágyi Öregtavak és a Kónyai halastavak az Igazgatóság vagyonkezelésében állnak. A Kónyai halastó hasznosítása természetvédelmi célú haszonbérbeadás útján valósul meg. A nemzeti park területén található többi halastó rendszer a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. vagyonkezelésében és halászati hasznosításában áll (Polgári-Folyási halastavak, Gelej, Ohat-Gyökérvíz, Csécs, Fényes, Kungyörgy, Malomháza, Balmazújváros-Virágoskút). Szintén a HNPI vagyonkezelésébe tartozik a Borsósi tározó 1/2-ed tulajdoni hányada, melyet a tulajdonostárs Pro Vértes Közalapítvánnyal közösen adunk haszonbérbe az Aranyponty Zrt-nek.

A hortobágyi Öregtavak tekintetében a halászati kezelés legfontosabb célkitűzése, hogy a terület státuszából adódó természetvédelmi célokat szolgálja, figyelemmel a terület kiemelt

ökoturisztikai jelentőségére is. Az Igazgatóság kidolgozta az Öregtavak természetvédelmi halászati kezelésének hosszú távú koncepcióját, amely jellemző pillérei az extenzív haltermelési rendszer alkalmazása, több éves rotációban történő lehalászása a terület „ökológiai termelési státuszának” fenntartásával (biogazdálkodás / extenzív gazdálkodás fenntartása).

A 2019. év tavaszán halértékesítés szempontjából kialakult kedvezőtlen körülmények miatt a soron következő tó halászatát elhalasztottuk. Az őszi lehalásztást műszaki meghibásodások miatt valamint, a hirtelen jött fagyok miatt kellett felfüggeszteni.

Tenyészhal beszerzés 2018 év őszi közbeszerzési értékhatár alatti összegben 175 00 kg ponty beszerzésével történt, melyeket 2019 tavaszán telepítettünk tavainkba.

Az év folyamán a Life11 NAT/HU/000924; „Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon” című projekt munkálatai során átépítésre került az ún. Öregtavak tápláló és lecsapoló rendszere, valamint az V. tó legelő tóvá alakítása is megtörtént. A munkálatok kapcsán az érintett területeken több alkalommal halmentést végeztünk.

Az év folyamán a védett természeti területen található – de nem a HNPI vagyonkezelésében lévő - halastavakon számos esetben érkezett megkeresés kárókatona riasztás és gyérítés tekintetében. A válaszadást, a természetvédelmi hatóság kérésének megfelelően igyekeztünk soron kívül teljesíteni. Azon riasztási és gyérítési tevékenységeken, melyekről értesítettek minket engedélytől eltérő eseményt nem tapasztaltunk.

A Kecskeri-tározó lehalászása nem történt meg 2019-ben, a tóegységet üzemi vízszinten tartotta a halászati hasznosító, a szajoli Halász Kft (MOHOSZ). A Vajasi-halastavak (Bertalan József vállalkozó a halászati hasznosító) I-es és II-es tóegységét szeptember közepétől október elejéig lehalászták, melyen nagy tömegben gyűltek össze vonuló réce-és partimadár-fajok egyedei. A nagy kárókatona növekvő számú őszi-téli-tavaszi jelenléte hatására a halászati hasznosító gyérítési engedélykérelemmel fordult az illetékes hatóságokhoz a tározón és a halastavakon. Az engedélyt meg is kapta, de csak a természetvédelmi szempontból kevésbé problémás kis tavakon, a Kecskeri-tározó direkt és indirekt zavarása így nem történt meg. A tározót az év elején és végén is nagy tömegben használták réce-és vadlúd-fajok egyedei, a víztest továbbra is a dél-nagykunsági térség legjelentősebb vízivad pihenő-és éjszakázó helyének számít.

5.10. Természetvédelmi mentőtevékenység

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
1.	2019-01-06	egerészölyv	Csemő	jobb szárny sérült	erdő szélén, kerítés tövében találták, feküdt	2019-01-07	elpusztult
2.	2019-01-07	korai denevér	Jászberény, Gézengúz óvoda	bal szárny törött		2019-01-26	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
3.	2019-01-17	egerészölyv	Szolnok	mérgezés gyanúval hozták be		2019-02-15	elengedve
4.	2019-01-22	egerészölyv	Pusztamonostor		felnevelt	2019-08-16	elengedve
5.	2019-01-22	egerészölyv	Jászárókszállási út	csórtó véres	út közepén, elütve	2019-01-25	elpusztult
6.	2019-01-28	gyöngybagoly	Kisújszállás	elütve (?)		2019-01-29	elengedve
7.	2019-02-11	parlagi sas	Tiszabő, Garahát	légzsák szakadás, legyengült, röpképtelen, gyógyult bal lábtörés	lakossági bejelentés, autó ütötte el (?)		Saskőzpontban kezelés alatt
8.	2019-02-13	egerészölyv	Jászapáti	jobb szárny nyílt törés, el van feketedve	ipari területre ment be	2019-02-14	elpusztult
9.	2019-02-14	parlagi sas	Kisújszállás, Konta	jobb láb sérült	jobb lábával hattyúnyak csapdába akadt	2020-03-31 elengedve 2020-04-05 visszafogva	Saskőzpontban kezelés alatt
10.	2019-02-22	kuvik		idegrendszeri tüneteket mutat		2019-03-01	elpusztult
11.	2019-02-26	egerészölyv	Szolnok	jobb szárny áramütött		2019-02-28	elpusztult
12.	2019-03-06	egerészölyv	Bucsa			2019-04-01	elpusztult
13.	2019-03-07	egerészölyv	Szolnok	le van gyengülve		2019-03-08	elpusztult
14.	2019-03-07	kuvik	Szolnok	bal szárny nyílt törés		2019-05-10	elengedve
15.	2019-03-11	parlagi sas	Sarud	külsérelmi nyom nem látható	mindkét szárnya hattyúnyak csapdába akadt	2019-03-12	elpusztult
16.	2019-03-11	egerészölyv	Nagyréde, Rákóczi u.	fején toll hiány	áramütés	2019-03-12	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
17.	2019-03-11	egerészölyv	Jászapáti, Nyírfa u.3.	jobb szárny sérült	ház előtti réten feküdt, áramütés (?)	2019-03-13	elpusztult
18.	2019-03-15	egerészölyv	Hort-Gyöngyös között	jobb szárny sérült, törés	út mellett feküdt (elütötték)	2019-03-17	elpusztult
19.	2019-03-19	meggyvágó	Jászberény	jobb szárny sérült	tanyaudvaron találták, nem tudott elrepülni	2019-03-26	elpusztult
20.	2019-03-20	erdei fülesbagoly	Sülysáp-Mende, 31-es út	lassú reakció, fejtrauma (?) sokkos, tapintható törés nincs	út mellett, padkán feküdt	2019-03-25	elpusztult
21.	2019-03-23	kígyászölyv		bal láb sérülés, lábujj hiányzik	út mellett talált		elengedés előtt
22.	2019-03-29	egerészölyv	Négyszállás	jobb szárny sérült, röpképtelen	földön találták		Saskőzpontban tartva
23.	2019-03-30	házi galamb	Jászágó		templom	2019-04-01	elpusztult
24.	2019-03-30	házi galamb	Jászágó		templom	2019-04-01	elpusztult
25.	2019-04-01	seregély	Apc-Jobbágyi	lábsérülés (ficam)	erdőben találták, odú szét volt repedve, lába a repedésbe akadt	2019-04-03	elpusztult
26.	2019-04-02	kuvik	Tápiógyörgye, Arany János u.	jobb szárny kifordult, lóg, felkarcsont törés	kertben találták	2019-04-09	elpusztult
27.	2019-04-08	kuvik	Tarnaörs, Víg u. 7/1	jobb szárny sérült (törés), jobb szemét nem tudja kinyitni,		2019-04-26	elpusztult

Sasközpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
				egyik fül gennyes, másik fül véres			
28.	2019-04-08	barázda-billegető	Jászkisér felső (MÁV FKG telephely)	feje véres, jobb szemét nem tudja kinyitni, sokkos	telephelyen a fűben találták	2019-04-09	elpusztult
29.	2019-04-19	vörös vércse	Jászberény, Jász-Plasztik, vércsetelep	mindkét szárny sérült meglőtték (?), bal szárny törött	odúk alatt feküdt	2019-04-25	elpusztult
30.	2019-04-21	barna rétihéja	Jászsó-szentgyörgy	bal szárny sérült, áramütött	udvarban találták	2019-04-22	elpusztult
31.	2019-04-22	rétisas	Tiszaroff, Nagyszik	jobb szárny sérült	rózsabokor alatt találták		elengedés előtt
32.	2019-04-26	vörös vércse	Albertirsa	bal szárny sérült, áramütött, sebét beköpték a legyek		2019-04-29	elpusztult
33.	2019-04-28	balkáni gerle	Jászberény, Diófa u. 33.		fa alatt találták	2019-04-28	elengedve
34.	2019-05-01	széncinege	Jászberény		önkormányzat előtt találták a földön	2019-05-02	elpusztult
35.	2019-05-04	feketerigó	Jászberény	elázott, gyenge	udvarban találták	2019-05-04	elpusztult
36.	2019-05-06	sarlósfecske	Nagykáta, Kéményseprő u. 3. em. 8.	le van gyengülve	madáretetőben találták	2019-05-08	elengedve
37.	2019-05-07	tőkés réce				2019-05-09	elpusztult
38.	2019-05-07	sarlósfecske	Jászberény, Erzsébet	le van gyengülve		2019-05-08	elengedve

Sasközpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
			Kórház				
39.	2019-05-07	sarlósfecske	Szolnok, Széchenyi lakótelep	le van gyengülve		2019-05-08	elengedve
40.	2019-05-09	egerészölyv	Jászfényszaru, Nefelejcs u.	jobb szárny sérült	kutyasétáltatás közben találták	2019-05-10	elpusztult
41.	2019-05-11	énekes rigó	Jászkáhalma, Széchenyi u. 46.		kivágták a fát a fészekkel, 3 fióka túlélte	2019-05-13	elpusztult
42.	2019-05-12	örvös galamb	Jászberény	bal szárny sérült	tuják közül eshetett ki, nem tudott elrepülni	2019-05-14	elpusztult
43.	2019-05-12	sarlósfecske	Gödöllő, Dózsa Gy. út 5-7.	legyengült	legyengülten beesett a 9. emeletre	2019-05-13	elengedve
44.	2019-05-15	sarlósfecske	Jászberény, Kossuth u.	legyengült	udvarban találták	2019-05-16	elpusztult
45.	2019-05-18	seregély	Jászberény, Dohány u.	nincsenek szemei, valószínű a fészekben kiütötték neki	kiesve találták, fészket nem látták	2019-05-29	elpusztult
46.	2019-05-21	házi veréb	Hatvan, Bosch	2 fészek (2+4 tojás)	kihültek	2019-05-21	kihültek
47.	2019-05-24	örvös galamb	Jászberény, Főtér	nem tudott elrepülni	földön találták	2019-05-28	elpusztult
48.	2019-05-30	mogyorós-pele	Jászfényszaru	3 kölyök	bálában találták a fészket	2019-06-04	elpusztult
49.	2019-05-31	kakukk	Jászberény, Julietta bolt	legyengült	üvegnek repült	2019-06-03	elengedve
50.	2019-06-03	sün	Törökszentmiklós	2 kölyök		2019-06-06	elpusztult
51.	2019-06-03	kuvik	Tápiógyörgye	külsérelmi nyom nem látható	kutya elkapta	2019-06-03	elengedve

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
52.	2019-06-04	barna rétihéja	Jászboldogháza	bal szárny sérült, beköpték a legyek	szántó szélén találták	2019-06-05	elpusztult
53.	2019-06-06	balkáni fakopáncs	Jászdózsa	külsérelmi nyom nem látható	letört a fa ága, ahol az odú volt, kiesett a fióka	2019-06-22	elengedve
54.	2019-06-06	kuvik	Jászárók-szállás	külsérelmi nyom nem látható	tehenészet udvarán találták	2019-06-07	elengedve
55.	2019-06-06	kuvik				2019-06-07	elengedve
56.	2019-06-06	uhu	Hatvan, Kisgombos	bal szárny sérült	udvarban találták	2019-06-06	elpusztult
57.	2019-06-07	dolmányos varjú	Jászberény és Jászárók-szállás között		út mellett találták, nem repült el	2019-06-08	elpusztult
58.	2019-06-07	barna rétihéja	Mezőtúr	szárnya törött		2019-08-21	elengedve
59.	2019-06-07	vörös vércse	Mezőtúr	le van gyengülve		2019-07-19	elengedve
60.	2019-06-08	dolmányos varjú	Jászárok-halma	nem tudott elrepülni	út mellett ugrált	2019-06-10	elpusztult
61.	2019-06-09	kuvik	Jászberény, Kertész u.	patkánycsapdába esett	bal lába sérült, ába amputálva	2019-11-05	elpusztult
62.	2019-06-10	kuvik	Jászárók-szállás	kiesett a fészekből		2019-07-09	elengedve
63.	2019-06-11	seregély		Saskőzpont udvar	jobb lába sérült, nem tud ráállni	2019-06-14	elpusztult
64.	2019-06-11	erdei fülesbagoly	Jászapáti	út mellett találták			Saskőzpontban kezelés alatt
65.	2019-06-12	vörös vércse	Visonta			2019-07-19	elengedve
66.	2019-06-14	fehér gólya	Tizsakürt	egyik szülőt áramütés érte		2019-08-16	elengedve
67.	2019-06-14	fehér gólya	Tizsakürt	egyik szülőt áramütés érte		2019.08.16	elengedve

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
68.	2019-06-14	fehér gólya	Tizsakürt	egyik szülőt áramütés érte		2019-08-16	elengedve
69.	2019-06-14	fehér gólya	Tizsakürt	egyik szülőt áramütés érte		2019-08-16	elengedve
70.	2019-06-14	kuvik	Jászapáti	telephelyen sarokba bebújtak		2019-07-09	elengedve
71.	2019-06-14	kuvik	Jászapáti			2019-07-09	elengedve
72.	2019-06-14	csóka	Jászberény, Nagyboldog asszony iskola	iskolaudvarban találták meg		2019-06-18	elpusztult
73.	2019-06-14	csóka	Jászberény, Nagyboldog asszony iskola	iskolaudvarban találták meg		2019-06-18	elpusztult
74.	2019-06-14	csóka	Jászberény, Nagyboldog asszony iskola	iskolaudvarban találták meg		2019-06-24	elpusztult
75.	2019-06-14	csóka	Szolnok	földön találták		2019-06-22	elpusztult
76.	2019-06-15	csóka	Szolnok, Barátság út	út mellett találták meg	bal szárnya lóg, véres	2019-06-17	elpusztult
77.	2019-06-15	énekes rigó	Jászberény	udvarban találták	jobb szárny törött, jobb lábán az ujjak hiányoznak	2019-06-17	elpusztult
78.	2019-06-16	egerészölyv	Jászárok-szállási út	úton elütve találták		2019-08-16	elengedve
79.	2019-06-17	kuvik	Jáskisér	fészek-testvéreivel találták meg, lábuknál bálamadzaggal összegabalyodva	bal lába amputált	2019-11-06	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
80.	2019-06-18	vörös vércse	Jászkisér	juh hodályoknál találták meg a földön	szárnysérült (?)	2019-07-19	elengedve
81.	2019-06-20	balkáni gerle	Ecséd		udvarban találták, macska megfogta	2019-06-21	elpusztult
82.	2019-06-20	molnár-fecske	Hatvan		fészek leszakadt, 2 fióka elpusztult, 2 kiesett, harmadik élőt kivették a falon maradt fészek-maradványból	2019-07-09	elengedve
83.	2019-06-20	molnár-fecske	Hatvan			2019-07-09	elengedve
84.	2019-06-20	molnár-fecske	Hatvan			2019-07-09	elengedve
85.	2019-06-21	molnár-fecske	Jánoshida, Kossuth körút	legyengült	árokban találták	2019-06-22	elpusztult
86.	2019-06-24	örvös galamb	Jászberény, Szövetkezet út	lábsérült (?)	utcán találták, földön	2019-06-25	elpusztult
87.	2019-06-26	egerészölyv	Jászberény, Agro-Lehel Kft.	jobb szárnyvég sérült, véres áramütés (?)	fa alatti bokorban találták		Saskőzpontban tartva
88.	2019-06-27	parlagi sas	Tisza-püspöki	az egyik fióka „sántított”	leszakadt a fészek	2019-06-30	elengedve
89.	2019-06-27	parlagi sas	Tisza-püspöki			2019-07-03	elengedve
90.	2019-06-27	parlagi sas	Szakállas	bal lába törött	kiesett a fészekből		Saskőzpontban kezelés alatt

Sasközpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
91.	2019-06-28	házi rozsdafarkú	Jászberény, Öntő u. 4/B	le van gyengülve	kiesett a fészekből, a szülőmadár nem etette	2019-07-02	elpusztult
92.	2019-06-29	erdei fülesbagoly	Tóalmás	jobb szárnyát nehezen emeli (törés)	Zsámbokról Tóalmásra vezető út szélén találták, társát elütötték, elpusztult	2019-07-11	elpusztult
93.	2019-06-29	vörös vércse	Tura	jobb lábfej hiányzik, jobb szárnyvég sérült, régebbi sérülések	udvarban találták	2019-07-02	elpusztult
94.	2019-07-01	karvaly	Maglód	jobb szárny sérült, felkarcson törött	udvarban találták, nekirepült az ablaknak, kifordult a szárnya	2019-07-10	elpusztult
95.	2019-07-02	molnár-fecske	Jászárok-szállás		földön találták, majdnem elütötték	2019-07-02	elpusztult
96.	2019-07-03	feketerigó	Szolnok, Kossuth tér 6-8		sétalótéren találták	2019-07-11	elpusztult
97.	2019-07-03	molnár-fecske	Újszász		ajtó előtt találták, kieshetett a fészekből	2019-07-22	elengedve
98.	2019-07-03	szarka	Gödöllő		parkolóban voltak kocsik alatt	2019-07-12	elpusztult
99.	2019-07-03	szarka	Gödöllő			2019-07-12	elpusztult
100.	2019-07-04	fehér gólya	Jászárok-szállás, Tinódi u. 4.		udvarba esett le, nem repült el	2019-08-16	elengedve
101.	2019-07-04	fehér gólya	Galgahévíz			2019-08-16	elengedve
102.	2019-07-04	fehér gólya	Galgahévíz			2019-	elengedve

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
						08-16	
103.	2019-07-04	fehér gólya	Galgahévíz			2019-08-16	elengedve
104.	2019-07-05	molnár-fecske	Jászárok-szállás		utcán találták a leszakadt fészket, 3 fióka volt, 1 elpusztult	2019-07-22	elengedve
105.	2019-07-05	molnár-fecske	Jászárok-szállás			2019-07-22	elengedve
106.	2019-07-05	kuvik	Tápiógyörgye	külsérelmi nyom nem látható, lábai görcsben állnak mérgezés (?)	udvarban találták	2019-07-08	elpusztult
107.	2019-07-05	házigalamb	Jászberény	fejsérült	járda szélén, bokor tövében találták	2019-07-07	elpusztult
108.	2019-07-05	csóka	Karancs-keszi		Ózdon elütötték, út mellől szedték össze, földön ugrált, nevelték	2019-07-25	elpusztult
109.	2019-07-08	tővisszúró gébics	Tápiószecső	külsérelmi nyom nem látható	macska fogta meg	2019-07-11	elpusztult
110.	2019-07-08	búbosbanka	Tápiószecső	jobb szárnya sérült (?)	lerepült a kertbe, engedte, hogy megfogják	2019-07-09	elengedve
111.	2019-07-09	fehér gólya	Cegléd		kiesett a fészekből, tanyaudvaron találták	2019-07-20	elpusztult
112.	2019-07-10	erdei fülesbagoly	Jászberény, Batthyányi u. 3.		elpusztult, mire ide értek	2019-07-10	elpusztult
113.	2019-07-10	molnár-fecske	Jászberény		kiesett a fészekből	2019-07-12	elpusztult
114.	2019-07-11	barna rétihéja	Nagykátá	nagyon le van gyengülve	Nagykátá – Jászberény között,	2019-07-12	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
					szántóföld mellett találták		
115.	2019-07-12	molnár-fecske	Szolnok			2019-07-13	elpusztult
116.	2019-07-12	kuvik	Cibakháza			2019-07-15	elpusztult
117.	2019-07-12	kuvik	Jászszent-andrás	legyengült	megfogták	2019-07-18	elengedve
118.	2019-07-12	parlagi sas	Jászkó-halma, Sertéstelep mögött	bebegyelt, sérülés nem látható		2019-07-15	elengedve
119.	2019-07-13	molnár-fecske	Jászdózsa, Kossuth u. 8.			2019-07-14	elengedve
120.	2019-07-13	molnár-fecske	Jászdózsa, Kossuth u. 8.			2019-07-17	elengedve
121.	2019-07-13	molnár-fecske	Jászdózsa, Kossuth u. 8.			2019-07-17	elengedve
122.	2019-07-13	molnár-fecske	Jászdózsa, Kossuth u. 8.			2019-07-17	elengedve
123.	2019-07-14	molnár-fecske	Jászárókszállás, OTP bank előtt		földön találták	2019-07-22	elengedve
124.	2019-07-14	kuvik	Pusztamonostor, Bercsényi u. 16.	jobb szárny nyílt törés, megfogták		2019-07-15	elpusztult
125.	2019-07-15	búbosbanka	Nagykátá	bal lába sérült, fel van dagadva	szülőmadarak behordták a bálamadzagon a fészekbe, egyik fióka elpusztult, másik lábával fennakadt a madzagon, lógott	2019-07-16	elpusztult
126.	2019-07-15	parlagi galamb	Jászberény, Fáy András u.			2019-07-29	elpusztult
127.	2019-07-15	molnár-fecske	Jászberény, Bercsényi úti iskolával szemben	koordinátalan mozgása	kiesett a fészekből, járda mellett, földön találták	2019-07-31	elengedve
128.	2019-07-16	fehér gólya	Jászkó-		kiesett a	2019-	elengedve

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
			halma		fészekből	08-16	
129.	2019-07-16	zöld küllő			leesett a fáról, elkapta a macska	2019-07-17	elpusztult
130.	2019-07-17	nagy fakopáncs	Tápióság	szárny-törött	macska fogta meg	2019-07-18	elpusztult
131.	2019-07-18	fehér gólya	Jászkisér		utcán sétált	2019-08-16	elengedve
132.	2019-07-19	vörös vércse	Ecséd	legyengült, jobb szárnyán régebbi sérülés, hiányzó kézevezők már nőnek vissza	országút mellett találták	2019-08-21	elengedve
133.	2019-07-19	molnár-fecske	Heves		leszakadt a fészek	2019-07-20	elpusztult
134.	2019-07-19	molnár-fecske	Heves		leszakadt a fészek	2019-07-30	elengedve
135.	2019-07-19	molnár-fecske	Heves		leszakadt a fészek	2019-07-30	elengedve
136.	2019-07-19	molnár-fecske	Heves		leszakadt a fészek	2019-07-30	elengedve
137.	2019-07-20	fehér gólya	Tápió-györgye	talpán sérülés		2019-07-29	elpusztult
138.	2019-07-22	kuvik	Jászsó-szentgyörgy	bal szembe van dagadva, szárny és farokvégek le vannak vágva	kapualjban találták	2019-11-08	elpusztult
139.	2019-07-22	seregély	Jászberény, Munkás u. 15.	jobb szárny sérült	udvarban, földön találták	2019-07-24	elpusztult
140.	2019-07-24	parlagi sas	Orosháza-Nagyszénás	legyengült	2019.06.19-én fészek alatt találták gyűrűzéskor, bevitték a szegedi vadasparkba	2019-11-06	elengedve
141.	2019-07-24	sarlósfejske	Szolnok		szépen esznek	2019-07-28	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
142.	2019-07-24	sarlósfecske	Szolnok		szépen esznek	2019-07-29	elpusztult
143.	2019-07-26	egerészölyv	Gödöllő	bal szárnyát lógatja	magas-feszültségű oszlopnál dűlőútnál találták	2019-07-29	elpusztult
144.	2019-07-27	vörös vércse	Jászszen- andrás	legyengült	belterületen, kertben tartózkodott egész nap, nem ment el, megfogni nem tudták, de repülni nem tudott	2019-07-31	elengedve
145.	2019-07-28	sarlósfecske	Jászberény, Nádor u.			2019-07-28	elengedve
146.	2019-07-29	szürke légykapó	Jászberény, Szent István krt.			2019-07-31	elpusztult
147.	2019-07-30	karvaly	Nagykátá	kutya ráfogott, miután lecsapott a kertben	Külső sérülés nem látszik, tollai csapzottak	2019-08-02	elpusztult
148.	2019-07-30	törpegém	Jászárok- szállás, Bundy	telephelyen találták	erősen legyengült, oldalán fekszik	2019-07-31	elpusztult
149.	2019-07-31	házi rozsdafarkú	Szászberek	Sárbogárd- ról szállították őket véletlenül egy traktoron		2019-08-01	elpusztult
150.	2019-07-31	házi rozsdafarkú	Szászberek	Sárbogárd- ról szállították őket véletlenül egy traktoron		2019-08-01	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
151.	2019-07-31	házi rozsdafarkú	Szászberek	Sárbogárd-ról szállították őket véletlenül egy traktoron		2019-08-01	elpusztult
152.	2019-08-02	molnár-fecske	Jászárók-szállás Carrier	leszakadt a fészek		2019-08-04	elengedve
153.	2019-08-03	fehér gólya	Tápió-györgye	udvarban, nem tudott repülni	legyengült	2020-03-18	elengedve
154.	2019-08-12	feketerigó	Újszász	kertben találták	bal szárnya törött, faroktollai hiányoznak. Valószínűleg kutya/macska megfogta.	2019-08-13	elpusztult
155.	2019-08-12	sarlósfeecske	Jászberény, Pesti utca	fészekből kiesett		2019-08-14	elpusztult
156.	2019-08-14	feketerigó	Jászberény	terazon találták, nem repült el		2019-08-15	elengedve
157.	2019-08-14	fehér gólya	Jánk			2019-03-18	elengedve
158.	2019-08-14	fehér gólya	Jánk			2019-03-18	elengedve
159.	2019-08-14	fehér gólya	Jásztelek szeméttelép	elázott röpképtelen madarat beterelték az egyik hangárba	legyengült, jobb szárnyát lógatja	2020-01-12	elpusztult
160.	2019-08-15	molnár-fecske	Szolnok	kiesett fészekből		2019-08-17	elpusztult
161.	2019-08-15	héja	Abony	berepült az udvarba		2019-08-26	elengedve
162.	2019-08-15	molnár-fecske	rendelőből	fészekből kiesett		2019-08-16	elengedve
163.	2019-08-16	kuvik	Tóalmás	udvarban találták, nem repült el	jobb láb elhalva, áramütés (?)	2019-08-18	elpusztult

Sasközpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
164.	2019-08-23	héja	Jászszen- andrás	napok óta bejár a tyúkokra, megfogták	egészséges	2019- 08-26	elengedve
165.	2019-08-23	bakcsó	Farmos			2019- 08-24	elpusztult
166.	2019-08-24	törpegém	Nagykáta	berepült a lakásba		2019- 08-24	elengedve
167.	2019-08-26	vörös vércse	Alattyan- Jánoshida	út mellett találták elütve	szárnysérülés		Sasközpont ban kezelés alatt
168.	2019-08-26	sün	Szolnok	egészséges		2019- 09-01	elengedve
169.	2019-08-26	sün	Szolnok	egészséges		2019- 09-01	elengedve
170.	2019-08-26	sün	Szolnok	egészséges		2019- 09-01	elengedve
171.	2019-08-26	sün	Szolnok	egészséges		2019- 09-01	elengedve
172.	2019-08-27	vörös vércse	Gyöngyös M3	M3 autópályán ál találtak kerítésre akadva	szemei dülledtek	2019- 08-29	elpusztult
173.	2019-09-04	vörös vércse		bal szárny sérült	neostomozán- nal tisztítva, fertőtlenítve	2019- 09-07	elpusztult
174.	2019-09-04	gyöngy- bagoly				2020- 03-31	elengedve
175.	2019-09-05	füsti fecske		földön találtak	jobb szárnya eltörve, legyengült	2019- 09-06	elpusztult
176.	2019-09-06	zöld küllő	Jánoshida	udvarban találtak, nem tudott repülni	erősen legyengült	2019- 09-07	elpusztult
177.	2019-09-11	molnár- fecske	Jászáro- szállás		bal szárny kézközépcsont ok eltörték	2019- 09-11	elpusztult
178.	2019-09-15	balkáni gerle	Jászfelső- szentgyörgy	földön találtak	szárnysérült	2019- 09-17	elpusztult
179.	2019-09-16	kuvik	Törökszent- miklós			2019- 09-17	elpusztult
180.	2019-09-16	vörös vércse	Tura		szárnysérült	2019- 09-18	elpusztult
181.	2019-09-19	fehér gólya	Mezőtúr			2019-	elpusztult

Sasközpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
						10-12	
182.	2019-09-26	egerészölyv	Szolnok Szanda, Kilián laktanya		szárnysérült	2019-12-30	elengedve
183.	2019-09-27	karvaly	Szada	kertben megfogták		2019-10-01	elengedve
184.	2019-10-01	egerészölyv	Gyöngyösi Állatkert			2019-12-30	elengedve
185.	2019-10-20	erdei szalonka	Jászladány	este találták a teraszon	bal szárnya és jobb szeme sérült		elpusztult
186.	2019-10-30	parlagi sas	FÁNK-ból	jelölésre elengedése		2019-11-06	elengedve
187.	2019-11-06	gyöngybagoly	Jászárokszállás	udvaron találták megázva	erősen legyengült szárnysérülés (?)	2019-11-07	elpusztult
188.	2019-11-17	egerészölyv	Jászberény 31-es elkerülő		rossz állapot	2019-11-17	elpusztult
189.	2019-11-28	erdei fülesbagoly	Szolnok-Nagykörű	út mellett találták elütve	jobb szárny töben nyílt törés	1 órán belül	elpusztult
190.	2019-11-30	egerészölyv	Kóka	csapdában találták		2019-12-04	elengedve
191.	2019-12-17	egerészölyv	Adács	tanyán találták, nem repült el	legyengült, szárnysérült	2019-12-18	elpusztult
192.	2019-12-18	egerészölyv	Jászárokszállási út jászdózsai elágazás	elütve út szélén		2019-04-04	elengedve
193.	2019-12-19	erdei fülesbagoly	Jászárokszállás	elütötték, megálláskor vették észre, hogy beakadt a tetőcsomag tartóba	jobb szárny nyílt törés		elpusztult
194.	2019-12-29	szürkegém	Göbolyjárás			2019-12-30	elpusztult

Saskőzpont (Jászberény)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	Állapot	Előkerülés körülményei	Távozás	Sors
195.	2019-12-30	egerészölyv	Szolnok		legyengült, bal szárny törött		Saskőzpontban kezelés alatt

Malomházi mentőközpont (Hortobágy-Malomháza)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	állapot	megkerülés körülményei	Távozás	Sors
1.	2019-01-08	kék galamb	HNPI	szárny-sérült		2019-04-05	elengedve
2.	2019-04-08	erdei fülesbagoly	HNPI	sérült fióka		-	elpusztult
3.	2019-05-19	kuvik	HNPI	fióka		2019-07-01	elengedve
4.	2019-05-21	macska-bagoly	HNPI	legyengült		-	elpusztult
5.	2019-06-21	nagy kárókatona	FÁNK	sérült		2019-07-17	elengedve
6.	2019-06-21	fehér gólya	FÁNK	szárny sérült		2019-08-10	elengedve
7.	2019-06-21	fehér gólya	FÁNK	szárny sérült		2019-08-10	elengedve
8.	2019-06-30	keleti sün	HNPI	3 fiatal példány		2019-08-05	elengedve
9.	2019-07-29	molnár-fecske	HNPI	3 mentett fióka		2019-08-10	elengedve
10.	2019-07-29	kék vércse	HNPI	mentett fióka		2019-08-08	elengedve
11.	2019-07-29	fehér gólya	HNPI	áramütött		2020-04-05	elengedve
12.	2019-08-15	kuvik	HNPI	sérült			elpusztult
13.	2019-08-19	vörös vércse	HNPI	áramütött			elpusztult
14.	2019-09-16	bütykös hattyú	HNPI	legyengült		Vadasparkban telet	-
15.	2019-07-27	kuvik	HNPI	legyengült		2019-08-15	elengedve
16.	2019-10-18	vörös vércse	HNPI	sérült		Vadasparkban telet	-

Malomházi mentőközpont (Hortobágy-Malomháza)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	állapot	megkerülés körülményei	Távozás	Sors
17.	2019-11-22	bütykös hattyú	HNPI	legyengült		Vadas-parkban telet	-
18.	2019-11-28	egerészölyv	HNPI	áramütött		Vadas-parkban telet	-
19.	2019-08-06	egerészölyv	HNPI	áramütött		FÁNK-hoz került	-

Góré tanya Madármentő Állomás (Tiszafüred)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	állapot	megkerülés körülményei	Távozás	Sors
1.	2019-01-22	erdei fülesbagoly	HNPI	bal szárny csukló izületében törött		2019-01-24	FÁNK kezelés
2.	2019-01-22	egerészölyv	HNPI	jobb szárny felkarcsontnál törött		2019-01-24	FÁNK kezelés
3.	2019-01-22	egerészölyv	HNPI	mérgezés gyanúja		2019-01-24	FÁNK kezelés
4.		parlagi sas hím	HNPI	régóta a telepen, tartási engedéllyel rendelkező		2019-02-06	elpusztult chip: 348094100 040992
5.	2019-02-21	erdei fülesbagoly	HNPI	legyengült		2019-02-22	FÁNK kezelés
6.	2019-03-08	rétisas hím	FÁNK	utókezelésre érkezett		Góréson	gyűrűszám: 47H01
7.	2019-03-22	karvaly	BNPI	szárny-sérült		Góréson	-
8.	2018.	fehér gólya	HNPI	Góréson telet		2019-03-24	elengedve
9.	2019-04-09	rétisas	FÁNK	múholdas jeladó eltávolítás		2019-06-02	elengedve gyűrűszám: H0624
10.	2019-04-14	fehér gólya	Dr. Kertész Péter	mentett		2019-05-24	elengedve
11.	2019-04-16	daru	HNPI	legyengült		2019-	elpusztult

Góros tanya Madármentő Állomás (Tiszafüred)							
	Bekerülés ideje	Madárfaj	Honnan	állapot	megkerülés körülményei	Távozás	Sors
						04-29	
12.	2019-05-06	vándorsólyom	BfNPI	mentett, csonkolt szárnyú		2019-05-23	áthelyezve Malomházára
13.	2019-05-21	kis tarkaharkály	HNPI	törött szárny		2019-05-22	elpusztult
14.	2019-05-21	fehér gólya	HNPI	szárnya sérült		2019-05-24	FÁNK kezelés
15.	2019-05-25	vörösvércse 3 pld	Bp. Airport	mentett fióka		2019-07-20	felnevelve, vadropítve Góréson
16.	2019-05-30	rétisas	FÁNK	szárny-sérült		2019-05-30	Jihlava ZOO-ba áthelyezve chip: 348096100 114216
17.	2019-05-30	kuvik 4 pld	HNPI	mentett fióka		2019-07-30	vadropítve
18.	2019.05.30.	fülesbagoly	HNPI	mentett fióka		2019-07-30	vadropítve
19.	2019-06-01	vörösvércse 3 pld	HNPI	mentett fióka		2019-07-20	vadropítve
20.	2019-06-06	vörösvércse 3 pld	HNPI	mentett fióka		2019-07-20	vadropítve

6. Tájvédelem

6.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)

2019-ig a HNPI által felmért települések és a felvett egyedi tájértékek száma (3304):

1. Álmosd	138	12. Cégénydányád	27
2. Balmazújváros	126	13. Csaholc	26
3. Bedő	48	14. Csaroda	17
4. Beregdaróc	39	15. Csataszög	4
5. Beregsurány	38	16. Darnó	18
6. Berekfürdő	2	17. Debrecen	169
7. Biri	13	18. Ebes	16
8. Bihardancsháza	7	19. Egyek	63
9. Bihartorda	13	20. Folyás	9
10. Bocskai kert	11	21. Földes	25
11. Botpalád	25	22. Fülesd	20

23.	Garbolc	10	73.	Szatmárcseke	34
24.	Gelénes	17	74.	Tákos	11
25.	Görbeháza	83	75.	Tépe	25
26.	Gulács	38	76.	Tetétlen	11
27.	Győröcske	4	77.	Tiszaadony	14
28.	Gyügye	19	78.	Tiszabecs	27
29.	Hajdúböszörmény	71	79.	Tiszacsécse	34
30.	Hermánszeg	28	80.	Tiszacsege	105
31.	Hetefejércse	17	81.	Tiszaderzs	40
32.	Hortobágy	76	82.	Tiszadorogma	16
33.	Hunyadfalva	2	83.	Tiszafüred	70
34.	Jánd	39	84.	Tiszaigar	29
35.	Karcag	102	85.	Tizakerecsény	7
36.	Kisar	19	86.	Tizakóród	16
37.	Kishódos	5	87.	Tiszaörs	33
38.	Kisnamény	40	88.	Tiszaszalka	13
39.	Kispalád	25	89.	Tiszavid	9
40.	Kokad	58	90.	Tisztaberek	24
41.	Konyár	46	91.	Tivadar	14
42.	Kölcse	19	92.	Tomajmonostora	15
43.	Kömörő	38	93.	Túristvándi	26
44.	Körösszakál	17	94.	Túrricse	15
45.	Kuncsorba	12	95.	Újiráz	12
46.	Kunmadaras	42	96.	Újlőrincfalva	12
47.	Lónya	16	97.	Újszentmargita	25
48.	Magosliget	13	98.	Uszka	11
49.	Mánd	27	99.	Vámosatya	39
50.	Márokpapi	29	100.	Vámosoroszi	32
51.	Mátyus	8	101.	Vekerd	7
52.	Méhtelek	17	102.	Záhony	15
53.	Milota	21	103.	Zajta	32
54.	Nádudvar	114	104.	Zsarolyán	20
55.	Nagyar	14	105.	Zsurk	12
56.	Nagyhegyes	20			
57.	Nagyhódos	15			
58.	Nagyiván	53			
59.	Nagyszekeres	23			
60.	Nemesborzova	27			
61.	Nyíregyháza	86			
62.	Olcsvaapáti	22			
63.	Örményes	11			
64.	Panyola	20			
65.	Piricse	29			
66.	Püspökladány	94			
67.	Rozsály	22			
68.	Sáp	32			
69.	Sáránd	55			
70.	Sonkád	29			
71.	Szamossályi	29			
72.	Szamosújlak	18			

Az egyedi tájértékek felmérésének keretében, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén a Hajdúböszörmény, Karcag, Biri, Ebes, Tomajmonostora közigazgatási területén található egyedi tájértékeket sikerült felmérni. Hajdúböszörményben 71, Karcagon 102, Birin 13, Ebesen 16, míg Tomajmonostorán 15 egyedi tájérték felvétele történt meg. Az illetékes települési Önkormányzattal előzetesen felvettük a kapcsolatot, melynek keretében javaslatokat adtak. A felmérés keretében kategorizálásra kerültek a felvett egyedi tájértékek, egyedi névvel lettek ellátva, a fényképes dokumentáció és pontos földrajzi koordináták rögzítését követően. Továbbá megállapítottuk a veszélyeztető tényezőket, az egyedi tájértékek állapotát és javaslatokat fogalmaztunk meg az állagmegóvásuk érdekében szükséges legfontosabb teendőkről és intézkedésekről.

6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

A településképi arculati kézikönyvek és településképi-védelmi rendeletek véleményezése az előző években döntő többségében lezajlott, 2019-ban összesen 30 alkalommal közöltünk adatot új dokumentáció elkészítéséhez, vagy véleményeztünk meglévőt.

Az Igazgatóság 2019-ben az 562 településrendezési eszközök módosítására irányuló eljárást kapott, majd 241 esetben tett észrevételt, javaslatot vagy megjegyzést. Az Igazgatóság által tett észrevételek, javaslatok szinte kivétel nélkül valamely természetvédelmi szempontból fontos tény pótlására (védett területek, övezeti besorolások), vagy ezek meglétéből fakadó új szempontok, szabályzók figyelembe vételére irányultak. A településrendezési eszközök, területrendezési tervek véleményezése során az Igazgatóság részére visszamutatásként általában megküldték a véleményezésben részt vevő szereplők álláspontját, véleményét, javaslatát.

2019-ben lezajlott a megyei területrendezési terveknek a véleményezése. Véleményezésre került Hajdú-Bihar megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye megyei területrendezési terve teljes egészében, valamint Bács-Kiskun megye, Békés-megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Heves-megye és Csongrád-megye megyei területrendezési terve az Igazgatóság működési területén.

Örömtelinenk mondható, hogy a Hortobágyi Nemzeti Park térségében sikerült orvosolni a 2003-ban módosult Országos Területrendezési Terv tájképvédelmi övezetének zsugorodását. Igazgatóságunk véleményezésében törekedett arra, hogy a megyehatárokon átnyúló kérdésekben az érintett megyék számára kölcsönösen adaptálható javaslatokat fogalmazzon meg. Ilyenre a Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszták világörökségi helyszín térségében több téma is kínálkozott: pl. pusztakapuk, pusztai állattartás övezete, gyorsforgalmi út, nagysebességű vasút. Törekedtünk olyan ajánlásokat tenni, amelyek elfogadható kereteket teremtenek az egyre nagyobb nyomást jelentő napelem-parkok esetére.

6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az Igazgatóság a 2019. évben 5 esetben véleményezett kifejezetten településfejlesztési koncepciót, bár ezek sok esetben településrendezési eszközök módosításával egy megkeresésben érkeznek, így a két kategória nehezen szétválasztható.

Igazgatóságunk véleményezésre megkapta a Hortobágyi Nemzeti Park - a Puszták világörökségi helyszín kezelési terv kormányrendelet tervezetét. A jogszabály 2019-ben nem lett kihirdetve.

6.4. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A Természetmegőrzési Osztályhoz telepített nevesített tájvédelmi feladatok mellett az Igazgatóság minden szakmai tevékenységében érvényesíti a táj védelmének irányelveit, így például a kezelési tervek írása és megvalósítása során, a hatósági eljárásokban való részvétel során, a világörökségi cím menedzseléséhez kapcsolódó feladatok kapcsán, és külön figyelemmel a pályázati tevékenység tervezésénél és végrehajtásánál. Az alábbi táblázatban felsoroljuk a kiemelt tájvédelmi jelentőséggel bíró tevékenységi köröket, pályázatokat.

<ul style="list-style-type: none"> • KEHOP-4.1.0-15-2016-00034 <i>Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és Nyírségi lápok vízpótlása</i> 	Vizes élőhelyek táji értékeinek fejlesztése
<ul style="list-style-type: none"> • KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 <i>A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása</i> 	Vizes élőhelyek táji értékeinek fejlesztése
<ul style="list-style-type: none"> • KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 <i>Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén</i> 	Az erdei és erdőszteppi tájkép megőrzése, fejlesztése
<ul style="list-style-type: none"> • GINOP-7.1.9-17-2018-00024 <i>Hortobágy - Világörökségünk a Pusztá</i> 	A kiemelkedő egyetemes érték, a Pusztá tájképi értékeinek megőrzése, fejlesztése
<ul style="list-style-type: none"> • Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy 	A Hortobágy táji értékeinek védelme a hagyományos gazdálkodás fejlesztésével, vizes élőhelyekre kidolgozott akciókkal, tájidegen erdők és fasorok felszámolása.

Fontos megjegyezni a már megépült (M35), még folyamatban lévő (M4), illetve tervezett (M34, M47, M49) gyorsforgalmi utak engedélyeztetési eljárásait, melyen az Igazgatóság részt vesz, és a természetvédelmi érdekeket igyekszik érvényre juttatni.

Továbbra is jelentős tájképvédelmi problémaforrások a nagy mennyiségben és méretben megjelenő tervezett napelem-parkok, melyek tájképromboló hatásán túl az élővilágra és a környezetre gyakorolt hatásait nem ismerjük, nem található releváns, független hazai vagy nemzetközi szakirodalom a témában. Az engedélyezési eljárásba jellemzően továbbra is már viszonylag későn kerül bevonásra a természetvédelmi ágazat. Jelenlegi információink szerint 2030-ig mintegy 6000 MW-nyi termeléshez szükséges napelem-parkot terveznek országszerte, melyek természetvédelmi szempontból elfogadható elhelyezése a jövőben komoly problémaként fog megjelenni a természetvédelmi kezelőnél. Fejleményként megemlíthető, hogy az első tavalyi beruházások monitoring tervei kapcsán az Igazgatóság be lett vonva a véleményezésükbe és a jelzett javaslatok részünkről túlnyomó többségében előírásra is kerültek. A következő években a beérkező adatok mindenképpen alapvető fontosságú információkkal fognak szolgálni a létesítés és az üzemeltetés élővilágra gyakorolt hatásairól.

7. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei, ld. mellékelt táblázat)

A HNPI 2019-ben összesen 13 projektet kezelt - KEHOP, GINOP, KÖFOP, LIFE, ROHU pályázati konstrukciók keretein belül, - melynek során 7 vezető kedvezményezett projekt menedzsmintjét látta el; 6 projektben pedig partnerként vett részt.

Továbbá a 2012-2016. között megvalósult Parlagi sas pályázathoz AFTER LIFE támogatásban részesült a HNPI 2019. évben is, a XII. Agrárminisztérium 20/2/10 „Természetvédelmi pályázatok támogatása” fejezeti sorról.

A pályázati tevékenységei között jelentős szerepe van a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) 4. prioritástengelyre épülő projekteknek. 2019-ben 7 db KEHOP projekt rendelkezett támogatási szerződéssel, melyek közül 2 projekt előkészítési, 5 projekt megvalósítási szakaszban van. 2 új projekt indult el 2019-ben: a 4*2 éves időtartamú IP LIFE projekt és a 2019. őszén induló KÖFOP projekt.

A 2019. évben kezelt, megvalósítás (és előkészítési szakasz) alatt álló projekt főbb eredményeit, előrehaladását az alábbi táblázat tartalmazza:

Szerződészsáma	Projekt címe	Típus	2019-ben elér eredmények vagy probléma címszavakban
KEHOP-4.1.0-15-2016-00018	A Hortobágy és Nagykunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	természetvédelmi	Elkészült és átadásra került a teljes projektre vonatkozó kiviteli tervdokumentáció. A projekt előkészítési szakaszból nem került át megvalósítási szakaszba, a közbeszerzési dokumentáció összeállítása és az építési beruházásra vonatkozó felhívás megjelenése folyamatban van.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00034	Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi- és nyírségi lápok vízpótlása	természetvédelmi	Elkészült és átadásra került a teljes projektre vonatkozó kiviteli tervdokumentáció. A projekt előkészítési szakaszból nem került át megvalósítási szakaszba, a közbeszerzési dokumentáció összeállítása és az építési beruházásra vonatkozó felhívás megjelenése folyamatban van.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00037	Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	természetvédelmi	A kivitelezésre vonatkozó közbeszerzési eljárás eredményesen lezárult, 3 db vállalkozási szerződést 2019.06.18. napjával aláírásra került. A munkálatok megkezdődtek 2 beruházási elem esetében, Hortobágy és térségén, valamint a Hajdúság, Dél-Nyírség, Berettyóújfalu térségében. A Közép-Tisza térségében tervezett munkálatok az időjárási viszonyok okozta terepi körülmények miatt még nem kezdődtek meg.

Szerződésszáma	Projekt címe	Típus	2019-ben elért eredmények vagy probléma címszavakban
KEHOP-4.1.0-15-2016-00012	A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	természetvédelmi, környezeti nevelési és turisztikai	A projekt keretében lezajlott az összes közbeszerzés. Aláírásra kerültek az Interaktív elemek, kiállítási és mobil kiállítási anyagok összeállítása, a Kiadványkészítés és a 4 db „Tanösvények, bemutatási helyszínek építési munkái” tárgyú vállalkozási szerződések. A mobil kiállítási anyagok, valamint az információs táblák elkészültek, folyamatos a magaslesek és egyéb létesítmények építése. A kommunikációs eszközök közül elkészültek a képeslapok, naptárak, tanösvény vezető-füzetek és kifestők, valamint az oktatási segédanyagok.
KEHOP-4.2.0-15-2016-00006	A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével	természetvédelmi	Az Igazgatóság terepen dolgozó kollégáinak munkafeltételeinek fenntartása és javítása valósult meg, különös tekintettel a sikeres gépjármű beszerzésekre, valamint a beruházásoknak köszönhetően. Felújításra került a Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység Szolnokon található tájegységközpontja, valamint a Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység részére új irodaház épült Berettyóújfalun.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00085	A Felső-Tisza vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása	természetvédelmi	A projekt keretében betervezett eszközbeszerzések maradéktalanul lezajlottak. Az építési beruházások befejeződtek, 2019 októberében megtörtént a műszaki átadás-átvétel. Ezt követően a terület vagyonkezelésbe vételének eljárása és a vízjogi üzemeltetési engedély megszerzésére irányuló eljárás vette kezdetét. Az engedélyek megszerzése a projektmegvalósítás utolsó eleme.
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001	A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség	természetvédelmi	A projekt keretében “Az adathiányos közösségi jelentőségű fajok természetvédelmi helyzetének kutatása, hiányelemzése és az egyes fajok értékeléséhez kapcsolódó hosszú távú országos állapotváltozás módszertan kidolgozása” feladatot a zoológiai kutatási konzorcium elvégezte. A BioAqua Kft. és a Környezeti Projekt

Szerződésszáma	Projekt címe	Típus	2019-ben elért eredmények vagy probléma címszavakban
	Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok		Kft. „A közösségi jelentőségű élőhelyek szerkezet és funkció, valamint országos elterjedés szerinti értékeléséhez kapcsolódó országos módszertan kidolgozása” feladatot a Vállalkozási szerződésnek megfelelően elvégezte. Az eszközbeszerzések megtörténtek.
GINOP-7.1.9-17-2018-00024	Hortobágy - Világörökségünk a Pusztán	turisztika	Hosszú előkészítést követően a tervezési feladatok megkezdődtek a központi területre, az engedélyezési folyamatok elindultak. Látogatóközpont tervei elkészültek, a közbeszerzési eljárás előkészítése megkezdődött. A kiállítás előkészítési szakasza eredményes közbeszerzésnek köszönhetően szintén megkezdődött.
LIFE11 NAT/HU/000924	Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon – Természetvédelmi célú legeltetési rendszer kidolgozása a 1530 pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípusra: annak vizes altípusainak ökológiai állapotjavítása.	természetvédelmi	A pályázat konzorciumban valósul meg, melyben a HNPI partnerként vesz részt. A HNPI pályázati vállalásai megvalósultak: 2019-ben felülvizsgáló,-ellenőrző, természetvédelmi szempontokból koordinátori tevékenységeket végzett a pályázatban, a HTGN Kft-által vállalt mélyépítési kivitelezés során és a pályázat legeltetési akcióiban is.
LIFE15 NAT/HU/000902	A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta pusztulás csökkentésével	természetvédelmi, fajvédelmi	Eszközbeszerzési, beruházási és monitoring tevékenységek valósultak meg a HNPI részéről 2019-es évben. Sor került az élőhely-fejlesztési akció során a vízvisszatartó műtárgyak kivitelezésének befejezésére, 4 műtárgy épült. Az MME által megbízott alvállalkozó a HNPI vagyonkezelésű területeken is elkezdte a facséméték ültetését. Az idén élőhely-fejlesztések mellett a terepi monitoring játszott még főszerepet. A terepi monitoring alkalmával a Jászság SPA, Közép-Tisza SPA és Bihari sík SPA területein és annak puffer területein végeztünk parlagi sas felmérést. A felmérés több szakaszból áll: első alkalommal a fészkelésbe kezdett párok és esetleges újonnan megtelepedő párok felderítése

Szerződésszáma	Projekt címe	Típus	2019-ben elért eredmények vagy probléma címszavakban
			történt meg.
LIFE17 IPE/HU/000018	Pannon legelők és kapcsolódó élőhelyek a PAF stratégia intézkedéseinek implementálásával történő hosszútávú megőrzése	természet- védelmi	A 2018. december 19-én kelt Támogatási Szerződés aláírását követően 2019. április 29-én lépett hatályba a Herman Ottó Intézet Nonprofit kft. és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság között létrejött Együttműködési Megállapodás. 2019. márciusában a projekt megvalósításában közreműködő kollégák részt vettek a projekt nyitórendezvényén. 2019. áprilisában a külső monitoring bizottság (NEEMO) megtartotta első projekt-felülvizsgálatát, melyen a HNPI is sikeresen szerepelt. 2019. decemberében megalakult a projekt Irányító Tanácsa és megrendezésre került az első PIT ülés. A projektmegvalósítás első évében tervezett előkészítő tevékenységek közül elsősorban eszközbeszerzések valósultak meg (2 db projekt autó). A vízviszatartó műtárgy építésére vonatkozóan előkészítő tanulmányokra (EVD, műszaki előtanulmány) vonatkozó szerződéskötések lezajlottak. Eleget téve a pályázat kommunikációs kötelezettségeinek, elkészült a HNPI honlapjába integrált projekt aloldal.
ROHU-79	A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése	természet- védelmi, turisztikai	A biotikai kutatások keretében a terepi felmérések nagy része megvalósult, denevérodúk kerültek kihelyezésre, eszközbeszerzések valósultak meg, denevérvédelmi bemutatófal készült.
KÖFOP-1.2.2- VEKOP-18-2019- 00014	HORTOBÁGYI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG ügyintézési térbe való integrálása	informatikai	A Miniszterelnökséggel (Irányító Hatóság) folytatott hiánypótlási procedúrákat követően a projekt Támogatási Szerződése 2019. december 12-én lépett hatályba. A projekt gerincét képező két beszerzés (licenc beszerzése és telepítése, valamint az e-ügyintézésre specializált

Szerződésszáma	Projekt címe	Típus	2019-ben elért eredmények vagy probléma címszavakban
			szervezetfejlesztési tanácsadás) sikeresen lezajlott, a szerződések megkötésére 2019 decemberében került sor. Eleget téve a projekt kommunikációs kötelezettségeinek elkészült a projekt alap információit tartalmazó C típusú tábla.
NPTF/314/2019.	„Parlagisas- védelem Magyarországon (LIFE10 NAT/HU/000019) ” c. LIFE pályázat fenntartási kötelezettségeinek támogatása – AFTER LIFE	természet- védelmi, turisztikai	A fenntartási időszakban (After-LIFE) vállalt eredmény keretében a Sasközpont részét képező madármentő, repatriáló volierek bővítése megtörtént, új röpdék kerültek kialakításra. A tanösvények táblák tartószerkezetének újragyártása, felújítása is megvalósult. Nagyobb beruházásként egy univerzális munkagép került beszerzésre, mely a kaszálást, utak karbantartását végzi, továbbá 2 laptop vásárlására is sor került a támogatás keretein belül. A „Védett/ fokozottan védett fajok országos szintű toxikológiai vizsgálatok” koordinációját, az elhullott egyedek NÉBIH vizsgálatra küldését végezte még a HNPI a támogatásból (ez összesen 18 esetet jelentett a 2019-es évben).

A HNPI 2019. évben 3 új pályázat benyújtásában vett részt:

Pályázati kiírás LIFE+
 LIFE19 NAT/LT/000898 Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó
 Benyújtott projekt élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára
 HNPI szerepe konzorciumi partner
 Státusz 1. fordulóban nyertes

Pályázati kiírás LIFE+
 LIFE19 NAT/HU/000890 A szalakóta védelme Magyarországon és Szerbiában
 Benyújtott projekt
 HNPI szerepe konzorciumi partner
 Státusz támogatást nem nyert

Pályázati kiírás H2020-SFS-2019-2

Benyújtott projekt	DARIA
HNPI szerepe	konzorciumi partner
Státusz	támogatást nem nyert

Külső pályázati ellenőrzések 2019-ben:

- EUTAF által végzett ellenőrzések:
A pályázatokhoz kapcsolódóan 2019-ben 3 projekt esetében volt EUTAF ellenőrzés, melyek közül 1 esetben történt intézkedést igénylő megállapítás.
- Irányító hatóság által végzett ellenőrzések:
A KEHOP projektekhez kapcsolódóan 2019-ben 5 közbenső vagy rendkívüli helyszíni ellenőrzésére került sor, melyek HNPI részére hibát, hiányosságot nem állapítottak meg.

Az ellenőrzések főbb adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya	Az ellenőrzés típusa	Intézkedést igénylő megállapítás
ROHU-79	„A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése“ című, ROHU-79 azonosítószámú pályázat mintavételes ellenőrzése (3.2 számú partneri riport)	EUTAF ellenőrzés	A vizsgálat hibát, hiányosságot nem tárt fel, szabálytalanságot nem állapított meg.
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001	KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 számú „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt 2019. évi mintavételes ellenőrzés	EUTAF ellenőrzés	HNPI részére nem tartalmaz megállapítást
KEHOP-4.2.0-15-2016-00006	KEHOP-4.2.0-15-2016-00006 számú, 'A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével' című projekt 2019. évi mintavételes ellenőrzése	EUTAF ellenőrzés	Berettyóújfalu - TE központ építési beruházása: a cserépkályha nem elszámolható tétel, mert egy olyan alpinfrastruktúra kiépítése volt a cél, mely az őrszolgálatok hatékonyságának növeléséhez járul hozzá és egyúttal a KEHOP célkitűzésével is összhangban van.
KEHOP-4.1.0-15-2016-00085	KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 számú, „A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása “ elnevezésű projekt közbelső helyszíni ellenőrzése	Közbelső helyszíni ellenőrzés	A vizsgálat hiányossággént tárta fel, hogy a viharkár miatt jelenleg hiányzó "B" típusú tájékoztató táblát haladéktalanul ki kell helyezni a projekthelyszínre.
KEHOP-4.1.0.-15-2016-00012	KEHOP-4.1.0.-15-2016-00012 azonosítószámú „A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a HNPI működési területén” című projekt közbelső helyszíni ellenőrzése	Közbelső helyszíni ellenőrzés	A vizsgálat hibát, hiányosságot nem tárt fel, szabálytalanságot nem állapított meg.

Projekt azonosítója	Az ellenőrzés tárgya	Az ellenőrzés típusa	Intézkedést igénylő megállapítás
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001	KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 számú „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt közbenső helyszíni ellenőrzés	Közbenső helyszíni ellenőrzés	HNPI részére nem tartalmaz megállapítást
KEHOP-4.1.0-15-2016-00037	KEHOP-4.1.0-15-2016-00037 számú, 'Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén' című projekt közbenső helyszíni ellenőrzése	Közbenső helyszíni ellenőrzés	A vizsgálat hibát, hiányosságot nem tárt fel, szabálytalanságot nem állapított meg.
KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001	KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001 számú „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt rendkívüli helyszíni ellenőrzés	Rendkívüli helyszíni ellenőrzés	Az ellenőrzés hibát, hiányosságot nem tárt fel, intézkedést igénylő megállapítást nem tartalmaz.

A 2019. évben kezelt 13 projekt főbb adatait (időtartam, forrás, célok, célterület, költségvetési adatokat) részletesen a beszámoló mellékletét képező projekt-táblázat tartalmazza.

Részletesebben lásd a csatolt excel táblázatban!

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

Az Igazgatóság ügyiratait 2019-ben is a Kontroller 2 irat- és dokumentumkezelő rendszerrel kezeltük, a korábbi évekhez hasonlóan három iktatókönyvvel (ügyviteli, személyzeti és hasznobérleti). A rendszerrel elégedettek vagyunk, az folyamatosan alkalmazkodik a jogszabályi változásokhoz, felhasználó-barát módon integrálja az elektronikus ügyiratkezelés okozta változásokat és elvárásokat.

Az elektronikus ügyiratkezelés továbbfejlesztése céljából benyújtott, „Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ügyintézési térbe való integrálása” című, KÖFOP-1.2.2-VEKOP-18-2019-00014 azonosítószámú nyertes pályázatunk 2020. március 31-én lezárult. A pályázat átfogó célja az adminisztratív terhek csökkentése volt, mely egyrészt Igazgatóságunkon belül, másrészt ügyfél oldalon, és nem utolsósorban a HNPI- és más közigazgatási szervek közötti ügyintézés során eredményez gyorsabb és hatékonyabb munkavégzést, emellett jelentősen javít az erőforrás-hatékonyságon és várhatóan csökkenti ügyfeleink ügyintézési terheit is. A pályázat eredményeként elkészült a szervezet teljes ügyintézési, ezen belül az irat- és dokumentumkezelési folyamatainak felmérése. A felmérés eredményei alapján kidolgozásra került a folyamatok optimalizálásának, szükség esetén átalakításának stratégiája. Egyes ügytípusok esetében lehetővé válik a teljes körű elektronikus ügyintézés, elektronikus iFormok révén, mely környezetvédelmi és természetvédelmi szempontból is jelentős hatással bír. A projekt eredményeinek egyike - interfészfejlesztésekkel, valamint folyamat újjászervezésekkel és szabályozások segítségével lebonyolítani a Hivatali Kapu és az iratkezelő rendszer között az automatikus szignálást és iktatást, a pályázattal érintett ügytípusoknál (vagyonkezelői hozzájárulás kérelem kaszálásra, kaszálási bejelentő, elővásárlási joggal kapcsolatos nyilatkozat). Annak érdekében, hogy ügyfeleinkről mindig naprakész és releváns adatokkal rendelkezünk, vállaltuk a Rendelkezési Nyilvántartás (RNY), az Összerendelési Nyilvántartás (ÖNY), KEÜSZ-ökhöz való csatlakozást. A projekt célkitűzéseit sikeresen megvalósítottuk, alkalmazásuk ügyintézésünkbe való bevezetése megkezdődött.

2019-ben 5767 főszámot, és 21.634 alszámot rögzítettünk. A szerződések és megrendelők iktatását továbbra is az integrált ügyviteli programban (EOS) végeztük. 2019-ben 606 db szerződést rögzítettünk, típusait tekintve vállalkozási, termékértékesítési, Vsz. keretében kártalanítási, adásvételi, illetve egyedi megrendelések formájában.

8.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

Hatósági eljárásokban továbbra is nagy számban merül fel a megkeresés (régén belföldi jogsegély), a TMO és a TVŐ munkájának jelentős részét teszi ki ezen feladatok teljesítése.

Legnagyobb számban a korábbi évekhez hasonlóan továbbra is erdészeti, földügyi, vízjogi környezetvédelmi, vadászati engedélyezési eljárásokban, védett állat- és növényfajok egyedeit, Natura 2000 területeket érintő ügyekben keresték meg az Igazgatóságot a természetvédelmi hatósági jogkörben eljáró Kormányhivatalok vélemény (adat, tény) adása végett. Tapasztalatunk szerint védett természeti területet érintő ügyekben - az esetek túlnyomó többségében - a megkeresést követően a hatóság figyelembe vette a kiadott szakértői véleményeinket.

A főbb ügytípusok nagyságrendjét az alábbi táblázat szemlélteti:

Ügy típusa	Ügyiratforgalom (ügyviteli alszám - db)
Megkeresés (főként hatóságok, rendőrkapitányságok, járási hivatalok, önkormányzatok)	4973
Birtokügyi feladatok/elővásárlási jog gyakorlása/haszonbérlettel kapcsolatos ügyek	7699
Minisztériumi (AM) megkeresések és válaszok	846
Pályázatokkal kapcsolatos ügyek	1580
Településrendezési tervekkel kapcsolatos ügyek	802
Engedélyköteles tevékenységekkel kapcsolatos hatósági megkeresések, értesítések	2311

8.1.2. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, költségvetési, HEO stb. bontásban

Költségvetéssel kapcsolatban 76 bejövő iratot iktattunk a Minisztérium részéről, míg a szakmai osztályok részéről 507 bejövő megkeresés érkezett. A Minisztérium számára küldendő adatszolgáltatásokat – néhány kisebb (indokolt) késedelemtől eltekintve - határidőben teljesítettük.

8.1.3. Ügyfelekkel történő levelezés

Egyre ritkábbnak mondható a postai küldemények érkezése. A NISZ Zrt. által üzemeltetett központi postázó rendszerhez való csatlakozás révén a legtöbb bejövő irat a Hivatali Kapun keresztül érkezik az iratkezelő rendszerünkbe, mely nagyban könnyíti az iratok feldolgozását, digitalizálását. A NISZ Zrt-től félévente, eredetben beérkező dokumentumok szortírozása is gördülékeny Igazgatóságunkon. A központi e-mailcímet (hnp@hnp.hu) viszonylag sok partnerünk használja információkérés céljából, mely levelek ügymenete is szabályozottan, az iratkezelő rendszerbe integráltan történik. Az e-mailen érkezett leveleket rendszerint ugyanezen a csatornán válaszoljuk meg. A Minisztériummal mára gyakorlatilag az elsődleges kommunikációs csatorna lett az e-mail. A kimenő postai küldemények száma is lecsökkent, kiugró mértékben a februári haszonbérleti díj számlák kiküldései jelentkezik. Az ügyfelekkel történő egyeztetések gyakran terepen történnek, elősegítendő a probléma helyszínen történő közvetlen szemléltetését és megtárgyalását.

8.2. Szabálysértés

Védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és/vagy kereskedelem ügyében szabálysértési hatósági eljárás kezdeményezésére 2019. évben nem

került sor. A védett természeti értékeket sértő, veszélyeztető jogellenes cselekmények kimerítették természetkárosítás törvényi tényállását, illetve közigazgatási bírság kiszabására biztosítottak jogalapot.

Az egyéb szabálysértési ügyek a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjainak feljelentése, vagy intézkedése következményeként indultak. A tulajdon elleni szabálysértési eljárások legtöbb esetben közös szolgálat eredményeként, közvetlen rendőrségi helyszíni szemle lefolytatása mellett indultak. Az Igazgatóság működési területén jellemzően illegális fakivágás, falopás, tiltott módon való közlekedés miatt került sor szabálysértési hatósági eljárás kezdeményezésére. A törvény (Szabs.tv.) által egyes tényállások esetében biztosított figyelmeztetés intézkedés alkalmazásával a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai több alkalommal éltek, tekintettel az elkövetés körülményeire és a cselekmény csekély súlyára. A gyakorlatban ismételt elkövetést ezen esetekben nem fordult elő, így annak kellő visszatartó hatása eredményesnek tekinthető.

Természetvédelmi szabálysértési eljárás egy esetben indult, védett természeti területen történt hulladék-elhelyezés miatt. A rendőrhatalóság a környezetkárosítás miatt tett feljelentést - mivel a cselekmény nem bűncselekmény - elutasította, és az ügyben keletkezett iratokat természetvédelmi szabálysértés tárgyában az eljárásra illetékességgel és hatáskörrel rendelkező szabálysértési hatóság részére megküldte.

8.3 Természetvédelmi bírság

Védett természeti értéket, területet veszélyeztető, sértő jogellenes cselekmények miatt 113 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást, melyek természetvédelmi-, vadászati-, halászati-, agrárügyi- talajvédelmi- illetve erdészeti hatóságnál indultak. Védett, fokozottan védett faj fészkelése miatt 19 esetben kezdeményeztünk hatósági felhívást/korlátozást.

2019. évben az Igazgatóság működési területe szerint illetékes kormányhivatalok környezetvédelmi- és természetvédelmi (fő)osztályaihoz az alábbi ügykörökben fordultunk természetvédelmi bírság kiszabását kezdeményezve:

- fokozottan védett faj élőhelyének károsítása, megszüntetése
- védett madárfaj élőhelyének, költőhelyének veszélyeztetése, megsemmisítése
- engedély nélküli fakivágás védett természeti területen
- engedély nélküli gyepfeltörés védett / Natura 2000 területen
- engedély nélküli legeltetés védett természeti területen
- engedély nélküli kaszálás védett természeti területen
- engedély nélküli vegyszeres gyomirtás védett / Natura 2000 területen
- védett természeti területen szemét, szennyvíz elhelyezése
- védett természeti területen engedély nélküli gyűjtés
- védett természeti területen engedély nélküli égetés
- védett és fokozottan védett állatfajok veszélyeztetése, elpusztítása, engedély nélküli behozatala
- Natura 2000 gyepterületen szerves trágya elhelyezése
- engedély nélküli gépjárművel közlekedés védett természeti területen (gyep)

Települési önkormányzatok jegyzője felé 7 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást védett természeti területen, Natura 2000 hálózat részét képező területen történő kommunális hulladék, építési törmelék illegális elhelyezése miatt. A kiadott kötelezések végrehajtását a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai helyszíni bejárásaik során ellenőrizték. Tapasztalataink

szerint a hatósági kötelezések önmagukban bírság alkalmazása nélkül, nem ösztönöznek kellően a jogkövető magatartásra.

8.4. Büntetőügyek

2019. évben az Igazgatóság működési területén védett és/vagy fokozottan védett madarakkal elkövetett illegális pusztítás, csapdázás és vagy/kereskedelem ügyében az alábbi esetekben indult büntetőeljárás természetkárosítás miatt.

Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegység

- 2019. június 10. napján állampolgári bejelentést kapott arról, hogy Jászberény külterületén az ún. Ugrin Lovastanya közelében 1 példány elpusztult parlagi sast találtak. A tetemen annak átvételekor már nem látszott mérgezésre utaló tünet. Később derült ki, hogy a megtaláláskor a madár csőre habzott, ami egyértelműen mérgezésre utalt. Információink szerint a bejelentő a Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársával lépett kapcsolatba. A megtalálás helyét, és annak környékét átvizsgálták, további tetemet nem találtak. A kórbonctani és toxikológiai vizsgálata eredménye heveny karbofurán és brodifakum mérgezést állapított meg. Jászberényi Rendőrkapitányságon természetkárosítás miatt indult büntetőeljárás folyamatban van.
- 2019. június 25. napján a Fotoszintézis Természetvédelmi Egyesület részéről bejelentés érkezett, mely szerint a Martfű belterületén található egyik tömbház első emeleti lakása ablakából, leverték egy lakott molnárfecske fészket. A fészekből három fióka kiesett, őket az ablak alatt az Egyesület munkatársai megtalálták. Egy fióka elpusztult, a két példány fizikai állapota lehetővé tette a másik, lakott molnárfecske fészekbe adoptálást. A bejelentést követően a tájegység természetvédelmi területfelügyelője a helyszínen megtalálta az épület bejárata fölötti ablakba, a láthatóan frissen levert fészkek helyét. A helyszínről és a fészkek maradványáról fényképfelvételeket készített. A területfelügyelő a helyszínt átvizsgálva további maradványokat nem talált. A Szolnoki Rendőrkapitányság a természetkárosítás tényállás megalapozott gyanúja miatt indított eljárása során nem állapította meg bűncselekmény elkövetését, a feljelentést elutasította. Tájékoztatásuk szerint „az ablakban 2 fészek volt, feltételezhető, hogy az egyik fészek az időjárási viszonyok miatt rongálódott meg és ennek hatására a fiókák kihullottak belőle”.
- 2019. június 29-én délután lakossági bejelentés érkezett azzal kapcsolatban, hogy Túrkeve belvárosában 12 példány molnárfecske fiókát találtak egy társasház előtti parkosított területen. A bejelentés szerint a megtalált 12 fiókából 6 már elpusztult, 6 fióka még élt. A 12 fióka egy hozzávetőleg 10 méter sugarú körön belül hevert a földön. A megtaláló az élő fiókákat egy dobozban elhelyezte, gondoskodott ellátásukról. Következő nap a tájegységvezetője részére a madarakat átadta, illetve megmutatta a megtalálás helyszínét. A lakás ablakaiba felhelyezett műanyag redőny felszerelésükor a védett molnárfecske fészkeit, legkevesebb 3 pár fészket, levették. A bennük található fiókákat pedig a tér irányába az emeletről szétdobálták. A tájegységvezető a helyszín átvizsgálása során észlelte, hogy az ingatlan környezetében lévő másik társasház legfelső szintjén, újonnan felhelyezett műanyag redőnyök kerete alól molnárfecske fészkek nyoma látszik ki. A helyszínen folyamatosan 3 pár molnárfecske jár vissza a fészkek helyére, megkapaszkodva a falon és a redőnytokban, a fészkek helyein fiókáikat keresve. A molnárfecskék folyamatosan ezen a helyen mozogtak. Egy szinttel lentebb további ablakoknál is észlelte nyomait molnárfecske

fészek eltávolításnak, de ott nem látott madarakat mozogni. A Mezőtúri Rendőrkapitányság természetkárosítás elkövetésének megalapozott gyanúja miatt elrendelt nyomozása jelenleg folyamatban van.

- 2019. július 9-én késő délután lakossági bejelentést kapott a tájegység, mely szerint Törökszentmiklós belterületén lévő társasház előtti parkosított területen 3 példány molnárfecske fiókat találtak. A bejelentő megmutatta a megtalálás helyszínét valamint átadott egy dobozban 5 molnárfecske fiókat. Elmondta, hogy az örkerület-vezetővel folytatott telefonbeszélgetést követően, rokonaival közösen átnézték még egyszer a társasház mögötti területet, így további két fiókat sikerült megtalálniuk. A bejelentő szerint az egyik 2. emeleti lakás ablakát aznap cserélték ki. Az örkerület-vezető megállapította, hogy a társasház, garázsok felé eső oldalán, a 2. emeleten újonnan beépített műanyag ablak látható. Itt az ablak mellett, a felső két sarokban két molnárfecske fészkek nyoma látszott. A helyszínen folyamatosan 2 pár molnárfecske járt vissza a fészkek helyére, megkapaszkodva a falon, a fészkek helyein fiókáikat keresve. A molnárfecskek folyamatosan ezen a helyen mozogtak. A bejelentőtől átvett fiókákon nem volt észlelhető sérülés nyoma, az örkerület-vezető arra alkalmas molnárfecske fészkekbe adoptálta őket. A történetek miatt a Törökszentmiklói Rendőrkapitányság feljelentés kiegészítést követően rendelt el nyomozást természetkárosítás bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt. A nyomozás lezárásra került. A rendőrhatalóság részletezte, hogy az ablakcserét végző lakó esetében a szándékosság kizárható, magatartása sem a védett élő szervezet egyedének pusztulására, sem az élőhely megrongálására nem utalt, így az eshetőleges szándék sem volt megállapítható.

Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység

- 2019. július 7. napján lakossági bejelentés alapján a területileg illetékes örkerület-vezető 2 példány fecskefiókat talált egy berettyóújfalui társasház előtti bolt lapos tetején, annak az emelet alatt elhelyezkedő szélén. A helyszínen molnárfecske fészkek darabjait megtalálta összetörve. A társasház 2. emeletén lévő lakás ablakán redőnytok mellett kirajzolódott a molnárfecske fészkek nyoma. Ettől kissé távolabb, az ablakból nem elérhető helyen egy további ép fészkek volt látható. A levegőben ekkor 4-6 példány molnárfecske körözött. A történetek miatt a természetvédelmi hatóság értesítése mellett, természetkárosítás miatt büntetőfeljelentést tettük. A természetvédelmi hatóság továbbította részünkre a Berettyóújfalui Rendőrkapitányság részünkre megküldött, alábbi tartalmú jelentését.
„A viharok okozta károk és behatások, valamint az ott élő emberek által rendeltetészerűen használt árnyékoló redőnyök mozgásából együttesen adódhat a fészkek lehullása. Olyan információt beszerezni nem volt lehetséges, mely arra utalna, hogy a fészkek eltávolítása szándékos lehetett.”

A büntetőeljárások során a jogellenes cselekményt elkövető személyek felelősségre vonásán jóval túlmutat az az eredmény, hogy a településeinkre jellemző fecskeállomány drasztikus csökkenése okán, a helyi lakosság figyelme, aktív részvétellel, a védett fajok költő-, fészkelőhelyének megóvása felé fordult.

8.5. Polgári ügyek

A polgári peres ügyeink a korábbi évekhez hasonlóan négy fő csoportba sorolhatóak.

A) Haszonbérleti szerződésekkel kapcsolatos perek

- Hortobágyi Lúdtenyésztő Zrt. felperes (haszonbérleti pályázati eljárás semmisségére hivatkozással kártérítés megállapítása iránti per; az eljárás egyezségi megállapodás megkötésével lezárult, felperes a keresetet visszavonta)
- Tóth János felperes (kártérítés megfizetése iránt indított per, a Kúria előtt a jogerős döntés hatályon kívül helyezésre, az elsőfokú döntés megváltoztatásra, a felperes keresete elutasításra került, a korábbi jogerős döntés alapján a HNPI által megfizetett kártérítési összeget a felperestől visszaköveteli – ennek eljárása folyamatban van)
- Tóth Józsefné felperes (szerződés érvénytelenségének megállapítása, a felperes keresetét a bíróság jogerősen elutasította; a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához; az eljárás folyamatban van)

B) VSZT hatálya alá tartozó terület jogellenes magántulajdonba kerülése

- Szerletics Róbert és tsa – két per van a tárgyi ügyben folyamatban, a HNPI az eljárásokban türesemre kötelezett;
- Bódis Éva és tsa felperes - HNPI és társa alperesek ellen adásvételi szerződés hatálytalanságának megállapítása iránti per, Szegedi Ítéltábla ítélete ellen a Kúria előtt alatti felülvizsgálati eljárás;

C) Közigazgatási és munkaügyi perek

Sem közigazgatási perünk, sem munkaügyi perünk az előző évekhez hasonlóan 2019-ben sem volt.

D) Egyéb perek

2019-ben továbbra is vannak folyamatban olyan perek, amelyek a Magyar Állam tulajdonában (NFK tulajdonosi joggyakorlásában) és a HNPI vagyonkezelésében álló egyes – általában osztatlan közös tulajdonú - ingatlanok vonatkozásában magánszemélyek elbirtoklás megállapítása iránt indultak. Ezek a következők voltak (több éve elhúzódó eljárások):

- Fekete György felperes által indított polgári per, elbirtoklás megállapítása iránt. A kereseti kérelem a Magyar Állam tulajdonjogát és a HNPI vagyonkezelői jogát érintetlenül hagyja. A Bíróság felé térképpel szemléltetett megkereséssel jeleztük, hogy ha a területen az elbirtoklás ténye megállapításra kerülne, úgy a HNPI számára természetvédelmi szempontból melyik területet kérjük biztosítani. Az eljárás folyamatban van.
- Duka János felperes által indított polgári per, elbirtoklás megállapítása iránt. A kereseti kérelem a Magyar Állam tulajdonjogát és a HNPI vagyonkezelői jogát érintetlenül hagyja. Az eljárás folyamatban van.

2019-ben indult el továbbá az ún. Borsósi tározó által érintett ingatlanok kapcsán, közös tulajdon megszüntetése iránti per, melyben a Magyar Állam, mint felperes jár el, a Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, mint I. rendű alperes, és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, mint II. rendű alperes ellen. A HNPI csatlakozott a felperes keresetéhez, mivel

elemi érdeke vagyonkezelőként, hogy a közös tulajdon megszüntetésre kerüljön. Az eljárás jelenleg folyamatban van.

9. Természetvédelmi Őrszolgálat

9.1. Alapadatok

9.1.1. Személyi feltételek

Felsőfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Középfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Összesen (fő)
39	1	40

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának létszáma 2019. január 1-én 40 fő. Év közben több személyi változás történt. Egy kollégánk április 30-án befejezte munkáját az Igazgatóságon, mert másik munkahelyre távozott. Az átmeneti időszakban őrkerületének feladatellátását a tájegységvezető közvetlen felügyelete és segítségnyújtása mellett helyettesítéssel oldottuk meg. A nyári meghallgatásokat követően, szeptember 1-én új kolléga vette át feladatkörét. További 1 fő foglalkoztatása szűnt meg augusztusban, költözés okán. Korábbi őrkerületébe augusztus 26-i kezdettel új kolléga került. 1 fő természetvédelmi őr kolléga munkaköre megváltozott, július 1-től természetvédelmi referens munkakörben folytatta munkáját. Az összlétszám az év utolsó napján 40 fő.

A természetvédelmi tájegységekben további személyek is részt vettek a feladatok megoldásában. Részint Igazgatóságunk egyéb osztályainak dolgozói, másrészt önkéntesek, külső vállalkozók és alkalmi munkavállalók segítették a folyamatos munkavégzés megvalósítását.

9.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

Jármű ellátottság

Az év nagy részében a jármű ellátottság folyamatosan romlott. Az előregedett gépkocsi flotta jelentős problémája volt a hasonló korú, sokszor tetemes futásteljesítményű gépkocsik azonos időben bekövetkező amortizációja. A javítási költségek gyakran nagyon jelentőssé váltak és egyre-másra kellett hosszú ideig nélkülözni járműveket. Februárban sikerült a magyar-román Interreg pályázatból vásárolni egy Suzuki Vitara gépkocsit, mely a pályázat keretein belül a Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegység munkáját segíti. Decemberben egy újabb Suzuki Vitara érkezett az Interreg pályázat keretében, továbbá egy Toyota Hilux gépkocsit sikerült vásárolni, az Integrált Life-pályázat terhére. Mindkét autó a Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységhez került. December folyamán aztán bekövetkezett a régóta várt fordulat: a Természetvédelmi Őrszolgálat eszközfejlesztését célzó KEHOP-pályázat terhére Igazgatóságunk sikeresen beszerzett 8 db Toyota Hilux, illetve 6 db Lada Niva típusú terepjáró gépkocsit. Az új gépkocsik beszerzése mellett számos régebbi, de még üzemszerűen használható autó szervezeten belüli átcsoportosításáról is határoztak a vezetők, valamint bizonyos járművek használatból való kivezetése / ezen járművek leselejtezése is szükségessé vált.

Természetvédelmi örök terepi szolgálati eszközeinek változása

A Természetvédelmi Őrszolgálat eszközfejlesztését szolgáló KEHOP-pályázatból beszereztünk 8 db Samsung Galaxy Tab Active 2 táblagépet, amelyek rendkívül hatékonyan bizonyultak az adatgyűjtésben, fotó dokumentáció elkészítésében és terepi térinformatikai feladatok ellátása során. Az év végére – különböző pályázati források igénybevétele mellett – mind a hat természetvédelmi tájegységbe került drón, mely a természetvédelmi kezelés bizonyos aspektusaiban jelentős segítséget nyújt. Az optikai eszközök vonatkozásában - ebben az évben nem történtek jelentős változások. Időszakosan szükség volt mobiltelefonok cseréjére, továbbá egy darab szolgálati maroklőfegyvert is cserélni kellett. A kapcsolt munkakörben végzett vadgazdálkodási tevékenység hatékony ellátása miatt egy kollégánk 1db Pulsar Axion típusú hőkamerát kapott.

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben rendszerbe állt egy Avant típusú, multifunkcionális munkagép alternáló kaszával, szárzúzóval, kanállal, szilázsvillával, raklapvillával, árokásóval és rugós gereblyével. A gép a Sasközpont és tanösvényeinek karbantartásánál, illetve az élőhelyfejlesztések kivitelezésénél lát el szolgálatot.

Természetvédelmi örök irodai szolgálati eszközeinek változása

Kiemelendő a Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység központjában végrehajtott irodafejlesztés, melynek során 2 asztali számítógép, illetve színes fénymásoló/nyomtató/szkenner beszerzésére került sor. A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységbe került – átcsoportosítással – egy Zeiss márkájú sztereomikroszkóp.

Egyenruha ellátás

Az egyenruha ellátás folyamatos és megfelelő színvonalú.

Egyéb

Az év során szinte minden tájegységben történtek lépések a tájegységirodák vonatkozásában. Berettyóújfaluban a KEHOP pályázatból épített tájegységközpont folytatta működését. A debreceni tájegységi irodában 2019-ben jelentős felújítási és átalakítási munkák zajlottak. Megtörtént a burkolatok cseréje, a vizesblokkok átalakítása, a teakonyha kialakítása, az elektromos rendszer felújítása, továbbá néhány ablak cseréje, valamint festés is volt. Az iroda egy nagy tárgyalóval is kibővült. A tiszafüredi Kemény-kastély alagsorában új tájegység irodát alakított ki Igazgatóságunk, melyet szeptemberben vehettek át a nagykunsági ör kollégák. A szolnoki tájegységközpont garanciális javítási munkái megtörténtek.

Hortobágy tájegység tekintetében már az év elején szóba került, hogy a tájegység-iroda a Látogatóközpont megújulásával párhuzamosan másik helyszínre fog költözni. Szóba került a halastavi útorház, mint lehetséges tájegységközpont. 2019-ben nem kezdtük meg a tájegységközpont megtervezését.

Említésre érdemes, hogy a Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységben történtek olyan további beszerzések, amelyek a fenntartási és oktatási munkák során bizonyulnak hasznosnak. (1 db STIHL MS 261 motorfűrész, 6 db irodai szék, 1 db létra, 1 db mágnes tábla, 1 db fogadó pult, 1 db szekrénysor, 1 db mosógép, 15 db stangli, 1 db kávéfőző, 1 db sterimob, 1 db önjáró fűnyíró, 2 db tűzhely.)

9.1.3. Polgári természetőrök

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának munkájában polgári természetőr nem vesz részt. Nem tervezzük polgári természetőr felvételét.

9.2. Feladatellátás

Személyi állományunk létszáma bár soknak tűnhet, a működési területünk felületének arányában mégis alacsony. A folyamatosan növekvő adminisztratív feladat mennyiség a terepi munkavégzésre fordítható időt csökkenti, amely egy bizonyos határig a munkaidőn túli feladat ellátással kompenzálható. A technikai eszközellátottsággal kapcsolatban az év utolsó szakaszában hatalmas előrelépést tettünk. A KEHOP-pályázat gépjármű beszerzése alapvető fontosságú fegyvertényként könyvelhető el a terepi munkavégzés vonatkozásában. Igazgatóságunk emellett az év folyamán más források terhére is igyekezett gépkocsi beszerzést megvalósítani, mely törekvések sikeresek voltak, így összességében év végére a gépkocsi park már biztosította a megfelelő kereteket. Természetesen az előregedett járművek folyamatos cseréje továbbra is szükséges.

Másik előrelépés az elmúlt évek – és különösen 2019 – tájegység központ fejlesztése. Év végéig öt természetvédelmi tájegységben megfelelő körülményeket biztosító központi épület létesült építéssel, részben felújítással, átalakítással. Ezek a beruházások az Őrszolgálat hivatali munkavégzésének körülményeit jelentősen javították. Tervbe vettük a hatodik, hortobágyi tájegység központ kialakítását is.

Az Őrszolgálat tagjainak feladat ellátása összességében jónak mondható, bár helyi és szakterületenkénti különbségek megfigyelhetők. A kapcsolattartással megvalósuló feladatok mennyisége több helyen csökkent, ami a résztvevők általános leterheltségével is magyarázható. (Például a Hortobágyon 2019-ben már szinte nem volt lehetőségünk közös járőrszolgálatot szervezni a KMB-sel annak folyamatos elvezénylése, vagy irányított szolgálatai miatt.) Az önállóan, vagy tájegységen belül végzett, nem hatósági jellegű tevékenység-csoportok mindegyikére büszkéek lehetünk. Kiemelendő a tudományos és kutatási tevékenység, amely rendkívül sokszínű és az élővilág számos aspektusára irányuló új ismeretek felszínre kerülését eredményezte. Egy másik sikeres vonal az oktatás és tudatformálási tevékenység, melyben az Őrszolgálat jelenléte egyértelmű és nélkülözhetetlen.

9.2.1. Hatósági feladatellátás

A HNPI Természetvédelmi Őrszolgálat fokozott hangsúlyt fektet a hatósági őrzéssel, felügyeleti jogkörével kapcsolatos alapfeladatára, ennek megfelelően több tájegységünk végez célzott ellenőrzéseket, közös járőrszolgálatokat az őrszolgálaton belül, vagy más hatóságokkal szervezett közös ellenőrzéseket. Az adminisztrációs terhek növekedésének ellenére az Őrszolgálat tagjai jelenleg is hatékonyan el tudják látni a terepi feladataikat, a gépjármű állomány és a személyi felszerelések korszerűsítésével azonban várhatóan növelhető a természetvédelmi örök terepen végzett hatósági feladatellátásának hatékonysága.

2019-ben az alábbi hatósági feladatokat látta el Igazgatóságunk Természetvédelmi Őrszolgálat:

A védett természeti területek és értékek hatósági őrzése.
Horgászati tevékenység ellenőrzése.

Gyógynövény gyűjtés ellenőrzése.
Vízivad vadászat és teríték ellenőrzése.
Feltételezett mérgező madárpusztulással kapcsolatos hatósági intézkedések.
Illegális fahasználatok ellenőrzése.
Gyepfeltöréssel kapcsolatos intézkedések.
Országos jelentőségű védett és/vagy Natura 2000 gyepkaszálásának ellenőrzése.
Natura 2000 területeken történt illegális deponálás megszüntetésére irányuló intézkedések.
Natura 2000 jogcímen igényelt mezőgazdasági támogatások, illetve JFGK ellenőrzése.
MTÉT területek támogatásához kapcsolódó ellenőrzések
Környezetvédelmi és természetvédelmi elvárásoknak nem megfelelő szűnyogirtások kapcsán végzett tevékenységek.
Települések környékén előkerült illegális hulladéklerakásokkal kapcsolatos intézkedések.
Frekvencián túli területeken kirándulók, sátorozók ellenőrzése.
Feljegyzések, jegyzőkönyvek készítése a terepi munka során tapasztalt jogsértő tevékenységekről.
A természetvédelmi hatóság által kiadott helyreállítási határozatok ellenőrzése.
A természetvédelmi Hatósággal közös helyszíni bejárások.
Közigazgatási határozatok ellenőrzése.
Vízügyi Igazgatóságok által végzett tevékenységekkel kapcsolatos feladatok.
Áramütött madarakkal és a szolgáltató által üzemeltetett vonalas létesítményekkel való hatósági tevékenység.
Helyszínelési és jegyzőkönyvezési feladatok vadlúd-, vetési varjú, illetve daru vadkár esetén.
Határátkelő helyeknél engedély nélküli behozott védett fajokkal kapcsolatos feladatok.
Hatósági táblák pótlása, karbantartása.
Napelem parkok létesítésével kapcsolatos véleményezések.
Erdőtervezési Körzet részletszínű egyeztető tárgyalások.
Vadászati üzemtervek természetvédelmi szempontú véleményezése.
Autópálya hálózat bővítésével kapcsolatos hatósági feladatok ellátása.

9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

Az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat a 2019-es év során is számos alkalommal látott el közös szolgálatot a Tiszai Vízügyi Rendőrkapitánysággal, ellenőrizve a védett területeken folytatott fahasználatot és horgászati tevékenységet.

A ragadozómadár-mérgező esetekben együttműködtünk a Nemzeti Nyomozó Irodával és a területileg illetékes rendőrkapitányságokkal.

A határrendészeti szervekkel, több alkalommal járőröztünk közösen Nagykereki, Kismarja, Berekböszörmény térségében, egyeztetünk a határsávban történő munkavégzéssel kapcsolatban.

A Nagykunság Természetvédelmi Tájégség természetvédelmi őrői együttműködtek az egykori bombázó lőtér mentesítése munkálatait végző Magyar Honvédség tűzszerész alakulatával.

Alkalmanként közös szolgálatot látunk el a Polgárőrséggel és a Mezőőrséggel.

Együttműködünk a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság kirendeltségeivel, a viharkárokkal, a fehér gólya mentéssel és az illegális égetésekkel kapcsolatban.

A Nébih Állami Halóri Szolgálat munkatársaival a területünkön lévő folyókon láttunk el közös járőrszolgálatot a halászat és a horgászati tevékenység ellenőrzésében.

A 2019-es év során is együttműködtünk az Igazgatóság működési területének három megyei Járási Hivatalának Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályával. Szakmai információkat szolgáltatunk – a Természetmegőrzési Osztály útján - a természetvédelmi hatóságoknak az egyes hatósági ügyekben és részt vettünk a kiadott hatósági határozatok terepi ellenőrzésében.

Részt vettünk az erdőtervek előzetes vizsgálati dokumentációjának véleményezésében, a vadgazdálkodási ütemtervek véleményezésében és közös területbejárásokon a Vadászati Hatósággal a tűzok védelem és a vadlúd-kártétellel kapcsolatban.

Együttműködésben állunk a Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság osztályaival és a négy szakaszmérnökséggel.

Segítjük az MVH munkáját a Natura2000 területek használatának ellenőrzése során.

9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

Tudományos és kutatási tevékenység

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben a Vízügy aktuális erdőszerkezet átalakító projektjével érintett erdőterületeken a holtfában fejlődő, élő és telelő ízeltlábúak felmérését végeztünk, aminek során egyértelmű bizonyítást nyert, hogy a hosszú áradásmentes időszakban a földön fekvő holtfában igen nagy számban található védett és különös természetvédelmi jelentőségű természeti értékek, főleg rovarok.

A futóbogarakra (*Carabidae*) vonatkozó adatgyűjtéseket 2019-ben elsősorban olyan különleges élőhelyeken folytattunk, amelyeken ritka, és nagyobb természetvédelmi jelentőségű taxonok előfordulására számítottunk. Éjszakai lámpázásos gyűjtésekkel és homokrostálás módszerrel a következő igen nagy jelentőségű fajokat regisztráltuk: sávós parányfutó (*Microlestes plagiatus*), négyfoltos fővenyfutó (*Lionychus quadrillum*), vörösjegű martfutó (*Tachyura hoemorroidalis*) a Dobai homokos mederháton, ritka bársonyfutó (*Ophonus ardosiacus*) a Csépai-fertő partján. A zömmel szaproxilofág védett lemezescsápúak közül a tárgyévben is megtaláltuk a hullámtéri területeken egyre gyakrabban jelentkező nagy szarvasbogarat (*Lucanus cervus*), a faj néhány alkalommal előkerült a Bárci-erdőből is. Fakéreg alatt fejlődő fajok közül a skarlátbogár (*Cucujus cinnabarinus*) szinte minden alkalommal kimutatható volt, amikor kerestük. A vízügy projekterületein bennhagyott farönkökön jelentős egyedszámmal fordult elő karcsú korongbogár (*Nemozoma elongatum*) mint ritka védett bogárfaj, és kimutattuk az Alföldön kivételesnek számító, és máshol is egyre ritkább nagybajúszú orrosbogár (*Platysomus albinus*) egy hím egyedét is. A Dobai homokos mederháton végzett homokrostálások során előkerült egy lemezescsápú faj a *Leiopsammodius belloii*, amely a Kárpát-medencében eddig ismeretlennek

A védett hólyaghúzóak közül az árvízvédelmi töltésekhez kötődő nünükék természetvédelmi helyzete az elmúlt években nagyon sokat romlott a számukra fontos élőhelynek számító árvízvédelmi töltések elbontásával, leaszfaltozásával vagy egyéb átalakításával. Mindemellert néhány helyen (Scheftsik-rét, Fokorú-puszta) ebben az évben is jelentős egyedszámmal kerültek elő a védett pompás nünüke (*Meloe variegatus*) és óriás nünüke (*Meloe cicatricosus*)

egyedei. A díszes nünükét (*Meloe decorus*) a tárgyévben csak az ismert élőhelyén Fokorúpusztánál találtuk. Ez az élőhely és így a faj térségben ismert legnagyobb állománya a területen folyó nagyberuházások során jórészt vagy teljesen meg fog semmisülni. A pannon hólyaghúzó számos helyen előkerült a réteken, jóval ritkább volt mint korábban. A nagyon veszélyeztetett löszgyepfoltokon szintén Fokorúpusztánál ebben az évben jelentős egyedszámmal figyeltük meg a vastagsápú hólyaghúzó (*Oenas crassicornis*) és a ritka rőt élődibogár (*Zonitis flava*) egyedeit. A nagyobb természetvédelmi jelentőségű cincérek közül a tárgyévben szintén a Berek-ér völgyében megmaradt löszgyep foltokon előkerült a kék somkórócincér (*Agapanthia violacea*), varrfüccincér (*Agapanthia intermedia*) és a mácsonyacincér (*Agapanthia vitii*). A tájegységben végzett hódbefogások és elpusztítások hozadékaként kimutattuk a kizárólag az állatok prémjében élő, de nem parazita hódbogár (*Platypsyllus castoris*) nagyszámú egyedét.

A rákóczipfalvai Makkos-erdőben növekvő állományát tártuk fel az erdei vöröshangyának (*Formica rufa*), a felmérés eredményeként összesen 69 aktív hangyabolyt dokumentáltunk az erdő területén.

A Bihari-sík Természetvédelmi Tájegységben végzett kutatások során sikerült kimutatnunk az árgusszemű cincért (*Musaria argus*) egy eddig Magyarországon nem regisztrált tápnövényről, a magyar nyúlkaporról (*Trinia ramosissima*). A hazánkban egyre ritkuló hólyaghúzófélek (*Meloidae*) célzott felmérése során sikerült megtalálnunk az országos ritkaságnak számító háromfoltos hólyaghúzó (*Lydus trimaculatus*) kis populációját.

Az érintett tájegységekben adatokat gyűjtöttünk a tiszavirágzásról. Ennek eredményét úgy foglалhatjuk össze, hogy átlagos aktivitást tapasztaltunk, bár a Közép Tisza Jászság tájegységben az átlagostól elmaradt a kérészek mozgása.

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben elektromos kece és halradar segítségével felmértük a halvermelő helyek fajösszetételét, adatokat gyűjtöttünk a védett és fokozottan védett halfajokról, különösen a kecsge állományáról a Közép-Tiszán Csongrádtól Kisköréig.

Bihari-sík eddig adathiányos kisvízterein halfaunisztikai felméréseket végeztünk, számos védett és fokozottan védett fajt mutattunk ki. Előkerült a Sebes-Körösből a fokozottan védett felpillantó küllő, mely a Bihari-sík területén eddig ismeretlen volt, az ország területére pedig az ötödik előfordulási adatot jelenti.

A Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységben elvégeztük a réti csík felmérését az NBmR keretein belül.

A PannonEagle Life keretein belül parlagi sas repatriált egyedeinek, GPS adós jelölését és nyomon követését illetve a telemetriai adatok feldolgozását és elemzését végeztük. A projekthez kapcsolódóan őszi-tavaszi éjszakai nyúlfelméréseket és élőhelytérképezést végeztünk. Egy rétisas fiókat szatellitese jeladóval láttunk el, amelynek mozgásáról azóta is napi rendszerességgel kapunk jeleket.

Megrendeztük a Sólyomcsalogató Ragadozómadár-védelmi Konferenciát Jászberényben. A rendezvény főtémája a Sasfajok-védelme és Sasfajok-kutatása volt. A két napon 127 fő vett részt 6 országból.

Részt vettünk a különböző madártani monitoring tevékenységekben. Ezek egy része országos lefedettségű, de vannak közöttük nemzetközi együttműködés keretein belül megvalósuló feladatok is. A VVM, MMM, RTM, PMM programok, illetve a fajvédelmi szinkron számlálások tartoznak ide: sas-, vadlúd-, daru-, tűzok-, kék vércse-, erdei fülesbagoly- és kékes rétihéja monitoring.

Kiss Ádám, a Nagykunság Természetvédelmi Tájegység természetvédelmi őre a székicsér hazai védelmének koordinációjában vett részt, terepi kutatásokat végzett, valamint a Békés és Pest megyei költőállományok felmérésében is aktívan közreműködött. Több, a székicsér védelmével és költésbiológiájával kapcsolatos publikációt írt és prezentációkat tartott több hazai és nemzetközi szimpóziumon.

A Hortobágyi Vonuláskutató Állomás 2019-ben is működött, elvégeztük az első három CES-gyűrűzést.

Részt vettünk a IV. Nemzetközi Kis lilik és a II. Nemzetközi Vörösnyakú lúd Fajvédelmi Munkacsoport ülésein Bukarestben.

Nyári lúd nyakgyűrűzéssel megalapozott vonulás-kutatási projektet kezdtünk el a Hortobágy Természetvédelmi Tájegységben.

Az év során folyamatosan nyomon követtük a tűzok populációk mozgását és adatokat gyűjtöttünk a fészkelésről.

Az Igazgatóság működési területén egyre több helyen jelenik meg az eurázsiai hód (*Castor fiber*), az állatokról olyan adatokat gyűjtünk, amelyek a későbbiekben kutatásokhoz és stratégiák kidolgozásához is felhasználhatóak lesznek.

Felmértük a mezőtúri magyar földikutya (*Nannospalax hungaricus leucodon*) állományt, valamint újabb területek felmérését végeztük el. Előkerült továbbá egy trágyatúró faj, mely kizárólag a földikutya járataiban él, az földikutya trágyatúró (*Onthophagus kindermanii*). A Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegységben telepített földikutya állományokat is rendszeresen monitoroztuk.

Szél László, a Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység természetvédelmi őre közreműködött az újlétai Kis-erdőben zajló egyhajúvirág kutatás koordinálásában.

A Hajdúság-Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegységben a NbmR keretében elvégeztük a tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*), réti angyalgyökér (*Angelica palustris*), magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*) és magyar kökörccsin (*Pulsatilla flavescens*) állományainak teljes körű felmérését. A 2019-es év során is rendszeresen végeztük az áttelepített földikutya állományok monitoringját is.

Megvalósult egy több évre tervezett löszgyep-kutatási tevékenység alapvető feltételeinek kialakítása a kungyörgyi szántón, melynek kialakításában segédkeztünk.

Az év során az Igazgatóság természetvédelmi őrei folyamatosan gyűjtötték a biotikai adatokat a védett és fokozottan védett növény-, állat-, és gombafajokról. Az alkalmi jellegű adatgyűjtés mellett számos faj esetében átfogó felmérés történt. Az adatokat az Igazgatóság biotikai adatbázisában rögzítettük, a 2019-es évben áttértünk az Open Biomaps használatára. Annak ellenére, hogy az örök által végzett adatgyűjtés általában nem tekinthető tudományos

vagy kutatási tevékenységnek, az általuk gyűjtött adatok mennyisége, minősége és a területi eloszlása tudományos szempontból értékes és használható.

Idegenforgalom oktatás, szemléletformálás, média-feladatok

Számos alkalommal tartottunk mind a hat tájegységben ismeretterjesztő előadásokat, madárgyűrűző bemutatókat és a bemutatóhelyeinken szakvezetést minden korosztálynak.

Terepgyakorlatot tartottunk több felsőoktatási intézmény természettudományi szakos hallgatójának.

Számos alkalommal valósítottuk meg az „Egy nap a természetvédelmi őrrrel” c. turisztikai programot.

A Pannon Eagle LIFE+ keretein belül megrendeztük a Sasnapot a Sasközpontban.

A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” című KEHOP pályázathoz kapcsolódóan szakmai anyagokat állítottunk össze, kihelyeztük az elkészült tájékoztató táblákat, több helyszínen elérhetővé tettük a mobil kiállítás anyagát, előadásokat tartottunk.

Részt vettünk a Tisza-tavi túravezető képzés lebonyolításában, mind az elméleti oktatáson, mind a terep gyakorlatokon és vizsgákon.

Természetvédelmi mentőtevékenység

A 2019-es év során a működési területünkön összesen 387 védett vagy fokozottan védett fajhoz tartozó egyed mentését végezte az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat. Az esetek túlnyomó részében madárfajok egyedeivel volt dolgunk, de mentettünk vidrát, keleti sünt és különféle denevérfajokat is.

A legtöbb mentőtevékenység a jászberényi Sasközpontunkhoz kapcsolódik, ahová nemcsak a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területéről érkeznek sérült védett fajok példányai, hanem a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság működési területeiről is.

A 2019-es évben kereken 50 faj 200 egyede került be mentőközpontba. az 50 fajból csak 3 emlősfaj. A beérkezett egyedek 49%-át sikeresen vissza is engedték a természetbe, amely igen jó aránynak számít. A 6 leggyakrabban beérkezett faj a Sasközpontba: molnárfecske (*Delichon urbicum*), egerészölyv (*Buteo buteo*), kuvik (*Athene noctua*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), vörös vércse (*Falco tinnunculus*), parlagi sas (*Aquila heliaca*).

Különleges esetet kellett megoldanunk a Nagykunság Természetvédelmi Tájegységben, ahol a május végi csapadék hullám hatására egy székicsér fészekalj került veszélybe. Kollégáink hajnalban kiemelték és inkubátorba helyezték a székicsér tojást. Két nappal később egészséges csibe kelt ki, amelyet sikerült mostoha szülővel adoptáltatni.

Egyéb tevékenység

Ellenőriztük az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő birtoktesteken és kisebb bérbe adott területeken folyó gazdálkodást. Közreműködtünk birtoktestek bérbeadásában.

Részt vettünk világörökség kezelési terv véleményezésében.

Részt vettünk honfoglalás kori temetők helyének utólagos beazonosításában Konyár és Derecske térségében.

Részt vettünk az Igazgatóság működési területére tervezett barátréce és cigányréce fajvédelmi tervének véleményezésében és kidolgozásában.

Aktívan részt vettünk az Igazgatóságon folyamatban lévő szakmai projektek és pályázatok megvalósításában.

Tevékenyen részt vettünk a fajvédelmi programokban (díszes tarkalepke, fehér gólya, kis lilik, kékvércse, nagy szikibagoly, nyugati földikutya, tűzok, egyhajúvirág, réti angyalgyökér).

Védett és fokozottan védett madárfajok fészkelését elősegítő műfészkeket, mesterséges fészkelőodúkat és -tálcákat helyeztünk ki, amelyeket rendszeresen ellenőriztük, szükség esetén karbantartottuk vagy pótoltuk.

Számos esetben intézkedtünk az emberi környezetben megtelepedő védett fajokkal kapcsolatban, elsősorban a molnárfecske és a fehér gólya fészkek, illetve a denevérkolóniák védelme érdekében.

Elvégeztük a ragadozómadarakra veszélyes közepfeszültségű oszlopok felmérését a kijelölt szakaszokon.

Fényszennyező forrásokat mértünk fel a Nagykunság Természetvédelmi Tájegység területén.

Két alkalommal vettünk részt lökészség-fejlesztő gyakorlaton.

10. Költségvetés és vagyon

10.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)

A dologi kiadások pénzforgalmi előirányzatának és teljesítésének alakulása

Eredeti előirányzat	595 904 000 Ft
Évközi előirányzat módosítás	1 761 697 500 Ft
<hr/>	
Módosított előirányzat	2 357 601 500 Ft
Teljesítés	1 156 862 892 Ft
Kiadási megtakarítás	1 200 738 608 Ft

A pénzügyi helyzet által megkövetelt takarékosági intézkedéseket az Igazgatóság megtette. Az alábbi táblázatokban szereplő költségek az alapfeladatok maradéktalan ellátásához szükséges kiadások teljesítését valamint a folyamatban lévő (megvalósítás szakaszában lévő) pályázatokkal kapcsolatban felmerült kiadásokat összességében mutatják.

Megnevezés	2019. év (Ft)		
	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	125 000 000	236 774 528	224 646 974
Szakmai anyagok	45 000 000	104 221 557	102 058 852
ebből: Pályázatok			9 061 839
ebből: Természetvédelem			811 186
ebből: Erdészet			15 890 702
ebből: Mezőgazdasági tevékenység			23 414 156
ebből: Halgazdálkodás			42 009 733
ebből: Prewalski vadló tartás			152 057
ebből: Vadgazdálkodás			2 303 920
ebből: Egyéb szakmai anyagok			8 415 259
Üzemeltetési anyagok	80 000 000	132 552 971	122 588 122
Kommunikációs szolgáltatás	16 500 000	21 100 000	21 081 801
Informatikai szolgáltatások igénybevétele	12 000 000	17 800 000	17 788 617
Egyéb kommunikációs szolgáltatások	4 500 000	3 300 000	3 293 184
Szolgáltatási kiadások	288 404 000	1 674 057 218	676 999 213
Vásárolt élelmezés	0	0	0
Közüzemi díjak	38 000 000	32 224 939	32 220 096
Bérleti és lízingdíjak	1 500 000	10 514 662	10 502 570
Karbantartási kisjavítási szolgáltatás	50 000 000	55 600 000	55 479 402
Közvetített szolgáltatás	0	16 317 338	15 746 105
Szakmai tevékenységet segítő szolgáltatás (Szellemi tevékenység végzéséhez kapcsolódó kifizetés, vásárolt közszolgáltatások)	133 904 000	1 447 618 274	470 635 004
ebből: Pályázatok			76 261 605
ebből: Természetvédelem			64 148 093
ebből: Erdészet			182 296 654
ebből: Mezőgazdasági tevékenység			97 064 223
ebből: Halgazdálkodás			30 181 580
ebből: Prewalski vadló tartás			540 855
ebből: Egyéb szakmai tevékenységet segítő szolg.			20 141 994
Egyéb szolgáltatás	65 000 000	111 782 005	92 416 036
ebből: Természetvédelem			6 094 587
ebből: Erdészet			629 172
ebből: Mezőgazdasági tevékenység			20 906 098
ebből: Halgazdálkodás			10 901 172
ebből: Egyéb szolgáltatás			53 885 007
Kiküldetések, reklám, propagandakiadások	11 000 000	15 563 767	15 161 190
Kiküldetések kiadásai	9 000 000	14 463 767	14 224 534
Reklám- és propagandakiadások	2 000 000	1 100 000	936 656
Különféle befizetések és egyéb dologi kiadások	155 000 000	410 105 987	218 973 714
Működési célú előzetesen felszámított általános forgalmi adó	115 000 000	264 142 349	194 737 376
Fizetendő általános forgalmi adó	5 000 000	36 747 001	5 000 000
Egyéb pénzügyi műveletek kiadásai	0	226 586	218 523

Megnevezés	2019. év (Ft)		
	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Egyéb dologi kiadások (Különbéle költségvetési befizetések Adók, díjak, egyéb befizetések)	35 000 000	108 990 051	19 017 815
Dologi kiadások összesen	595 904 000	2 357 601 500	1 156 862 892

Sor-szám	Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Index % (teljesítés/módosított előirányzat)
1.	Személyi juttatások	698 731 000	836 855 309	787 887 851	94,15%
2.	Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	120 037 000	150 781 253	150 673 484	99,93%
3.	Dologi kiadások	595 904 000	2 357 601 500	1 156 862 892	49,07%
4.	Egyéb működési célú kiadások	53 392 000	135 379 438	93 595 502	69,14%
5.	Beruházások	54 596 000	2 179 038 375	600 664 135	27,57%
6.	Felújítások	13 400 000	256 264 537	251 977 401	98,33%
7.	Egyéb felhalmozási célú kiadások	-	96 041 084	96 041 084	100,00%
	KIADÁSOK ÖSSZESEN:	1 536 060 000	6 011 961 496	3 137 702 349	52,19%
Sor-szám	Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Index % (teljesítés/módosított előirányzat)
1.	Működési bevételek	913 996 000	1 023 425 783	1 018 884 494	99,56%
2.	Működési célú támogatások államháztartáson belülről (projekt-támogatások, agrártámogatások)	208 320 000	420 271 511	420 271 511	100,00%
3.	Működési célú pénzeszköz átvétel (Európai Unió)	-	15 375 030	15 375 030	100,00%
4.	Felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről (projekt támogatás)	-	-	-	#ZÉRÓOSZTÓ!
5.	Felhalmozási célú átvett pe. (EU, munkáltatói kölcsön visszatérülés)	-	19 488 590	19 488 590	100,00%
	Felhalmozási	-	4 061 394	4 061 394	100,00%

	bevételek				
6.	Előző év költségvetési maradvány igénybevétele	-	3 751 247 487	3 751 247 487	100,00%
7.	Központi, irányítószervi támogatás	413 744 000	778 091 701	778 091 701	100,00%
	BEVÉTELEK ÖSSZESEN:	1 536 060 000	6 011 961 496	6 007 420 207	99,92%

A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása, az eredeti előirányzathoz képest a változás okai. A felújítások és beruházások (beleértve a folyamatban lévőket is) tételes bemutatása, indokolása, összefoglalása

A felhalmozási kiadások előirányzatai közül a beruházási kiadás soron az intézményi beruházásaink pályázatokból megvalósuló fejlesztései következtében a módosított előirányzat jelentősen meghaladta az eredeti előirányzatot.

Az Igazgatóság 2019. évi intézményi beruházásainak változása:

Eredeti előirányzat	54 596 000 Ft
Évközi előirányzat módosítás	2 124 442 375 Ft
Módosított előirányzat	2 179 038 375 Ft
Teljesítés	600 664 135 Ft
Kiadási megtakarítás	1 578 374 240 Ft

Megnevezés	2019. év (Ft)		
	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak beszerzése, létesítése		20 493 850	3 919 800
Ingatlanok beszerzése létesítése		1 645 820 550	274 558 828
ebből: termőföld vásárlás kiadása			150 882 186
Informatikai eszközök beszerzése, létesítés		28 746 022	10 573 184
Egyéb tárgyi eszközök beszerzése, létesítés	42 990 000	257 173 159	223 063 906
Beruházási célú előzetesen felszámított ÁFA	11 606 000	226 804 794	88 548 417
Beruházási kiadások összesen	54 596 000	2 179 038 375	600 664 135

Beruházásainkat kisebb mértékben intézményi saját forrásból, nagyobb mértékben felügyeleti szervtől érkező pótelőirányzathoz és pályázati forrásokról (KEHOP, LIFE+) valósítottuk meg.

Földterületeket a felügyeleti szervtől „védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása” céljából érkezett pótelőirányzathoz (Vsz.) vásárolt az Igazgatóság.

Az egyéb tárgyi eszközök beszerzését főként pályázati (KEHOP, ROHU, LIFE+) forrásból, kisebb volumenben az irányító szerv által pályázati önrészként biztosított, és egyéb támogatásból finanszíroztuk.

Az Igazgatóság 2019. évi intézményi felújításainak változása: A felújítási kiadások módosított előirányzaton szereplő összegét a többletbevételünk és felügyeleti szervei támogatás terhére csoportosítottuk át. Az előirányzat módosítás a halaszthatatlannak ítélt, állagmegóvó felújítások megvalósításához volt szükséges.

Eredeti előirányzat	13 400 000 Ft
Évközi előirányzat módosítás	242 864 537 Ft
Módosított előirányzat	256 264 537 Ft
Teljesítés	251 977 401 Ft

Felújítások előirányzatának felhasználása

2019. évben

(Ft)

Létesítmény, eszköz megnevezése	Felújítás összege
Ingtatlanok felújítása	197 894 549
Informatikai eszközök felújítása	0
Egyéb tárgyi eszköz felújítása	3 269 638
Felújítási célú előzetesen felszámított ÁFA	50 813 214
Előirányzat teljesítése összesen:	251 977 401

10.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb. saját termékekből, védjegyes termékekből származó bevételek)

Az Igazgatóság 2019. évi bevételei az alábbiak szerint alakultak:

Megnevezés	Eredeti előirányzat Ft	Módosított előirányzat Ft	Teljesítés Ft	Előirányzat változás Ft
Intézményi működési bevételek	913 996 000	1 023 425 783	1 018 884 494	109 429 783
Működési célú támogatások	208 320 000	420 271 511	420 271 511	211 951 511
Működési célra átvett pénzeszközök	0	15 375 030	15 375 030	15 375 030
Felhalmozási célú támogatások	0	0	0	0
Felhalmozási célra átvett pénzeszközök	0	19 488 590	19 488 590	19 488 590
Tárgyi eszköz értékesítés	0	4 061 394	4 061 394	4 061 394
TÖRVÉNY SZERINTI BEVÉTELEK MINDÖSSZESEN	1 122 316 000	1 482 622 308	1 478 081 019	360 306 308

A közhatalmi és intézményi működési bevételek elemzése, az főbb tételeinek bemutatása. Az esetleges felhalmozás bevételek rövid bemutatása:

A. Intézményi működési bevételek

Eredeti előirányzat	913 996 000 Ft
Előirányzat változás	109 429 783 Ft
Módosított előirányzat	1 023 425 783 Ft
Teljesítés	1 018 884 494 Ft
Bevételi elmaradás	4 541 289 Ft

Igazgatóságunk működési bevétele elsősorban a kezelésünkben lévő természetvédelmi területek hasznosításából, készletértékesítésből és a turisztikai tevékenységből származik.

Bevételek részletezése

Megnevezés	Eredeti előirányzat Ft	Módosított előirányzat Ft	Teljesítés Ft
Működési bevételek			
Készletértékesítés ellenértéke	177 996 000	224 045 508	224 045 508
Szolgáltatások ellenértéke	73 000 000	105 514 724	105 514 724
Közvetített szolgáltatások ellenértéke	18 000 000	22 300 000	20 580 626
ebből: államháztartáson belül			0
Tulajdonosi bevételek	594 000 000	586 737 215	586 737 215
Kiszámlázott általános forgalmi adó	51 000 000	72 160 618	72 160 618
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek		15	14
Egyéb pénzügyi műveletek bevételei		19 461	19 461
Biztosító által fizetett kártérítés		2 191 759	2 191 759
Egyéb működési bevétel		10 456 483	7 634 569
Működési bevételek összesen	913 996 000	1 023 425 783	1 018 884 494

Az Működési bevételek 1 018 884 494 Ft-ban teljesültek. Az eredeti előirányzatok a tulajdonosi bevétel sor kivételével túlteljesítésre kerültek.

Jelentős bevételt képvisel az áru és készletértékesítés bevétele (növény-, állat-, faértékesítés), melynek összege 224 045 508 Ft, valamint a szolgáltatások (védett természeti érték bemutatás, belépőjegy, szállásdíj, stb.) bevétele 105 514 724 Ft összegben is.

A bevételeink előirányzathoz képest mutatkozó teljesülése mutatja azt a törekvésünket, hogy saját bevételeinket minél nagyobb mértékűre kívánjuk hozni.

Működési bevételeinket, többletbevételeinket működési kiadásaink fedezésére fordítottuk.

Védjegyes és saját előállítású termékekből származó bevételeket az alábbi táblázattal szemléltetjük:

Megnevezés	Védjegyes/Saját	Nettó árbevétel (2019) Ft
szürkemarha-, bivaly- és őstulok szalámi, snack	saját	8.567.521
Vegyes virágméz	védjegyes	21.654
Kézműves szörpök	védjegyes	59.528
6 hónapnál tovább érlelt félkemény sajt	védjegyes	12.458
Tyúk figura 2 db	védjegyes	646
Miskakancsó 2 db	védjegyes	17.717
Védjegyes termékek:		112.003
Összesen		8.679.524

Mezőgazdasági támogatások:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2019. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 4484 hektár nagyságú területen igényelt területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett 515 hektár szántó művelési ágú terület, illetve 3969 hektár egyéb terület. A terület alapú támogatáson kívül termeléshez kötött szálás fehérjenövény támogatást, anyatehén-, hizott bika-, anyajuh-, tenyészkos tenyésztésbe állításának támogatását igényeltük 2019. év folyamán.

A szántók jelentős területén élőhely-védelmi célú (daru-, vadlúd táplálkozó területek, tűzokvédelmi területek) gazdálkodás valósul meg, a többi rész takarmánytermő terület, melyek az Igazgatóság természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmány bázisát adják.

Mezőgazdasági támogatások alakulása az elmúlt 3 évben (forintban):

Támogatások jogcíme	Támogatás összege 2017-ben	Támogatás összege 2018-ban	Támogatás összege 2019-ben
Szálás fehérjenövény támogatás igénylése	6 709 089	7 353 958	3 741 489
Területalapú támogatás	6 405 178	71 480 111	65 129 524
Átmeneti nemzeti anyajuhtartás támogatása	2 804	16 596	3 187
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatás	7 836 793	6 372 957	5 942 928
Zöldítés támogatás igénylése	120 730 444	128 622 428	127 638 870
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás - 2007-től elválasztott	1 016 064	989 163	1 251 117

Támogatások jogcíme	Támogatás összege 2017-ben	Támogatás összege 2018-ban	Támogatás összege 2019-ben
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	1 129 459	6 516 242	1 335 122
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása	465 000	490 346	1 166 250
Pénzügyi fegyelem visszatérítése	5 078 885	4 492 187	5 355 855
Húsmarhatartás támogatás - 2007-től elválasztott	1 575 576	561 000	510 000
Termeléshez kötött hízottbikartartás támogatása		130 266	66 998
Összes támogatás	150 949 292	227 025 254	212 141 340

Az egyes jogcímekből származó támogatások évről évre jelentős mértékben eltérhetnek az előző évek értékétől.

A területalapú támogatást az adott évben felmerülő:

- természetvédelmi területek kezelésére /kaszálás, bálázás, behordás, szárazzás, erdő telepítés, ápolás, /,
- fajvédelmi programok végrehajtására,
- a védett és fokozottan védett természeti értékek, védett és fokozottan védett természeti területek, a Natura 2000 területek,
- a nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó területek és értékek természetvédelmi kezelésével kapcsolatos feladatok ellátására
- élőhelyek kialakítására és fenntartására, a sérült, károsodott élőhelyek kisebb volumenű helyreállítására, valamint rehabilitációjával kapcsolatos részfeladatokat ellátására, valamint
- a vagyonkezelésben lévő állami tulajdonú vagyontárgyak fenntartásának, karbantartásának finanszírozására fordítja intézményünk.

Felhalmozási bevételek (B5)	4 061 394
Egyéb tárgyi eszközök értékesítése (B53)	4 061 394

Az Igazgatóságnak felhalmozási bevétele ún. Egyéb tárgyi eszköz értékesítésből származott 4 061 394 Ft összegben. Ez az összeg tenyészállat értékesítést, valamint feleslegessé vált tárgyi eszközök értékesítését foglal magában.

Működési célra átvett pénzeszközök tételes felsorolása:

Átvett pénzeszközök
2019. évben (Ft)

Átadó intézmény, szervezet, fejezeti kezelésű előirányzat megnevezése	Átvett pénzeszköz célja,	Összege
Működési célú támogatások államháztartáson belülről		420 271 511
Egyéb működési célú támogatások bevételei államháztartáson belülről		420 271 511
ebből: központi költségvetési szervek	<i>MVH - Állati melléktermék megsemmisítés támogatás</i>	1 247 979
ebből: fejezeti kezelésű előirányzatok EU-s programokra és azok hazai társfinanszírozása		311 572 835
	<i>MVH - Mezőgazdasági támogatások</i>	212 141 340
	<i>Erdei vasutak üzemeltetésének támogatása</i>	7 359 000
	<i>Nemzetközi támogatás - ROHU79 pályázat</i>	92 072 495
ebből: egyéb fejezeti kezelésű előirányzatok		107 450 697
	<i>Innovációs és Technológiai Minisztérium – Hulladékgazdálkodással összefüggő szemléletformálás</i>	6 000 000
	<i>Agrárminisztérium –Parlagi sas védelme Magyarországon Helicon LIFE 10NAT/HU/000019</i>	14 300 000
	<i>Hortobágyi Nonprofit Kft. – Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon (LIFE11NAT/HU/924)</i>	87 150 697
<i>Működési célú átvett pénzeszközök</i>		15 375 030
<i>ebből: nonprofit gazdasági társaságtól</i>	<i>Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.- Pannon legelők - LIFE17 IPE/HU/000018 LIFE-IP GRASSLAND-HU</i>	12 638 246
<i>ebből: egyéb külföldiektől</i>	<i>HELLENIC ORNITHOLOGICAL SOCIETY - Kis lilik FIFE 10</i>	2 736 784
<i>Felhalmozási célú átvett pénzeszközök</i>		19 488 590
<i>Felhalmozási célú visszatérítendő támogatások, kölcsönök visszatérülése államháztartáson kívülről</i>		6 543 243
<i>ebből: háztartások</i>	<i>Munkáltatói kölcsön megtérülése</i>	6 543 243
<i>Egyéb felhalmozási célú átvett pénzeszközök</i>		12 945 347
<i>ebből: nonprofit gazdasági társaságtól</i>	<i>Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.- Pannon legelők - LIFE17</i>	10 312 307

	<i>IPE/HU/000018</i> <i>LIFE-IP</i> <i>GRASSLAND-HU</i>	
<i>ebből: egyéb külföldiektől</i>	<i>Kölni Állatkert - Vadlótartás támogatására átadott pénzeszköz</i>	<i>2 633 040</i>
<i>Költségvetési bevételek</i>		<i>455 135 131</i>
<i>Finanszírozási bevételek</i>		<i>4 529 339 188</i>
<i>Központi, irányító szervei támogatás</i>		<i>778 091 701</i>
	<i>Központi költségvetési támogatás – Elemi költségvetés</i>	<i>413 744 000</i>
	<i>Védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása – Földvásárlás Kf/827/2019</i>	<i>99 200 000</i>
	<i>Kormányzati igazgatásról szóló törvény szerinti illetményfejlesztés Kf/274/2019</i>	<i>100 335 600</i>
	<i>Bérekompensáció Kf/290-2/2019</i>	<i>746 344</i>
	<i>Természetvédelmi kártalanítás Kf/818/2019</i>	<i>37 720 000</i>
	<i>LIFE11NAT/HU/924 - Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon Kf/450/2019</i>	<i>2 379 000</i>
	<i>Kf/42-6/2019 szabadságmegváltás</i>	<i>2 388 003</i>
	<i>NPTF/302/2019</i> <i>LIFE17</i> <i>IPE/HU/000018</i> <i>LIFE-IP</i> <i>GRASSLAND-HU</i>	<i>14 682 647</i>
	<i>Kf/1052-1/2019 MTÉT ellenőrzések DSZ/20-2018)</i>	<i>2 700 000</i>
	<i>NPTF/314/2019 LIFE Parlágisas-védelme Magyarországon (After Life)</i>	<i>19 300 000</i>
	<i>KTKF/143/2019 fényszennyezés</i>	<i>1 500 000</i>
	<i>Góré madárrepatriáló központ felújítása NPTF/505/2019</i>	<i>10 000 000</i>
	<i>Nagykunság tájegység részére tájegységi iroda kialakítása NPTF/504/2019.</i>	<i>25 000 000</i>
	<i>Kf/1425/2019. Világörökség gondnokság</i>	<i>12 000 000</i>
	<i>Kf/290-5/2019 2018. évi kompenzációjának támogatása</i>	<i>6 307</i>
	<i>Hajdúság - Dél- Nyírség tájegység részére tájegységi iroda kialakítása NPTF/569/2019.</i>	<i>28 770 800</i>
	<i>EGF/377/2019</i> <i>Kisvasút</i> <i>üzemeltetésének támogatása</i>	<i>7 619 000</i>
<i>Előző év költségvetési maradványának igénybevétele</i>		<i>3 751 247 487</i>

10.3. Vagyon

10.3.1. Befektetett eszközök

Megnevezés	2017. év	2018. év	2019. év
NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	35 612 332 205	35 389 576 010	34 469 808 596
Vagyoni értékű jogok	0	0	4 530 000
Szellemi termékek	67 815 565	28 039 147	17 179 558
Immateriális javak	67 815 565	28 039 147	21 709 558
Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	33 477 080 205	33 690 693 549	33 648 054 682
<i>Ebből:</i>			
<i>Épületek</i>	<i>4 593 918 516</i>	<i>4 652 612 573</i>	<i>4 799 659 877</i>
Gépek, berendezések, felszerelések, járművek	345 695 339	182 592 933	371 017 951
Tenyészállatok	62 819 465	51 820 141	36 254 775
Beruházások, felújítások	1 658 921 631	1 436 430 240	392 771 630
Tárgyi eszközök	35 544 516 640	35 361 536 863	34 448 099 038

10.3.2. Forgóeszközök

NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ FORGÓESZKÖZÖK	187 414 065	226 997 868	184 968 504
Vásárolt készletek	3 304 975	11 839 326	3 660 646
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	116 833 219	138 777 911	125 274 067
Növendék-, hízó és egyéb állatok	67 275 871	76 380 631	56 033 791
Készletek	187 414 065	226 997 868	184 968 504
PÉNZESZKÖZÖK	3 842 882 766	3 784 454 177	2 865 231 379
KÖVETELÉSEK	661 262 036	507 666 779	212 437 946
<i>Ebből:</i>			
<i>Költségvetési évben esedékes követelések</i>	<i>224 877 907</i>	<i>245 102 723</i>	<i>118 273 054</i>
<i>Költségvetési évet követően esedékes követelések</i>	<i>256 600 253</i>	<i>75 419 588</i>	<i>51 285 743</i>
<i>Követelés jellegű sajátos elszámolások</i>	<i>179 783 876</i>	<i>187 144 468</i>	<i>42 879 149</i>

Pénzeszközök:

A táblázatban a projektek rövidített elnevezéssel szerepelnek.

Számla megnevezése	Számla száma	Nyitó egyenleg	Záró egyenleg
Előirányzat felhasználási keretszámla	10034002-01743654-00000000	351 957 545	16 560 398
Intézményi kártyafedezeti számla	10035002-01743654-00060004	21 444	12 224
Lakásépítési alap számla	11738008-20091482-00000000	16 539 493	8 029 799
EU program célelszámolási forintszámla ebből:			
KEHOP „Őrszolgálat”	10034002-01743654-30005101	141 423 746	26 681 997
KEHOP „Hortobágy és Nagykunság”	10034002-01743654-30005400	655 724 619	651 955 939
KEHOP „Pusztai tölgyesek”	10034002-01743654-30005307	463 925 343	447 023 644
KEHOP „Natura 2000”	10034002-01743654-30005204	306 551 642	158 704 341
KEHOP „Kis-Tisza Beregi Nyírségi lápok”	10034002-01743654-30005503	818 814 557	815 385 557
KEHOP „Bombatér I.”	10034002-01743654-30005709	96 546 596	0
KEHOP „Bombatér II.”	10034002-01743654-30005802	133 943 586	5 000
KEHOP „Felső-Tisza – Rétköz”	10034002-01743654-30005905	28 616 961	0
„Központi KEHOP”	10034002-01743654-30005606	95 430 422	78 161 718
Interreg „ROHU 79”	10034002-01743654-30005118	83 688 281	12 293 362
GINOP Világörökségünk a Puszta	10034002-01743654-30005125	567 410 029	536 854 404
EU progr. célelszámolási devizaszámla ebből:			
Interreg ROHU 79	10004885-10008016-00154037	23 859 913	90 612 443
LIFE 17 A Pannon gyepék	10004885-10008016-00254034	0	22 950 553
PÉNZESZKÖZÖK		3 784 454 177	2 865 231 379

10.4. Épületek

2019-ban az épületeinkkel, építményeinkkel kapcsolatban főként saját forrásból és irányító szervei támogatásból az alábbi felújítási munkálatokat hajtottuk végre.
A megvalósult 197.894.549 Ft összegű felújításból pályázati forrás mindösszesen 4.200.000 Ft volt.

Felújítás megnevezése	Nettó összege
Debrecen Sumen utcai irodaház felújítása	14 667 776
Ingatlanbérleti szerződés miatti hodály felújítások	3 575 940
Bátorliget és Szálkahalom szolgálati lakásában cserépkályha felújítás	250 000
Debrecen Hajnal utcai tájegységközpont felújítása	24 451 748
Hortobágy Malomháza Vadaspark fahíd felújítása	4 505 057
Hortobágy Malomháza Vadaspark elektromos villanyszerelési munkák, kapcsolószekrény felújítása	2 089 031
Hortobágy Erdei iskola elektromos hálózat felújítása	180 000
Hortobágy Erdei iskola energetikai korszerűsítés, festés	24 039 620
Nyugati fogadó épületének felújítás céljából történő állapotfelmérése és dokumentáció elkészítése	100 000
Meggyes Csárda épületének külső belső festéssel történő felújítása	3 275 300
Jászberényi Sasközpont energetikai korszerűsítés, tanösvény	5 015 568
Angyalháza szolgálati lakás festés-mázolás, épületgépészeti felújítása	1 738 460
Tiszafüred Kemény Kastély felújítása Nagyikunság tájegységiroda kialakítása	18 769 140
Hortobágy Kisvasút Kondás pallóút tanösvény felújítása	14 858 425
Hortobágy Kisvasút esővíztározó mélyítése	2 215 000
Hortobágy Kisvasút partvédelem	429 527
Hortobágy Szatmári telek szolgálati lakás felújítása	19 386 757
Tiszafüred, Góré tanya főépületének felújítása	19 869 860
Nagyiván szolgálati lakás és tájház nádtető felújítása	3 936 598
Hortobágy 02323/2 3 db juhodály felújítása	1 114 940
Vaja tópart 9015 hrsz. kútfelújítás	2 810 000
Hortobágy Nagycsárda vízvezetés felújítása, felújításhoz szükséges szakvélemény elkészítése	1 416 800
Tiszakürt elektromos hálózat felújítás	1 182 290
Andaházi vizes élőhely engedélyezési és kiviteli terv készítése felújításhoz	700 000
Darassa szolgálati lakás felújítás	17 050 927
Konyár „Békarívás” hrsz 020/1a kútfelújítás	950 000
Hortobágy erdei iskola épületének belső festési felújítása	1 883 360
GINOP tervezési munkák	4 200 000
Konyár Szürkemarha állattartó telep villanypásztor vezeték, és rugóskapu felújítása	38 425
Hortobágy Látogatóközpont tetőszerkezetének felújítása	3 194 000
Ingatlanok felújítása (K71)	197 894 549

10.5. Eszközök

Eszközbeszerzéseinkről összességében elmondható, hogy a szakmai (természetmegőrzési, ökoturisztikai, környezet-nevelési, vagyonkezelési) feladatellátásokhoz kapcsolódtak.

A tárgyi eszköz beszerzések jelentős részét pályázati forrásból valósította meg az Igazgatóság, de saját forrásból is igyekeztünk a tárgyi eszköz igényeket kielégíteni.

Megnevezés	Összeg (Ft)
Informatikai eszközök beszerzése	10 573 184
Egyéb tárgyi eszközök beszerzése	223 063 906
Pályázati forrásból történt egyéb tárgyi eszköz beszerzés	165 407 341
<u>Saját forrásból történt egyéb tárgyi eszköz beszerzés</u>	<u>57 656 565</u>

Gépek, berendezések valamint járművek eszközcsoportokon belül is sikerült beszerzéseket lebonyolítani (ebből jármű beszerzés: 129 392 272 Ft), mely nagyságrendileg javította a szakfeladatokhoz szükséges eszközpark minőségét.

2019. év során törekedtünk az informatikai eszközellátottság javítására is, melyet mind pályázati forrásból, mind irányítószervi támogatásból valamint saját forrásból finanszíroztunk.

11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

Az Igazgatóság működési területén belül 2019-ben több, mint 30 ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmény, ill. egyéb infrastruktúra fölött diszponált. Ezeken túl a nemzeti park területén további két létesítmény vonatkozásában kiemelt szereppel bírt az üzemeltetés és programszervezés vonatkozásában, egyben úgy is, mint az érintett terület részleges vagyonkezelője. Ez utóbbiak fenntartója a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft., aki a mindennapi működés terén, számos szálon Igazgatóságunkkal erős kapcsolatot ápoló gazdálkodó szervezet.

Sorszám	Kategória	Megnevezés	Település	Fenntartó	Egyéb információ
1.	Látogatóközpontok	HNP Látogatóközpont	Hortobágy	HNPI	látogató- és oktatóközpont
2.	Látogatóközpontok	Halászbárka Halastavi Fogadóközpont	Hortobágy- Halastó	HNPI	látogató- és fogadóközpont, közös üzemeltetésben a Hortobágyi Halgazdaság Zrt- vel

3.	Tanösvények	Szálkahalmi bemutatóterület / Szálkahalmi tanösvény	Hortobágy	HNPI	
4.	Tanösvények	Hortobágy-halastavi bemutatóterület / Hortobágy-halastavi tanösvény vagy más néven Öregtavi tanösvény	Hortobágy	HNPI	
5.	Tanösvények	Egyek-pusztakócsi mocsarak bemutatóterület / Górési tanösvény és Fekete-rét tanösvény	Hortobágy	HNPI	
6.	Tanösvények	Malomházi bemutatóterület / Malomházi tanösvény	Hortobágy	HNPI	
7.	Tanösvények	Jónásrészi tanösvény	Vámospércs - Nyíracsad	HNPI	
8.	Tanösvények	Bihari sík tanösvény	Földes	HNPI	
9.	Tanösvények	Cégénydányádi tanösvény	Cégénydányád	HNPI	
10.	Tanösvények	Bátorligeti Ösláp tanösvény	Bátorliget	HNPI	
11.	Tanösvények	Daru-láp tanösvény	Kokad	HNPI	
12.	Tanösvények	Tisza-tavi vízi sétány és tanösvény	Poroszló	HNPI	ER-TANK Kft. üzemeltetésében
13.	Tanösvények	Tarpai "Szőlőhegy" tanösvény	Tarpa	HNPI	
14.	Tájházak	Nagyiváni Tájház	Nagyiván	HNPI	Nagyiváni Kultúráért Alapítvány üzemeltetésében
15.	Arborétumok	Tizsakürti Arborétum	Tizsakürt	HNPI	
16.	Egyéb bemutatóhelyek	Mátai bemutató terület	Hortobágy Mátá	Hortobágyi Génmegőrző Nonprofit Kft.	Pusztakocsikázás
17.	Egyéb bemutatóhelyek	Pusztai Állatpark	Hortobágy	Hortobágyi Génmegőrző Nonprofit Kft.	Háziállat bemutató
18.	Egyéb bemutatóhelyek	Hortobágyi Pásztormúzeum	Hortobágy	HNPI	Múzeum

19.	Egyéb bemutatóhelyek	Természetrajzi kiállítás	Hortobágy	HNPI	kiállítás, mely a látogatóközpont részeként működik
20.	Egyéb bemutatóhelyek	Darvak világa - vándorok nyomában kiállítás	Hortobágy	HNPI	kiállítás, mely a látogatóközpont részeként működik
21.	Egyéb bemutatóhelyek	Hortobágyi Kézművesudvar	Hortobágy	HNPI	kiállítás és bemutató, mely a látogatóközpont részeként működik
22.	Egyéb bemutatóhelyek	Górési Madárrepatriáló Állomás	Egyek-Pusztakócsi mocsarak	HNPI	madárröpdék
23.	Egyéb bemutatóhelyek	Fehérgyarmati természetrajzi és néprajzi kiállítás	Fehérgyarmat	HNPI	kiállítás, mely jelenleg nem látogatható
24.	Egyéb bemutatóhelyek	Szélmalmi Fogadóház	Karcag	HNPI	természetvédelmi kiállítás, mely csak bejelentkezéssel látogatható
25.	Egyéb bemutatóhelyek	Malomházi bemutatóterület, Hortobágyi Vadaspark	Malomháza	HNPI	állatkertként működik
26.	Egyéb bemutatóhelyek	Hortobágy-halastavi bemutatóterület kisvasúttal	Hortobágy-Halastó	HNPI	madártani, halászati bemutatóhely, amely kisvasúttal is látogatható, vonuláskutató állomással
27.	Egyéb bemutatóhelyek	Meggyes csárda	Sóút	HNPI	múzeum
28.	Egyéb bemutatóhelyek	Körszín	Hortobágy	HNPI	kézműves kiállítás és ajándékbolt
29.	Egyéb bemutatóhelyek	Bátorligeti kiállítás	Bátorliget	HNPI	kiállítás
30.	Egyéb bemutatóhelyek	Kölcsey-Kende Kastély	Cégénydányád	HNPI	kastélykiállítás, és a hozzá tartozó park
31.	Egyéb bemutatóhelyek	Hortobágyi csárda kiállítás	Hortobágy	HNPI	kiállítás, az épület nagy részében

					vendéglátóhely működik a Hortobágyi Nonprofit Kft. üzemeltetésében
32.	Egyéb bemutatóhelyek	Kadarcsi csárda kiállítás	33-as főút 86. kilométerkő	HNPI	kiállítás, a Trio-Viscum Kft. üzemeltetésében
33.	Erdei iskola bázishelyek	" Fecskeház " erdei iskola	Hortobágy-Máta	HNPI	lásd szálláshelyeknél is
34.	Szálláshelyek	" Fecskeház " erdei iskola	Hortobágy-Máta	HNPI	B kategóriás ifjúsági szálló
35.	Szálláshelyek	Nyugati Fogadó	5350 Tiszafüred, 33-as főút egyeki útelágazás	HNPI	egyéb szálláshely

11.1.1.Látogató-, és oktatóközpontok

A) Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja

Információs iroda

2019-ben személycsere volt az ügyintézők körében, és ugyanakkor elmaradt a szokásos kisegítő munkatárs alkalmazása tekintve, hogy a távozó kolléganő helyére az időszakosan nálunk dolgozó munkatársunkat vettük fel, és mivel a nyári szezon rövid időszakára már nem találtunk új alkalmas turisztikás munkaerőt. Ezen okok miatt a nyári szezonban a háttérben dolgozó kollégák mellett, a jegypénztárosok is részt vettek a vendégtájékoztatóban, a turisták útbaigazításában, nyomtatványok, kiadványok terjesztésében.

Feladatok – szolgáltatások:

Turistatájékoztató – Formája: személyes, telefonos, írott (e-mail és postai levél). A telefonos megkeresések száma 1798 alkalom volt. Az e-mailes megkeresések száma 460 volt. Személyesen 28 785 főt fogadtunk.

Értékesítés – Különösebb változás előző évhez képest nem volt tapasztalható. Bolti kínálatunk egész évben folyamatosan működött.

Kölcsönzési lehetőségek - Változatlanul csak kerékpárkölcsönzésre nyílik lehetőség Hortobágyon, melyre 2019-ben első sorban kisebb baráti társaságok, családok, táborozók, erdei iskolai csoportok tartottak igényt. Kevés madarász is használt kerékpárt a tanösvények bejárására.

Csoportok fogadása, teljes körű programszervezés és koordináció – A legtöbb csoport a Látogatóközponton keresztül kerül velünk kapcsolatba. Innen indítják hortobágyi kirándulásukat, mi szervezzük meg a helyi programjaikat. Itt fizethetik be a részvételi díjakat, vagy itt kapják meg az átutalásos számláikat. 2019-ben változás nem történt a szolgáltatás színvonalában.

Természetráji kiállítás – A földszinti és emeleti részen látható természetráji kiállítás és Darvak világa kiállítások továbbra is ingyenesen látogathatóak. Népszerűségük bizonyára ennek is köszönhető. A látogatók száma 2019-ben kb. 8000 fő volt.

3D mozi – A látogatóközpontban 3D vetítésen a múzeumokban váltott ún. kombinált belépővel is rész lehet venni, de csak a 3D vetítésre is lehet jegyet venni. Leginkább a kombinált belépővel látogatták a vendégek a vetítéseket. Összesen 4972 fő vett részt vetítésen, ennek kevesebb, mint 10%-a volt, aki kifejezetten csak a vetítésre váltott jegyet.

11.1.2. *Tanösvények*

Az igazgatóság kezelésében 11 darab, összesen közel 70 km hosszú tanösvény áll.

Ezek között található a Hortobágyi-halastavi bemutatóterülethez tartozóan egy, a Hortobágy település és Hortobágyi-halastó között a ÉAOP-2.1.1/E-12-k2-2012-0004 projektből megvalósult kerékpározható túraútvonal is közel 10 km hosszúságban, melynek karbantartása sok feladatot rótt igazgatóságunkra (gyomosodás, állatok és gépek kártétele, pihenők karbantartása)

A Hortobágyi Nemzeti Parkban lévő 5 tanösvény közül a halastavi igényelte a legtöbb beavatkozást, mely 2019-ben is a leglátogatottabb volt. A halastavi tanösvény Kondás-tónál lévő pallósora 2019-ben részlegesen felújításra került. Ennek keretében a pallósor teljes cseréje történt meg, ill. a Kondás-tavi kilátótorony talapzata és tartóelemei megerősítése, és a tanösvény mentén, a csatornán átívelő, 2 kis híd és a Bivalyos-tó palló javításáva is szükségessé vált, ami az év során meg is valósult. Ezzel egy időben a tanösvény új információs táblák kihelyezése által még színesebb lett.

Zömében tanösvényeink bemutatása egyénileg valósul meg, a tanösvényeken elhelyezett ismertető táblák, továbbá letölthető e-book-jaink és kiadott ismertetőink segítségével, de több ízben is szervezünk szakvezetett túrákat.

Bemutatóhelyeink, tanösvényeink felújítása 2019. évben megkezdődött, a forrást a KEHOP pályázatunk jelentette. Ez a program áthúzódik 2020-ra is.

A tanösvények között külön említést érdemel a Tisza-tavi Vízi Sétány is, amit 3 éve külső partnerrel üzemeltetjük. A partnerrel az üzemeltetési együttműködésünk zökkenőmentes. A tanösvényen előző évben történt felújítás is a szükséges mértékben (festés, hiábás elemek cseréje), és a szállítási szolgáltatást, a bemutatást saját szakvezetőikkel biztosították.

Látogatószámuk kissé mérséklődött, a 2018-hoz képest (14 158 fő), 2019-ben csak 12 714 fő volt. Pályázati forrásból fedett pihenőasztalok kerültek telepítésre a tanösvény szigetén.

11.1.3. *Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek)*

A) *Nagyiváni tájház*

Üzemeltetését továbbra is együttműködési megállapodással egy helyi alapítvány látja el. 2019-ben ismét megrendezésre került a Pusztai ételek fesztiválja, melyen igazgatóságunk saját pavilonnal települt ki. A bemutatás folyamatosan biztosított.

B) Tiszakürti Arborétum

Az arborétum látogatószáma az utóbbi évek csökkenő tendenciája után egy enyhe emelkedést mutat, amely 2019-ben 7 706 fő volt. A programjainkon többnyire iskolás vagy óvodás csoportok vesznek részt. Az egyéni vendégek száma csekély.

Látogatottságban kiemelkedő volt a Víz Világnapja 117 gyermek és 12 felnőtt részt vételével, Föld-napja madárgyűrés és rovarles 32 gyermek, Madarak és Fák napján 48 fő érdeklődő volt. A tiszakürti tiszavirágzás megfigyelő túrákon 2019-ben 92 fő érdeklődő jelent meg. Tartottunk éjszakai bogárlest, amivel színesítettük programválasztékunkat.

Nyár végére elkészült, és felállításra került az arborétum területén egy 10 táblából álló tanösvény. A táblák a kérészeket, az itt honos rovarokat, növényeket, állatokat mutatja be, valamint az inváziós növényekből mutat be példákat.

C) Néprajzi kiállítások

A Pásztormúzeum, Körszín és a „Csárdák útja” tematikus útvonal, Hortobágyi és Kadarcsi csárdában berendezett kiállításai továbbra is kombinált jeggyel voltak látogathatók.

-*Csárdák útja projekt* – A muzeális kiállítóhelyek jegyárai 2019-ban nem növekedtek, ami a kedvező ár-érték arány révén, a szokásos rendben működő bemutatóhelyek esetében, a látogatottság növekedésében is megnyilvánult.

- *Hortobágyi csárdakiállítás:* A két kézműves kolléga látta el a kiállítás nyitva tartásával kapcsolatos üzemeltetési teendőket. A Hortobágyot övező tájegységhez kapcsolódó viselettörténeti kollekció a Hortobágyi Csárda Kiállításban kapott helyet. A teljes nyitvatartási idő biztosítása révén, a 2019-es 8003 fős látogatószám az előző évhez képest jelentős növekedést mutatott (2018: 2165 fő). Továbbra is kombinált jeggyel érkezett a látogatók többsége.
- *Kadarcsi csárdakiállítás:* változatlan nyitvatartási időben üzemelt, a látogatók száma örömdetesesen nőtt 2019-ben, 530 fő volt.
- *Meggyes csárda:* 2019-ben minimális volt az érdeklődés, még a vezetett túrákra sem jelentkeztek, melyke zöme emiatt meghíúsult. Itt jelentős visszaesés volt tapasztalható a 2018-ben realizált 100 főhöz képest.

-*Pásztormúzeum és Körszín kiállítások* – Hagyományosan a legnépszerűbb, kulturális értékeket felvonultató attrakciónak a Pásztormúzeum számít, amely 2019-ben 16 694 látogatót vonzott, így az előző évihez képest növekedést mutatott (15 730 fő). A Körszín látogatottság lényegében stagnált, mivel 12 371 fő volt, ami minimális csökkenést jelent az előző évhez képest (12 585 fő).

D) Kézművesudvar

A turisztikai kínálatban a kézműves foglalkozások, a látványműhelyek megszűnése révén, nem meghirdetett szolgáltatásként jelentek meg, hanem a régi partnerek felé önálló szolgáltatásként, illetve más programokkal együtt értékesített módon, csomagajánlatok formájában. Ezen belül az osztálykirándulások, akciós kirándulások és a táborok keretében nyújtott kézműves foglalkozások száma 1200 volt, önálló szolgáltatásként 588. A HNPI bentlakásos, vagy napközis nyári táboraiban is jelentős számú gyermekfoglalkozás zajlott, amiben a kézműves tematika hangsúlyos szerepet játszott (Fecskeház Erdei Iskola, Vadaspark helyszíneken). A tevékenységi területen 2 fő látta el a feladatokat, viseletvarró és bőrös alapképesítéssel. A kézművesek a HNP külső helyszínen való megjelenéseiben aktív szerepet vállaltak, mint amilyenek a Kihajtási Ünnepe, 52. Hortobágyi Lovasnapok, Behajtási Ünnepe-Darufesztivál voltak. Mindegyik rendezvényen 150-200 fő vett részt foglalkozásokon. A szezonon kívül a Zöld Mikulás programokhoz 300 db mikuláscsomag összeállításában működtek közre a kézművesek, valamint a termékeik a HNP Látogatóközpont ajándékboltjának árukészletét gyarapították. Emellett a kézműves kollégák alapfeladatát 2019-ben a Hortobágyi Csárda Kiállítás üzemeltetése jelentette.

E) Pusztaszafari – Hortobágyi Vadaspark

2019-ban is tovább nőtt a látogatók száma az állatkertben. Egyéni vendégek és csoportok egyre nagyobb számban látogatnak el hozzánk.

A 2019-es év végére az összes régi kifutó/röpdre felújításra került. Elkészült egy nagyobb volier amelyben honos gázlőmadarak kerültek bemutatásra. Nagymértékben fejlődött a vadasparki infrastruktúra, megújultak a gyaloghidak, fejlesztettük villamoshálózatunkat, kijavításra kerültek a megsüllyed térburkolatok, nőtt a szennyvíztárolási-, illetve fagyasztott takarmánytárolási kapacitásunk.

Nagy népszerűségnek örvendő programok voltak 2019-ban ismét a naplemente szafari, a nappali darules, a Perseida-meteorles, a különböző témanapok és a vadaspark napja.

A vadaspark állatmentő helyként is egyre ismertebb. Az év folyamán több magánszemélytől, valamint a természetvédelmi őrszolgálat munkatársaitól kaptunk állatkölyköket, madárfiókákat és sérült állatokat, amiket felnevelésük, valamint kezelésük után lehetőség szerint szabadon engedtünk. A Budapesti Állatkert is gyakran keresett minket megmentett állatok elhelyezése és ápolása céljából.

Állatállomány a Hortobágyi Vadasparkban:

Állatfaj	2019. január	Érkezés	Távozás	2019. december
Madarak				
Rózsás gödény	5	0	0	5
Borzas gödény	3	0	0	3
Pásztorgém	4	0	0	4
Fehér gólya	16	0	8	8
Daru	2	0	0	2

Állatfaj	2019. január	Érkezés	Távozás	2019. december
Nagy kócsag	1	0	0	1
Szürke gém	2	0	0	2
Sárgalábú sirály	2	0	2	0
Fakó keselyű	9	0	0	9
Rétisas	1	1	0	2
Nagy lilik	1	0	1	0
Nyári lúd	9	0	0	9
Kék vércse	0	1	0	1
Pusztai sas	1	0	0	1
Kabasólyom	1	0	1	0
Vörös vércse	8	5	3	10
Karvaly	1	0	1	0
Kuvik	2	0	1	1
Barna rétihéja	4	0	0	4
Bütykös ásólúd	4	0	3	1
Nagy kárókatona	0	5	2	3
Kerecsen sólyom	0	1	0	1
Vándorsólyom	0	1	0	1
Egerészölyv	2	2	0	4
Erdei fülesbagoly	2	3	5	0
Bütykös hattyú	0	2	0	2
Emlősök (ragadozók)				
Vadmacska	2	0	0	2
Sakál	1	0	1	0
Farkas	3	0	1	2
Róka	1	2	2	1
Görény	2	0	1	1
Menyét	1	0	1	0
Nyest	1	0	0	0
Emlősök (patások)				
Przewalski-ló	17	5	3	19
Watusi	3	0	3	0
Őstulok	10	17	0	27

Állatfaj	2019. január	Érkezés	Távozás	2019. december
Őz	6	1	1	6
Vaddisznó	3	0	0	3

Emlősök (rágcsálók)				
Ürge	1	0	0	1
Kihelyezve (Budakeszi Vadaspark)				
Przewalski ló	2	0	2	0
Vadmacska	1	0	0	1

F) Hortobágy-halastavi Kisvasút

A személyi állomány 3 fő Mt-s dolgozó, 1 fő kormánytisztviselő volt, illetve további alkalmi munkavállalót (vasútüzem) alkalmaztunk a zökkenőmentes feladatellátás biztosítása érdekében. A feladataink ellátásában további 2 fő szolgáltatási szerződéssel foglalkoztatott is részt vett.

A látogatottság és utaslétszám emelkedőnek bizonyult a 2019-ben közel 20%-os utasszámnövekedést regisztráltunk. Az év során a Kisvasút összes megtett útja: 6370 km, összes szállított utasa: 37.613 fő.

Év elején otthont adtunk a XXV. Kárpát-medencei Kisvasutak Találkozójának. Sikeres események voltak 2019-ben: pl.: sasnap, hajnali madarásztúra, kisvasúti nap, fecskénap daruzások, vörösnyakú ludak nyomában, vadlúd-les. A létesítmény adott helyet a Fecskevédelmi Kampany új, sikeres programjaihoz.

Az év során összesen 39 különböző híradás került fel a www.hnp.hu honlapra a létesítmény révén (23 Halastóhoz köthető, 16 az egyéb túrák, fecskés kampány és természetvédelmi témában), melyeket a HNPI hivatalos facebook oldalán is megosztottunk, ezeket számos honlap vette át.

Sikeresen pályáztunk és lezártuk az AM csekély összegű „de minimis” kisvasúti pályázatát. 2019-ben 7,61 millió forint állt rendelkezésünkre ily módon, mely felhasználása javarészt a műszaki meghibásodások elhárításra, karbantartásra fordítódott.

A Hortobágyi Halgazdaság Zrt-vel kötött megállapodás értelmében továbbra is használtuk a „Halászbárka Fogadóközpont” épületének egy részét. Jegypénztár, ajándékbolt, kiállítótér és előadóterem használata vált lehetségessé, jelentős számú pozitív visszajelzés érkezett a látogatók részéről. 2019-ben több tucat – a Tiszakürti Arborétumból kapott - facsemete, évelők kiültetése, gondozása történt meg, ezen kívül számos rózsatő, évelő került kiültetésre.

Az V. tó LIFE-pályázatban vállalt munkálatai és a Kondás pallósor cseréje miatti időszakos korlátozások megnehezítették az ökoturisztikai bemutatási tevékenységet, ennek ellenére a szakvezetéses túrák folyamatosak voltak. A mozdony meghibásodása idén is okozott néhány járatkimaradást.

Jelentősebb javítás, beavatkozás 2019-ben nem történt a vasúti pályán. Apróbb, folyamatos karbantartási munkák zajlottak (szerelvény éves karbantartása, zúzott kő terítése, sínek meghúzása, stb.).

G) Cégénydányádi Kölcsey-Kende kastély kiállítás és park

2019-ben apróbb fejlesztés valósult meg, bővült a Kende családfa újabb adatokkal, és a parkban kihelyezésre került egy denevérvédelmi oktatóanyag.

Többször adott otthont a kastély épülete külsős szervezésű rendezvényeknek, konferenciáknak, találkozóknak (Magyar Arborétumok és Botanikuskertek Országos Szövetségének küldött közgyűlése, Örökség Akadémia, turisztikai szakmai műhelytalálkozók, hatósági és pályázati egyeztető fórumok, stb.)

A kiállítás és kastélypark látogatószáma közel 4000 fő volt, s ebből 2932 fő tekintette meg a kiállítást 2019-ben.

Ebben az évben is fogadtuk a kerékpáros vándortábor résztvevőit, a szervezők ismét beépítették a túraútvonalukba a kastély látogatását, így ennek köszönhetően az ország számos pontjáról több iskolás csoport jutott el hozzánk, több mint 400 fővel.

H) Hortobágyi csillagoségbolt-park

A HNPI, a Hortobágyi Nemzetközi Csillagoségbolt-park kezelő szervezeteként 2019 folyamán 35 aktivitás keretében előadásokat, túrákat (köztük vadasparki, halastavi csillagséták, asztro-gasztró túrák) erdei iskolai foglalkozásokat, workshopokat, obszervatóriumi megfigyeléseket, múzeumi nyílt napot szervezett, amelyeken mintegy 1100 fő vett részt. A bemutatási infrastruktúránk egy Celestron Nexstar Evolution távcsővel bővült a látogatók nagy meglepedésére. A BME építész hallgatói tanulmányterveket készítettek egy jövőbeli csillagoségbolt-park látogatóközponthoz.

A máta Fecskeház Erdei Iskola harmadik alkalommal adott helyszínt a Magyar Csillagászati Egyesület "Messier Maraton" című országos rendezvényének. Továbbra is részt vettünk a Hajdú Bihar Megyei Önkormányzat partnereként a NightLight Interreg programban. Ennek kapcsán egy tanulmányúton vettünk részt (Dániában, Samsø szigetén) ahol a fényszennyezés visszaszorításának és az asztroturizmus fejlesztésének lehetőségeit vizsgáltuk. A projekt keretében létrejött egy helyi szakértői csoport önkormányzatok, gazdálkodók, világítási szakemberek részvételével, ami több alkalommal ülésezett és megvitatta a fényszennyezés csökkentésének, a csillagoségbolt park fejlesztésének lehetőségeit. Elkészítettük a projekthez kapcsolódó akciótervet, melyet Hajdú-Bihar megye Közgyűlése határozatban fogadott el. Hajdú-Bihar megye készülő rendezési tervében a csillagoségbolt-parkot külön övezetként tünteti fel. Az előírásokat velünk egyeztetve fogalmazták meg.

A csillagoségbolt-park program kapcsán a Hortobágy Nemzeti Park az UNESCO's „Astronomy and World Heritage” tematikus programjának is része. Ennek kapcsán folytattuk a csillagos éghöz fűződő, még fellelhető pásztorhagyomány összegyűjtését, film készítését

(mintegy 10 riport készült), és több előadásban mutattuk be eredményeinket. Az International Dark Sky Association képviselője Dr. Andreas Haennel meglátogatott minket, méréseket végzett és javaslatokat tett a világítási problémák megoldására. Ennek szellemében elindult a Malomházi Vadaspark és az Erdei Iskola világítás rekonstrukciója (ezek 2020-ban fejeződtek be) illetve tárgyalásokat folytattunk a MOL Nagyhegyesi telepe vezetőjével.

A HNP védőzónája kialakítására részvételünkkel elkészült az AM rendelet tervezete, mely jelenleg tárcaközi egyeztetésen van. A védőzóna fontos szabályozási eleme a kültéri világítás hatósági engedélyhez kötése. A védőövezet létrehozása kapcsán a hatóságok döntéshozatalának támogatására az AM megbízásából és finanszírozásával Világítási útmutató és egy hozzá kapcsolódó, azt bemutató szórólap készült.

I) Lápok a Beregben és a Nyírségben

Bábtava (csak szakvezetővel látogatható): 2018-2019 években a pallósr balesetveszélyes állapota miatt változatlanul nem tudtunk csoportot vállalni. Egy pályázati forrásnak köszönhetően 2019. év második felében megújult a palló, így a következő idényben már ismét látogatható lesz a láp.

Bátorliget (csak szakvezetővel látogatható): 2018 júniusától fennálló probléma, hogy nincs szakvezetőnk a területen, így a bemutathatóság továbbra is akadozik. 2019-ben csak a természetvédelmi örkerület-vezető tudja vállalni korlátozottan a bemutatást. A nehézségek ellenére 2016 fő kereste fel a lápot (26 alkalommal volt szakvezetés).

J) Hortobágy Vonuláskutató Állomás (HVÁ)

A Halastavi-bemutatóterület területén található létesítmény 2019-ben mind ökoturisztikai, szemléletformálási és kutatási tevékenységet is ellátott.

-Funkcionális eredmények:

A gyűrűzőállomás tavaszi karbantartása megtörtént. 2019-ben 16 gyűrűző végzett munkát (közülük öten kollégák). CES-napok: A 9 alkalomból 6 alkalom valósult meg (rossz idő és gyűrűzőhiány miatt). Idei évben összesen madárgyűrűzéssel töltött napok: 59 nap. A szezon végeztével a kialakított hálóállások felszámolásra kerültek a téli időszakra. A keletkezett biotikai adatok TRINGA adatbázisba való feltöltése határidőig megtörtént.

-Tudományos eredmények:

Fogott madarak száma: idei évben 2154 madár került befogásra. Visszafogások száma: 279 egyed. Külföldi megkerülések száma: 3 adat: Oroszország, Izrael, Horvátország.

○ Legtávolabbi visszafogások:

- 2269 km. Nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*) 2018. szeptember 03-án gyűrűzték az oroszországi Luvenga (Murmanszk környéke) körzetében, majd 2019. április 19-én Hortobágy-Halastón.
- 2160 km Cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) 2019. április 06-án gyűrűzték az izraeli Meitar (Beér – Seva környéke) körzetében, majd 2019. május 27-én Hortobágy-Halastón.
- 593 km Fülemlésitke (*Acrocephalus melanopogon*) 2018. 10. 15-én gyűrűzték a horvátországi Pakostane (Vransko Jezero környéke) körzetében, majd 2019. 08. 02-én Hortobágy-Halastón.

○ Legrégebben gyűrűzött madarak idei visszafogási adatai:

- 1927 nap Cserregő nádiposzáta: 2014. 04. 29-én gyűrűzve 1+-os madárként Hortobágy-Halastón.
- 1903 nap Kis poszáta: 2014. 05. 26-án gyűrűzve 1+-os madárként Hortobágy-Halastón.
- 1825 nap Kis poszáta: 2014. 05. 10-én gyűrűzték 1 +-os madárként Hortobágy-Halastón.

-Turisztikai eredmények:

Két hét madárgyűrűző tábor (56 résztvevő). Bemutató madárgyűrűzés: 15 alkalom, résztvevők száma kb. 400 fő.

11.1.4. Erdei iskolai bázishelyek

A HNPI-nek csak egy erdei iskolája van, mely 2 hátizsákos ifjúsági szállásként is minősített. A Fecskeház erdei iskola és ifjúsági szállás elsősorban iskolai csoportok számára szolgál szálláshelyül.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a Téry Ödön pályázati lehetőség keretében, energetikai korszerűsítéssel és részleges klimatizálással, napelemes rendszer telepítésével valósította meg a Hortobágy-Máta, Erdei iskola fűtéskorszerűsítését 2019. évben. A fűtéskorszerűsítés után az épület külső és belső festés-mázolás munkái kerültek sorra.

11.1.5. Szálláshelyek

Az Igazgatóságnak 5 szálláshelye van, melyek kihasználtsága és funkciója is merőben eltér egymástól.

Góré, kutatói szálláshely – A szerényebb kategóriájú szálláson idén is jellemzően a kutatók, dolgozók és családtagjai szálltak meg, illetve egy kisebb tábornak (felnttek) is helyszíne volt. 2019-ben a teljes tető felújításra került, kívülről szigetelték és vakolták, a nyílászárók kívülről lefestésre kerültek. A víztisztító rendszer felújítása 2019-ben megkezdődött.

A 2019-es év adatai:

Felnőtt létszám	Gyerek létszám	Vendégéjszaka	Bevétel (Ft)
151	55 fő	271	415 000

Bátorligeti kutatóház – Jelentősebb változás nem volt a szálláshely állapotában. Az elmúlt évben 12 főt szállásolunk el, akik kutatási szándékkal érkeznek a területre, s töltött.

Fecskeház erdei iskola és B kategóriás ifjúsági szálló – Leginkább kihasznált szálláshelyünk Hortobágy falu szélén, közel a pusztához és a Máta Méneshez. A korszerűsítés miatt 6 hét esett ki 2019-ben a hasznosításból.

vendégszám	vendégéjszakaszám
1422 fő (minimális csökkenés)	2845 éjszaka

Kemény kastély – Tiszafüredi Kemény kastélyban 2019-ben kapott elhelyezést a Nagykunság Természetvédelmi Tájegységi központ irodája, mely a pincében lett kialakítva. A kastély népszerű az esküvői fotózások körében. 290 fő, 93 vendégéjszakát töltött el ezen a magasabb minőségű szálláshelyen. Nemzetközi kutyakiállításnak is helyt adott a kastélypark.

Nyugati Fogadó – Nyugati fogadó esetében sikertelenül pályáztunk a Téry Ödön program keretében felújításra, fejlesztésre. A szálláshely korszerűsítése esedékes volna, ezért is kevésbé népszerű a vendégek körében. Éves szálláskihasználása: 59 fő, 66 vendégéjszakát töltöttek.

11.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

Igazgatóságunk 2019-ben nem bővült új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítménnyel.

11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.2. Szakvezetési túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák)

Szakvezetési túránk közül változatlanul legismertebb a "Vezetett túra a darvak nyomában". Az érdeklődés a program iránt a darvak érkezése előtt, már augusztusban elkezdődik. A daruvonulás idejére meghirdetett túrák jelentős részét a természetvédelmi őrszolgálat segítségével tudjuk lebonyolítani.

Túraszervezésünk fő célterülete a HNP területe, így a legtöbb túrát is itt hirdetjük meg évről évre. Jelentősebb aktivitást fejtünk ki Szatmár-Beregben, Tiszakürtön és Debrecen térségében. A többi tájegységben eseti jelleggel, a felmerülő igényeket első sorban az őrszolgálat munkatársainak bevonásával igyekszünk kiszolgálni.

2019-ben az osztály és az őrszolgálat munkatársain kívül 2 külsős partner segített a szakvezetési túrák lebonyolításában, akik üzleti alapon, első sorban külföldi madarászokat szerveznek Hortobágy madárvilágának bemutatására.

Többféle csillagászati programot is hirdettünk az elmúlt évben, szinte havi rendszerességgel. A programok egy része kisvonatozással, vagy vadasparki látogatással volt egybekötött, más része pedig a Hortobágyi Csillagdába lett szervezve.

A HNPI által meghirdetett vezetett túráinkon 2 127 fő vett részt, ebből 1 478 fő vett részt a daruvonulás idejére hirdetett programokon. Ez a szám némi csökkenést mutat az előző évihez képest (2018-ban 2 678/ 1 788 fő volt), melyet az időjárási viszonyok kedvezőtlenebb voltának tudunk be – több túránk is elmaradt emiatt, ilyenkor sok a visszamondás.

A nyári szezonban sikerrel rendezzük meg a vadasparki naplemente és extra szafari programokat, amiken a korlátozott létszám ellenére is egyre többen vesznek részt. 2019-ben már 2822 fő volt erre kíváncsi. A kapacitásunknak és a program színvonalának egyre inkább korlátját jelenti járműpark, ezért tervezzük, hogy új átalakított „szafari” terepjárót szerzünk be.

A Hortobágyi Génmegőrző és Természetvédelmi Nonprofit Kft-vel közösen 2019-ben megrendeztük 2. alkalommal az asztro-gaszto túrát, melyen 15 fő vett részt.

Igen népszerű a Perseidák-éjszakája esemény is (2 nap), amin 2019-ben 258-an voltak kíváncsiak.

2019-ben exkluzív jellegű fotós túrát 21 fő részére szerveztünk.

2019-ben új túrát szerveztünk a Górési Madármentőhely és Fekterét valamint a górési tanösvény természeti értékeinek, s az ott folyó munka bemutatására, mely 5 alkalommal lett meghirdetve, abból 3 indult, amin 15 fő vett részt.

A 4 helyszínen és 6 napon megszervezett tiszavirágzás megfigyelő túráinkon 445 fő volt kíváncsi 2019-ben. Ezeket a túrákat a Közép-Tisza, a Tisza-tó, és a Felső-Tisza területén tudjuk biztosítani.

2019-ben is nagy gondot fordítottunk arra, hogy a Debrecen térségében minél több lehetőséget teremtsünk arra, hogy a lakókörnyezet természeti értékeit minél többen megismerhessék. Megvalósult túráink:

- Bagolynapok - Hortobágy
- Kónyai gyalogtúra a nagy őrgébicshez - Hortobágy
- Csillagvirág fotóstúra – Debreceni Nagyerdő
- Nappali lepke fotóstúra – debreceni Erdőpuszták
- Fostos bugybóka nyomában- Hortobágy, Malomháza
- Ezeréves tölgy gyalogtúra - Mikepércs
- Pompás kosbor fotóstúra – Debrecen-Józsa
- Nagy hőscincér fotóstúra – Debreceni Nagyerdő

Az ökoturisztikai programok közül a Fókuszban a fecskék programsorozat, mely egyben szemléletformálási akciónak is minősült, új elemként megjelenve színesítette a megszokott palettánkat. Az összetett program (fotópályázat, előadás, túra és iskolai előadás komplex program, rádiós és televíziós megjelenések) megrendezésével a fecskék veszélyeztettségére próbáltuk meg felhívni a figyelmet.

11.2.3. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

Több helyszínen tartottunk programokat *jeles napokhoz* kapcsolódóan 2019-ben: a Víz Világnapján, Tizsakürtön 117 gyermek és 12 felnőtt részvételével, Föld-napi madárgyűrés és rovarles volt Tizsakürtön (32 iskolás), Tiszafüreden (120 iskolás), Madarak és Fák napján, Tizsakürtön 48 fő, míg az Európai Madármegfigyelő napon, Cégénydányádon 200 fő érdeklődő volt. A Geotóp-napon a tarpai Nagy-hegyre vezetett túránkon 36 fő vett részt.

Nyílt napot pedagógusok számára szerveztünk 2019-ben, amin 26 fő vett részt.

2019-ben *hagyományos nagyrendezvényeink* közül kiemelkednek a Kihajtási ünnep és Világörökségi nap, a Lovasnapok, a Behajtási ünnep és Darufesztivál. A szervezésben immáron hagyományosan a település önkormányzatával és a Hortobágyi Nonprofit Kft-vel működünk együtt.

- Szent György-napi Kihajtási ünnep és Kézművesvásár – Világörökségünk a Psuzta napja 2019-ben a Fertő-táj világörökségi helyszínt láttuk vendégül. Bemutatkozásuk nagy sikert aratott. A rendezvény igazi szezonnyitó esemény a Hortobágyon, melynek látogatószáma 2019-ben ismét megközelítette a 3 000 főt.

- Hortobágyi Lovasnapok – Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság társszervezőként vett részt az 53. Hortobágyi Lovasnapok megrendezésében. A HNPI feladata a Lovasnapok Gyermek Lovasfalu programjának összeállítása és lebonyolítása.
- A Szent-Dömötör-napi Behajtási ünnep és Darufesztivál a Hortobágy őszi ünnepe változatlanul sikeres rendezvényünk. Ez a program is a helyi jelentősebb turisztikai szereplők együttműködésében valósul meg már 4. éve, s mint ilyen közös néven. Az egy napos eseményt 2019-ban is több, mint 3000-en látogattak meg.

További események, amiken rendszeresen kitelepülünk a Gulyásnapok, és a Hortobágyi hídi vásár.

Zöld Mikulás rendezvényünk hagyományos helyszínén, a Hortobágyi-halastón 274 fő jelentkezett 2019 telén.

Ezen túl a Hortobágyi Vadasparkban 2019-ben is megrendezésre kerültek a Szent Iván-éji programok (esti túra, csillagászkodással, és egyéb bemutatókkal), valamint az Állatkertek Éjszakája kapcsolódó rendezvénye, mindkét esti programot a Madárkórház Alapítvánnyal együttműködve bonyolítjuk le.

Kiállításaink (Hortobágyi csárdakiállítás, Pásztormúzeum, Körszín) az EU-polgárok számára minden hónap 1. vasárnapján ingyenesen látogathatóak.

11.2.3. Erdei iskolák, erdei óvodák

2019-es év számadatai az Fecskeház erdei iskolában megvalósult környezeti nevelési programokról:

- erdei iskolai csoportok száma: 21+1 csoport, 583 fő (21 erdei iskolás csoportot (555 fő) fogadtunk, akik leginkább április-június és szeptember közötti időszakokban érkeztek. 2019-ban 1 erdei ovis csoportunk is volt (28 fő).

11.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások (pl. természetvédelmi táborok, kulturális jellegű rendezvények, kézműves foglalkozások)

Kimagaslóan teljesítettünk ezen a területen, mivel 2019-ben minden eddiginél nagyobb számban vettek részt szemléletformáló eseményeinken iskolás és óvodás korú gyerekek. 2019-ban minden eddiginél többen, 13.009 fő.

Osztálykirándulások: 2019-ben 118 csoport érkezett egynapos osztálykirándulásra hozzánk, ez 5226 gyerek látogatását jelentette erre a programra. 2 napra 9 osztály érkezett 251 fővel.

Témanapok (speciális osztálykirándulás, egyszerre egy, vagy több intézmény diákjai): 2019 tavaszán is volt ilyen programra igény. Egri óvodások mellett 2 debreceni és egy létavértesi általános iskola diákjai látogattak el hozzánk. 627 gyermeket jelentett összesen.

Szakmai kirándulások: 2019-ben előre bejelentett terepgyakorlat 2 egyetem/főiskola részéről történt, 49 fő érkezett a HNPI működési területére.

Szakedzők: 2019-ben néhány alkalommal volt megkeresés, akiknek személyes, vagy írásos interjú formájában szolgáltatunk adatokat, kérdőíveiket kitöltöttük, elláttuk őket hasznos információkkal, segítettük dolgozatuk, szakdolgozatuk elkészítését.

Vetélkedők, versenyek: A környezeti neveléssel kapcsolatos versenyek, vetélkedők évente jelennek meg, és több korosztály számára tartalmaznak felhívásokat. Ezek 2019-ben az alábbiak voltak:

- ❖ Nagyítóval és távcsővel a Hortobágyért (2 korosztály számára)
- ❖ HortobágyON
- ❖ Névadó versenyek
- ❖ Hímzett kötény, kiscsizma
- ❖ Játékos Hortobágy (2 korosztály számára)
- ❖ Téltemető (alkotópályázat)
- ❖ Debreceni Nagyerdő védetté nyilvánításának 80. évfordulója (alkotópályázat)

Fenti felsorolásból 2019-ben kettőt, a HortobágyON, és a Nagyítóval és távcsővel a Hortobágyért elnevezésű vetélkedőket új elemként indítottuk útjára az iskolások körében, amit a jövőben is kívánunk folytatni, ezzel kissé megújítottuk a vetélkedőink kínálatát.

Vetélkedőinken 2019-ben összesen 2178 gyerek vett részt.

Továbbképzések: Hortobágyi- és Tisza-tavi túravezető képzéseken célunk, hogy a térségben dolgozó, ökoturisztikával foglalkozók megfelelő ismeretanyaggal rendelkezzenek a Hortobágyra és a Tisza-tóra vonatkozóan, az idelátogató vendégeknek szakszerű tájékoztatást tudjanak adni. 2019-ben 21 + 17 fő vett részt.

Előadások: Klubokban, oktatási intézményekben, egyéb fórumokon tesz eleget a HNPI a felkéréseknek. Zömében a nagy hajtást jelentő turistaszezonon kívül van időnk megszervezni ismeretterjesztő előadásokat. 2019-ben a téli időszakban 36 helyszínen tartottunk mintegy 60 előadást, és ezeken 3742 gyermekkel találkoztunk.

Kiállítások szervezése: Év végére részben elkészültek a mobil kiállítási elemek, melyek többsége a KEHOP forrásból 2020-ban kerül leszállításra.

Táborok: 2019-ben négy meghirdetett táborunk volt:

- Családi hagyományörző
- Kalandra fel
- Gyűrűző (2 turnus)

Az összes táborunk elindult, bár nem maximális kihasználtsággal, 118 fő vett részt. Ezen túl külsős tábornak is biztosítottunk szálláshelyet. A külsős és saját táborainkban (összesen 9 táborban), 226 gyerek vett részt.

A környezeti neveléshez közvetlenül kapcsolható adatok az alábbi táblázatban szerepelnek.

Megjegyzés: adatainkban az osztálykirándulásoknak csak egy része jelenik meg, azok, akik előre bejelentkeznek, programot/szakvezetést kérnek tőlünk.

Tevékenység	2016 (fő)	2017 (fő)	2018 (fő)	2019 (fő)	Megjegyzés
1 napos osztálykirándulások	3473	3382	3870	5226	Sokan az akció osztálykirándulás

Tevékenység	2016 (fő)	2017 (fő)	2018 (fő)	2019 (fő)	Megjegyzés
					keretében érkeznek, témnapokat is ide számoljuk.
2 napos osztálykirándulások	130	203	106	251	Erdei iskolában alszanak
Erdei iskola, óvoda program	311	476	535	555	Minimum 3 napra érkeznek.
Vetélkedők, versenyek	3371	1751	1789	2178	
Saját szervezésű tanfolyam	22+26	24+43	21+27	21+17	Tisza-tavi és Hortobágyi túravezető képző tanfolyam (nem akreditált)
Táborok	140	136	149	118	4 tábor (2018-ban 5 tábor volt)
Pedagógus nyílt nap	30	54	51	26	
Zöld Mikulás	340	215	303	274	

Környezeti nevelési szakmai pályázatok:

I., A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (HNPI) a 2018.12.21-én aláírt támogatási szerződés alapján 6.000.000.- Ft. azaz hatmillió forint költségvetési támogatást kapott az Innovációs és Technológiai Minisztériumtól.

Az elvégzendő feladat tárgya: Hulladékgazdálkodással összefüggő szemléletformálás a HNPI működési területén. A feladat megvalósítására vonatkozó időtartam: 2018.11.27.-2019.06.30. közötti időszak, utólagos elszámolás mellett.

A rendelkezésre álló időszak alatt a következő feladatokat láttuk el:

- 1, Szemléletformáló tevékenység - a HNPI környezeti nevelői és vendégekkel foglalkozó munkatársai részére, 1 alkalom
- 2, Szemléletformáló tevékenység – felnőtt lakosság, családok részére, 8 alkalom
- 3, Szemléletformáló tevékenység – iskolások részére, 5 alkalom
- 4, Szemléletformáló eszközök, játékok készítése
- 5, Kiadvány készítés (hulladékgazdálkodással kapcsolatos)
- 6, Eszközbeszerzés (hulladékgyűjtő edények, tetők, matricák)

II., A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (HNPI) a 2018.12.10-én aláírt támogatói okirat alapján 6.350.000, azaz hatmillió-háromszázötvenezer forint költségvetési támogatást kapott az Agrárminisztériumtól.

Az elvégzendő feladat tárgya: A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság környezeti nevelési tevékenységeinek finanszírozása. A feladat megvalósítására vonatkozó időtartam: 2018.01.01.-2019.05.31. közötti időszak, utólagos elszámolás mellett.

A rendelkezésre álló időszak alatt a következő feladatokat láttuk el:

- 1, Továbbképzés a HNPI kollégái részére
- 2, Népi játékok beszerzése

3, Ajándéktárgyak, használati eszközök beszerzése

4, HNPI által szolgáltatott környezeti nevelési programok iskoláknak és pedagógus nyílt nap

Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet ökoturisztikai és környezeti nevelési programjai

2019. évben is számos iskolai és óvodai előadást tartottak munkatársaink több témában. Változatlanul népszerű a téli környezeti nevelési programunk, illetve a jeles napokhoz kapcsolódóan sok iskolába és óvodába hívnak meg minket előadások megtartására.

2019-ben elmaradt a kárpátaljai tábori előadásunk, mivel a szervezők ebben az évben más jellegű programokat állítottak össze a résztvevőknek.

Legnagyobb érdeklődő létszámot fogadó egynapos eseményünk továbbra is az őszi Európai Madármegfigyelő Napok keretében zajlik. A kastély parkjában 2019-ben 200 fő vett részt a programon, zömében helyi iskolások, környékbeli családok látogattak el a természetismereti játékokkal és madárgyűrzési bemutatóval színesített programunkra.

Egységünk munkatársai 2019-ben is a barabási Kaszonyi-hegyre szervezték a minisztérium által koordinált Geotóp-nap rendezvénysorozat egyik állomását.

A tájegység dolgozói a térségben aktív szemléletformálási, ökoturisztikai tevékenységet folytattak 2019-ben is. A Szatmár-Beregben ismét 8 alkalommal hirdettek tematikus túrákat (111 fő) és kb. 70 fő részvételével itt is tartottunk tiszavirágzás megfigyelő eseményt a tivadari Tisza-hídon. Bátorligeten a múzeum látogatói és ösláptúrán résztvevők száma 2019-ben összesen 395 fő volt.

11.2.5. Kiadványok

Igazgatóságunk minden évben kiadja az éves programajánló füzetét, mely tartalmazza a létesítményeinket, bemutatási helyszíneket, azok nyitva tartási idejét, belépőjegy árakat. A 2019. évi 6.000 példányban került kibocsátásra. Emellett egyes kiemelt létesítményeinkhez (pl. Vadaspark, Kisvasút, Fecskeház Erdei Iskola) leporellókat, flyereket is készítettünk.

11.2.6.

Látogatóstatisztika

(táblázatos)

11.2.6.Látogatóstatisztika 2019-ben

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói						
Bemutatóhely neve		Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Belépőjegy ára (től-ig; Ft)	Megjegyzés
1	Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpont	0	28 785*	28 785*	ingyenes	*
2	*Darvak világa - a vándorok nyomában kiállítás	0	*8 391	*8 391	ingyenes	*Előző tartalmazza
3	Hortobágyi Pásztorház	14 385	2 309	16 694	600-2400	
4	Körszín kézműveskiállítás és vásár	11 179	1 192	12 371	250-2400	
5	Hortobágyi csárda kiállítás	7 945	58	8 003	250-2400	
6	Kadarecsi csárda kiállítás	530	0	530	250-2400	
7	Hortobágy-halastavi Kisvasút	18 456	172	18 628	1000-3400	
8	Hortobágyi Vadaspark	22 021	639	22 021	1000-3400	
9	Tiszakürti Arborétum	7 706	0	7 706	400-1600	
10	Tisza-tavi Vízi Sétány	12 328	386	12 714	1000-1500	
11	Kölcsey-Kende Kastély, Cégénydányád	2 466	466	2 932	400-2200	
Regisztrált látogatók összesen:		97 016	42 398	130 384		

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői						
Szolgáltatástípus	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Szolgáltatás ára (től-ig; Ft)	okt. alkalom/modulszám	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra	2 127	0	2 127	500-6500		
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	12 286	4 269	16 555	0-6500		
Erdei iskolai program	555	0	555	5000-7000		
Természetvédelmi táborok	118	0	118	34000-39000		4 db saját tábor
Barlangi kalandtúra	0	0	0	-		
Csónak- és kenőtúra	0	0	0	-		
Fotóstúrák	21	0	21	0-25000		
Kulturális jellegű rendezvények (pl.	0	0	0	-		

koncertek)						
Egyé b:	nemezeti parki belépőkártya	4 342	18	4 360	600-6000	
Egyé b:	3D mozi	4 802	0	4 802	600	
Egyé b:	exkluzív túra	18	0	18	5000-10000	
Egyé b:	kézművesfoglalkozás	95	0	95	800	
Regisztrált igénybevevők összesen:		24 364	4 287	28 651		

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben			
		Ár (tól-ig; Ft)	Megjegyzés
Szállóvendégek száma (fő)	1 464	3000-6000	Fecskeház Erd.Isk. és Nyugati Fogadó
Vendégéjszakák száma (fő)	2 906		

Bemutatóhelyek és szolgáltatások összesen:	159 035
Szállóvendégek	1 464
Mindösszesen	160 499

11.3. Társadalmi kapcsolatok

Turisztikai partnerség, helyi szereplőkkel való együttműködés

Hortobágy Község Önkormányzatával és a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft-vel változatlan az együttműködésünk. Partnerségünk nemcsak közös pályázati tevékenységben, de közös programszervezésben is megnyilvánul. Hortobágyon a téli időszakban 5 alkalommal ún. Hortobágyi Esték keretében közel 250 hortobágyi lakos számára nyújtottunk ismeretszerzési lehetőséget. Az önkormányzati választásokat követően az új hortobágyi önkormányzati vezetőkkel is sikeresen folytattuk tárgyalásainkat és a jövőre vonatkozó egyeztetéseinket.

2019-ben a Szent György-napi Kihajtási Ünnepe és Kézművesvásár - Világörökségünk a Pusztánapja, a Hortobágyi Lovasnapok, a Hídi vásár, továbbá a Szent Dömötör-napi Behajtási ünnep és Darufesztivál lebonyolítását is a fenti, „három” együttműködésben valósítottuk meg. A hortobágyi turisztikai kínálattal kapcsolatban folyamatos az együttműködés a Madárkórház Alapítvánnyal is.

A Hortobágyi Halgazdasággal korábban megkötött megállapodásunk, a Halászbárka Fogadóközpont üzemeltetés kapcsán változatlanul zökkenőmentesen működik.

Tisza-tavi turisztikai és állami partnerekkel 2019-ben is több területen működünk együtt például vetélkedők és előadások kapcsán. E téren a partnereink voltak: Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányság, Közép-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat, Tisza-tavi Sporthorgász Kft. és a sarudi Élmenyfaló.

Önkéntesek, Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ)

2019. évben változó számban, de több eseményünkön is részt vettek IKSZ-es diákok, segítve például a Darufesztivál sikeres megrendezését. Év végéig összesen 28 iskolával kötöttünk együttműködési megállapodást.

Vásárok, kitelepülések

2019-ben részt vettünk a Budapesti Utazás Kiállításon és a Debreceni Utazási Vásáron, az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon, valamint a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitó hétvégéjén. Ezen kívül néhány hortobágyi rendezvényen jelentünk meg külön standdal, ilyen volt például az Országos Gulyásverseny és Pásztortalálkozó.

Egyesületi / Desztinációs kapcsolat

Az Igazgatóság illetékességi területén működő térségi partnerekkel általánosságban igen jó a kapcsolatunk. Turisztikai szereplők közül Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Vásárosnaményi Tourinform irodával, Hajdú-Bihar megyében pedig különösen a Visit Debrecen turisztikai és marketingszervezet az, amely több ízben invitált hozzánk 2019-ben is sajtós csoportokat, és rendszeresen népszerűsítik programjainkat. A környező települések Tourinform Irodáival szintén jó kapcsolatot ápolunk, kiemelten a hajdúszoboszlói és balmazújvárosi kollégákkal.

Ezen kívül a Hortobágy Természetvédelmi Egyesülettel a Hortobágyi Vonuláskutató Állomás üzemeltetésében működünk szorosan együtt, amihez a szervezet jelentős támogatást biztosított: 2019-ben közel 1 millió forint értékben gyűrűzők költségtérítéséhez, állomás fogyóeszközeinek beszerzéséhez járult hozzá.

Study tourok

2019-ben 4 alkalommal adtunk helyt a Magyar Turisztikai Ügynökség és a Visit Debrecen szervezésében study tour-oknak a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit

Kft-vel közösen. Ezekon projektjeinket és alap szolgáltatásainkat mutattuk be a résztvevőknek.

11.3.1. Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása

A Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer alkalmazásának célja:

- A természetvédelmi oltalom alatt álló területeken működő helyi vállalkozások, gazdálkodók, gazdálkodó szervezetek támogatása, az eladásra szánt termékeik megbecsülésének növelése, piaci lehetőségeinek bővítése.
- A védjegy alkalmazásának célja továbbá a környezettudatosság növelése, a természetvédelem társadalmi megítélésének általános javítása, valamint a térségi, természetvédelmi, vidékfejlesztési és gazdasági együttműködések erősítése.
- A természeti, táji és kulturális sajátosságok, helyi hagyományok megőrzése és népszerűsítése.

Helyiekkel való együttműködés:

Védjegyes termelőinkkel jó kapcsolatot ápolunk. Számukra minden általunk szervezett rendezvényre meghívást és ingyenes részvételi, árusítási lehetőséget biztosítunk. A Hortobágyi Látogatóközpont ajándékboltjában is árusítjuk azok termékeit, akik csatlakoztak ezen ajánlatunk lehetőségéhez.

Védjegyeseink közül 2019-ben 4 eseményen (hortobágyi helyi rendezvényen, vásáron és nemzeti parki részvétellel megvalósuló külső helyszínen) 4 védjegyes termelő vett részt ingyenesen, és értékesítette portékáját. A rendezvények és a részt vevő védjegyeseink az alábbiak:

A Kihajtási Ünnep – A Puszta Napján 2 fő

- Árvainé Molnár Adrienn - szappankészítő
- Porkoláb Ferenc – szűrőkészítő

Hídivásár hagyományörző kézműves vásár: 3 fő

- Varga Tamás - késes,
- Szabó Katalin – viseletvarró,
- Árvainé Molnár Adrienn – szappankészítő

Behajtási Ünnep – Darufesztivál: 2 fő

- Varga Tamás – késes
- Porkoláb Ferenc - szűrőkészítő

A nemzeti parki termék védjegyre vonatkozóan 2019-ben pályázati felhívást tettünk közzé, melyre egy termelő kecsketejes szappan termékére vonatkozó szerződéskötés jött létre. Ez évben 18 lejáró hatályú szerződés meghosszabbítására került sor, 4 termelő viszont nem kívánt élni ezzel a hosszabbítási lehetőséggel. Ennek figyelembevételével 2019-ben 34 szerződésünk volt hatályban.

11.4. Tervezett fejlesztések (2020-ra)

Hortobágyi-halastón, a halastavi tanösvény mentén tervezzük Madárszínház létrehozását. A projektben az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központtal közösen az elmúlt évben a tanulmányterv kidolgozása kezdődött el, várható, hogy 2020. első félévében megszülető kormánydöntés értelmében dőlhet el, épülhet-e a létesítmény a Hortobágyon.

Változatlanul folynak a tervezési, beszerzési és kivitelezési munkálatok a Hortobágy – Világörökségünk a Pusztá” tárgyú projekt GINOP-7.1.9-17-2018-00024 számú turisztikai projektben, melynek várható befejezése 2021. 2. félévre tolódik.

Tudomásunk van arról, hogy a NIF Zrt. kapott megbízást Tiszafüred-Hortobágy, ill. Hortobágy-Balmazújváros kerékpárút megtervezésére, mely előkészítő tárgyalásaiba, az egyeztetésekbe Igazgatóságunk szakembereit is bevonták. Várható, hogy a következő 1-2 évben eldőlhet, mikorra épülhet meg a tervezett turisztikai célú kerékpárút, mely az európai kerékpárúthálózat részeként valósulhat meg (Eurovelo 14).

Egy a természettel nemzetközi kiállítás kapcsán adtunk be fejlesztési terveket, s bár még döntés nem született a kérdésben, de bízunk abban, hogy 2020-ban és 2021-ben további lehetőségekkel bővíthet az ökoturisztikai és környezeti-nevelési palettánk (szafari program a Hortobágyi Vadasparkban; vándorkiállítás 3 megyében; vadászati-csapdázási work-shop, stb.).

11.5. Együttműködési megállapodások

Együttműködési megállapodásunk jelenleg is élő a Wolini Nemzeti Parkkal és a Lengyel Falufejlesztési Európai Alap Alapítvánnyal szemléletformálás terén. Az együttműködésnek köszönhetően 2019-ben egy újabb teljes évet zárhattunk le, mely során meghirdetésre került egy vetélkedő (3 fordulós, 3 fős csapatok számára, 12-14 évesek) a HNP területével határos iskolákban (20 fő alatti települések, és a tervezett védőzónával határos települések is bevonásra kerültek). 3 forduló során a nyertes 3 csapat 2 x 1 hét ingyenes jutalomkirándulást nyert a HNP és a WNP területére.

11.6. Fontosabb események

„Ifjú Kócsagőr” programban 2019-ben a HNPI részéről 3 fő vett részt az országos vetélkedésben.

Magyar Nemzeti Parkok Hete – 2019-ben a nyitórendezvényen vettünk részt védjegyeseinkkel Lakitelek-Tóserdőn. Ezt követő héten létesítményeinkben egyedi programokat és kedvezményeket biztosítottunk kapcsolódva a rendezvényhez.

AM ágazati szakmai napok közül képviseltük magunkat az Ökoturisztikai Szakmai Napon, és a Környezeti Nevelési Szakmai Napokon, és a Föld-napi központi rendezvényen.

12. Közfoglalkoztatás

A 2019. évben nem volt közfoglalkoztatás Igazgatóságunkon, mivel 2018. második felében a 2051/2018. számú Kormányhatározat alapján, a közfoglalkoztatásra megkötött Hatósági Szerződés megszüntetésére került sor.

Igazgatóságunk közfoglalkoztatás hiányában, – az előző években közfoglalkoztatottak által elvégzett feladatokat – elsősorban a kormánytisztviselői és munkaviszonyban álló dolgozóinak többlet-feladatellátása révén látta el, kezelve a kieső kapacitáshiányt, a kormányzati alapfeladatok ellátásának megfelelő biztosítása érdekében.

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

Az Igazgatóság több mint 100 együttműködési megállapodással rendelkezik, főleg hazai partnerekkel.

Külföldi és hazai együttműködő partnerek a Pentezugi Vadló projekt tekintetében:

- Kölni Állatkert-EEP koordinátor és Együttműködési Megállapodás
- Kaliforniai Egyetem, Állatorvosi Laboratórium, Davis, USA: Vadlovak genetikai vizsgálata
- The Science and Conservation Center, Montana, USA: PZP_ vadlovak fogamzásgátlása
- Orenburg Vadló Rezervátum, Oroszország: vadlovak szállítása, terv: szakmai és kutatási együttműködés
- Prágai Állatkert-törzskönyv vezetés
- Fővárosi Állat- és Növénykert: vadlovak kezelése (pzp, biopszia, altatás: dr. Sós Endre és Sándor István) + marhák kezelése, válogatása (Sándor István), szakmai együttműködési megállapodás
- Debreceni Egyetem: duális képzés indítása, terepgyakorlat tervezése, Ozogány Kata NKFI pályázat nyertes, nyári gyakorlatos hallgatók fogadása
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály, Debrecen: kutatási, belépési engedélyek, vadló nyilvántartás
- Agrárminisztérium, Biodiverzitás- és Génmegőrzési osztály, Budapest: Cites engedélyek kiadása biopszia minták és vadlovak szállításához
- Wild Tales filmes csapat, Török Zoltán vezetésével: Vadlovas film forgatása

Az Igazgatóság kapcsolatrendszere a rendkívül szerteágazó tevékenységi köreinknek megfelelően nagyon sokszínű, és a hatékony működés érdekében folyamatos "karbantartásra és fejlesztésre" szorul. Hatóságokkal, rendvédelmi és örökségvédelmi szervekkel, vízügyi igazgatóságokkal állandó kapcsolatban vagyunk, alaptevékenységünk ellátása szempontjából a fokozott együttműködés kiemelt érdekünk. Az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül – sorra vesszük a további együttműködési területeket.

Továbbra is üdvözljük, hogy bár az Igazgatóság nem gyakorol hatósági jogkört, jó néhány nagyobb beruházó rendszeresen megkeresi az Igazgatóságot egy-egy nagyobb beruházás (2019-ben ilyenek voltak pl. a napelem-parkok telepítői) engedélyeztetésének megkezdése előtt, előzetes egyeztetés céljából.

Kapcsolattartás gazdálkodókkal: a tevékenységi kör fő tömegét az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő bérbé adott területeken, kisebb részben a más állami, illetve magántulajdonban lévő területeken gazdálkodó magánszemélyekkel, illetve szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartás teszi ki.

Kapcsolattartás társadalmi szervezetekkel: ennek keretében főleg a szakmai társadalmi szervezetekkel kell folyamatos munkakapcsolatot fenntartanunk. Fő partnereink – a teljesség igénye nélkül - különösen: Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, WWF Magyarország, E-Misszió Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Dél-Nyírség– Bihar Tájvédelmi Egyesület. A kapcsolattartás síkjai: aktív faj- és élőhelyvédelmi együttműködés, tudományos kutatás, felmérések; oktatási-szemléletformálási, illetve turisztikai tevékenység, stb.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

Igazgatóságunk 2019-ben is számos belföldi és külföldi eseményen képviseltette magát, és igyekezett kapcsolatait ápolni és bővíteni. Ezek közül a jelentősebb események az alábbiak:

Fontos eredménynek tartjuk a MAVIR Zrt.-vel való együttműködésünk fokozását. A távvezetékek okozta madárpusztulások okán a HNPI működési területén további vezetékszakaszokat tesznek a madarak számára láthatóvá, speciális eszközök felszerelésével. Kétfajta berendezést fognak rögzíteni a távvezetéksorra. Az egyik a RIBE névre hallgató, jól látható, fehér-fekete lapokból álló szerelvény. A BIRDSMARK nevű eszköz kör alakú, leng a szélben, visszaveri a madarak által jól érzékelhető UV sugarakat és alkonyatkor fluoreszkálva jelzi a madarak számára a vezetéket. A BIRDSMARK eltérítőket 10, a nagyobb RIBE eltérítőket 20 méterenként fogják telepíteni a láthatóság növelése érdekében. Az ütközések miatt a két távvezetéken összesen 18 km távolságban kell megoldani a vezetékek jelölését. Ezeken a távvezetékeken 4 olyan sodrony húzódik párhuzamosan, melyeket jelölnek, így több mint 70 km vezetéket fognak láthatóvá tenni.

Együttműködési megállapodást írtunk alá 2019. május 27-én a Wolinski Nemzeti Parkkal, cserediák program finanszírozása tárgyában.

2019. június 8-án megvalósult a Varázslatos Magyarország „Ma egy fészek, holnap az óceán!” természetvédelmi akciója a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal együttműködésében. Egy csoportnyi lelkes önkéntes dolgozott aznap kék vércse és szalakóta odúk építésén és felújításán, majd ezeket kihelyezték a szálahalmi erdőben, délután pedig egy fotós workshopon vehettek részt az önkéntesek.

2019. július 25-27. között ötödik alkalommal került megrendezésre a hazai lepkészek találkozója, amelynek ezúttal a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság adott otthont. A konferencia lehetőséget teremtett a természetvédelmi szakemberek, kutatók, lepkékkel foglalkozók és a rovarok eme különleges csoportja iránt érdeklődők közötti tapasztalatcserére, illetve kapcsolatépítésre. A rendezvényen megjelenő 58 résztvevő a szakmai programok során tíz - széles területet felölelő - előadást hallgathatott meg. Az előadások témáját képezte a faunisztikai és tudományos eredmények bemutatása, a hernyónevelés tapasztalatainak megosztása, a hamarosan megjelenő „Magyarország nagylepkéinek határozója” c. kiadvány ismertetése, illetve számos fajspecifikus vizsgálat eredményeinek prezentálása.

2019. szeptember 24. és 27. között került megrendezésre az európai természetvédelmi szervezeteket tömörítő EUROPARC Szövetség éves konferenciája és taggyűlése, amelyen Magyarországot az Agrárminisztérium, a Balaton-felvidéki, a Bükk és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság képviselte. A konferencia Jürmala-ban, a Balti-tenger legnagyobb üdülővárosában került megrendezésre, amely település részben a Kemerer Nemzeti Parkban található. A kedvező földrajzi elhelyezkedés, a könnyen megközelíthető helyszín, a gondosan kiválasztott, professzionális szervezés (hangosítás, információmegosztás, online és mobiltelefonos alkalmazások használata), a 14 workshop, amelyet tematikusan összekapcsolt

kirándulások támogatnak Lettország különböző védett területein, kiváló körülményeket teremtettek a gyümölcsöző, konstruktív, intenzív, de ugyanakkor kreatív munkához.

Állandó kapcsolattartás hazai tenyésztési szervezetekkel:

- Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége
- Magyar Bivalytenyésztők Egyesülete
- Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete

15. Ellenőrzés

I. Belső ellenőrzés

A HNPI-nél a belső ellenőrzést külső szakember látja el megbízási szerződés keretében, a hatályos 370/2011. (XII.31.) Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően. Az ellenőr független, közvetlenül a HNPI igazgatója irányítása alatt látja el feladatait az SZMSZ-nek és a belső szabályzatoknak megfelelően.

A 2019. évi ellenőrzésekre előzetesen belső ellenőrzési terv készült. Az ellenőrzések témája év közben a tervhez képest egyszer változott. Az eredeti tervből 4 ellenőrzés, kisebb ütemezés módosítás mellett elvégzésre került, két ellenőrzési téma 2020-ban kerül elvégzésre.

2019. év során az alábbi témákban történtek belső ellenőrzések:

1. Leltározás és a nyilvántartás ellenőrzése. A leltározási folyamat vizsgálata
2. Birtokügyi feladatok ellenőrzése
3. A haszonbérleti szerződések termőföldek fekvése szerinti illetékes önkormányzatainak hirdetőtábláin történő közzétételének utólagos ellenőrzése (soron kívüli, utóellenőrzés)
4. Hortobágyi Vadaspark működésének ellenőrzése

2020. évre átütemezett ellenőrzés:

1. Igazgatóságot érintő 2017.-2019. évi ellenőrzések intézkedési terveinek megvalósulása – belső és külső ellenőrzések tekintetében (minden ellenőrzést bevonva, kiemelten az ÁSZ ellenőrzéseket)
2. 2019. évi karbantartási terv és tevékenység megvalósítása

Azon esetekben, ahol a belső ellenőrzési jegyzőkönyvek megállapításokat tettek, az intézkedési tervek elkészültek, a javasolt módosítások, javítások, kiegészítések megtörténtek, vagy folyamatban vannak.

Az ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja nem merült fel.

II. Külső ellenőrzés

A HNPI -nél a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. (XII.31.) Kormányrendelet (Bkr.) 13. § alapján külső ellenőrzést az Európai Számvevőszék, az Európai Bizottság, az Állami Számvevőszék, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal, az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, a Magyar Államkincstár, az irányító szervezet, továbbá a felsorolt szervezetek megbízottjai végezhetnek.

2019. év során az alábbi szervezetek végeztek vizsgálatot a HNPI-nél, a következő ellenőrzési témákban:

I. Európai Unió támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, Infrastrukturális Programokat Ellenőrző Igazgatóság

1. Ellenőrzés tárgya: „A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése” című, ROHU-79 azonosítószámú pályázat mintavételes ellenőrzése

Megállapítás: A vizsgálat hibát, hiányosságot nem tárt fel, szabálytalanságot nem állapított meg.

2. Ellenőrzés tárgya: KEHOP-4.3.0.-VEKOP-15-2016-00001 számú „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt közbenső helyszíni ellenőrzése

Megállapítás: Az ellenőrzés a HNPI részére nem tartalmaz megállapítást.

3. Ellenőrzés tárgya: KEHOP-4.2.0-15-2016-00006 számú „A területi jelenlét és a természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével” című projekt mintavételes ellenőrzése

Megállapítás: A vizsgálat egy beruházási részem elszámolhatóságát vitatta, melyet a végleges elszámolásban nem szerepeltethet a HNPI.

II. Innovációs és Technológiai Minisztérium Környezeti és Energiahatékonysági Operatív programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

1. Ellenőrzés tárgya: KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 számú „A Felső-Tisza-vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” elnevezésű projekt közbenső helyszíni ellenőrzése

Megállapítás: A vizsgálat hiányosságként tárta fel, hogy a viharkár miatt jelenleg hiányzó "B" „típusú tájékoztató táblát haladéktalanul ki kell helyezni a projekthelyszínen

Intézkedés: A projektábra kihelyezése a projektterületre megtörtént

2. Ellenőrzés tárgya: KEHOP-4.1.15-2016-00012 számú „A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a HNPI működési területén” című projekt közbenső helyszíni ellenőrzése

Megállapítás: a vizsgálat hibát, hiányosságot nem tárt fel, szabálytalanságot nem állapított meg.

3. Ellenőrzés tárgya: KEHOP-4.3.0.-VEKOP-15-2016-00001 számú „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt közbenső helyszíni ellenőrzés

Megállapítás: A HNPI részére nem tartalmaz megállapítást

4. Ellenőrzés tárgya: KEHOP-4.1.0.15-2016-00037 „Pusztai tölgyesek és puhafaligetek természetvédelmi rekonstrukciója a Hortobágyi Nemzeti Park területén” című projekt közbenső helyszíni ellenőrzése.

Megállapítás: A vizsgálat hibát, hiányosságot nem tárt fel, szabálytalanságot nem állapított meg.

16. Éves munka legfontosabb összefoglalása

A 2019-es év egyik legnagyobb kihívása volt, hogy a bevezettük a Kit-et és rutint szereztünk az új jogszabály alkalmazásában a foglalkoztatás során.

Ebben az évben kezdődhetett meg, az eredményes földhaszonbérleti pályáztatást követően, a művelési ágnak megfelelő területhasználat és az erre épülő természetvédelmi kezelés az egykori légi lőtérén, azaz a Bombatéren. Nagy várakozás előzte meg a pályázati eljárást, de a fentiekben bemutatott eredményekkel sikeresen lefolytattuk azt és megkötöttük a nyertesekkel a haszonbérleti szerződéseket.

Befejeződtek a Hortobágyi Nonprofit Kft. legelőtavakkal kapcsolatos LIFE projektjének földmunkái. A HNPI a projekt befejezését követően új természetvédelmi kezelési és fenntartási kihívásoknak kell, hogy megfeleljen.

Sikerült a Természetvédelmi Őrszolgálat feladatellátását támogató KEHOP beruházási részét lezárni, ezzel jelentősen javítva a HNPI természetvédelmi őrök munkakörülményeit és eszközellátottságát.

Egyéb projektjeink a tervezetthez képest – esetenként - kisebb eltérésekkel zajlanak, közülük több lezárult, vagy a 2020. évben fejeződik be.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását

A 2020. év legfontosabb teendője az új SZMSZ szerinti működés kialakítása, finomhangolása és a szükséges ügyrendek, szabályzatok, utasítások megalkotása. Ennek során törekedni fogunk arra, hogy a tájegységekben az eddig is jól működő rendszereket ne változtassuk meg.

Bár ez a tény csak a beszámoló benyújtását megelőzően röviddel jutott a tudomásunkra, de bizonyosan szembe kell néznünk az egészségügyi veszélyhelyzet következményeivel, annak a HNPI-t is érintő – többek között - gazdasági hatásaival. Ennek következményeként turisztikai tevékenységünket és gazdálkodói tevékenységeinket is újra kell tervezni, amint ismeretessé válnak a veszélyhelyzet elmúltával az új peremfeltételek.

Kapcsolódva a befejeződő „őri KEHOP” célkitűzéseivel és az új SZMSZ bevezetését is alapul véve - szeretnénk folytatni gépjármű parkunk fiatalítását és a Hortobágy tájegység számára méltó tájegységközpontot kialakítani.

Intézkedési terv keretében vállaltuk az Állami Számvevőszék 2018-ban befejezett ellenőrzése során tett – intézkedést – igénylő – megállapítások kapcsán számos szabályzat és eljárásrend kidolgozását, melyet határidőben teljesíteni fogunk.

Számos „áthúzódó” kutatási feladatot is folytatni fogunk, illetve a tudományos életben való közreműködéseinket is tovább fogjuk fejleszteni.

Kialakítjuk a Bombatéri terület saját használatban tartott birtoktestjein a legeltetéshez szükséges – minimális - infrastruktúrát és teljesítési segédet vonunk be a legeltetés megvalósítása érdekében.

Elkészítjük az új SZMSZ-ben előírt feladattervet, melynek végrehajtását – a veszélyhelyzet formálta körülményektől függően – mind nagyobb mértékben megvalósítjuk.

Folytatjuk a fegyelmezett pénzügyi gazdálkodást.

Keretkimerülés folytán szükségessé vált újabb négy évre erdészeti és mezőgazdasági szolgáltatásra keretszerződéseket kötnünk. Ennek érdekében uniós közbeszerzési eljárásokat folytatunk le az év első félévében.

A pályázatkezelési tevékenységünk fő célja a megvalósítás alatt álló projektek sikeres folytatása, a záruló projektek sikeres lezárása, és új pályázati lehetőségek felkutatása.

Folyamatban lévő projektek

Legnagyobb kihívás a 1522/2017. (VII. 14.) Kormányhatározat által meghatározott turisztikai fejlesztés végrehajtása, a Magyar Turisztikai Ügynökséggel, a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft-vel, Hortobágy Község Önkormányzatával és a többi konzorciumi partnerrel együttműködésben a GINOP projekt keretén belül (GINOP-7.1.9-17-2018-00024). A projekt megvalósítása várhatóan 2021. évre áthúzódik.

A 2019. január 1-jén indult „Pannon legelők és kapcsolódó élőhelyek a PAF stratégia intézkedéseinek implementálásával történő hosszú távú megőrzése” című LIFE17 IPE/HU/000018 azonosító számú LIFE-IP GRASSLAND-HU projekt sikeres megvalósítása 4*2 éves periódusban. A sikeres első évet követően, 2020-ban a későbbi periódusokra betervezett konkrét természetvédelmi beavatkozásokat előkészítő akciók sikeres lebonyolítása a cél. Ezek közül a legjelentősebbek: alapállapot felmérés a 4 projekt helyszínre vonatkozóan, a vízvisszatartó műtárgy vízjogi létesítési engedélyének megszerzése, kiviteli tervdokumentáció elkészítése, osztatlan közös tulajdonban lévő földterület megosztása. A projekt népszerűsítése érdekében tájékoztató- és foglalkoztató kiadványok készülnek. A Natura 2000 tanácsadói szolgálat infrastrukturális hátterének megteremtése érdekében folytatódnak az eszközbeszerzések 2020-ban is.

„A parlagi sas védelme a Pannon-régióban az ember okozta halálozás visszaszorításával” című, LIFE15NAT/HU/000902 azonosító számú projektben a 2020. évi tervek a következők: az élőhely-fejlesztések befejezése, a maradék 10000 cserje elültetése a beszerzett munkagép segítségével, illetve a terepi monitoringok folytatása.

2020. évben záruló projektek

“HORTOBÁGYI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG ügyintézési térbe való integrálása” című KÖFOP-1.2.2-VEKOP-18-2019-00014 számú projekt keretében 2020-ban elérendő cél, hogy mind a licencek megvásárlása és telepítése, mind a szervezetfejlesztési tanácsadás

sikeresen teljesüljön, ezzel elérve a projekt fő célkitűzést. A projekt fizikai befejezésének tervezett határideje a Támogatási Szerződés szerint 2020. március 31, igazodva a Támogatási Szerződésben foglaltakhoz a záró kifizetési igénylés és elszámolás benyújtásra kerül 2020. május 31-ig.

„Területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével” című, KEHOP-4.2.0-15-2016-00006 azonosító számú pályázat 2020. március 31. dátummal zárult. A sikeres befejezés utolsó lépéseként a záró elszámolási csomag benyújtási határideje 2020. április 30.

“A Felső-Tisza vidék vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” című KEHOP-4.1.0-15-2016-00085 számú projekt fizikai befejezésének dátuma 2020. július 31, a szükséges adminisztrációs kötelezettségeket követően benyújtásra kerül a záró kifizetési igénylés, a Támogatási Szerződésben foglaltak szerint 2020. augusztus 30-ig.

“A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” című KEHOP-4.1.0.-15-2016-00012 számú projektben tervezett kiállítási anyagok, kiadványok, építési beruházások 2020. második félévében elkészülnek, így ezeknek a bemutatására fokozott média-megjelenést 2020. november-december folyamán pedig záróesemény megrendezést várható. A projekt 2020. december 31-én zárul.

“A Hortobágy és Nagyunság természetvédelmi tájegységek vizes élőhelyeinek természetvédelmi célú helyreállítása” című KEHOP-4.1.0-15-2016-00018 számú projekt keretében 2020-ban megjelenik az építési beruházásra vonatkozó közbeszerzési eljárás felhívása, a projekt a szükséges adminisztrációs kötelezettségeket követően fordul át a megvalósítási szakaszba. A sikeres közbeszerzési eljárást követően a beruházási munkálatok elkezdődnek. A projekt támogatási szerződése szerint 2020. december 31-én zárul.

A „Legelőtavak élőhelykezelése a Hortobágyon” című és LIFE11 NAT/HU/000924 azonosítószámú pályázat keretein belül a korábbi években megvalósított villanypásztor felújítása van folyamatban és a pályázat HTGN Kft. által vállalt mélyépítési kivitelezés vízi létesítményeinek vízjogi üzemeltetési engedélyeztetése. 2020-ban a pályázat sikeres zárást tervezünk, 2020. június 30. dátummal.

“A Túr folyó mentén fekvő romániai és magyarországi védett területek közös természetvédelmi kezelése és bemutató infrastruktúrájának fejlesztése” című, ROHU-79 azonosítószámú projekt keretében 2020-ban befejeződnek a biotikai kutatások keretében végzett terepi felmérések, befejeződnek a projektben tervezett eszközbeszerzések. Beszerzésre kerül egy érintőképernyős információs pult, mely kiemelt szerepet kap a célterület közösségi jelentőségű élőhelyeinek és fajainak megismertetésében, s 2020. őszén záróesemény megrendezésére kerül sor a projekt partner szervezésében. A projekt 2020. október 31-én zárul.

Új pályázati lehetőségek

A LIFE19 NAT/LT/000898 számú, „Éghajlati változásokhoz alkalmazkodó élőhelyek hálózatának kialakítása a kis lilik európai állománya számára” című pályázat 1. körben támogatást nyert 2019-ben, 2020-ban a 2. fordulóra történő projektkidolgozása történt meg.

„A szalakóta védelme Magyarországon és Szerbiában” (Conservation of the Roller in Hungary and Serbia) című és LIFE19NAT/HU/000890 azonosítószámú pályázat az idén újra benyújtásra kerül, a sikeres pályázat elbírálásban bízva.

Kisvasút fejlesztése is cél, az Aktív Magyarországért felelős kormánybiztos kérésére összeállított koncepció alapján, 2020-2021. években.

Új pályázati lehetőségek (pl. INTERREG, HUSKROUA) feltárása, partnerek keresése, illetve egy esetleges új forrás megnyitása esetén, a tartaléklistán szereplő projektekre szerződéskötés és a megvalósítás megkezdése a cél.

#####